

Dicționar de variante

autor: Eleonora Zamșa

CUVÎNT ÎNAINTE

Lucrare cu caracter practic-utilitar, cartea de față este destinată publicului larg, doritor de o mai bună stăpânire a mijloacelor de exprimare, dar mai ales celor ce practică, fără să fie filologi, o profesie care implică munca de redactare, editare, corectare de text.

Din acest motiv, anumite reguli care se cer știute, au fost formulate de o manieră care să faciliteze înțelegerea lor fără utilizarea unei terminologii descurajante pentru beneficiarul nespecialist. În locul explicațiilor docte, s-a recurs uneori doar la simple repere mnemotehnice, ușor de reținut și de identificat, știut fiind că, în actul comunicării, vorbitorul nu procesează raționamente savante, ci se supune unor automatisme dobândite și fixate prin exercițiu.

Date uneori în pagină (cele de strictă necesitate), alteori în subsol (fie din cauza extensiunii, fie din cauza caracterului facultativ), aceste explicații își justifică prezența prin faptul că e mai ușor să reții un principiu sau o regulă generală, aplicabilă la o categorie largă de fapte, decât să memorezi cazuri dispartate.

În notele de subsol, sînt semnalate și unele inconsecvențe ale normei sau reglementări discutabile care îl pun uneori pe vorbitor în situația de „vinovat fără vină“. De aceea, mai ales în cazul beneficiarilor care au de dat eventuale examene de profil, citirea lor atentă se impune cu necesitate, după cum se impune și respectarea normei, în ciuda imperfecțiunilor ei, după principiul „unde-i lege, nu-i tocmeală“.

Și din motivul arătat anterior, dar mai ales datorită bogatului material faptic selectat și sortat pe compartimente, cartea poate fi utilă și specialistului, în perspectiva elaborării unei lucrări proprii, economisindu-i timp și efort.

Pentru o mai rapidă găsire a informației căutate, în cazul neintuirii categoriei în care se încadrează, este bine să se înceapă cu variantele opționale, de la care să se treacă la cele neacceptate și abia în final la cele condiționate care, prin natura lor, au impus o prezentare mai elaborată.

În modul de prezentare, s-a avut în vedere manevrabilitatea specifică acestui gen de lucrări a căror unică rațiune de a exista este ca beneficiarul să se simtă ajutat pe măsura dorinței autorului de a-i oferi un instrument de lucru util și practic.

A. VARIANTE OPȚIONALE

a. Unități lexicale solidare¹

acum / acuma

acumulatoare (s.n.) / acumulatori
(s.m.)

acuși / acușa

adică / âdică

adineaori / adineaori / adinioarea²

advoane / advonuri

afronta / afrunta (dar numai: a funda)

ăgă, agi (s.n.) / agă, agale (s.f.)

agest,-uri / agestru,-tre

aici / aicea

alături / alăturea

Alexe / Alexa³

algoritme (s.n.) / algoritmi (s.m., dar
numai logaritmi)

alică, -ce / alice, -ce

alocuri / alocurea

amiantă (s.f.) / amiant (s.n.)

ampluat / amplotiat (dar numai: voiaj,
loial)

anacolute / anacoluturi

anătemă / anătemă

Andalucia (citit -zia) / Andaluzia (nu
Andalùzia)

angelică / anghelică (plantă
medicinală)

anghină / angină

anghemaht / anghemahht

anost / ânost

anticipează / anticipă

anticvă / anticva

ântraxuri / ântraxe

anțărț / anțărț

aoeu / aoelo / auleu

Apolo / Apollo

aramaică / aramaică

arădean(că) / arădan(că)

arenzi,-zii / arende,-dei

arhondaricuri / arhondarice

arinișt / ariniște

âripă / aripă

Arminden / Arminden

artimonuri / artimoane

asindet / asindeton

astmă (s.f.) / astm (s.n.)

astralit (s.n.) / astralită (s.f.)

așijderea / așijderi

aștri / astre

Atanasie / Athanasie (abr.Ath.)

atît / atîta (adv.)

atîta / atît (pron.)

atîți / atîția

atîtor / atîtora?

Atos // Athos⁴

atrium,-uri / atriu,-trii⁵

atunci / atuncea

augur / DOOM și: auguriu

augurii (s.n.) / DEX și augure

âustru / austru

autoignorează / autoignoră

avatare / avataruri

avea a face / avea de-a face

avui / avusei

avurăm / avuserăm

¹ În conformitate cu DOOM (prima variantă fiind recomandată, a doua - tolerată) confruntat cu DEX și alte lucrări autorizate (vd. bibliografia).

² A nu se confunda cu odinioară = cîndva.

³ În cazul numelor proprii există totuși o condiționare impusă fie de dorința purtătorului, fie de ignoranța în materie a emițătorilor unor acte oficiale.

⁴ Varianta de după bara dublă se recomandă numai în lucrări de specialitate.

⁵ DEX le consideră specializate semantic: curte interioară / auricul.

azvîrlă (el) / el azvîrle (dar numai să azvîrle)
 azvîrlă (ei) / ei azvîrl
 Axente / Axinte
 babac,-ul / babacă,-ca
 babacului / babachii,-căi
 Bacus // Bacchus
 badei / lui badea
 bantù / bântu
 barhèt / bârhet
 baritòn / bariton
 Barițiu / Băriț
 bădichii / bădicăi
 bărăganuri / bărăgane
 bărdacă (s.f.) / bărdac (s.n.)
 bărdăcuță (s.f.) / bărdăcuț (s.n.)
 Bărnăuțiu / Bărnăuț
 bengali / bengăli
 bergamot / pergamut
 bismùt / bismt
 bizețuri / bizețe
 blèstemă / blestêmă
 blue-jeans / blugi (s.m.pl.)
 bostòn / boston
 botfòr / bôtfor
 brizbize / brizbizuri
 Bùdapesta / Budapèsta
 bulgăre / bulgăr
 bulină (s.f.) / bulin (s.n.)
 bunicăi / bunicii / bunichii⁶
 cafeină / cofeină
 calcăr / călcar
 cădmie (DOOM) / cadmie (DEX)
 canafuri (s.n.) / canafi (s.m.)
 carafă / garafă
 caragialian / caragialesc
 caroten / carotină (DEX)
 cașuri (s.n.) / cași (s.m.)
 catch / catch-can

⁶ Femininele terminate în -ca / -ga fac genitiv-dativul în -cii / -gii, dacă sînt comune (furcii, crengii), și în -chii / -ghii, dacă sînt proprii; deși comune, substantivele *bunica*, *mămica*, *țășica* au și forme specifice celor proprii, datorită înaltului lor grad de individualizare.

cărmizi,-zii (DOOM) / cărămide,-dei
 cărnosi / cîrnosi
 cenotafe / cenotafuri
 cerdace / cerdacuri
 cerebele / cerebeluri
 Cezar // Caesar
 cheiroptere / chiroptere
 chemoluminescență /
 chimiluminescență
 chemoterapie / chimioterapie
 chibiț / chibiț
 chietism / cvietism
 chinoleină / chinolină
 chiomp / chiomb
 chiorăi / ghiorăi
 chipie / chipiuri
 chiraleisa / kyrie eleison (DEX)
 chivoturi / chivote
 cîrciog / cîrcioc
 cîrdășie / cărdășie
 cîrciumă / crîșmă⁷
 cîrnat / cîrnaț
 clavicembalo / clavicimbal
 clești (doi ~ , s.m.) / clește (două ~ , s.n.)
 cleștișori (s.m.) / cleștișoare (s.n.)
 clini (s.m.) / clinuri (s.n.)
 cloncănește / cloncăne
 cobălt / còbalt
 cobilă / cobîlă
 cobra / cobră
 cocioace / cociocuri
 cocoloașe (s.n.) / cocoloși (s.m.)
 codicile / codiciluri
 coleă / còlea
 colind (s.n.) / colindă (s.f.)
 coloși (s.m.) / colosuri (s.f.)
 colțun / călțun
 condòr / còndor
 consăteană / consăteancă
 constă,-stau / cònstă (sg.= pl.)
 consteă (să ~) / să cònte
 Copenhaga / Copenhăga

⁷ DOOM le consideră unități distincte.

corăbiei / corabiei⁸
 cori / cor (boală)
 Corneliu / Cornel
 corpusculi (s.m.) / corpuscule
 corvadă / corvoadă⁹
 cotenească / cotinească
 crater / crăter¹⁰
 cristaline / cristalinuri
 cristaloizi(sm.) / cristaloide (s.n.)
 cristei / cristel
 crucifixe / crucifixuri
 cuartet / cvartet
 cucuvea, -vele / cucuvaie, -văi
 culpăș / cұлpeș (DEX)
 cvadranți (s.m., DOOM) / cvadrante
 (s.n., DEX)
 cvadrimotor / cuadrimotor
 cvartadecimă / cuartadecimă
 cvartă / cuartă
 dactilofazie / dactiliofazie
 daicii / daicăi¹¹
 darămite / darmite
 datora / datori
 datorită / datorată?
 dăinuiește / dăinuie
 dăula / dehula
 de altminteri / de altminterea / de
 altmintrelea
 de-a-ndăratelea / de-a-ndăratele
 de-a-ndoaselea / de-a-ndoasele
 de-a-n picioarele / de-a-n picioarele
 deapăn / depăn
 de-a pururi / de-a pururea
 de asemenea / de asemeni
 de-a v-ați ascunselea / de-a ascunselea
 debușeuri / debșee

decalcă / decalchează (dar numai
 defălchează)
 decernează / decernă
 decerneze (să ~) / să decearnă
 decovile / decoviluri
 depăra / dăpăra
 depăr, dèperi / dăpăr, dăperi
 deapără / dapără
 depere (să ~) / să dapere
 desagă (s.f.) / desagi (s.m.)
 deseară / diseară
 desfată / desfătează (dar numai desfață,
 înfață)
 deshidrator / deshidratator
 desperă, -t / dispera, -t
 desperare / disperare
 despôt / dèspot
 dești / desce (sg. deșcă)
 dezagregă / dezareghează (dar numai
 agregă)
 dezbar / dezbar¹²
 diascoape (DOOM) / diascopuri
 (DEX)
 dibuie / dibuiește
 digâma / digama (DEX digamma)
 dihor / dihor
 din contra / din contră
 Dionis / Dionisie
 dipsacee / dipsacacee
 divane / divanuri
 dixie / dixiland
 dumatică / dùmică
 Dumitru / Dimitrie

⁸ Lapsus al normei: numai a doua formă este corectă, întrucât femininele terminate în *-ie* hiat adaugă articolul *-i*, la forma terminată în acest hiat: corabie-*i*, sabie-*i*, vrăbie-*i* etc.

⁹ DEX recomandă a doua variantă.

¹⁰ DEX recomandă a doua variantă.

¹¹ În uz există și forma *daichii*, corectă dar nemenționată în DOOM.

¹² A doua variantă este ilicită, întrucât face notă discordantă în raport cu celelalte verbe de conjugarea întii care, atunci când îl păstrează pe *-ă-* de la infinitiv, mută accentul pe vocala anterioară lui: a apăra > apăra, a cumpăra > cumpăra, a supăra > supăra, iar dacă aceasta este tot *-ă-*, îl transformă în *-a-*: a scăpăra > scapăra (nu scăpăra). Or, nu se poate spune nici *dèzbăr* (ca apăra, cumpăra, supăra, scăpăra), nici *apăr*, *cumpăr*, *supăr*, *scapăr* (ca dezbar). A se vedea și cazul țesal / țesăl.

Edip // Oedipus
 Emanuel / Emanoil
 embolus / embol
 entrată / intradă
 Eschil / Aischylos
 eshatologic,-gie (DOOM) / escatologic,-
 gie (DEX)
 esofage / esofaguri
 Esop // Aesopus
 eșafoduri / eșafode
 eteroclit / heteroclit¹³
 eterodox(ie) / heterodox(ie)
 Eu-cli-de / E-u-cli-de
 E-u-frat / Eu-frat
 evaporă / evaporează
 facsimil / facsimil
 feculă / fêculă
 fedeleșuri / fedeleșe
 Fedra // Phaedra
 Fedru // Phaedrus
 fibulă (DOOM) / fibulă (DEX)
 Fidias // Phidias
 flăcăiandru / flăcăuandru
 flăcăiaș / flăcăuaș
 flească / fleoșc
 Florică / Florichii
 floricea / floriceică
 fundale / fundaluri
 fusei, fuseși / fui, fuși
 fusărăm,-răți / fūrăm,-răți
 galantom(ie) / galanton(ie)
 galetă,-te (s.f.) / galet,-ți (s.m.)
 gasteropode / gastropode
 găurică,-rea (DOOM) /
 găurea,-rică (DEX)
 germen / germene

¹³ Variantele *etero-* / *hetero-* sînt opționale numai cînd înseamnă *alt* sau *diferit*, și n u m a i în cazurile date; nu au o a doua variantă: eterogen(itate), eteroinfecție, eterosugestie, heterofilie, heterofonie, heterogam(ie), heteromorf, heteronim, heteronom ș.a.; cînd înseamnă *eter*, singura formă corectă este *etero-*, ca în cuvîntul *eteroman* (consumator dependent de eter).

gherdan / gheordan
 gherghin / gheorghin
 ghicește! / ghici!
 ghimber / ghimbir
 ghionoi (acesteia) / ghionoaiei
 ghionți (s.m.) / ghionturi (s.n.)
 gîdea, gîdei / gîdele, gîdelui
 gîgîi(t) / găgăi(t)
 gîrliciuri / gîrlice
 grebene (s.n.) / grebeni (s.m.)
 guturaiuri / guturaie
 hamacuri / hamace
 Hanibal // Hannibal
 hapiu / hapiu
 harpă / harfă
 harpie / hârpie
 hătman / hatmân
 Heliade / Eliade (Rădulescu)
 Hèrcule // Hercules, Heracles
 himen / himen
 hiperbat (s.n.) / hiperbată (s.f.)
 Hiperion // Hipèrion
 Hipocrate // Hippocrates
 Histaspe // Istaspe
 histiocit / histocit?
 Horea / Horia
 iaca / iacă
 iar / iară
 ici-colo / ici, colo
 ignorează / ignoră
 Ilarie / Ilarion
 impulsie / impulsione
 incarbonizare (DOOM) / încarbonizare
 (DEX)
 incastelură (DOOM) / încastelură
 (DEX)
 infim / infim
 intim / întim
 Ion / Ioan
 Irak / Iraq
 iubăreț / iubăreț
 izoglosă (DOOM) / isoglosă (DEX)
 împături,-rește,-ra / împătura,-ră,-ra
 împreunează / împreună
 încăltea / încălce
 încônjur (eu) / eu înconjur

încônjură / înconjoară
 încônjure (să ~) / să înconjoare
 încot,-e / încot,-e
 încotrovă / încotròva
 încrîncenă / încrîncenează
 îndrumează / îndrumă
 înfiripează / înfiripă
 înfoaie / înfoiază
 îngemănez / îngeamăn
 îngemăneze (să ~) / să îngemene
 înjghebează / înjgheabă
 înseamnă / însemnează¹⁴
 înseși (ele, lor) / însele (nu însăle!)
 instrună / instrunează
 întroloc(re) / întruloc(re)
 înveșmîntează / înveșmîntă
 învîrtește / învîrte
 învolbură / învoldurează
 jerseuri / jерsee
 jeț / jilț
 Joianei / Joienei¹⁵
 juxtaliniară / juxtalineară
 kil,-e / kilo (invar.)
 Kuwàit / Kuwèit (citit -ueit / -veit, o
 silabă)
 kuwaitian / kuweitian (citit ca mai sus)
 lambă(le) / lămbă,-be (rindea)
 lapiez / lapiaz
 lazarete / lazareturi
 lăcoviște / lăcoviște
 lăcrimos / lăcrămos
 (dar numai a lăcrima)¹⁶

¹⁴ Uzul curent conferă însă primei variante sensul de *semnifică*, iar celei de a doua sensurile: *notează*, *face semn*.

¹⁵ A doua formă este discutabilă, întrucît regula spune că alternanțele fonetice care se produc în cazul numelor comune: *floarea* > *florii*, *ileana* (insectă) > *ilenei*, nu apar la numele proprii: *Floarea* > *Floarei*, *Ileana* > *Ilenei*.

¹⁶ Tratamente discriminatoriu nejustificat (a doua variantă fiind derivatul unei baze neacceptate) și cu consecințe nedorite, sporind șansele de exprimare (nu propriu-zis greșită, ci doar) neconformă normei.

lăfăiește / lăfăie
 lăicer / lăvicer
 lălăiește / lălăie
 lăsatul-secului (s.n.) / lasata-secului (s.f.)
 lăsaie / lețcaie
 lătunoaie,-noi (s.f.) / lătunoi,-noaie (s.n.)
 lefușoară / lefșoară
 leie (să ~) / să laie / să lea
 lelicăi / lelichii
 lemnuse / lemnușuri
 Leningrad / Leningrăd (i.e. Pétrograd / Petrogrăd)
 leorbăiește / leorbăie
 leorcăiește / leorcăie
 leorpăiește / leorpăie
 leurdă / leurdă
 linearitate (DOOM) / liniaritate (DEX)
 lingoare / lîngoare
 lingurea / lingurică
 linolêic / linôlic
 lobbyism (DOOM) / lobbyism (DEX)
 locantă / locandă
 locșor / locușor
 lodbă / lobdă
 lostopană (s.f.) / lostopan (s.n.)
 Lùgoj / Lugòj
 lui Pepelea / Pepelei
 madrigaluri / madrigale
 Mahomed / Mohamed* / Muhamad*
 maicii mele / maicăi / maichii
 malacoafe / malacofuri
 Malaysia / Malaiezia
 mandolă / mandoră
 mandrin (s.n., DOOM) / mandrină (s.f., DEX)
 marchèr / marcher
 marochinuri / marochine
 masluri / masle
 mata / matală
 mazagranuri / mazagrane
 măcăne / măcănește
 măgăriță / măgăriță
 (nu măgăreață!)
 măi / mă (nu bă!)

măjar / măjer
 mǎlură / mǎlură
 mămicăi / mămicii / mămichii
 mămițicăi / mămițichii
 māmucăi / māmuchii
 mănăstire / mînăstire
 mǎre / mǎri
 mǎrgea(ua) / mǎrgică,-ca
 mătăcină,-ne / mătăciune,-ni (s.f.)
 mătușicăi / matușicii / matușichii
 Mèdiaș / Mediăș
 mering / mereng (desert)
 mertice / merticuri
 meșteriță / meșteriță
 (dar numai dōctoriță)¹⁷
 metocuri / metoace
 micșunea / micșunică
 mieloame / mielomuri
 Mihai / Mihail
 miliar,-e / miliariu,-rii
 minaveturi / minavete
 mincioguri / mincioage
 minciunea / minciunică
 minten / minteni
 miorcăiește / miorcăie
 (dar numai smiorcăie)¹⁸
 miorea / miorică (pl. miorele)
 Miròn / Miron
 mititică / mititea (pl. mititele)
 mîzgăli / zmîngăli 17 a
 mobile / mobiluri
 mocăie / mocăiește
 mofluji / mofluzi
 molfăie / molfăiește
 Monàco / Monacò
 monegasci (DOOM) / monegaști
 (DEX)
 monoliți (s.m.) / monolite (s.n.)
 monoloage / monologuri (dar numai
 dialoguri)

¹⁷ - 19. Inconsecvențe a căror eliminare ar da omogenitate normei, sporind șansele unei exprimări corecte.??

¹⁸ Inconsecvențe a căror eliminare ar da omogenitate normei, sporind șansele unei exprimări corecte.??

monosilab (s.n.) / monosilabă (s.f.)
 montgolfier (s.n.) / montgolfieră (s.f.)
 mortier (s.n.) / mortieră (s.f.)
 moslim / muslim
 moșicăi / moșicii / moșichii
 muchie,-chii / muche,-chi
 muchia / muchea
 muchiei / muchii
 muchier / mucher
 muicii / muichii
 muierce (un ~) / un muiercea
 mustelidă (s.f.) / mustelid (s.n.)
 naibei / naibii
 namiază / nămiază
 Napoli / Neapole
 năbușă / năbușește
 năbușe (să ~) / să năbușească
 năpaste / năpăști
 năzare / năzărește
 negaton / negatron
 negroid (DOOM) / negrid (DEX)
 neîmblînzit / ne-mblînzit
 neînceput / ne-nceput
 neneacăi / neneachii
 nervație / nervațiune
 Nestor / Nistor
 neutru / neutru
 nicăieri / nicăierea
 Nicolae / Niculae (nu Niculaie)
 nimeni / nimenea
 nimănu / nimănuia
 nimic / nimica
 niscăi / niscăi
 olecăie / olecăiește
 onix / ònix
 oranist / uranisc
 Orfeu / Orpheus
 osăna / osană
 osmanliu / osmanliu
 Ovidenie / Vovedenie
 Pally / Palli (Zenaida)
 panașuri / panașe
 paparei / papării
 papiloame / papilomuri
 paradoxuri / paradoxe
 parimiar / paremiar

parimie / paremie
 pașă, pași / pașă, pașale
 Paști (s.m.) / Paște (s.n.)¹⁹
 păiușe / păiușuri
 păstură / păstură
 pășărele, -lei / pășărici, -cii (dar numai
 pășărică)
 pătlăgea / pătlăgică (dar numai
 pătlăgele)
 pe atît / pe atîta
 pe atunci / pe atunci
 peridotit (s.n.) / peridotită (s.f.)
 permisiv (după omisiv) / permissiv (din
 permissivitate)
 perturbă / perturbează (dar numai
 conturbă)
 Petru / Petre
 pezevenchi / pezevenghi
 pic, -uri (s.n.) / picur, -i (s.m.)
 picătea / picătică (pl. picățele)
 pichere / pichire
 picnic / picnic
 picromigdală / pricomigdală
 pedestaluri / pedestale
 pielică / pielicea (pl. pielicele)
 pitula / tupila
 pizmătăreț / pizmătăreț
 pîrgă (s.f.) / pîrg (s.n.)²⁰
 pîrlei / pîrlii (dar lui Pîrlea)

¹⁹ DOOM nu precizează modul de articulare, ceea ce obligă la deducții bazate pe un model, *Paști* trebuind să se comporte ca *puști* (masculin în -i, cu pluralul identic singularului), deci: *puștiul*, *Paștiul*, pentru singular, și *puștii*, *Paștii*, pentru plural. În nici un caz *Paștile*, cum se aude adesea. Pentru neutru *Paște*, modelul este *nume*, *pîntece*, *spate* (neutre în -e, cu pluralul identic singularului) a căror formă articulată este *numele*, *pîntecele*, *spatele* pentru ambele numere. De ce în DOOM pluralul *Paști* apare după neutru *Paște*, e greu, dacă nu chiar imposibil de explicat.

²⁰ Dar numai: pîrga (nu pîrgul) muncii noastre.

pîrpăleală / perpeleală
 pîrpăli(re) / perpelire 25
 plaivaze / plaivazuri
 plevuști, -tii / plevuște, -tei
 podbeal / podbal
 podiști, -tii / podiște, -tei
 poesc / poe-esc²¹
 poghiaz / podghiaz
 poieni, -nii / poiene, -nei
 polenifer (DOOM) / polinifer (DEX)
 politeți / politețuri
 potențialuri / le
 precesie (DOOM) / precesiune (DEX)
 preemțiune (DOOM) / preemțiune (DEX)
 presșpan (DOOM) / prespan (DEX)
 pretutindeni / pretutindenea
 prier / prier
 prigorie (DOOM) / prigoare (DEX)
 prim-ministrul / primul-ministru
 prim-procurorul / primul procuror
 procătăr / procătăr
 procopsi(re) / pricopsi(re)
 proësis / proëres
 profesiune / profesie²²
 profesiuni / profesii
 profesiunii / profesiei
 profësor / profesôr
 propedêutică / propedeutică
 proră / provă
 prosternă / prosternează
 protectôr / protêctor
 purcea / purcică (pl. purcele)
 pururi / pururea
 radiu / radium
 rastele / rasteluri
 rămurea / rămurică (pl. rămurele)
 rășchirează / rășchiră
 răzătură / rășătură (dar numai
 rosătură)

²¹ Folosirea cratimei se justifică prin dorința de a păstra intactă baza derivativă, cînd aceasta este un nume propriu străin.

²² Dar numai: profesiune (nu profesie) de credință.

reanimă / reanimează (dar numai animă)²³
 reînvia / re-nvia
 relevee / releveuri
 respirator, -i / respiratoriu, -rii (dar numai ex- / inspirator)
 respiratoare, -toare / respiratorie, -torii
 ripe, -pei / rîpi, -pii
 Rodos / Rhodos
 rodozahar / rod-de-zahăr
 rontgen / roentgen
 rousseauism / rousseau-ism²⁴
 rotunjică / rotunjea (pl. rotunjele)
 Rozălia / Rozalia
 Ruanda / Rwanda
 ruandez / rwandez
 Safo // Sappho
 Samuel / Samuil / Samoilo
 sandviș / sandvici
 sanidină (s.f., DOOM) / sanidin (s.n., DEX)
 saprofit (s.n.) / saprofită (s.f.)
 Sarmisegetuza // Sarmizegetusa
 Satanei / lui Satana
 sătiră / satiră
 Saturnalii (DOOM) / Saturnale (DEX)
 sădilă (= sac, DOOM) / sedilă (DEX)
 sătunăriță / săpunăriță
 scanner (DEX) / scanner (DEX)²⁵
 scapul (DOOM) / scăpul (DEX)²⁶
 Scaraoțchi (DOOM) / scaraoțchi (DEX)
 scălimbăiază / scălimbăie
 schooner / scună
 scîndurică / scîndurea (pl. scîndurele)
 scrijeli, -lesc / scrijela, -lez
 seamăn / semen²⁷
 segmentar (DOOM) / segmental (DEX)²⁸
 seismoterapie / sismoterapie?

seminarii / seminare (dar numai seminar)
 senzor (DEX) / sensor (DEX)²⁹
 sexapil (DEX) / sex-appeal (DEX)³⁰
 sextante (s.n., DOOM) / sextanți (s.m., DEX)
 shakespeareian (DEX) / shakespeare-ian (DOOM, prefață)
 simpòzion / simpoziòn
 singurică / singurea (pl. singurele)
 sitofobie / sitiofobie *
 sîntem, -ți / sî ntem, -ți
 Sofocle // Sophocles
 someșeana (DOOM) / someșana (DEX)
 spondei (s.m.) / spondee (s.n.)
 st! / sst!
 stătea(m) / sta(m)?
 Stix // Styx
 Sturdza / Sturza
 suburbie / subûrbie
 supêrfluu / superfluu
 surcea / surcică (pl. surcele)
 șampoane / șamponuri
 șantane / șantanuri
 șasla / ceasla
 șchiopătează / șchioapătă
 şeic / șeic (o silabă)
 șevalete / șevaleturi
 șevro / șevrou
 șiace / șiacuri
 șiboai / șiboiuri (inflorescențe)
 șinșilă / cincila
 șlampăt / șleampăt
 șodron (DOOM) / șotron (DEX)
 șonticăie / șonticăiește
 șopruțuri / șopruțe
 șovăie / șovăiește
 șpagat (DOOM) / spagat (DEX)
 Ștefan / Ștêfan
 șulare / șularuri
 şuștăr // şuștăr (DOOM) / şușter (DEX)

²³ Inconsecvență inexplicabilă.

²⁴ V. nota 24.

²⁵ V. nota 24.

²⁶ Termeni inexistenți în DOOM.

²⁷ Dar numai: fără seamăn (nu semen).

²⁸ Vd. nota 28.

²⁹ V. nota 24.

³⁰ V. nota 24.

taheograf / tahigraf (topografie)
 taheometrie / tahimetrie
 taheometru / tahimetru
 tahigraf / tahograf
 taichii / lui taica
 tăier / tăiër
 Tales // Thales
 talpa-stâncii / talpa-stîncii
 tamariscă (s.f.) / tamarix (s.m.)
 tapiocă / tapioca
 tapița / tapisa
 tartaj / trătaj
 tartăr / tărtar (dar numai sos tartăr)
 tataiei / lui tataia
 tatei / lui tata
 taxifurgonetă (s.f.) // taxi-furgonet
 (s.n., DOOM) / taxifurgonet (DEX)
 tăicuță / tăicuț
 tăieței / tăiței
 tăpșane / tăpșanuri
 tătucă / tătuc
 tătucăi / lui tătuca
 tătucului / lui tătucul
 tătucuței / lui tătucuța
 tătuță / tătuț
 tempòul / tèmپoul (dar numai tèmپo)
 terilenă (s.f.) / terilen (s.n.)
 termifica(re) / termofica(re)
 Teseu (nu Tezeu) // Theseus
 tinde,-dei / tinzi,-zii
 tinerică / tinerea (pl. tinerele)
 titirezi (s.m.) / titireze (s.n.)
 timpănă / timpină (DOOM)
 timpină / timpănă (DEX)
 timpene(i) / timpine(i)
 tîrgumureșean / tîrgmureșean
 tîrsoagă / tîrsoacă
 toarte(i) / torți(i)
 torente (s.n.) / torenți (s.m.)
 totemuri (s.n.) / totemi (s.m.)
 toxicofobie / toxofobie
 transplante / transplanturi
 trășurici / trășurele (sg. trășurică)
 trematozi (s.m.) / trematode (s.n.)
 trepiede / trepieduri
 tretîn,-ă / trètîn,-ă

tridente / tridenturi
 tròliu,-lii (DOOM) / troliu,-liuri
 (DEX)³¹
 Tucidide // Tychydides
 Tudor / Teodor / Theodor (abr. Th.)
 tufănele / tufânici (sg. tufânică)
 tuneluri / tunele
 turnire / turniruri
 turturea / turturică (pl. turturele)
 tutore / (DOOM și) tutor
 tuturor (nu tutulor) / tuturora
 țacănește / țacăne
 țărance,-cei³² / țărănci,-cii
 țățicăi / țățicii / țățichii
 țesăl / țesăl³³
 țesăle (să ~) / să țesăle
 țigance,-cei³⁴ / țigănci,-cii
 țîngău (DOOM) / țîngău (DEX)
 țîrîie / țîrîiește
 țîști! / țîști!
 țolinc,-ce (s.n.) / țolincă,-ci (s.f.)
 țuguiază / țuguie
 țumburușe / țumburușuri
 uită-te / uite
 ulcea / ulcică (pl. ulcele)
 uretră (s.f., DOOM) / uretru (s.n.,
 DEX)
 ușurică / ușurea (pl. ușurele)
 utriculă,-le (s.f.) / utricul,-i (s.m.)
 vâfelă / vafă
 vaită (va- / vai-) / vaietă
 Valleta / La Valleta
 vasistase / vasistasuri
 vasomotor,-i / vasomotoriu,-rii
 văita (vă- / văi-) / văieta
 văpăi,-iește / văpăia,-iază
 venezuelan / venezuelian
 Venus // Venera

³¹ Vd. nota 28.

³² Forme neuzuale, cu perspectiva de a dispărea.

³³ Nu există în uz forma țesăl, menționată în DOOM și DEX, care nu se înscrie în nici un model existent (v. nota 13).

³⁴ Forme neuzuale, cu perspectiva de a dispărea.

verbină / vervenă
 versante (s.n.) / versanți (s.m.)
 vetrelă / vetrilă
 vilbrochenuri / vilbrochene
 vinațuri / vinațe
 vindiac / vindiăc (nu vintiac)
 viorea / viorică (pl. viorele)
 Viorică / Viorichii *
 virusologie / virologie
 virusuri (s.n.) / viruși (s.m.)
 visuri / vise³⁵
 vișinea / vișinică (pl. vișinele)
 vitrajuri / vitraje
 vițea / vițică (pl. vițele)
 vîlcea / vîlcică (pl. vîlcele)
 vîntrea / vintrea
 vîrstat / vrîstat (DOOM) // învîrstat /
 învrîstat (DEX)
 vlădicii / vlădichii / vlădicăi
 voiajuri / voiaje (dar numai viraje)
 volei / volei-bal
 voltairian (DEX) / voltaire-ian
 (DOOM, prefață)
 vrejuri (s.n.) / vreji (s.m.)
 vremuri / vremi³⁶
 vrie / vrilă
 Xenofon // Xenophon
 xilolite / xilolituri
 zahareă / zahareă
 Zamolxe / Zalmoxe // Zamolxis /
 Zalmoxis
 zăbave,-vei / zăbăvi,-vii
 zăloguri / zăloage
 zbîrli / zburli
 zdrang / zdranc
 zdroncăne / zdroncănește
 zeppelin / zèppelin
 zoi (pl.) / zoaie (sg. / pl., G: zoaiei)
 zorii (s.m.) / zorile (s.f.)
 Zoroastru / Zarathustra
 zuruiește / zuruie
 zvîrli / azvîrli

³⁵ Totuși: visuri (aspirații) îndrăznețe /
 carte de vise (experințe onirice).

³⁶ Dar numai: pe vremuri (odinioară).

B. UNITĂȚI LEXICALE DISTINCTE⁽¹⁾

abia / de-abia (de abia)
 abietacee / abietinee
 abreviere / abreviație³⁷
 abstenență / abstențiune
 acicul / aculeol / aculeu
 acicular / aculeiform
 acri / înăcri
 acromatopsie / discromatopsie
 acuzație / acuză (livr.)
 adenofibrom / fibroadenom
 adesea / adeseori / deseori
 afazie / disfazie
 afinet / afiniș
 afluență / aflux
 aht / oft
 albăstri / înălbăstri
 albuminurie / proteinurie
 alomorfie / alomorfism
 aloplastică / aloplastie
 alotropie / alotropism
 alpin / alpestru
 aluniș / alunet
 ambianță / ambient
 anaerob / anaerobiotic
 anaerobioză / anoxibioză
 anasarcă / anasarhie
 aneantiza / neantiza* / neantifica*
 aneurie / aneuroză
 anglofil / filoenglez
 anormal / abnorm
 antagonic / antagonist
 antecalcul / antecalculație
 antecesor / predecesor

anteport / avanport
 anticreștinism / anticristianism
 antioxidant / antioxigen
 antireumatismal / DEX și: antireumatic
 antispasmodic / antispastic /
     antispasmodic
 antitetanic / antitetanos (invar.)
 antropofobie / mizantropie
 antropogeneză / antropogenie
 apărie / DEX și: apăraie
 aprobativ / aprobator
 arameică (aramaică) / arameană
 arar / arareori / rareori
 ardoare / ardență
 argirism / argiroză
 arhieru / arhipăstor (v. și ierarh)
 arhondaric / arhondărie
 ariniș / ariniște
 asemenea / asemui
 asimetrie / disimetrie
 aspri / înăspri
 astronaut / cosmonaut
 atractiv / atrăgător
 autopsie / necropsie
 avangardă / antegardă
 azeotropism / azeotropie
 banan / bananier
 bandotecă / magnetotecă
 barisferă / centrosferă
 basorelief / semirelief
 baza / bizui
 bernardin / Saint-Bernard (DEX:
     nemajusculat)
 biacid / bibazic
 biostimulator / biostimulent
 bioxid / dioxid
 bradiartrie / bradifazie / bradilalie
 bronhial / bronhic
 bubuit / bubuitură
 bufonerie / bufonadă
 buzunăraș / buzunărel

³⁷ Echivalența cu variantele în *-re* este aproximativă întrucât acestea numesc o acțiune în desfășurare, pe când celelalte doar rezultatul ei.

(1) Aceste variante sînt de fapt sinonime cu bază lexicală (radical sau etimon) comună; ele apar în dicționar ca unități distincte. SE REPETĂ

cabalin / cavalin	coprostază / coprostazie
cacofonie / cacofonism	coșcogea / coșcogeamite
cactee / cactacee	covariație / covarianță (DEX)
calcicol / calcifil	craniotomie / cefalotomie
calcifia / calcifica	crăpcean / crăpuștean
calicie / calicenie	credo / crez
calofilie / calofilism	crengos / crenguros
cargo / cargobot	creștinism / cristianism
caroten / carotină?	criofil / psihrofil
cartirui / încartirui	criologie / crionică
casieră / casierită (dar numai doctoriță)	cristalizare / cristalizație
catastrofal / catastrofic	croi / croială
căputa / încăputa	cromare / cromaj
cărăruie / cărărușă	cromatopsie / cromopsie
cărpinet / cărpiniș	cromoplast / cromatoplast
cărunți / încărunți	cronichetă* / minicronică* (DEX)
căsuță / căscioară	cronometrare / cronometraj
cefalometru / craniometru	cucuvea (cucuvaie) / cucuveică
centrifug / centrifugal	culpăș / culpeș (apud DEX)
cercănat / încercănat	cutanat / cutaneu
chiraleisa / DEX și: Kyrie eleison?	dactilofazie / dactilologie
cian / cianogen	dară / tară (greutate)
circumterestru / periterestru	de ajuns / îndeajuns
ciripeală / ciripit	decalcifia / decalcifica
citodiagnostic / citoscopie	decar / zecer
cîrciumă / crîșmă	decembrist / decabrist
claustrație / claustrare	declamator / declamativ*
climateric / climatic	decompensare / decompensație
clipă / clipită	degresare / degresaj
cloncăni / cloncăi	deifica / DEX și: zeifica
cloramfenicol / cloromicetină	delictuos / delictual
clorizare / clorinare	demonic / demoniac
cloropenie / hipocloremie	dendrografie / dendrologie
coborî / (DEX și) pogorî	denudare / denudație
colesterol / colesterină	depila / epila / depăra
compactitate / compacitate	depilare / depilație
compasiune / compătimire	deplînge / deplora ³⁸
compatriot / simpatriot	depresare / depresaj
compozee / compozită	derîdere / deriziune
compozitor / componist	descălța / desculța
conchide / concludere / DEX și:	dezertare / dezertăiune*
concluziona	dezinfecțare / dezinfecție
conchiform* / conchiliform*	dezinssectizare / dezinssecție
congratulare / congratulație	
consangvin / consîngean	
contractilitate / contactibilitate	

³⁸ Al doilea termen are totuși o conotație negativă mai puternică.

dezodorizant / deodorant
 diamantin / adamantin
 digerabil / digestibil
 digerare / digestie
 dirija / dirigui
 dismnezie / hipomnezie
 dîmbuleţ / dîmbuşor
 doinaş / doinar
 dosi / îndosi
 dragare / dragaj
 dromomanie / poriomanie*
 dreptunghiular / rectangular
 driblare / driblaj / dribling
 drumuleţ / drumuşor / drumeag
 dudit / duduitură
 duet / duo
 ebuliometru / ebulioscop
 ecografie / ultrasonografie
 economizor / economizator
 ectopie / heterotopie
 ectoplasmă / teleplasmă
 eficace / eficient
 egotism / egolatrie
 emancipare / emancipaţie
 emisferic / semisferic
 enantiomorfie / enantiomorfism
 endoderm / endoblast
 endotermic / endoterm
 epicarp / exocarp
 epicurian / epicureu
 epiforă / epistrofă
 erbivor / plantivor
 ergosterol / ergosterină
 ergotină / ergotoxină
 eritremie / eritrocitoză
 eritrofobie / ereutofobie
 eritropoieză / hem(at)opoieză
 erodare / eroziune
 escaladare / escaladă
 estimare / estimaţie
 evaporare / vaporizare
 exacerbare / exacerbaţie
 exactitate / exactitudine
 exalare / exalaţie
 exaltare / exaltaţie
 exigenţă / exiguitate

exoterm / exotermic
 expectativă / expectaţie
 expiere / expiaţie
 explozor / explodor
 expurgare / expurgaţie
 exteritorialitate / extrateritorialitate
 extirpare / extirpaţie
 extorcere / extorsiune
 extraconjugal / extramarital
 extrapolare / extrapolaţie
 extrudare / extruziune
 exultare / exultaţie
 făptaş / făptuitor
 fărîma / sfărîma
 fărîmătură / sfărîmătură
 fărîmicios / sfărîmicios
 fărîmiţă / fărîmică
 filogeneză / filogenie
 filoturc / turcofil (DEX)
 fluctuaţie / fluctuare
 fluidifica / fluidiza
 fluşturatic / fluturatic
 francofil / galofil / filofrancez (DEX)
 francofobie / galofobie
 fraudă / defrauda
 frontiere / fruntarii
 fructifer / frugifer (dar numai frugivor)
 frunziş / frunzet
 gărduş / gărduleţ
 găurică / găurice
 germanofil / neamţofil / filogerman
 germinare / germinaţie
 ghionti / înghionti
 ghiozdănaş / ghiozdănel
 gigantic / gigantesc
 gingivoragie / odontoragie
 gîrliţă / gîrlişoară
 glicometru / glucometru
 gorunet / goruniş / gorunişte
 granular / granulos
 gratulare / gratulaţie
 grămădeală / îngrămădeală
 grămăjoară / grămăjuie
 grinduţă / grinduliţă
 grobian / (DEX şi) grob
 grozăvie / grozăvenie

grunjos / grunzos	îmbucătăți / îmbucăți
grupuleț / grupușor	împriăvăra / desprimăvăra
guița / covița	înăltuț / înălticel / înăltișor
guraliv / gureș	încetinel / încetișor
hămăială / hămăit / hămăitură	încorporare / încorporație
hărniceț / hărniceț	îndreptătit / îndruit
hectograf / șapirograf	îngăduință / îngăduială
hemipter / heteropter	îngerăș / îngerel
hemoree / hematoree	însăimînta / spăimînta
hermină / hrmelină	întotdeauna / totdeauna
heterozom / heterocromozom	întreguleț / întreguț
hibernare / hibernație	jachețică / jachetuță
hibridare / hibridație	jeluire / jeluală
hibrida(re) / hibridiza(re)	jidă / jidov
hidrargirism / hidrargiroză	joculeț / jocușor / jocuț
hidrocutare* / hidrocuție* (DEX)	Joia Mare / Joimari
hiperalgezie* / hiperalgie* (DEX)	jucărioară / jucărică / DEX și: jucărea
hipermetropie / hipermetropism	juncușor / juncuț
hispanofil / filospăniol (DEX)	junețe / junie
histeralgie / metralgie*	jupuială / jupuitură
homeostază / homeostazie	justificare / justificație
hoțomană / hoțomancă	juxtapunere / juxtapoziție
htonian / htonic	kantianism / kantism
ierarh / chiriarh (v. arhiereu)	kilohertz / kilociclu*
ignitron / excitron	lactometru / galactometru*
iluminație / luminație	laparotomie / celiotomie
implorare / implorație	lăcăraie / lăcărie
importuna / DEX și: inoportuna	lăcrimiță / lăcrimuță
impudicitate / impudicare	lăculeț / lăcușor
imuabil(itate) / imutabil(itate)	lădiță / lăduță / lădișoară
incitare / incitație	lăibăraș / lăibăruț
inductanță / inductivitate	lăieț / laieș
ineficace / DEX și: ineficient	lămpiță / lămpișoară
infamant / difamant	lăntișor / lăntușor / lăntuș / lăntug
hiperalgie / hiperalgezie	lăstăraș / lăstărel
ingerare / ingestie	lătrat / lătrătură
ingurgitare / ingurgitație	lehămeti / lehămetisi / lehămetui
insinuare / insinuație	leicuță / leiculiță
insurecție / insurgență	lelică / lelicuță / lelișoară
interfon / intercom	leucemie / leucoză
interschimbabil / interșanjabil	leucoderivat / leucobază
iodizare / iotacizare / iotacism	leușor / leuț
ionosferă / termosferă	libertibaj / libertinism
istețime / isteție	limitator / limitor
iudeofil / filosemit (DEX)	limpezime / limpeziciune / limpiditate
izraelian / izraelit (dar Israel)	linioară / liniuță

litofită / petrofită*
 lunculiță / luncuță
 lunguieț / lungăreț
 lunguleț / lunguț
 luntrică / luntrișoară / luntriță
 macaragi / macaragist
 macrobian / macrobit
 macroblast / megaloblast
 macropsie / megalopsie
 mahalagioaică / mahalagiță
 maleficiu* / malefacție
 maliție / malițiozitate
 manichiureză / manichiuristă
 marmorean / marmoreu / marmoriu
 martiriu / martiraj
 maturare / maturatie
 măcănit / măcăit / măcăitură
 măluț / mălușor
 mămică / mămiță
 mămuică / mămușoară
 mămulică / mămulită / mămuleană *
 mărginuță / mărgioară
 măricel / mărișor / măruț
 mărșalui / mărșui
 măsuță / mescioară / mesișoară
 mătălică (DEX și: tălică) / mătăluță
 megahertz / megaciclu*
 megalocit / macrocit
 meloman / muzicoman
 mestecător / mestecău
 metalurgist / metalurg
 mezon / mezotron
 microcitoză / microcitemie*
 microclimat / microclimă
 microcosm / microunivers
 microradiometru* / radiomicrometru*
 microzoar / microzom*
 micuț / micșor
 mieluț / mieluşel
 minuțiozitate / minuție
 miorlăială / miorlăitură
 misoginie / misoginism / ginecofobie*
 mistificare / mistificație
 mitocondrie / mitocondriozom
 mituire / mituiață
 mizantrop / antropofob

mîncăcios / mîncău
 mîndruță / mîndruliță, -lică, -leană
 mînuță / mînușiță
 mîrîială / mîrîitură
 mîzgăleală / mîzgălitură
 mîzgăli / zmîngăli ?
 mlădios / mlădiu
 modelare / modelaj
 molcuț / molicel / molișor
 monocelular / unicelular
 monopodial / monopodic
 monoșină / monorai
 morăriță / morăreasă
 mosoraș / mosorel
 moșiereasă / moșieriță
 moțăială / moțăit / moțăitură
 moțogană / moțogancă
 mozaicar / mozaist
 muguraș / mugurel
 muls / mulsoare
 multichel / mulțisor
 multichelular / plurichelular (DEX)
 multidimensional / pluridimensional
 (DEX)
 multidisciplinar / pluridisciplinar
 (DEX)
 multiform / pluriform
 multilingv / plurilingv (DEX)
 multimilenar / plurimilenar (DEX))
 multinațional / plurinațional
 multisecular / plurisecular
 mumifia / mumifica
 munculiță / muncușoară
 munticel / munișor
 murguleț / mugușor
 muscărie / muscărimă
 musculiță / muscuță
 narcisic / narcisiac
 năduși / înăduși³⁹ (nu înn-)
 năfrâmioară / năfrămiță / năfrămuță
 nămoli / înnămoli
 nărași / înnărași

³⁹ Fiind o formă derivată cu prefixul *în-*, de la o bază care începe cu *n-*, normal ar fi să se scrie *innăduși*, ca *innărași*, care are exact același mod de formare.

născocoală / născocitură
 năsturaș / năsturel
 năsuc / năsuț / năsușor
 nășic / nășel
 necheza / rîncheza
 neeficient / DEX și: ineficient
 neeficiență / DEX și: ineficiență
 neicuță / neicușor / neiculuță /
     neiculean
 neîndoielnic / neîndoios
 neofreudism / neopsihanaliză
 neptunian / neptunic
 nervație / nervurație
 nimfomanie / estromanie* /
     metromanie* / uteromanie*
 niscăi (niscăi) / niscaiva
 nitrificare / nitrificație
 noblețe / nobilitate
 noroi / înnoroi
 noruleț / noruț
 noureș / nourel 6
 notes / blocnotes
 nufăr / nenufar
 nuielușă / nuieluță
 obliterare / obliterație
 obnubilare / obnubilație
 obrăjor / obrăjel
 obstruant / obstructiv / obstructor
 oceanografie / oceanologie
 odorant / odorifer
 oglinjoară / oglinduță
 olecuță / olecuțică / olecușoară
 onanie / onanism
 ontic / ontologic
 ontogeneză / ontogenie
 oogeneză / ovogeneză
 orbeală / orbenie?
 organogeneză / organogenie
 orice / orișice
 oricine / orișicine
 oricît / orișicît
 oricum / orișicum
 oriunde / orișiunde
 orogeneză / orogenie
 orogenic / orogenetic
 orzișor / orzuleț

oscior / osișor / osuț
 osificare / osificație
 ostrovel / ostrovuț
 ouț / ouleț / oușor
 ovoid / ovoidal
 ozona / ozoniza
 paleobotanică / paleofitologie
 paliditate / paloare
 papucel / papucaș
 pareză / parezie
 paronomază / paronomasie
 patogenie / patogeneză
 paupertate (nu -ri-) / pauperism
 păcăleală / păcălitură
 păcătoșenie / păcătoșie
 pădurece / păduriță
 pălărioară / pălăriuță
 palmuță / palmiță
 paltinaș / paltinel / paltior
 păpuriș / păpuriște
 păsăret / păsărime
 păsărică / păsăruică / DEX și: păsărea
 păsuire / păsuială
 pătuț / pătuc / pătucean / pățișor
 pedantism / pedanterie
 pedometru / podometru (DEX)
 pepenărie / pepeniște
 perniță / pernuță
 perturbator / perturbativ
 peruan / peruvian
 pestilențial / pestifer
 peticel / peticuț
 petiționar / petent
 pieptăraș / pieptărel
 pipăire / pipăială
 pipernicire / piperniceală
 pivotare / pivotatie
 pîinică / pîiniță
 pîntecare / pîntecărie / pîntecăraie
 planiglob / planisferă
 plămînarică / plămînăriță
 plăpumioară / plăpumiță
 pleocroism / policroism
 plescăit / plescăitură
 plictisitor / plicticos
 plîngăreț / plîngăcios

ploios / pluvios
 pluricelular / policelular / multi-
 plutărie / plutărit
 plutocrație / plutarhie
 pluviometru / udometru
 pocnet / pocnitură
 podeț / poduleț / podișcă
 poliedric / poliedral
 poliglobulie / policitemie
 poligenetic / poligenic
 poligenism / poligenie
 poliglobulie / policitemie
 poligonometrie / poligonație
 polinuclear / plurinuclear (DEX)
 polisemie / polisemantism
 politonalism / politonalitate
 pomișor / pomuleț
 porculeț / porcușor
 postcalcul / postcalculație
 poștaş / poștar
 potecuță / potecea
 pozitron / antielectron
 prășilă / prășilă / prașă
 prăfăraie / prăfărie
 prăvălioară / prăvăliuță
 prefixare / prefixație
 prenatal / antenatal
 presimțire / presentiment
 presupunere / presupozitie
 prezbiopie / prezbiopsie
 prezbitism / prezbiție
 prezidențial / președințial (dar numai rezidențial)
 prielnic / priincios
 primăriță / primăreasă
 prispuliță / prispuşoară / prispuşoară
 pritocire / pritoceală
 prînzișor / prînzuț / prînzuț
 profanare / profanațiune
 progenie / prognatism
 prohibitiv / prohibitoriu
 prometeic / prometeian
 propteă / prôptă
 prorogare / prorogație
 proscriere / proscritie
 prostănac / prostovan

prostuț / protuleț / prosticel
 proteja / protegui
 protoginie / proteroginie
 protoplasmic / protoplasmatic
 protopop / protoiereu / protoprezbiter
 pruncușor / prunculeț / pruncuț
 prunduleț / prundișor / prunduț /
 prundurel / prunduiăș
 prunișor / prunuț
 prunet / pruniș / pruniște / prunărie
 prusac / prusian
 psalmic / psaltic
 pseudoprefix / prefixoid
 pseudosufix / suffixoid
 pudoare / pudicitate
 pufăială / pufăit / pufăitură
 puicuță / puiculiță / puiculeană
 pumnișor / pumnice
 punctișor / punctuleț
 punguță / punguliță
 punțișoară / punctică / punțiță
 pătred / putrid
 putrescibil / putrefiabil
 putrezi(t) / putregăi(t)
 puținel / puțintel
 radiolocator / locator radio
 rarefiere / rarefacție
 remorcare / remocaj
 renovare / renoație
 reperare / reperaj
 repicare / repicaj
 reședință / rezidență
 reticular / reticulat
 reumatism / reumă
 revendicare (nu revinde-) /
 revendicație
 revocare / revocație
 rezinare / rezinaj
 rindelui(re) / rindela(re)
 risc / rizic
 rizofag / radicivor
 rîcîială / rîcîitură
 rîndunică / rîndunea
 rînjet / rînjeală / rînjitură
 rîs,-uri / rîset,-e
 rîuleț / rîuşor

rodiu / rodier	sinucidere / suicid
roire / roit / rôiște	sîrguitor / sîrguincios
rotacizare / rotacism	slavon / slavonesc
rotiță / rotică	smoculeț / smocușor
sablare / sablaj	snopuleț / snopușor
sabordare / sabordaj	solarimetru / solarigraf
salariza(re) / salaria (-iere)	somalez / somalian
sădire / sădit	somnifer / soporifer
săniuță / sãnioară*	somnuleț / somnișor
sărmănuț / sãrmãnel	sondare / sondaj
sătuleț / sătuc / sãtucean	soporific / soporifer
scarificare / scarificație	sorcoveală / sorcovit
scăunel / scăunaș / scăuieș	sorocire / soroceală
scintigramă / scintilogramă	spectaculos / spectacular
scîrțială / scîrțit / scîrțitură	spiculeț / spicușor
scorneală / scornitură	spicuire / spiciuală
scufă / scufie	spinărie / spinet / spiniș
scumpișor / scumpușor	spiralat / spiroidal
scurticel / scurtuț	spoliere / spoliație
sedimentare / sedimentație	spre / înspre (către)
sefard / sefardit	sprintenel / sprinteior
segmentare / segmentație	stâncuță / stancă
seismograf / seismometru	stejărel / stejăraș
seismoterapie / vibroterapie	stejăriș / stejăriște
semantică / semasiologie	strădanie / străduială / străduință
semiconsoană / semiconsonantă	stropuleț / stropușor
semifabricat / semiprodus	strunguliță / strunguță
semiîntuneric / semiobscuritate	stufăriș / stufăraie / stufărie
semiologie / semiotică	stupiditate / stupizenie
semivocală / vocală semisonă	stupoare / stupefacție
septicemie / piemie	sturzișor / sturzuț
serafic / serafimic (dar numai serafim)	subalimentare / subalimentație
sertăraș / sertărel	sudare / sudaj
sfigmometru / tensiometru	sudorific / sudoral
sfigmomanometru / sfigmotensiometru	sufocare / sufocație
sfiios / sfielnic / sfiicios	sugar / sugaci
sfiirială / sfiirit / sfiiritură	sughițare / sughițat
sforică / sforișoară	sumete / sumeca
sibilic / sibilin / sibilinic	sumuliță / sumușoară
siliciere / silicizare	sumănel / sumăieș
silvostepă / antestepă	suprastrat / superstrat
simbiont / simbiot	suprimare / supresiune
similaritate / similitudine	surditate / surzenie
sincrofazotron / cosmotron	surescitare / surescitație (nu -ex-)
sincron / homocron	surlită / surlișoară
sinonimie / sinonimitate	surmenare / surmenaj

șapirograf / hectograf (DEX)
 șoimuleț / șoimușor / șoimișor /
 șoimulean
 șovăitor / șovăielnic
 șpăcluire / șpăcluială
 tahimetru / taheometru
 tăbăceală / tăbăcire
 tăgadă / tăgăduială / tăgăduință
 tăiculiță / tăicușor / tăiculean
 tălmaci / tălmăcitor
 tălpiță / tălpuță
 tărișor / tăricel
 tășcuță / tășculiță
 teleghidare / teleghidaj
 tendențiozitate / tendenționism
 tenicid / tenofug
 teologic / teologal
 tigroaică / tigresă
 tinerime / tineret
 tîrî, tîrăște / tîrîi, tîrîie
 tînguitor / tînguios
 tîrnuire / tîrnuială
 tîrșîială / tîrșîitură
 tongan / tongalez
 tonificare / tonifiere
 toponimie / toponomastică
 totdeauna / întotdeauna
 toxicofobie / DEX și: toxofobie
 toxidermie / toxicodermie
 traheal / trahean
 trandafiraș / trandafirel / -ruț
 transfigurare / transfigurație
 transsubstanțiere / -substanțiațiune
 transuranic / transuranian
 trăistuță / trăistioară
 trebincios / trebuitor
 trefilare / trefilat
 treierat / treierîș / treier
 triunghiular / triangular
 trifazat / trifazic
 triremă / trieră
 trîndăveală / trîndăvie
 trofism / trofie
 troncănire / troncănit / troncă
 tropăială / tropăit / tropăitură
 tubușor / tubuleț

tumefacție / tumescență
 turcofil / filoturc*
 țigăncușă / țigăncuță
 țopăială / țopăitură
 țuicări / țuicui
 țuiculiță / țuicileană
 țuști! / țîști (țîști!)
 ulcelușă / DOOM și: ulceluță / ulcicuță
 umbrișoară / umbriță
 undă,-dează / undi,-dește
 unghiută / unghișoară / unghioară
 unghiular / angular
 universalitate / universalism
 uranian / uranic
 uranofan / uranotil
 urcioraș / urcioruș
 uricurie* / uricozurie*
 urmuliță / urmușoară / urmuță
 ureometru (DOOM) / urometru (DEX)
 usturime / usturătură
 ușiță / ușcioară / ușuță
 uzinare / uzinaj
 vaccinare / vaccinație
 vaporizare / vaporizație
 văcuță / văcușoară
 vădană / vădancă
 văduvioară / văduviță
 văllicică / vălîșoară
 vălmășag / vălmășeală / învălmășeală
 văruță / văguliță
 văsușor / văsuleț / văsuț / văsior / ?
 văsior
 vedriță / vedrișoară
 velodrom / ciclodrom
 venezuelan / venezuelian / DEX și:
 venezuelit
 veridicitate / veracitate
 vermicular / vermiform
 vermifug / helmifug
 verzui / verziu
 vetrișoară / vetriță
 viermărie / viermăraie
 viermișor / viermuș
 vinificare / vinificație
 vinișor / vinuț
 virolog / virusolog

vîjîială / vîjîit / vîjîitură
 vîlcea / vîlcică
 vîntos / vînturos
 vîntuleţ / vînticel / vîntişor / vîntuşor /
 vînturel
 vîrfuleţ / vîrfuşor / vîrfuţ
 voinicel / voinicuţ
 voliţional / volitiv
 voma,-mez / vomita,-mit
 vomare / vomitare
 vomă / vomisment
 vorbăreţ / vorbăreţ
 vorbuliţă / vorbuţă / vorbuşoară /
 -işoară
 vulpiţă / vulpişoară
 vulturaş / vulturel
 xifoidalgie* / xifodinie*
 zavistnic / zavistios / zavistuitor
 zăbunaş / zăbunel
 zăluzie / zăluzeală
 zeiţă / zeie
 zgîlţîială / zgîlţîitură
 zguduială / zguduitură
 zicătoare / zicală
 zmeuriş / zmeuret
 zmeur / zmeurar
 zvîcneală / zvîcnet / zvîcnitură

1. Aceste variante sînt de fapt sinonime cu bază lexicală (radical sau etimon) comună; ele apar în dicţionar ca unităţi distincte.
2. Echivalenţa cu variantele în *-re* este aproximativă întrucît acestea numesc o acţiune în desfăşurare, pe cînd celelalte doar rezultatul ei.
3. În DEX apar ca variante ale aceluiaşi cuvînt.
4. Al doilea termen are totuşi o conotaţie negativă mai puternică.
5. Fiind o fomă derivată cu prefixul *în-*, de la o bază care începe cu *n-*, normal ar fi fi să se scrie *înnăduşi*, ca *înnărăvi*, care are exact acelaşi mod de formare.

C. STRUCTURI FRAZEOLOGICE⁴⁰

a avea a face / a avea de-a face
 acea fată / fata aceea
 al (a, ai, ale) câtor elevi,-ve? / a câți elevi? a câte eleve?
 al (a, ai, ale) multor elevi,-ve / a mulți elevi, a multe eleve
 a mia parte / a o mia parte
 analog aceluia / analog cu acela
 asupra-mi / asupra-mi
 a-și veni în fire / a-și reveni (nu: a-și reveni în fire)
 capitolul (locul) al doilea / capitolul (locul) doi
 cartea și caietul *meu* / caietul și cartea *mea*⁴¹
 câtor elevi (eleve) *le*-ai spus? / la câți elevi (câte eleve) ai spus?⁴²
 copie după original / copie de pe original
 corespunde aceluia / corespunde cu acela
 de prim rang / de primul rang
 din ce în ce mai / tot mai
 dragă prietene / prietene drag
 Emiratele Arabe Unite (RAU) / Uniunea Emiratelor Arabe (UEA)
 folositor cuiva / folositor pentru cineva
 indiferent dacă vrea sau nu / chiar dacă vrea, chiar dacă nu vrea⁴³
 împotriva-ți / împotrivă-ți
 înaintea-ți / înainte-ți
 în decurs de / în decursul a
 în cât sîntem astăzi? / în câte sîntem astăzi?
 în jurul orei douăsprezece / în jur de ora douăsprezece (nu doi-)
 întru pomenirea neamului / pentru pomenirea neamului
 în urma-ți / în urmă-ți
 (...) mai multor / (...) a mai mulți
 nu poți fi... / nu poți să fii....
 ora două, trei... / orele două, trei...
 pasă de mai zi ceva / pas de mai zi ceva
 pro domo / pro domo sua
 seamănă cu cineva / îi seamănă cuiva 4

⁴⁰ După Mioara Avram (v. bibliografia).

⁴¹ Acordul prin atracție cu termenul cel mai apropiat este specific limbii române; cel gramatical, imposibil în situația dată, este nefiresc în alte situații: cultura și civilizația occidentale sau limba și literatura române.

⁴² Dativul (ca și acuzativul cu prepoziția *pe*, de altminteri) impune prezența unei forme pronominale neaccentuate: *îl* spun mamei, *vă* spun vouă / tuturor, *o* ajut pe mama, *îi* ajut pe oameni (nu: *ajut* oamenii, cum se aude adesea).

⁴³ În ultima vreme, apare tot mai frecvent o formă contaminată și deci incorectă, dar avantajoasă prin economicitate, avînd, din acest motiv, șansa de a se impune: *chiar dacă vrea sau nu*.

secția întâi / secția numărul unu
 sub pretext că / sub pretextul că
 vai ție / vai de tine

&&&

2. Acordul prin atracție cu termenul cel mai apropiat este specific limbii române; cel gramatical, imposibil în situația dată, este nefiresc în alte situații: cultura și civilizația occidentale sau limba și literatura române.
- 3,4. Dativul (ca și acuzativul cu prepoziția *pe*, de altminteri) impune prezența unei forme pronominale neaccentuate: *îl* spun mamei, *vă* spun vouă / tuturor, *o* ajut pe mama, *îi* ajut pe oameni (nu: *ajut* oamenii, cum se aude adesea). 4. VINE DE MAI SUS!!!!!!

B.VARIANTE CONDIȚIONATE 1

a. Grafice – omofone

aboli (a desființa, a suprima) / a boli (a zăcea de boală)
 aclama (ovaționa) / a clama (a striga; a rosti cu voce tare)
 aconta (plătea anticipat) / a conta (a avea importanță; a se baza pe ...)
 acostă (trăgea la mal; aborda pe cineva) / a costa (a avea un preț)
 acupla (se împerechea; conecta) / a cupla (a conecta)
 adormi (trecu în starea de somn) / a dormi (a fi în starea de somn)
 afuma (expunea la fum; umplea de fum) / a fuma (a pipa)
 agrava (a înrăutăți) / a grava (a săpa în piatră sau metal; a întipări)
 ai (substituibil cu *am*; urmat de subst., pron.: ~ fetei, ~ ei)
 al (urmat de subst., pron., numeral: ~ fetei, ~ ei, ~ doilea) / a-l (substituibil cu *a îl* și urmat de vb.: a-l ajuta)
 alega (invoca în sprijinul unei idei) / a lega (a face nod; a conecta)
 aleza (ajusta un cilindru) / a leza (a răni, a vătăma)
 alinia (așeza în linie) / a linia (a trasa linii)
 alipi (alătură, atașă) / a lipi (a încleia)
 altădată (nu acum; odinioară, cîndva) / altă dată (altă oară, altă zi)
 altfel (altminteri) / alt fel (alt soi, alt gen)
 aluneca (patina; se dezechilibra alunecînd) / a luneca (și: a zbura lin)
 alungi (deveni mai lung) / a lungi (a se tolăni; a deveni mai înalt; a dilua)
 amenaja (aranja un spațiu) / a menaja (a cruța)
 apărea (se ivea; se publica) / a părea (a avea aparență)
 apăsa (presa) / a păsa (a nu-i fi indiferent; a merge; a încerca)
 apleca (înclina) / a pleca (a înclina; a se duce, a porni)
 apreta (scrobea) / a preta (refl.: a se potrivi la ceva; a consimți)
 aprinde (dă foc) / a prinde (a captura)
 aproba (era de acord) / a proba (a încerca)
 apune (asfințește) / a pune (a așeza)
 apupa (se înclina către pupa) / a pupa (a săruta)
 aseca (evacua apa din puțurile de mină) / a seca (a dispărea apa din fîntînă, lac)
 asemana (asemuia, compara, confunda) / a semăna (a fi asemănător; a
 înșămînța)
 aservi (subjugă) / a servi (a sluji; a folosi; a fi de folos)
 asorta (potrivea, armoniza) / a sorta (a alege; a așeza pe categorii)
 asuma (își lua o răspundere, un drept) / a suma (a opera o adunare)
 asurzi (își pierdu auzul) / a surzi (a-și pierde auzul)
 ași (birlici; exclamativ: da de unde!) / a-și (substituibil cu *a își*, urmat de vb.; ~
 dori > a își dori)
 așadar (deci) / așa dar (asemenea cadou)
 atenta (comitea un atentat, un abuz) / a tenta (a ispiti)

atesta (confirma, dovedea) / a testa (a încerca, a proba)
 atrage (exercită o atracție) / a trage (a deplasa spre sine; a apăsa pe trăgaci; a
 descinde; a trasa, a proveni)
 ați (substituibil cu *am* sau *aș*: ~ știut, ~ ști) / a-ți (substituibil cu *a îți*, urmat de
 vb.: ~ dori > a îți dori)
 aține (ține calea cuiva) / a ține (a păstra; a dura; a nu da drumul)
 avaria (deteriora) / a varia (a alterna, a schimba)
 aviza (înștiința; pune o rezoluție) / a viza (a pune o viză; a ținti; a se referi la...)
 bunăstare (belșug, bogăție) / bună stare (stare de funcționare, fără defecte)
 bun-gust (simț estetic) / bun gust! (savuros!)
 ca (precum: alb ~ varul; în calitate de: vine ~ director) / c-a (substituibil cu *că a*:
 știu ~ venit)
 cal (bidiviu; piesă de șah; aparat de gimnastică) / c-al (substituibil cu *că al*: știu
 ~ ei e mai bun)
 cai (bidivii; piese de șah; aparate) / c-ai (substituibil cu *că ai*; știu ~ vrut)
 calapod (șan) / ca la pod (precum la pod: aceleași birne ~)
 canoe (ambarcație ușoară de sport) / ca Noe (precum Noe: s-a salvat ~)
 carate (indice al cantității de aur în aliaje) / karate (numele unei arte marțiale)
 care (cărute; flexionabil: cărui, cărei, căror) / c-are (substituibil cu *că are*; știu ~
 de lucru)
 caș (brânză proaspătă) / c-aș (substituibil cu *că aș*: știi ~ putea)
 catalpă (arbore decorativ) / ca talpă (drept talpă: folosit ~ la pantofi)
 catren (strofă de 4 versuri) / ca tren (drept tren: folosit ~ de marfă)
 căi (drumuri; mijloace) / că-i (substituibil cu *că este*: știu ~ acolo)
 cea (pl. cele: fata ~ cuminte) / ce-a (urmat de vb. în -t sau -s: ~ făcut, ~ dres)
 ceai (fiertură de plante) / ce-ai (urmat de vb. în -t sau -s: ~ făcut, ~ dres)
 cei (sg. cel: oamenii ~ buni) / ce-i (substituibil cu *ce îi* sau *ce este*: ~ trebuie? ~
 acolo?)
 cel (pl. cei: omul ~ bun) / ce-l (substituibil cu *ce îl*: știu ~ doare)
 cele (~ bune, ~ trei, ~ de acolo) / ce le (înainte de un verb: ~ trebuie?)
 ceva (un lucru oarecare: ia ~!) / ce va (ce urmează: vremea ~ să vie)
 câteodată (uneori) / câte o dată (nu de două ori)
 cor (ansamblu vocal) / c-or (substituibil cu *că vor*: poate ~ veni)
 cuminte (liniștit; înțelept) / cu minte (cu cap, inteligent)
 cumva (într-un mod oarecare) / cum va (exprimînd un viitor: ~ fi?)
 dale (lespezi) / d' ale (substituibil cu *de ale*: mofturi ~ lor)
 dea (precedat de *să*: ~ Domnul!) / de-a (în locuțiuni: ~ binelea)
 deal (pl. dealuri) / de-al (urmat de numeral: soț ~ doilea)
 de altfel (de altminteri) / de alt fel (de alt soi)
 debranșare (desfacere a contactului) / de brașare (de stabilire a contactului)
 decalc (copiere; formare de cuvinte după tipar străin) / de calc (hîrtie ~:
 translucidă)
 decalibrare (pidere a calibrului) / de calibrare (de asigurare a calibrului)
 decanat (funcția și cabinetul decanului) / de canat (s-a lovit ~)
 decapsulare (destupare, descăpăcire) / de capsulare (pentru astupare, căpăcire)
 decar (10 la jocul de cărți) / de car (pentru car: roată ~)

decît (în context negativ: doar; în comparații: ca) / de cît (exprimă cantitatea sau durată: ~ timp lipsește?)

decolorat (spălăcit) / de colorat (de dat cu culori)

decomandat (contramandat) / de comandat (de dat o comandă)

decompensare (stare de epuizare; tulburare a echilibrului) / de compensare (de refacere, restabilire, despăgubire)

decomprimare (relaxare) / de comprimare (de micșorare a volumului)

deconectare (debranșare; relaxare) / de conectare (de branșare)

decongelare (dezghețare) / de congelare (de înghețare)

deconsolidare (slăbire a rezistenței) / de consolidare (de întărire)

decont (justificare a unei cheltuieli) / de cont (de evidență contabilă: extras ~)

decontaminare (anulare a radioactivității) / de contaminare (de molipsire)

decontractare (relaxare) / de contractare (de încordare, strângere; de luare a unei boli; de încheiere a unui contract)

decor (cadru, ambianță) / de cor (de ansamblul coral: interpretat ~)

decuplare (desfacere a contactului) / de cuplare (de stabilire a contactului)

dedare (năvălire, comitere) / de dare (de oferire, de atribuire)

dedat (năvălit; obișnuit) / de dat (de oferit, de atribuit)

dedublare (îndoire, reduplicare) / de dublare (pentru îndoire)

dedublat (cu două aspecte) / de dublat (de îndoit o suă sau cantitate)

deducere (concluzionare, subînțelegere) de ducere (de mers, de purtare)

dedus (stabilit prin deducție) / de dus (de mers, de transportat)

defel (nici pic) / de fel (de baștină)

deformație (formă modificată) / de formație (de un anumit profil intelectual)

deîmpărțit (termen al împărțirii) / de împărțit (de distribuit; de partajat)

deînmulțit (termen al înmulțirii) / de înmulțit (de multiplicat, de sporit)

dejucat (zădărnicit) / de jucat (de practicat un joc)

delăsat (s-a ~ : a devenit nepăsător în muncă) / de lăsat (de abandonat)

delimitat (circumscriere) / de limitat (de stăvilit, de trasat limite)

deloc (nici pic) / de loc (care indică locul: nume ~; de baștină)

demarcare (circumscriere, separare) / de marcare (de însemnare; de dublare a unui partener la fotbal)

demers (intervenție) / de mers (de deplasat, de plecat undeva)

demistificare (dezvăluire a falsului) / de mistificare (de ascundere a adevărului)

demîncare (hrană) / de mîncare (pentru mîncat)

demobilizare (lăsare la vatră; descurajare) / de mobilizare (de chemare sub arme sau la o acțiune)

demontare (desfacere a unui mecanism) / de montare (de asamblare; de punere în scenă)

demoralizare (descurajare) / de moralizare (de dojenire)

demult (cîndva, odinioară) / de mult (substituibil cu *de puțin*: ~ timp)

demultiplicare (transformare a unei rotații în una mai mică) / de multiplicare (de înmulțire; de reproducere în serie)

denivelare (accident de teren) / de nivelare (de aplatizare; de egalizare)

denominalizare (reducere a valorii nominale a banilor) / de nominalizare (de numire, de indicare)

denumire (nume, denotație) / de numire (de indicare prin nume; de încadrare într-o funcție)

denutriție (preponderență a dezasimilației) / de nutriție (de hrănire; probleme ~)

deodată (brusc) / de o dată (despre o anume dată)

deoparte (izolat: stă ~) / de o parte (...și de alta; scris și *de-o* parte)

deparazitare (înlăturare a paraziților) / de parazitare (de infestare)

departajat (distanțat) / de partajat (de împărțit bunuri)

departe (la mare distanță) / de parte (de sex: ~ bărbătească)

depersonalizare (pierdere a personalității) / de personalizare (de individualizare)

deplanare (curbare) / de planare (de plutire în aer)

deplasare (dislocare; călătorie) / de plasare (de așezare, investire, distribuire)

deplin (total: acord ~) / de plin (...e plin, dar...)

depoziție (declarație, mărturie) / de poziție (care indică poziția: lumini ~)

depresiune (relief negativ) / de presiune (de apăsare; de forțare)

deprindere (obișnuință) / de prindere (de capturare; de fixare, legare)

deprins (obișnuit, învățat cu ceva) / de prins (de capturat)

depunctare (micșorare a punctajului) / de punctare (de marcarea)

depunere (sediment; sumă depusă) / de punere (de așezare: modul ~ a problemei)

dereglare (abatere de la normal) / de reglare (de punere în ordine)

derulare (desfășurare) / de rulare (de deplasare pe roți: viteza ~; de proiectare pe ecran: timp ~; de circulație a banilor: mod ~)

derută (dezorientare) / de rută (de traseu: timpul depinde ~)

des (la intervale mici) / de-s (substituibil cu *dacă sînt*)

desăvîrșit (perfect) / de săvîrșit (de înfăptuit)

descalificat (privat de calificare) / des calificat (calificat adesea)

descăzut (termen prim al scăderii) / de scăzut (de micșorat, de diminuat) / des căzut (căzut frecvent)

descentrat (privat de simetria față de centru) / des centrat (centrat adesea)

descifrat (făcut inteligibil) / des cifrat (cifrat adesea)

descîntat (vrăjit) / des cîntat (cîntat adesea: șlagăr ~)

descriș (zugrăvit în cuvinte) / de scris (de redactat: temă ~)

descumpănit (dezechilibrat) / des cumpănit (cumpănit adesea)

descusut (cu cusătura desfăcută) / des cusut (cu împunsături dese)

deseară (diseară, astă-seară) / de seară (seral; vespéral)

deseacă (din care a fost scoasă apa) / de secac (despre dispariția apei)

deserviciu (dezavantaj) / de serviciu (a fi ~, om ~, scară ~, probleme ~)

desfăcut (dezlegat; desfășurat; anulat) / des făcut (făcut adesea)

desfigurat (pocit) / des figurat (adesea figurat, metaforic)

desigare (desfacere a sigiliului) / de sigilare (de punere a sigiliului)

desigur (firește) / de sigur (~ e sigur, dar...)

desolidarizare (separare) / de solidarizare (de unire)

despicat (rupt, tăiat) / des picat (căzut adesea)

desprins (dezlegat, dezlipit) / des prins (prins adesea: ~ cu ouca mică)

dêși (sg. des) / de-și (dacă își: ~ amintesc,...; să-și: merg ~ adapă caii)

determinat (cauzat; precizat) / de terminat (de isprăvit, de finalizat)

detestat (disprețuit, urît) / de testat (de probat, de încercat)
 detractor (calomniator) / de tractor (ale tractorului: urme ~)
 deturnare (schimbare frauduloasă a destinației) / de turnare (de vărsare; de filmare)
 deținută (persoană arestată; aflată în posesia sau atribuția cuiva: funcția ~) / de ținută (de atitudine sau vestimentație: are probleme ~)
 devale (în jos, în vale) / de vale (specific sau aparținând văii: zonă ~)
 devalorizare (depreciere) / de valorizare (de apreciere, de punere în valoare)
 devenire (evoluție, transformare) / de venire (de sosire)
 deviză (slogan) / de viză (de parafă: ai nevoie ~)
 devot* (practicant al devoțiunii) / de vot (pentru vot: buletin ~)
 devreme (timpuriu) / de vreme (de timp: manta ~ rea)
 dezice (înfirmă, retractează) / de zice (dacă zice)
 dinafară (în locuțiuni: pe ~ = pe de rost) / din afară (din exterior)
 donjuan (curtezan, crai) / Don Juan (personaj legendar)
 drumlin (formă de relief cu contur eliptic) / drum lin (drum neaccidentat)
 elipsă (curbă plană închisă; omisiune) / e lipsă (e penurie: ~ de hîrtie)
 emailat (smălțuit) / e mai lat (este mai mare în lățime)
 excentric (neobișnuit; în afara centrului) / ex-centric (în afara centrului)
 Ghica (familie domnitoare) / Ghika (Alexandru, matematician)
 ia (a lua: el ~ cărți; ian; exclamativ: atenție!) / i-a (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 ia-i (~ tu! substituibil cu *luați-i*) / i-ai (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 iar (din nou; și, însă: eu cînt ~ tu taci) / i-ar (substituibil cu *i-aș*: ~ da, ~ lua)
 ia-ți (~ tu! substituibil cu *luați-vă!*) / i-ați (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 iau (substituibil cu *luăm*) / i-au (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 înalt (nu scund) / în alt... (alternînd cu *în altă*: ~ bloc, ~ă casă)
 înarmată (alternînd cu *înarmat*) / în armată (în militărie)
 încheie (finalizează) / în cheie (discurs ~ festivă)
 încît (în așa măsură că...) / în cît (alternînd cu *în cîtă*: ~ timp ajungi?)
 încontinuu (neîntrerupt: plouă ~) / în continuu (alternînd cu *în continuă*: ~ progres, ~ă creștere)
 îndoi (curbez) / în doi (nu de unul singur: munca ~ e mai ușoară)
 îndrept (așez drept; corectez; direcționez) / în drept (îndreptăți: sînt ~ să refuz)
 îndrum (ghidez) / în drum (în stradă; în deplasare: sînt ~ spre tine)
 înjur (sudui) / în jur (în preajmă)
 înscris (înregistrat; cu vîrfurile pe o circumferință; document) / în scris (nu oral)
 însemn (semn distinctiv; emblemă) / în semn (ca dovadă: ~ de respect)
 înșir (enumer; trag pe ață) / în șir (în rînd cîte unu)
 întrecere (concurs, competiție) / în trecere (în treacăt: sînt ~, nu pot rămîne)
 întrucît (deoarece) / întru cît (în măsura în care: ~ mă privește....)
 întru cîtvă (în oarecare măsură) / întrucît va (deoarece va: ~ ploua, stăm acasă)
 întruna (neconținut: plouă ~) / într-una (~ din zile: într-o zi oarecare)
 înțarc (întrerup alăptarea) / în țarc (în ocol; în îngrăditură)
 kil (kilogram) / chil (și: lichidul din intestine)
 la (spre) / l-a (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ sus)

la dus (la ducere) / l-a dus (l-a transportat; substituibil cu *îl* duce)
 lai (îmbăiezi: tu te ~) / l-ai (substituibil cu *l-am*: ~ da, dat; ~ duce, dus)
 la întors (la întoarcere) / l-a întors (l-a răsucit; l-a făcut să se întoarcă;
 substituibil cu *îl întoarce*)
 laminor (instalație sau mașină de laminat) / la minor (relativa lui do major e ~)
 lapalisadă (afirmație rizibilă prin naivitate) / la palisadă (la fortificație)
 laș (fricos) / l-aș (urmat de verb terminat în vocală: ~ da, ~ duce)
 lați (sg. lat) / l-ați (substituibil cu *l-am*: ~ da, ~ dat, ~ duce, ~ dus)
 lau (îmbăiez: eu mă ~) / l-au (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 lor (substituibil cu lui: casa ~) / l-or (îl vor: ~ ajuta, ~ primi)
 Luca (unul dintre evangheliști) / Lucca (orașul în care s-a născut Puccini)
 mai (luna a cincea; bățator; ficat; încă) / m-ai (urmat de verb în -t, -s sau vocală:
 ~ luat, lua, ~ dus, duce)
 mai demult (cîndva, odinioară) / mai de mult (în alternanță cu *multă*: ~ timp, ~ă
 vreme)
 mia (oaie tînră) / mi-a (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ adus)
 miau (pisica face ~) / mi-au (urmat de verb în -t, -s: ~ dat, ~ adus)
 mie (nu ție, ci ~; zece sute fac o ~) / mi-e (îmi este: ~ sete - omofonie
 imperfectă)
 mii (sute de ~) / mi-i (îmi este: ~ sete)
 moi (sg. moale: perne ~) / m-oi (mă voi: ~ duce)
 mor (a muri: eu ~; ursul face: ~, ~) / m-or (mă vor: ~ ajuta)
 nai (instrument muzical) / n-ai (nu ai: ~ dat, dus, ~ da, duce; ~ treabă)
 naș (nănaș, nun) / n-aș (nu aș: ~ da, ~ merge)
 n-ați (nu ați: ~ da, dat) / na-ți (ia, ține!: ~ lucrurile! - formă nerecomandată)
 nea (nenea: ~ Ion; art. neaua: zăpadă) / ne-a (urmat de vb. în -t, -s: ~ dat, dus)
 neam (popor; rudă; reg. și: deloc) / ne-am (urmat de vb. în -t, -s sau vocală: ~
 uitat, dus; ~ uita, duce)
 nicipînd (niciodată) / nici cînd (nici atunci cînd: ~ plouă, ~ ninge)
 nicipît (deloc, nici pic) / nici cît (nici atît cît: ~ bobul de piper)
 nicicum (în nici un fel) / nici cum (nici așa cum: ~ cîntă, ~ dansează)
 nicidecît (deloc) / nici de cît (nici de atît cît)
 nicidecum (deloc) / nici de cum (acceptă inserții: nici de *felul* cum)
 niciodată (nicicînd, în nici un moment) / nici o dată (acceptă inserții: nici o
singură dată)
 Nil (art. Nilul: fluviu african) / ni-l (substituibil cu *mi-l*: ~ dă, ~ dau)
 No (nobeliu; exclamativ: Ei!) / n-o (nu o: ~ dau, ~ vreau)
 noi (sg. nou: haine ~) / n-oi (nu voi, urmat de verb: dacă ~ putea)
 nor (pl. nori: un ~ de praf) / n-or (nu vor, urmat de verb: dacă ~ putea)
 nuia (vargă) / nu ia (alternînd cu nu luăm) / nu i-a (urmat de vb. în -t, -s: ~ dat,
 dus) / nu-i a (în expresii: ~ bună: nu menește a bine)
 nu-i am (nu îi am) / nu i-am (urmat de vb. în -t, -s sau vocală: ~ dat, da)
 nu iau (substituibil cu nu luăm) / nu i-au (urmat de vb. în -t, -s: ~ dat, dus) / nu-i
 au (nu îi au: banii ~)
 nul (fără valoare: meci ~) / nu-l (nu îl: ~ dau, ~duc)
 numai (doar: ~ una) / nu mai (~ vreau, ~ mult de...)

numaidecît (imediat) / nu mai... decît (nu mai *mic* decît) / numai de... cît (doar de *atît* cît) / nu mai... de... cît (nu mai *mult* de *atît* cît) / numai decît (e mai mic numai decît tine)

nu mă uita (ține-mă minte) / nu-mă-uita (nume de floare: miozotis)

nun (nănaș, art.: nunul) / nu-n (nu în: ~ casă, ci afară)

oarecare (banal, obișnuit: un om ~) / oare care...? (~ dintre ei minte?)

oarecine (persoană anonimă: el nu e un ~) / oare cine...? (~ o fi venit?)

oarecum (într-o anumită măsură: mă miră ~) / oare cum...? (~ cum îl cheamă?)

odată (cîndva, odinioară; brusc) / o dată (nu de două ori; un termen; și în locuțiunea: ~ cu)

odoare (obiecte prețioase, sfînte) / o doare (are o durere)

om (ființă umană) / ohm (unitate de măsură a rezistenței electrice)

omnire (mulțime; totalitatea oamenilor de pe glob) / o menire (o misiune, un destin)

omisiune (omitere) / o misiune (o însărcinare; o instituție misionară)

opoziție (împotrivire; contrast) / o poziție (o atitudine: are ~ ambiguă)

opune (pune față în față ; se ~: se împotrivese) / o pune (o așază)

oricare (indiferent care) / ori care (sau care; cei care nu pot, ~ nu vor)

orice (indiferent ce) / ori ce (sau ce: ce nu știe, ~ nu vrea să știe)

oricine (indiferent cine) / ori cine (sau cine: cine trebuie ~ nu trebuie)

oricînd (indiferent cînd) / ori cînd(sau cînd: cînd scrii, ~ citești)

oricît (indiferent cît) / ori cît (sau cît: cît face, ~ nu face)

oricum (indiferent cum) / ori cum (sau cum: cum trebuie, ~ nu trebuie)

oriunde (indiferent unde) / ori unde (sau unde: stai unde vrei, ~ poți)

pan- (în compuse: tot, întreg: panoptic) / pan (nobil polonez)

Pan (zeul păstorilor) / Pann (Anton ~: scriitor și folclorist)

pesemne (probabil) / pe semne (accepînd inserții: pe *alte* semne)

preacinstit (onorabil) / prea cinstit (excesiv de cinstit)

preacurat (neprihănit) / prea curat (excesiv de curat)

preamărit (slăvit) / prea mărit (mărit prea mult)

preanevinovată (neprihănită) / prea nevinovată (prea naivă)

preaplin (abundent, îmbelșugat) / prea plin (plin peste limita normală)

punte (pod îngust) / pun`te (neliterar: pune-te)

repercutat

sa (care îi aparține: cartea ~) / s-a (urmat de vb. în -t, -s: ~ dat, ~ dus)

sau (ori: ~ eu, ~ el) / s-au (urmat de vb. în -t, -s: ~ jucat, ~ dus)

săi (care îi aparțin: ochii ~) / să-i (să îi: ~ întreb)

scoateți (voi: ~ -vă hainele = dezbrăcați-vă) / scoate-ți (tu: ~ haina = dezbracă-te)

suscitat (provocat, stîrnit) / sus-citat (cită mai sus)

sus-pus (care este într-o poziție socială înaltă) / sus pus (pus sus)

sustrage (a fura; a se eschiva) / sus trage (sus e curent)

susține (a sprijini, a ajuta) / sus ține (ține sus)

tei (pom melifer) / te-i (te vei: ~ duce cînd vei putea)

totodată (în același timp) / tot o dată (nu de două ori)

totuna (egal, indiferent: mi-e ~) / tot una (nu două; în expr.: ~ și una)

tui (steag turcesc; pl. tuiuri) / tu-i (tu îi: ~ vorbești, iar el tace)
 tun (armă de artilerie grea) / tu-n (tu în: ~ ce crezi?)
 ție (nu mie) / ți-e (îți este: ți-e sete?)
 ții (a ține: tu ~) / ți-i (îți este: ~ sete?)
 undei (valului) / unde-i (unde este: ~ unul, nu-i putere)
 va (substituibil cu *vei*: ~ veni; în expresii: mai ~) / v-a (urnat de vb. în -t, -s: ~ dat, ~ dus)
 var (oxid de calciu; u.m. a puterii reactive) / v-ar (substituibil cu *v-aș*: ~ da, ~ duce)
 v-ați (urmat de vb. în -t, -s sau vocală: ~ dat, dus; ~ da, duce) / wați (sg. wat: u.m. a puterii)
 vie (podgorie; nu moartă) / vi-e (vă este; ~ sete? - omofonie imperfectă)
 vii (podgorii; nu morți; a veni: tu ~) / vi-i (vă este: ~ sete?)
 vis (experiență onirică; ideal; pl. vise, visuri) / vi-s (vă sînt: ~ dragi)
 voi (nu tu: ~ știți) / v-oi (vă voi: ~ anunța, cînd oi putea)
 vor (voiesc: ce ~?; substituibil cu *veți*: ~ veni) / v-or (vă vor: ~ da)
 zile (sg., zi: ~ și nopți) / zi-le (spune-le: ~ să tacă!)

b. Accentuale - omografe

adormi (tu ~ acum) / adormi (el ~ acum două minute)⁴⁴
 adormi! (formă afirmativă) / nu adormi (formă negativă)
 afin (arbust care produce afine) / afin (înrudit)
 află (el ~ acum) / află (el ~ adineauri)⁴⁵
 albi (de culoare albă) / albi (a căpăta sau a face să capete culoare albă)
 alpii (copăi) / alpii (sg. albiu: bătînd în alb; eu ~: făcui să devină alb)
 altoi (ramură folosită la altoit) / altoi (a opera altoirea)
 august (luna a opta) / augùst (imperial)
 bārem (măcar) / barēm (indicație de calcul)
 Bēbe (antropomim) / bebē (copil)
 boi (sg. bou: vită; fizionomie: pl. boiuri) / boi (a vopsi; a farda)
 bōii (vitele) / boii (eu ~: vopsii, fardai)
 boli (a zăcea) / boli (o silabă: maladii)⁴⁶
 bostōn (vals lent) / bōstōn (și: presă tipografică)
 calici (zgîrciți; săraci) / calici (a se zgîrci; a sărăci)
 calicii (potire: sg. caliciu; zgîrciții: sg. calicul) / calicii (zgîrcenii: sg. calicie; eu mă ~: mă zgîrcii)

⁴⁴ Aceeași variație a accentuării apare și la verbele: *tu auzi, ieși* / *el auzi, ieși*, pentru a deosebi persoana (a doua de a treia) și timpul (prezent de perfectul simplu).

⁴⁵ În același mod deosebesc prezentul de perfectul simplu toate verbele care la indicativ prezent îl înlocuiesc pe -a de la infinitiv, cu -ă: a ara > āră / ară, a cînta > cîntă / cîntă, a comanda > comandă / comandă (circa o sută de verbe); în cazul celor care conțin, la prezent, augmentul -eaz-, acesta dispare: a lucra > luctează > lucră.

⁴⁶ Este cazul mai multor verbe derivate cu sufixul -i, din substantive de al căror plural se deosebesc doar prin accentuare: călugări / călugări, cōji / a cōji, òchi / ochi, snōpi / snopi, rōbi / a robî, tūrci / a turci, ucenici / ucenici ș.a.

căuc (căuș) / cauc (potcap)
 căi (drumuri; metode) / căi (a regreta)
 călătōri (pasageri) / călătōri (a voiaja)
 călūgări (monahi) / călūgări (a deveni monah)
 cenușii (miercurea ~; nominativ: cenușă) / cenușii (nori ~; sg.: cenușiu)
 cifra (neart.: cifră) / cifră (a transcrie în cifru; a se evalua la...)
 cî mp̃ii (neart., cîmp̃i, sg. cîmp: a bate ~; a divaga) / cîmp̃ii (art. cîmp̃iile, sg. cîmp̃ie: șes)⁴⁷
 cîrligēle (cîrlige mici; art.: cîrligelele) / cîrligēle (neart.: cîrlige, sg.: cîrlig)
 colōnie (parfum) / colonie (teritoriu anex; grup, tabără)
 comāda (la loc ~!; neart. comandă: poruncă) / comandă (a porunci)?

? V. nota pentru *furnica*.

comēdie (piesă comică) / comēdie (ciudățenie; pl.: călușei)
 companie (unitate militară) / companie (anturaj; societate economică)
 copii (prunci; sg. copil) / cōpii (reproduceri, imitații; sg. copie)
 concūră (contribuie) / concūră (se prezintă la concurs)
 copil (prunc > a copilări) / cōpil (lăstar > a copili: a rupe lăstarii)
 crăci (ramuri) / crăci (a se crăcăna)
 croi (o silabă: croială) / croi (a tăia după tipar)
 deși (cu toate că) / dēși (sg. des: la intervale mici)
 dirēctor (manager) / directōr (care conduce: colegiu ~; care indică direcția)
 dōmino (joc) / dominō (haină de carnaval)
 episcop (prelat) / episcōp (aparat de proiecție)
 furnica (greierele și ~; neart. furnică) / furnică (a avea o senzație de mîncărime)?

? Este cazul mai multor verbe derivate din substantive de a căror formă articulată se deosebesc doar prin accent: grēbla / greblă, mătura / mătură, urzica / urzică; același comportament îl au și împrumuturi ca: comāda / comandă, cūrba / curbă, lūpta / luptă, mină / mină, prōba / probă reclāma / reclamă, remārca / remarcă.

Gāza (toponim) / gază (a expune la gaze toxice)
 hāină (îmbrăcăminte) / haină (rea)
 haini (răi) / haini (a se înrăi; a pleca în pibegie)
 haltēre (aparat sportiv: greutăți) / hăltēre (organe de echilibru la insecte)
 hōții (neart. hoți, sg. hoț: fur) / hoții (art.: hoțiile, sg.: hoție: furt)⁴⁸
 imōbil (clădire) / imobil (nemișcat, fix)
 index (listă) / indēx (deget arătător)

⁴⁷ Este cazul derivatelor cu sufixul *-ie*, al căror plural nearticulat se deosebește de pluralul articulat al cuvîntului de bază numai prin accent: cîmp > cîmp̃ie, hoț > hoție, moș > moș̃ie, nebun > nebuñie, orator > orator̃ie, prieten > prieteñie, sol > sol̃ie, soț > soț̃ie, vec > vec̃ie, vrăjitor > vrăjitor̃ie: cî mp̃ii / cîmp̃ii, hōții / hoții, mōșii / moșii, nebuñii / nebunii, oratōrii / oratorii, priētenii / prietenii, sōlii / solii, sōții / soții, vēcii / vecii, vrăjītōrii, vrăjitor̃ii.

⁴⁸ Vd. nota pentru *cîmp̃ii*.

însuși (chiar el) / însuși (a propria)
 lăma (preot tibetan) / lamă (a strunji cu o lamă specială)
 lături (spălătură de vase) / lături (în expr.: în ~!: la o parte!)
 lemuri (suflete ale morților) / LèMuri
 leșii (toți ~; sg. leahul: polonezul) / leșii (acestei ~; formă de bază: leșie)
 livră (a furniza) / livra (neartic., livră: 0,5 kg.)
 livrèle (sg., livrea: uniformă) / livrele (neart.: livre, sg.: livră, v. supra)
 lòbul (neart. lob: diviziune anatomică a unui organ) / lobul (lob mic)
 lùxuri (sg., lux: fast, bogăție) / luxuri (sg., luxură: desfrînare)
 maiă (ferment) / mânia (populație și cultură amerindiană)
 mijloc (centru; procedeu; posibilitate) / mijlòc (și: talie)
 mistèr (enigmă) / mîster (domnul...)
 mîna (a îndemna la mers) / mîna (brațul)
 mînji / mînji
 mòbilă (mobilier) / mobilă (mișcătoare; itinerantă) / mobilă (a mobilat de curînd)
 mòdul (neart. mod: manieră) / modùl (element detașabil; parte a unui ansamblu)
 moși (a asista la naștere) / moși (o silabă: moșnegi)⁴⁹
 moșii (aceste ~; sg. moșie: feudă; eu ~ < a moși: eu asistai la naștere) / mòșii
 (toți ~: moșnegii)
 muri (a deceda) / muri (o sil.: rugi de mure; pereți)
 murii (eu ~ de frică) / mûrii (~ aceștia, toți ~: rugii, pereții)
 nòdul (neart. nod: legătură; încrucișare) / nodul (umflătură)
 noroi (mîl) / noroi (a se umple de noroi)
 ochi (o silabă: organ al vederii) / ochi (a ținti)
 onănie (pocitanie) / onanie (masturbație, malahie)
 operatorie (meseria operatorului cinematografic) / operatòrie (chirurgicală)
 òpus (op; operă muzicală numerotată) / opùs (contrar)
 òrbi (nevăzători) / orbi (a-și pierde vederea)
 ozenè (obiect zburător neidentificat) / ozène (sg. ozenă: atrofie a mirosului)
 parà (monedă; a ~: a evita o lovitură) / pàra (flacăra; fructul părului)
 pària (om în afara castelor, lipsit de drepturi) / parià (a face rămășag)
 Paris (capitala Franței) / Pàris (răpitorul Elenei din Troia)
 parodia (neart.: poezie comic-imitativă) / parodià (a imita la modul comic)
 pisălogi (persoane agasante) / pisălogi (a agasa, a plictisi prin insistență)
 pisici (feline domestice) / pisici (a se alinta lingșitor)
 pitic (pigmeu) / pitic (joc ~: în cinstea zeului Apolo)
 primi (factori ~) / primì (a căpăta, a obține, a accepta)
 puròi (coptură) / puroi *(a supura; DEX: a puroia)
 răzbòi (stare de beligeranță; instalație de țesut) / război (a se lupta)⁵⁰
 ròbi (sclavi) / robi (a lua în robie; a munci din greu)
 ròi (grup de albine) / roi (a zbura în grup compact)

⁴⁹ V. nota pentru *cîmpii*.

⁵⁰ Este cazul mai multor verbe derivate din substantive, de a căror formă (articulată, în cazul femininelor) se deosebesc doar prin accent: rățoi / rățoi, ròi / roi, șiròi / șiroi, zgîrci (o sil.) / zgîrci, urêchea / urechea, sau a unor substantive derivate regresiv din verbe: vomà / vòma, zbîrci / zbîrci.

r0ze (trandafiri: a sta ca pe ~: a-i merge bine) / roz0 (roz: vin ~)
 S0lva (toponim) / salv0 (a sc0pa de primejdie)
 script0ri (sg. scriptur0: text biblic) / scripturi* (sg. script: text pentru film0ri)
 s0nior (tat0l 0n raport cu fiul) / s0nior (st0p0n feudal; sportiv peste 18 ani)
 sn0pi (m0nunchiuri) / snopi (a face snopi; a bate zdrav0n)
 solid (dur; trainic; corpolent) / s0lid (moned0 roman0 0i bizantin0)
 solli (mesaje; sg. solie: ~ de pace) / s0lii (to0i ~; neart., soli: mesageri, monede
 peruviene)⁵¹
 som0 (a cere 0n mod poruncitor) / s0ma (ansamblul celulelor diploide ale
 organismului viu)
 s00ii (to0i ~; sg., so0) / so0ii (aceste,-i ~; sg., so0ie)
 sp0ri (organe de 0nmul0ire la plante) / spori (a se 0nmul0i)
 stative (suporturi) / st0tive (r0zboi e 0esut manual)
 stropi (o sil.: pic0turi) / stropi (a 0mpr0stia stropi, a 0mpro0ca; a uda)
 0ir0i (0uvoi) / 0iroi (a curge abundent)
 t0rtar (iad) / tart0r (0i specialitate culinar0: sos ~)
 t0mpera (vopsea pe baz0 de albuminoide sau gelatin0) / temper0 (a domoli)
 tipic (caracteristic, specific) / tipic (ritual; ordine rigid0)
 t0rturi (sg. tort: desert; c0nep0 toars0) / tort0ri (sg. tortur0: supliciu)
 trandafirii (to0i ~; sg. trandafirul) / trandafirii (obraji ~; sg. trandafiriu)
 trimer * / trim0r* (compus din trei monomeri)
 t0rci (persoane din Turcia) / turci (a adera la religia turcilor)
 00arin0 (ogor) / 00arin0 (0mp0r0teas0)
 ucenici (0nv000cei) / ucenici (a face ucenicie)
 0mez0 (sg., umed) / umez0 (a umecta)
 ur0chea (organul auzului: ~ dreapt0) / ureche0 (a trage de urechi)
 0ric (acid ~: rezultat al arderii proteinelor) / uric (hrisov, zapis)
 v0t0i (pui de iepure) / v0t0i (a c0ptu0i cu vat0)
 v0cii (neart. veci: secole; 0n expr.: 0n ~ vecilor) / vecii* (sg. vecie)⁵²
 ves0l0 (v0s0rie) / v0sel0 (voioas0)
 via (pe direc0ia, prin; neart. vie: podgorie) / vi0 (a tr0i, a d0ainui)
 vier (o silab0: porc necastrat) / vi0r (vi-; podgorean)
 v0ia (dorin0a: cum 0i-e ~) / voi0 (dorea)
 vom0 (a v0rsa, a bor0i) / v0ma (vomismentul)
 z0ari (dep0rt0ri; sg. zare) / z0ari (a vedea)
 zb0r0ci (rid; gre0eal0) / zb0r0ci (a gre0i)
 zg0r0ci (cartilagiu) / zg0r0ci (a se contracta; a se calici)
 z0ri (rev0rsat de zi, r0s0ritul soarelui) / zori (a da zor, a gr0bi)

⁵¹ V. nota pentru *c0mpii*.

⁵² Vd. nota pentru *c0mpii*.

C. LEXICALE⁵³

abordare (acostare; atacare a unei teme) / abordaj (atacare a unei nave; ciocnire navală)

accident (întîmplare nefastă; neregularitate de teren; semn de alterație) / incident (întîmplare neplăcută; obiecție într-un proces)

acoperire (învelire; ascundere; apărare; justificare; fond de asigurare) / acoperiș (partea de deasupra casei) / acoperămînt (învelitoare)

acostare (tragere la mal; agățare) / acostament (marginea carosabilului)

acromatism (lipsă a aberațiilor cromatice) / acromie (decolorare a pielii)

acropolă (citadelă situată pe un loc înalt) / necropolă (cimitir)

actant (cel ce acționează) / actor (interpret de roluri în teatru și film)

aculturație (asimilare a altei culturi) / exculturație (excludere din sfera culturii)

aditiv (substanță care se adaugă) / adițional (de adăugat, secundar: act ~)

adjudecator (cel ce adjudecă) / adjudecatar (beneficiarul adjudecării)

adjutant (ofițer secretar al unui comandant) / adjuvant * (medicament care ajută)

administrare (gospodărire) / administrație (și: totalitatea organelor administrative)

admitere (primire, acceptare) / admisiune (intrare diijată a unui fluid într-un compartiment)

afectiv (care ține de sentimente) / afectuos (tandru, prietenos)

aglomerat (îngrămădit, ticsit; rocă formată din materiale de la exploziile vulcanice) / conglomerat (rocă formată din materiale aluvionare; amestecătură, adunătură)

agramat (în dezacord cu gramatica) / anagramat (cu ordinea literelor schimbată)

alfă (prima literă a alfabetului grecesc) / alef* (prima literă a alfabetului arab)

alterare (viciere) / alterație (modificare; semn de ~: diez, bemol)

alternare (interschimbare periodică) / alternanță (și: modificare condiționată a unor vocale sau consoane) / alternativă (posibilitate de a alege)

alunecător (care alunecă) / alunecos (pe care se alunecă)

amăreală (gust amar) / amărăciune (mîhnire)

ameliorare (îmbunătățire, îndreptare) / ameliorație (la pl. și: îmbunătățiri funciare)

amploare (extindere) / amplitudine (și: cursa unei oscilații; mărimea unui arc de cerc)

amfibian (animal de apă și de uscat) / amfibiu (și mijloc de locomoție)

analizator (aparat al sistemului nervos) / analizor (aparat pentru analize)

antecedent (fapt anterior; termen prim al unei judecăți ipotetice) / antecesor (predecesor, precursor, înaintaș) / precedent (anterior; fapt justificator)

antispast (picior metric antic, cvadrisilabic) / antistastic (spasmodic)

⁵³ Este vorba despre structuri compuse sau derivate (indiferent de origine) care nu sînt echivalente, în ciuda relativei (sau doar aparentei) echivalențe a componentelor, sau care comportă devieri semantice semnificative.

antozoar (coralier) / entozoar (parazit în interiorul unei vietăți)
 antrenant (captivant) / antrenor (persoană care antrenează pe cineva)
 antrepozit (clădire pentru depozitat mărfuri) / depozit (și: sumă depusă; sediment)
 antropomorf (cu formă umană) / antropoid (și: ființă asemănătoare omului)
 antroponim (nume de persoană) / antroponimic (și: care numește persoane)
 anual (în fiecare an; o dată pe an) / anuar (publicație anuală)
 arbitrar (după bunul plac) / arbitral (de arbitru)
 arboricol (care trăiește în copaci: animal ~) / pomicol (care cultivă pomi fructiferi)
 armătură (întăritură metalică; ansamblu de piese tehnice) / armatură (semne de alterație la început de portativ)
 articulare (rostire; adăugare a unui articol) / articulație (încheietură; adaos)
 ascendență (genealogie) / ascensiune (urcare; fig.: evoluție)
 asceză (mod de viață auster) / ascetism (și doctrină a ascezei)
 ascuns (pitit; tănuț, nedescoperit; nesincer) / abscons (greu de înțeles)
 asperitate (rugozitate) / asprime (și: severitate)
 aspirant (persoană care năzuiește la ceva) / aspirator (aparat care absoarbe)
 astru (stea, care poate fi și norocoasă) / dezastru (nenorocire, catastrofă)
 asumare (acceptare autoimpusă) / asumție (și: premisă minoră)
 atribut (însușire; determinant al substantivului) / atribuție (rol, îndatorire)
 audiere (ascultare; interogare) / audiție (manifestare muzicală ; recepționare) / audit*
 autarhie (autoizolare economică) / autocrație (tiranie, absolutism)
 avere (posesiune materială privată) / avuție (bogăție; ~ națională: bunuri materiale și spirituale)
 aversiune (repulsie, antipatie) / adversitate (ostilitate, dușmănie)
 barbarie (cruzime, sălbăticie) / barbarism (împrumut lexical inutil)
 băcăuan (din Bacău) / bacovian (specific poetului băcăuan, Bacovia)
 bărbătel (soțior) / bărbătuș (masculul unor păsări)
 bătaie (lovitură; încăierare; zgomot ritmic) / băteală (fir transversal în țesături) / bătătură (curte; piele îngroșată)
 bătrîn (în vîrstă) / veteran (îmbătrînit într-o funcție; ~ de război: bătrîn care a participat la unul sau mai multe războaie)
 băutură (lichid potabil, alcoolic sau răcoritor) / bere (băutură alcoolică slabă)
 benefic (binefăcător) / benign (nepericulos)
 beril (piatră prețioasă) / beriliu (metal alb dur folosit în oțeluri)
 bestial (animalic) / bestiar (culegere de povestiri cu animale)
 bilă (fiere) / bilirubină (pigment biliar)
 bimensual (bilunar) / bimestrial (la două luni o dată)
 bipartit (între două părți: tratat ~) / bipartid (cu două partide: sistem politic ~)
 bitum (produs din reziduuri de petrol) / bitumen (material din rășini și ceară)
 bilbîială (defect de vorbire) / bilbă* (greșeală de exprimare)
 bravură (eroism, vitejie) / bravadă (cutezanță demonstrativă)
 bronhie (ramificație a traheii) / branhie (organ de respirație la pești)
 cabalin (de cal: nas ~) / cabalistic (care ține de Cabala: misterios, obscur)

cadra (a se potrivi; a corespunde) / încadra (a înrâma; a se angaja; a se înscrie în limitele stabilite)

caligrafie (scriere frumoasă) / caligramă (poezie al cărei text pare un desen)

calm (liniște, tihnă) / acalmie (liniște momentană)

campanelă (clopoțel) / campanilă (clopotniță) / campanulă (clopoțel - floare)

canoni (a chinui; a se strădui) / canoniza (a trece în rîndul sfinților, a beatifica)

capta (a colecta; a recepționa) / captiva (a fascina, a pasiona) / a captura (a prinde)

carbonifer (care conține cărbune) / carbonier (care se referă la cărbune)

carburant (combustibil lichid) / carburator (parte a unui motor)

cascadă (cădere de apă) / cascadorie (salt primejdios)

catalepsie (rigidizare musculară bruscă) / acatalepsie (nesiguranță în diagnosticare)

catastrofic (cu caracter de catastrofă: eveniment ~) / catastrofal (dezastruos: rezultat ~)

catehism (expunere de principii doctrinare) / cateheză (lecție de catehism)

cazac (cavalerist din zona polono-ruso-lituaniană) / kazah (locuitor din Kazahstan)

căluț (cal mic) / căluș (bucățiță de lemn sau metal cu funcții diverse; șevalet; dans popular)

cărnosi (a curăța de carne pieile jupuite) / cîrnosi (și: a sfișia carnea)

ceară (produs apicol) / cerumen (secreție a urechii)

celulită (inflamație a celulelor subcutanate) / celuloză (substanță organică vegetală)

ceros (care conține ceară) / ceruminos (de natura cerumenului)

cheratită (inflamație a corneei) / cheratoză (îngroșare a pielii)

cimenta (a consolida; a acoperi cu ciment) / cementa (a fixa proteze dentare; a trata oțeluri)

circumcis (tăiat împrejur) / circumscris (înscriș într-un cerc)

cistectomie (extirparea vezicii) / chistectomie (extirparea unui chist)

cistic (care ține de vezică) / chistic (de natura chistului)

cistită (inflamație a vezicii urinare) / cisticită (inflamație a canalului cistic)

citat (text produs) / citație (chemare în fața unei instanțe)

citogenetică (studiul cromozomilor) / citogeneză (formarea celulelor)

citoplasmă (element constitutiv al celulei) / plasmocit (celulă cu rol de apărare)

civil,-ă (care nu e militar; stare ~: situația matrimonială) / civic,-ă (cetățenesc; centru ~:)

civile (non-militărie) / civilitate (politețe) / civilizație (nivel de dezvoltare umană)

cîrmi (a schimba direcția) / cîrmui (a conduce, a guverna)

cofret (firidă pentru siguranțe) / cofraj (tipar pentru turnat beton)

colectă (adunare de bani sau obiecte) / colecție (serie de obiecte adunate; acumulare de puroi) / colectură (oficiu de colectare a cărților)

coloană (stîlp de susținere; șir) / columnă (monument în formă de coloană)

colocatar (locuitor al aceleiași case) / conlocuitor (locuitor al aceleiași zone sau țări)

colorimetru (aparat care măsoară concentrația culorilor) / tintometru
 (colorimetru bazat pe comparația cu sticle colorate)
 colțunaș (preparat culinar: ~ cu brânză) / călțunaș (floare)
 comandant (conducător) / comandor (grad de ofițer în aviație și marină)
 combatant (luptător) / combativ (cu atitudine dîră, polemică)
 competitiv (care face față concurenței) / competițional (de concurs)
 compliment (reverență; enunț măgulitor) / complement (determinant al verbului)
 component (care face parte dintr-o structură) / componist (compozitor)
 componență (alcătuire) / compoziție (structură amalgamată) / compunere
 (formare; redactare; eseu)
 compozee,-zee (familie de plante) / compozită,-te (și: alcătuită din elemente
 dispartate)
 compresiv (care comprimă) / compresor (și: utilaj de tasare)
 concentrare (mobilizare, adunare) / concentrație (tărie a unei soluții)
 concept (noțiune; schiță, bruion) / concepție (viziune; zămislire)
 conceptacul (cavitate în care se formează gameții criptogamelor) / receptacul
 (partea care susține organele reproducătoare la flori)
 concitadin (conorășean) / concetățean (și: compatriot)
 concoadă (curbă plană) / conchiformă* (în formă de scoică)
 condensator (acumulator; aparat de lichefiere) / condensor (dispozitiv optic)
 condrom (tumoare cartilaginoasă benignă) / condrosarcom (tumoare ... malignă)
 conecta (a bransa) / conexa (a lega idei)
 conectiv (care poate fi conectat; functor; relator) / conector (care conectează)
 conformitate (potrivire, concordanță) / conformism (supunere docilă)
 considerație (stimă; apreciere) / considerent (argument; motiv)
 consignator (cel ce dă în consignație) / consignatar (cel ce primește....)
 consiliu (organ de conducere) / conciliu (sobor, sinod)
 constituent (relativ la constituție; adunare ~) / constituent (component) /
 constitutiv (alcătuitor)
 constrictiv (fricativ: sunet ~) / constrictor (care se strînge: mușchi ~)
 constructiv (care edifică; folositor) / costructor (profesionist în construcții)
 construcție (clădire; structură; sintagmă) / construct* (sistem teoretic ipotetic)
 consum (folosire devorantă) / consumație (alimente mîncate la un restaurant)
 conștiință (simț moral) / conștiință* (luciditate)
 contragere (reducție sintactică) / contracție (mieșorare; încordare musculară) /
 contractură (rigiditate musculară)
 conturba (a deranja) / perturba (a provoca dezordine; a tulbura bunul mers)
 convertire (trecere la o altă credință; schimbare a banilor în aur sau devalize) /
 conversiune (schimbare a condițiilor unui împrumut, a unui sistem fizic sau
 tehnic, a unei valori gramaticale)
 convertizor (transformator electric) / convertor (transformator de date)
 corectare (îndreptare, corijare) / corecție (pedeapsă corporală; diferența față de
 un etalon)
 corectiv (măsură de îndreptare) / corector (persoană care corectează texte) /
 corecțional (care sancționează delictul)

corintic (din Corint) / corintian (și locuitor al Corintului) / *corinteu* (tipuritor la nuntă)
 corp (trup; clădire) corpus (ansamblu de texte)
 coronar (arcuit: vas ~, arteră ~) / coronal (al frunții: os ~)
 creație (producere de opere; operă) / creatură (ființă, făptură, vietate)
 cretan (din Creta) / cretacic (eră geologică) / cretaceu (de cretă; cretacic)
 crez (mărturisire a credinței) / credință (convingere; fidelitate; cult) / crezare, crezământ (în expr.: a da crezare, cu crezământ)
 cristalizator (vas de laborator) / cristalizor (și: aparat industrial)
 cromare (acoperire cu crom) / cromizare (îmbogățire cu crom)
 cromoblast (celulă care conține pigmenți) / cromoplast (corpuscul vegetal colorant)
 cromopsie (vedere colorată a obiectelor incolore) / cromatopsie (capacitatea de a percepe culorile)
 crucial (de o importanță capitală, decisiv) / cruciat (participant la o cruciadă)
 crudități (legume și fructe nepreparate) / cruzimi (atrocități)
 cuget (minte, conștiință) / cugetare (aforism, gândire, raționament)
 cuiba (a-și face cuib) / cuibări (a se așeza comod în culcuș)
 culminare (atingere a apogeului) / culminație (trecere a unui astru peste meridianul locului)
 culpăș (făptuitor al unei culpe) / cûlpeș (vinovat)⁵⁴
 cult (religie; venerație; savant) / cultură (învățătură; îngrijirea plantelor) / cultism (hipercorectitudine)
 cuneat (în formă de cui) / cuneiform (și: literă cu aspect de cui)
 cuplare (legare, bransare) / cuplaj (și: meciuri succesive)
 curățenie (starea de curat; dereticare) / curăție (castitate, nevinovăție)
 cursier (cal de curse) / cursor (indicator mobil)
 curtean (slujbaş la curtea domnească) / curtezan (amorez)
 CV (autoreferință) / QV (unde mergi?) / VC (closet cu apă curentă)
 cvintă (interval de cinci trepte muzicale) / chintă (formație de cinci cărți de joc; a cincea poziție la scrimă)
 dalmat (loc, locuitor din Dalmația: coasta ~) / dalmatic (care ține de Dalmația: țărm ~) / dalmațian (rasă de câini)
 datornic (debitor) / dator (și: obligat să...) / îndatorat (obligat moral față de cineva)
 debitant (vînzător într-o tutungerie) / debitor (datornic)
 decisiv (hotărîtor: atac ~) / decizional (care ia decizii: factor ~) / decident*(cel ce decide)
 declamare (rostire teatrală) / declamație (și: arta declamării)

⁵⁴ DEX le consideră echivalente și derivate cu același sufix: *-aș*; totuși, limba română face deosebire între cele două sufixe, *-aș* formînd îndeosebi nume de agenți / autori: fătaș (cel ce făptuiește), căruțaș (lucrător cu căruța), luntraș (cel ce manevrează o luntre), meseriaș (practicant al unei meserii), poznaș (cel ce face pozne), ocnăș (cel ce ispășește muncind în ocnă), iar *-eș*, cuvinte care relevă atribute: chipeș, gureș, leneș, oacheș, trupeș, ținteș. În cazul dat, deosebirea este doar de accent: pe făptuire (culpaș) / pe vinovăția rezultată din făptuire (culpeș).

declin (asfințire) / declinare (trecere prin cele 5 cazuri) / declinație (unghi al ecuatorului ceresc cu raza vizuală către un astru)

decoct (fierură) / decoctie (fierbere)

defect (cusur, hibă, meteahnă) / defecțiune (deranjament în funcționare)

defectuos (mod de lucru ~: nechibzuit) / deficient (cu insuficiențe organice sau mintale; cu lipsuri) / deficitar (cu lipsuri și pagube)

deferență (respect, considerație) / diferență (deosebire)

defilare (paradă) / defileu (vale îngustă)

deflagrație (explozie violentă) / conflagrație (conflict armat, război)

degaza (a îndepărta gaze sau substanțe toxice) / degazifica (a elimina substanțele volatile din cărbuni sau lichide)

degenerare (modificare în rău; pierdere a specificului) / degenerescență (regresiune patologică)

degusta (a savura) / dezgusta (a scîrbi)

deluviu (material sedimentar purtat de ape) / diluviu (potop)

demisie (retragere dintr-o funcție) / demitere (înlăturare dintr-o funcție)

denominalizare (reducere a valorii bănești nominale) / denominație (numire, denumire)

denotativ (sens ~: explicit, obișnuit) / conotativ (sens ~: adăugat, figurat)

dentar (pentru dinți: aur, cabinet ~) / dental (articulat pe dinți: sunet ~)

dentiție (ansamblul dinților mamiferelor) / dantură (ansamblul dinților unei persoane sau a unei piese dințate)

descendență (filiație; totalitatea urmașilor) / descensiune (coborîre)

dependență (subordonare, lipsă de autonomie) / dependență (încăpere accesorie)

depunere (sediment; sumă depusă) / depozit (și: magazie) / depozitie (declarație)

depurativ (purificator al organismului) / epurativ (purificator de substanțe) / epurator (instalație de purificare)

derivă (abatere) / derivare (formare de cuvinte cu ajutorul afixelor) / derivație (ramificație)

descinde (a coborî; a se trage din; a sosi în control; a poposi) / condescinde (a accepta formal)

detectiv (agent secret) / detector (aparat pentru detectare)

detoxifica (a neutraliza substanțele toxice) / dezintoxica (a scăpa de intoxicație)

deținător (uzual: care deține) / detentor (în limbajul juridic)

deviere (abatere) / deviație (și: deformare: ~ de sept) / devianță* (comportament deviant)

dezacord (neînțelegere; disonanță) / discordie (dezbinare; disensiune)

dezinfecția (a steriliza) / dezinfesta (a distruge dăunătorii plantelor)

dezinfecție (sterilizare) / dezinsecție (distrugere a insectelor: dezinsectizare)

diadă (grup de două elemente) / diodă (tub cu doi electrozi) / dinodă (electrod)

dicteu (dictare) / dicton (aforism) / dictat (act prin care se impun condiții)

didahie (predică) / didaxie (învățare) / didascalie (indicație de regie)

dificil (greu de rezolvat; capricios) / dificultos (plin de dificultăți)

diform (cu formă nefirească) / dimorf (cu două forme de cristalizare)

dilatator (care dilată dimensiunile) / dilatoriu (care dilată durata, tergiversînd)

dilație (mărire a dimensiunilor) / dilațiune (amîinare, întîrziere)

dipter (cu două aripi) / diptic (operă constituită din două elemente)
 discordie (dezbinare, vrajbă) / discordanță (nepotrivire, dezacord)
 disonanță (dezacord) / distonanță (nepotrivire) / distonie (dereglare a sistemului nervos vegetativ)
 distingere (diferențiere) / distincție (și: eleganță)
 distragere (abatere a atenției) / distracție (neatenție; agrement)
 distribuire (împărțire de bunuri sau de sarcini) / distribuție (repartizare de roluri)
 distructiv (care distruge) / distrugător (și: contratorpilor)
 divergență (deosebire de opinii; îndepărtare de un punct comun) / diversiune (abatere a atenției) / diversitate (varietate) / divertisment (distracție)
 doctoriță (femeie doctor) / doctoreasă (soție de doctor; tămăduitoare)
 dominare (stăpânire prin forță) / dominație (putere exercitată asupra cuiva sau a ceva)
 donor (atom/individ care cedează electroni/celule) / donator (cel ce donează) / donatar (cel căruia i se donează)
 dreptar (riglă, echer) / îndreptar (colecție de norme, ghid)
 dreptaș* (animal înhămat în dreapta) / dreptaci* (persoană care scrie cu dreapta)
 dreptate (echitate; justețe) / îndreptățire (temei just al unei acțiuni)
 dreptunghi (patrulater cu unghiurile drepte) / unghi drept (unghi de 90 de grade)
 dreptunghic (cu un unghi drept: triunghi ~) / dreptunghiular (în formă de dreptunghi)
 dualism (concepție care admite tandemul materie-spirit) / dualitate (natură dublă; pereche de elemente opuse)
 dubios (suspect) / dubitativ (care exprimă îndoiala)
 dublet (al doilea exemplar; pereche omogenă) / dublè (metal suflat cu aur sau argint)
 dubla (a înmulți cu doi) / dedubla (a se împărți în două; a căpăta două aspecte)
 dublură (căptușeală; actor de rezervă) / dublon (veche monedă spaniolă de aur)
 ecart (interval, decalaj) / ecartament (distanța dintre roțile unui vehicul)
 echimoză (vînătaie) / enchimoză (răspîndire de sînge în vasele de la suprafața pielii)
 echivoc (ambiguu) / plurivoc (cu mai multe înțelesuri)
 ecrana (a acoperi cu un ecran) / ecraniza (a face film după ceva)
 ecvestru,-stră (călare: statuie ~) / ecvin,-ă (ca de iapă: nas ~, coamă ~)
 editare (publicare) / edictare* (emitere a unui edict, decret)
 educativ (care educă) / educațional (care ține de educație)
 efectiv (real; numărul de membri) / efector (organ executor)
 eflorescență (înflorire) / inflorescență (bucet de flori dispuse pe același lujer)
 egala (a deveni egal: ~ un scor) / a egaliza (a nivela două valori)
 egoism (urmărire exclusivă a propriilor interese) / egotism (exagerarea propriei importanțe) / egolatrie (cult al propriei persoane)
 ejecție (expulzare a unui fluid) / dejecție (evacuare a fecalelor)
 electiv (bazat pe alegeri) / elector (persoană mandatată să aleagă)
 elvețieni (locuitori din Elveția) / helveți (vechii ei locuitori)
 emergent (care iese dintr-un mediu străbătut) / imergent (care străbate un mediu)

urgență (ieșire dintr-un mediu traversat) / emersiune (plutire parțială; ieșire parțială din conul de umbră) / imersiune (cufundare în lichid; intrare în eclipsă)
 emigra (a pleca din țară) / imigra (a se stabili în altă țară)
 eminent (care iese în evidență: ilustru) / iminent (gata să apară, să se producă)
 emite (faptul de a emite) / emitanță (radianță)
 emitent (care emite hîrtii de valoare: banca ~ă) / emițător (care emite unde sau impulsii: ~ radio)
 emulgator (substanță folosită în emulsii) / emulsiv (și: din care se extrage uleiul)
 eneadă (grup de nouă elemente) / eneodă (tub cu nouă electrozi)
 energic (plin de energie: om, gest ~) / energetic (care produce energie: sistem ~)
 enerva (a scoate din sările) / inerva (a pătrunde nervi într-un organ)
 enigmatic (misterios) / enigmistic (rebusist)
 enorm (imens) / abnorm (neobișnuit)
 enumerare (înșirare) / enumerație (procedeu stilistic bazat pe înșirare)
 epicureic (cu referire la comportament) / epicurian,-reu (cu referire la persoană)
 epigramă (poezioară cu poantă) / epigraf (inscripție, moto)
 eprubetă (sticlă pentru experiențe) / epruvetă (obiect făcut de probă)
 eres (superstiție) / erezie (abatere de la dogmă)
 erupe (a fișni; a apărea pe piele semne de boală) / irupe (a izbucni, a se manifesta violent)
 erupție (ieșire la suprafață) / irupție (manifestare bruscă și violentă)
 escadră (unitate de luptă navală sau de aviație) / escadrilă (subunitate de aviație) / escadron (subunitate de cavalerie)
 eteric (cu calități de eter; subtil, inconstent) / eterat (cu miros de eter; diafan)
 excludere (eliminare, respingere) / excluziune (și: interdicție; incompatibilitate)
 excurs (digresiune) / excursie (călătorie turistică) / incursiune (pătrundere în teritoriul inamic)
 executant (care execută) / executor (și în sintagme: ~ testamentar, judecătoresc) / executoriu (care trebuie executat: verdict ~) / executiv (care aplică legile: organ ~)
 exercita (a practica o funcție; a valorifica un drept) / exersa (a face exerciții)
 exigent (pretențios) / exiguu (și: mic, strîmt) / exigibil (care poate fi pretins)
 exortare (incitare) / exortație (discurs incitator)
 expectorare (eliminare din piept) / expectorație (și: mucozități expectorate)
 expedient (mijloc de a depăși o situație grea) / expeditiv (rapid) / expeditor (trimițător)
 expediere (trimitere prin poștă; debarasare) / expediție (călătorie cu scop precis; campanie militară; trimitere prin poștă: buletin de ~)
 experiment (încercare) / experiență (și: practică acumulată)
 explicare (lămurire) / explicație (și: cauză inteligibilă; în expr.: a cere, a da, a primi o ~)
 exploatare (valorificare de resurse; asuprire) / exploatație (întreprindere; resurse valorificate)
 explozibil (material care poate exploda) / exploziv (și: asemănător unei explozii)

expozitiv (narativ) / expozițional (cu caracter de expoziție; pentru expoziții: complex ~)
 expoziție (etalare; parte introductivă) / expozeu (cuvîntare) / expunere (etalare; cuvîntare; declic foto: timp de ~)
 expulsie (eliminare forțată) / expulzare (și: izgonire din țară)
 extemporal (probă scrisă neanunțată) / extemporaneu (imediat, pe loc)
 extensibil (care se lungește) / extensiv (bazat pe cantitate sau suprafață mărită)
 exterior (situat în afară; fațadă; aspect) / extern (situat în afară; elev care nu stă în internat)
 exteroceptiv (care transmite stimuli din exterior) / exteroceptor (organ care primește stimuli din exterior)
 extinctiv (care stinge efectele unui act juridic) / extingător (stingător de incendiu)
 extragere (scoatere; calculare a rădăcinii pătrate) / extracție (scoatere; origine)
 extraurban (în afara orașului) / extravilan (în afara spațiului construit al unei așezări)
 ezoteric (pentru inițiați; secret: limbaj ~) / exoteric (accesibil tuturor)
 fabricare (producere în serie) / fabricație (mod de producere; tehnologie)
 fabulație (născocire) / afabulație (șirul peripețiilor unui text epic)
 facere (realizare; ~ de bine: binefacere) / făcătură (vrajă) / făcut (și destin: parcă e un ~)
 fals (neautentic; incorect muzical) / falset (sunet vocal acut; execuție falsă)
 familiar (cunoscut; neprotocolar) / familial (de familie) / familist (căsătorit)
 fantasmă (nălucă, arătare; iluzie, himeră) / fantomă (stafie, strigoi; guvern ~: fictiv)
 fantastic (ireal, de necrezut) / fantezist (rupt de realitate: plan ~)
 fascină (mănunchi de nuiele) / fascie (și: piele care îmbracă mușchii)
 faunesc* (care ține de fauni) / faunistic (de faună)
 făptui (a comite, a săvîrși: ~ o crimă) / înfăptui (a realiza: ~ un lucru mareț)
 fărîmătură (bucătică din orice) / firimitură (bucătică de pine)
 febrilitate (încordare, activitate vie) / febricitate (tendința de a face febră)
 fictiv (nereal, fals: nume ~) / ficțional* (cu caracter de ficțiune: personaj ~)
 figurat (metaforic: sens ~) / figurativ (cu figuri de stil; care reprezintă plastic realitatea: pictură ~ă)
 ființă (vietate) / neființă (neant)
 filaj *(urmărire discretă) / filatură (torcătorie)
 fisă (piesă de metal ca o monedă) / fișă (foaie cu însemnări)
 fitocid (substanță care distruge plantele) / fitoncid (substanță generată de plante împotriva microorganismelor)
 fixare (imobilizare; pironire cu privirea, stabilire) / fixație* (idee fixă) / fixing* (stabilire a cursului valutar)
 fixitate (imobilitate) / fixism (negare a evoluției lumii vii)
 floral (de flori: aranjament ~) / florar (vînzător de flori; trasator de curbe; luna mai)
 flotă (totalitatea navelor sau a unităților navale) / flotilă (unitate de nave militare)
 fluent (cursiv, fără poticneli: a vorbi ~) / fluid (care poate curge; emanație)

fluentă (cursivitate) / afluentă (năvală; curgere abundentă)
 fluidifica (a face să devină fluid) / fluidiza (a trata pulberi cu ajutorul unui fluid)
 flux (ridicare a nivelului mării; succesiune) / aflux (mulțime; belșug) / influx
 (propagare a excitației prin nerv) / reflux (scădere a nivelului mării)
 focar (punct de convergență, iradiere, ardere) / focal (referitor la focarul
 lentilelor: distanță ~ă)
 folclor (creație populară) / folk* (curent bazat pe prelucrarea unor elemente
 populare)
 folosire (utilizare) / folosință (dreptul de a folosi: a avea în ~)
 fonograf (aparat de înregistrat pe cale mecanică) / grafon (aparat de înregistrat
 pe cilindru)
 formalitate (îndeplinire a unei dispoziții legale) / formalism (exagerare a
 importanței formelor)
 forța (a sili; a violenta; a se strădui) / sforța (a se căzni, a se opinti)
 fotofor (prevăzut cu o sursă de lumină) / luminofor (substanță luminescentă;
 semnal luminos)
 franciscan (călugăr din ordinul Sf. Francisc) / sanfranciscan (din San Francisco)
 frastic (care ține de frază) / frazeologic (care ține de maniera formulării)
 frîna (a pune frînă, a decelera) / înfrîna (a pune frînă; a stăvili, a inhiba)
 frînge (a rupe) / înfrînge (a învinge)
 fugaci (bun alergător) / fugar (evadat, dezertor; efemer)
 fugitiv (rapid, superficial) / fugos (aprig, impetuos)
 fulgurant (înconjurat de fulgere; care luminează viu și scurt) / fulgerător (rapid)
 fumegare (emitere de fum) / fumigație (afumare rituală, terapeutică, odorantă)
 funcționar (slujbaş) / funcțional (care funcționează; practic, util)
 fundătură (drum închis) / fundație (temelie; așezămînt) / fundament (bază)
 funebru (de înmormîntare: car, marș ~) / funerar (de mormînt: coroană, urnă,
 monument ~) / funest (aducător de moarte: gînd, plan ~)
 furtunatic (agitat, impetuos) / furtunos (și: vijelios; bîntuit de furtună)
 fustiță (fustă mică) / fustanelă (fustiță din portul scoțian sau grec)
 galicism (expresie specifică limbii franceze) / galicanism (doctrină a
 catolicismului francez)
 gaze (ucidere cu ajutorul gazelor toxice) / gazificare (transformare în gaz a
 unui combustibil solid sau lichid)
 general (comun tuturor; care are toată răspunderea; ofițer superior) / generic
 (privitor la o categorie întreagă; lista realizatorilor unui film)
 generator (care produce ceva) / genitor (organism care dă naștere unui hibrid)
 genetic (ereditar) / genezic* (care ține de geneză)
 genocid (uciderea unui grup uman) / etnocid (exterminarea unui neam)
 geografie (studiul descriptiv al Pămîntului) / geologie (studiul constituției și
 evoluției Pămîntului)
 geotermal (cu apă caldă: izvor ~) / geotermic (privitor la căldura internă a
 pămîntului)
 geriatrie (tratarea bolilor bătrîneții) / gerontologie (studiul problemelor
 bătrîneții)

germinativ (care ține de germinație sau o favorizează) / germinator (și: aparat pentru germinație artificială)
 gestică (gesturile folosite de actori) / gesticulație (gesturile folosite în comunicarea obișnuită)
 gira (a garanta pentru cineva) / gera (a administra pe socoteala și în locul cuiva)
 girant (persoană care girează) / gerant (administrator în numele cuiva)
 giratar (persoană căreia i se acordă o garanție) / giratoriu (care înconjoară: circular)
 gîngăvi (a rosti neclar) / gînguri (a scoate sunete nearticulate: copiii, păsărelele)
 glacial (rece, distant: ton ~) / glaciari (de gheață; provenit din gheață: lac ~)
 globular (în formă de glob: fulger ~) / globulos (format din globule)
 gnoză (cunoaștere rațională) / gnozie (recunoaștere a obiectelor prin simțuri)
 gofreu (ornament arhitectural din adîncituri paralele) / gofraj (încrêțituri)
 golaș (dezbrăcat; fără pene) / голу (în expr.: gol- ~: complet gol)
 granulare (formare de granule) / granulație (structură granulară; granulă din citoplasmă)
 gratificare (acordare de beneficii) / gratificație (recompensă bănească)
 gravitate (seriozitate, severitate) / gravitație (forța de atracție a planetelor)
 grădinuță (grădină mică) / grădiniță (și: instituție preșcolară)
 grefon (transplant de țesut) / grefă (și: țesut transplantat)
 greșală (uzual: eroare) / greș (în expresii: fără ~, a da ~)
 grosuț (dim. pentru gros) / grosior (și: smîntîna de pe laptele prins)
 grosier (brut, necizelat) / grosolan (și: nedelicat, nemanierat)
 gratis (fără plată) / gratuit (și: neîntemeiat, inutil)
 habitacul (interior de vehicul; locaș) / habitat (mediu de viață; biotop)
 habitudine (deprindere, obicei) / habitus (aspect exterior specific)
 halucinant (care provoacă halucinații) / halucinatoriu (și: care ține de halucinație) / halucinogen (despre droguri)
 haustor (ventuză la plantele parazite) / exhaustor (ventilator special; dispozitiv de carburație)
 hărțuire (sîcîire) / hărțuială (și: dispută) / harță (încăierare, ceartă)
 hematofag (care se hrănește cu sînge) / hemofag (care distruge globulele roșii)
 hemoliză (distrugere patologică a globulelor roșii) / hemodializă (dializa sîngelui)
 hibrid (organism provenit dintr-o încrucișare) / hybris (lipsă de măsură)
 hidrant (dispozitiv la conductele de apă) / hidratant (care umidifică)
 hidrargirism (intoxicație cu mercur) / hidrargiroză (boală consecutivă intoxicării)
 higrometru (aparat de măsurat umiditatea gazelor) / umidometru (aparat de măsurat umiditatea unui material)
 hindus (persoană din India; care ține de India) / indian (și: amerindian)
 hiperborean (din extremul nord) / hiperboreu (locuitor din extremul nord)
 hominid (omul și precursorii săi) / umanoid (cu aspect și caracter uman)
 homocrom (cameleonic) / homocron (concomitent, sincron)
 homomorf (cu aceeași formă) / omoform (care nu diferă: forme flexionare ~e)
 hostie (azimă) / ostie (și: unealtă de pescuit; orificiu cardiac)

iconodul (adept al cultului icoanelor) / iconolatriu (adorator al icoanelor) /
 iconoclast (adversar al cultului icoanelor)
 identificare (constatare a identității) / identificație (proces psihic de confundare a unor persoane)
 ideogramă (semn grafic al unei idei) / idiogramă (reprezentare a cromozomilor individuali)
 idioție (debilitate mintală) / idioțenie (neghiobie, nerozie) / idiotism (expresie intraductibilă)
 iarna (a petrece iarna) / hiberna (a duce o viață latentă iarna)
 ignobil (josnic, abject) / ignar (incult, ignorant)
 ilegitim (demers ~: neîntemeiat) / nelegitim (copil ~: bastard)
 ilar (rizibil) / hilar (care ține de hil)
 iluminist (care ține de iluminism) / luminist (și: pictor care folosește efecte de lumină)
 imaginar (încipuit, ireal) / imaginal* (iconic) / imagistic (care ține de imagini)
 imediat (fără zăbavă, numaidecît) / nemediat (nemijlocit)
 imortală (nemuritoare) / imortelă (floare care nu se ofilește)
 impediment (piedică, obstacol) / impedanță (raportul impuls-reacție)
 impecabil (ireproșabil) / pecabil (susceptibil de greșală)
 imperial (împărătesc) / imperios (stringent) / imperativ (poruncitor; necesitate stringentă)
 imperiu (împărăție) / empireu (împărăție a zeilor)
 implicare (amestec într-o acțiune) / implicație (consecință imediată)
 implicat (inclus; amestecat în nereguli) / implicit (presupus ca făcînd parte din ceva)
 implora (a ruga cu lacrimi) / deplora (a deplînge)
 importun (care deranjează) / inoportun (și: nelatimpul lui) / neoportun (nepotrivit momentului)
 impozant (impunător, mîndru) / impozabil (care poate fi supus la plata impozitului)
 imprecăție (ocară; blestem) / deprecăție (implorare)
 imputare (reproș) / imputație (măsură punitivă; sumă de plătită ca despăgubire)
 inanție (denutriție) / inanitate (vanitate, zădărnicie)
 înăriță (plantă asemănătoare inului) / înăriță (pasăre care mănîncă semințe de in)
 incarna (a intra; a crește în carne - unghiile) / încărna (a se îngrășa)⁵⁵
 incident (întîmplare sau obiecție neprevăzută) / incidență (întîlnire a unor radiații cu o suprafață)
 incidental (întîmplător) / accidental (și: neesențial)
 incitant (care stîrnește interesul) / incitator (care îndeamnă la revoltă; instigator)
 incizie (tăietură; ornament prin zgîriere) / incizură (tăietură, adîncitură, crăpătură, creștătură)
 include (înglobare) / incluziune (și: particulă străină în masa unui corp)
 incongruent (neconcordant) / incongruu* (necuviincios)

⁵⁵ A *încarna* este o formă greșită, rezultată din contaminarea variantelor date.

incrustare (înfîgere de ornamente; formare de cruste) / incrustație (ornament înfîpt; crustă)
 individualitate (personalitate) / individualism (egoism; individul privit ca valoare supremă)
 induce (îndemn; producere a unui cîmp electric prin inducție) / inducție (trecere de la particular la general; influențare a unui fenomen de către altul) / inductanță raportul dintre fluxul magnetic și curentul electric care îl produce)
 inductor (care produce sau influențează un proces) / inductiv (cu trecere de la particular la general)
 industrial (care ține de industrie) / industriuos (laborios, harnic, iscusit)
 inelar, -ă (în formă de inel) / inelat, -ă (cîrlionțat; format din inele)
 înervare (pătrundere a nervilor în țesuturi) / înervație (rețea de nervi)
 infiltrare (pătrundere) / infiltrație (și: apa pătrunsă undeva; boală cauzată de un agent pătruns în organism)
 informativ (care informează; orientativ) / informațional (care se referă la informații) / informatic* (legat de tehnica de calcul)
 ingerare (îngurgitare, ingestie) / ingerință (imixtiune)
 inhalare (absorbire de vapori sau gaze) / inhalație (inhalare în scop terapeutic)
 inițial (de început) / inițiativ (de inițiere; ezoteric)
 injectare (introducere sub presiune; congestionare) / injecție (introducere sub presiune; lichid injectat)
 inserare (introducere a ceva în altceva) / inserție (și: material inserat) / insert* (cadru sau scenă introdusă în acțiunea unui film)
 inspirare (inhalare; însuflare a unei sugestii) / inspirație (primul timp al respirației; elan creator)
 instalare (montare; așezare) / instalație (ansamblu funcțional de elemente)
 instinctual (care ține de instincte) / instinctiv (pe negîndite)
 institut (unitate de învățămînt sau cercetări) / instituție (organ sau organizație cu rol administrativ, social, cultural)
 instrumental (executat la instrumente; servind ca instrument) / instrumentar (set de instrumente)
 însuflare (introducere de gaze sau pulberi într-un spațiu închis; inducere a unor sentimente) / însuflație (introducere a unor medicamente în cavități organice)
 integritate (incoruptibilitate; neștirbire) / integralitate (totalitate, completitudine)
 intelectualitate (categoria intelectualilor) / intelectualism (afirmarea supremației intelectului)
 intemperie (vreme rea) / intemperanță (necumpătare, nestăpînire)
 intimitate (cadru restrîns; relații apropiate) / intimism (exprimare a unor trăiri personale în artă)
 intens (foarte tare, viu, puternic) / intensiv (în sint. *cultură* ~: care valorifică la maximum terenul)
 interogare (chestionare, examinare, anchetare) / interogație (întrebare; ~ retorică: procedeu stilistic)
 interpretabil (echivoc) / interpretativ (care ține de interpretare: arta ~; explicativ)
 intersectare (întrețiere) / intersecție (întîlnire a două drumuri)
 intraurban (în interiorul orașului) / intravilan (zona construită)

interzicere (oprire de la ceva) / interdicție (interzicere prin lege, prohibire;
 statutul persoanei căreia îi este interzis ceva)
 intoxicare (otrăvire) / intoxicație (starea celui intoxicat)
 intonare (interpretare a unui cântec) / intonație (inflexiune a vocii)
 inundare (revărsare de apă) / inundație (apă revărsată)
 invadare (cotropire) / invazie (năvală; apariție masivă de dăunători)
 inversor (dispozitiv de inversare a sensului mișcării) / invertor (transformator de
 curent)
 investire (plasare sau alocare de bani) / investiție (acordare a unei funcții)
 investiție (plasare de capital) / investiură (acordare a unei demnități)
 invocare (chemare înajutor; citare a ceva justificator) / invocație (procedeu
 stilistic bazat pe invocare)
 ipostază (postură) / hipostază (stagnare a sîngelui în membrele inferioare sau în
 plămîni)
 ipsativ / ipsatoriu
 irigare (alimentare cu apă a culturilor, cu sînge a țesuturilor) / irigație (și:
 spălătură a unei cavități organice)
 iritare (enervare; congestionare) / iritație (nervozitate; congestie sau inflamație
 cutanată)
 irizare (emitere de lumini multicolore) / irizație (radiație colorată ca un
 curcubeu)
 isihie (liniște sufletească) / isihasm (practica obținerii ei prin rugăciunea inimii)
 ispașă (amendă pentru stricăciuni) / ispășire (răscumpărare prin suferință)
 ispravă (faptă îndeplinită) / isprăvire (terminare, ducere la bun sfîrșit)
 italian (din Italia) / italic (din Italia antică; scris cursiv) / italoși (locuitori din
 centrul Italiei antice)
 ivoriu (fildes) / ivorin (fildes sintetic)
 izobară (linie care unește punctele de presiune egală) / izobată (linie care unește
 punctele de adîncime egală)
 izocrom (de aceeași culoare cu mediul; homocrom) / izocron (de durată egală)
 izomorfie (identitate a structurii cristalografice) / izomorfism (și: identitate de
 structură în general)
 izotop (atom cu același număr de ordine dar cu altă masă) / izotrop (cu
 proprietăți indiferente de direcția în spațiu)
 îmbulzire (bulucire) / îmbulzeală (aglomerație, învîlmășeală)
 îmbuna (a împăca, a liniști, a îmblîzi) / îmbunătăți (a ameliora)
 împăciui (a reconcilia) / împăca (și: a se obișnui cu o idee; a calma, a trăi în
 bună înțelegere)
 împămînta* (a face legătura cu pămîntul) / împămînteni (a indigena; a statornici;
 a încetățeni)
 împărăteasă (soție de împărat; femeie împărat; nume de plantă) / împărătiță
 (împărăteasă tînără; fiică de împărat)
 împărtășire (cuminecare; coparticipare; destăinuire) / împărtășanie
 (cuminecătură)
 împărțire (divizare; distribuire, repartizare; clasificare) / împărțeală (partaj;
 pomană)

împlini (a atinge o vîrstă; a întregi; a se îngrășa) / îndeplini (a înfăptui o sarcină)
 împrejurare (circumstanță) / împrejurime (vecinătate, preajmă)
 împușcare (ucidere cu pușca; spargere cu explozibil a rocilor; înfigere de cuie cu un dispozitiv special) / împușcătură (pocnet de armă; coșcoveală mică)
 înăbușire (sufocare; reprimare) / înăbușeală (zăduf, zăpușeală)
 înălțime (altitudine; acuitatea sunetelor) / înălțătură (proeminență)
 încarcera (a întemnița) / descarcera* (a elibera din spații blocate accidental)
 încarcerare (întemnițare) / incarcerație (și: strangulare a unei hernii)
 înclinare (aplecare) / înclinație (oblicitate; predispoziție)
 încoronare (învăstire ca monarh) / încununare (omagiare; finalizare)
 îndoială (dubiu) / îndoitură (cută; cot)
 îngrămădire (înghesuire; morman) / îngrămădeală (aglomerație)
 înșira (a face șirag; a se succeda; a enumera) / înșirui (a se așeza în șir)
 întorsătură (cotitură) / întorsură (în sintagma: Întorsura Buzăului)
 întuneric (lipsă a luminii) / întunecime (beză)
 înțărca (a înceta alăptarea) / înțărui (a îngrădi)
 înțepa (a înghimpa, a împunge) / țepui* (a escroca, a înșela)
 învăț (nărav) / învățătură (doctrină; cultură; povață) / învățămînt (sistem de instruire; povață)
 înveliș (strat protector; scoarță) / învelitoare (cuvertură; supracopertă)
 învîrtitură (rotație; piruetă) / învîrteală (răsucire; afacere necinstită)
 învoire (permisie) / învoială (convenție; tocmeală)
 jalnic (lamentabil; trist) / jaleș (nume de plantă)
 jeli (a plînge, a boci) / jelui (a se plînge, a reclama)
 jelire (bocire) / jelit (și: bocet, plîns) / jelanie (tînguire; durere mare)
 joncțiune (legătură; unire; contact) / injoncțiune (presiune, ordin precis)
 josnic (nemernic, ticălos) / josean (locuitor din sudul Moldovei)
 jubileu (aniversare importantă) / jubilație* (manifestare a bucuriei)
 judicios (bine gîndit, chibzuit) / judiciar (judecătoresc)
 junghia (a avea junghiuri) / înjunghia (a înfige cuțitul)
 jur (jurat; jurămînt; preajmă) / juriu (comisie; totalitatea juraților)
 jurnalistic (gazetăresc) / jurnalier (cotidian, zilnic)
 justete (corectitudine, dreptate, echitate) / justiție (sistem judecătoresc)
 justițiar (care urmărește să-și facă singur dreptate) / justițial* (de justiție)
 kakemono (pictură japoneză pe sul vertical) / makemono (... pe sul orizontal)
 labial (care ține de buze) / labiat (în formă de buze)
 laborator (încăpere pentru experiențe) / colaborator (persoană care colaborează)
 lacrimal (de lacrimi) / lăcrimar (accesoriu pentru scurgerea apei de pe acoperiș)
 lamelar (în formă de lamele; format din lamele) / lamelat (transformat în lamele)
 lamentație (văicăreală, jelanie) / lamento (piesă muzicală tînguioasă)
 laminaj (indice al gradului de subțiere) / laminație (stratificare) / laminare (prelucrare cu laminorul)
 lansare (punere în circulație; aruncare) / lansaj (oscilațiile verticale ale șasiului)
 lapida (a lovi cu pietre) / delapida (a fura din avutul statului)
 lazulit (fosfat de aluminiu) / lazurit (silicat de aluminiu; lapislazuli)

lăptic (diminutiv pentru *lapte*) / lăptișor (nume de plantă; în sintagma *lăptișor de matcă*: produs apicol)

lăptoc (jgheab de moară; scoc) / lăptucă (plantă cu seva lăptoasă)

legal (în acord cu legea) / legitim (bazat pe lege) / legic (cu caracter de lege obiectivă)

legaliza (a da caracter legal) / legifera (a da putere de lege) / legisla (a face legi) / legitima (a justifica; a identifica pe bază de acte)

legat (dispoziție testamentară; înnodat) / legație (reprezentanță diplomatică)

legătură (nod; snop; relație; contact) / legămînt (angajament solemn)

leucoză (leucemie) / leucocitoză (creșterea numărului de leucocite în bolile infecțioase)

libertar* (de libertate: idealuri ~e) / libertin (desfrînat, ușuratic: comportament ~)

libret (carnet de economii; text al unei opere muzicale) / livret (document militar)

liceal (de liceu) / licean (elev de liceu)

licențiat (absolvent al unei facultăți) / licențios (indecent)

lichida (a încheia o activitate; a plăti o datorie; a asasina) / lichefia (a trece în stare lichidă)

ligatură (legare chirurgicală; semn de unire a notelor muzicale) / ligament (tendon)

limb (partea lată a frunzei) / limbă (organ al vorbirii; idiom) / limbaj (sistem de semne inteligibile)

limitativ (care limitează) / limitator, limitor (dispozitiv care limitează)

limpezime (limpeziciune; claritate) / limpeziș (întindere netedă)

limpid (clar, străveziu) / limpede (și: explicit, evident)

lingav (mofturos la mîncare) / lingău (lingușitor; mîncău, mîncăcios)

linguriță (lingură mică) / lingurică, -rea (cavitate anatomică; plantă)

liniar (din linii) / linear (rectiliniu) / lineal (trasator de linii, riglă)

liniatură (sistem de linii) / liniament (linie, trăsătură)

literal (textual) / literar (beletristic) / literat (scriitor)

litografie (reproducere cu ajutorul unui negativ din piatră calcaroasă) / litologie (studiul rocilor sedimentare)

locaș (firidă, nișă) / lăcaș* (așezămînt)

locator (care dă cu chirie un spațiu; localizator radio) / locatar (chiriaș)

logic (rațional, firesc) / logic (referitor la logica matematică)

logograf (deducerea unui cuvînt din altul) / logograf (denumire a primilor istorici greci)

lonjă (instalație pt. acrobații) / alonjă (prelungitor) / lonjeron (grindă longitudinală)

lornietă (binoclu de interior) / lornion (ochelari cu mîner)

lubrificare (introducere de lichid într-un sisten tehnic) / lubrifiere (ungere)

lucid (cu mintea clară) / translucid (parțial transparent)

lucios (cu luciu) / lucitor (care lucește împrăștiind lumină)

lucrativ (profitabil, rentabil) / lucrător (muncitor)

luminanță (strălucire) / luminescență (emisiune de raze luminoase reci)

luminos (care luminează) / aluminos (care conține compuși de aluminiu)
 lutier (constructor și reparator de instrumente cu coarde) / lutist (cel ce cântă din luth)
 luxație (scrîntituă) / luxură (desfrînare)
 luxuriant (abundent) / luxurios (desfrînat)
 macagiu (acar) / macaragiu (lucrător pe macara)
 machiavelism (perfidie) / machiaverlic (faptă perfidă, vicleșug)
 macrocheilie (hipertrofie a buzelor) / macrocheirie (creștere exagerată a mîinilor)
 maestru (persoană foarte competentă) / măistru (meșter)
 magistru (profesor, dascăl) / magistrat (judecător; procuror)
 magnetizare (încărcare cu magnetism) / magnetizație (intensitate a forței magnetice)
 magnetou (generator de curent alternativ) / magneton (u.m. pentru magnetism) / magnetron (tub electronic)
 magnitudine (mărime stelară; intensitate seismică) / magnificență (grandoare, măreție, fast)
 malaiez (din Malaia) / malaiezian (din Malaiezia)
 malefic (dăunător: ființă ~ă) / malign (primejdios: boală ~ă)
 maltoză (zahăr de malț) / maltază (enzimă care transformă maltoza în glucoză)
 manifestare (exteriorizare; epifanie) / manifestație (demonstrație de masă)
 manipulant (mînuitor de comenzi; vatman) / manipulator (dispozitiv de apucat; piesă de contact la telegraf)
 manta (haină lungă și groasă; înveliș) / mantă, mantie (pelerină) / mantou (palton de damă)
 marțial (răboinic, de război: curte ~ă) / marțian (de pe planeta Marte)
 maslu (ungere cu mir) / maslă (culoare la cărțile de joc) / măsluire (falsificare)
 masticator (care face mastică; mașină de fărâmițat) / mestecător, mestecău (făcăleț)
 mașinație (uneltire, complot) / mașinărie (ansamblu de mecanisme)
 materie (substanță; obiect de studiu) / material (materie primă; țesătură; documentație; de natura materiei)
 matura (a ajunge la maxima dezvoltare) / maturiza (a deveni matur; a căpăta experiență)
 mauritani (din Mauritania) / mauri (arabi stabiliți în Africa și Spania) / maori (populație din Noua Zeelandă)
 maxilă (placă chitinoasă la insecte) / maxilar (falcă)
 măiculiță (mămică) / măicuță (și: călugăriță)
 mărginaș (periferic; lăturalnic) / mărginean (locuitor al periferiei; din Marginea) / mărginit (limitat; îngust la minte) / marginal (secundar; pe margine)
 mărime (dimensiune; rang) / mărie (maiestate, slavă; în comp.: Măria sa)
 mărturie (dovadă; adevărire) / mărturisire (recunoaștere a vinovăției; destăinuire, spovedanie)

măruntaie (viscere) / mărunțiș (obiecte fără valoare sau importanță; bani mărunți)
 mecanism (sistem tehnic; mod de funcționare) / mecanicism (concepție care reduce totul la procese mecanice)
 medalie (obiect în formă de monedă; decorație) / medalion (podoabă în formă de monedă; evocare literară a unei personalități)
 medial (la mijlocul cavității bucale) / median (la mijlocul unei figuri geometrice)
 mediană (nota de mijloc a cvintei unei game) / mediatoare (perpendiculară pe mijlocul unui segment de dreaptă)
 medical (de, de la medic: cabinet, concediu ~) / medicinal (terapeutic: ceai ~) / medicamentos (folosit ca medicament, făcut cu medicamente: tratament ~)
 medicație (medicamentele recomandate) / medicament (leac, doctorie)
 medieval (din evul mediu) / medievist (specialist în istoria evului mediu)
 meditativ (gînditor, reflexiv) / meditator (asistent didactic)
 memora (a reține informații) / memoriza (a învăța de dinafară un text)
 menajare (cruțare) / menajament (tact, delicatețe)
 meritoriu (destul de bun; de apreciat) / merituos (cu merite; demn de laudă)
 mesă (liturghie catolică) / misă (compoziție muzicală pe textul liturghiei)
 meșterie (pricepere, îndemînare) / meșteșug (și: meserie; procedeu)
 metasomatoză (substituire a elementelor dintr-un mineral) / metensomatoză (reincarnare)
 meteor (stea căzătoare) / meteorit (bucată desprinsă dintr-un corp ceresc)
 meteoric (de natura meteorilor: fenomen ~; trecător: apariție ~ă) / meteoritic (de natura meteoriților) / meteorologic (referitor la fenomenele atmosferice)
 microzoar (animal de apă microscopic) / microzom* (organit ultramicroscopic din citoplasmă)
 microspor (gen de spori masculini) / microsporum* (gen de ciuperci parazite)
 mieloză (leucemie) / mielită (inflamație a nervilor mielitici)
 migală (minuțiozitate) / migăleală (muncă minuțioasă) / migălitură (rezultatul migălelii)
 migrare (deplasare în masă) / migrație* (a forței de muncă, a politicienilor) / migrațiune (a păsărilor, a unor popoare)
 mijlocăș (situat în centru: jucător, cal ~) / mijlociu (median: degetul ~; mezin: frate ~)
 militant (luptător pentru o cauză) / militar (care ține de armată; ostaș)
 milităresc (ostășesc) / milităros (aspru, rigid)
 miner (lucrător în mină, băieș) / minier (care ține de mină)
 mineralizare (transformare în minerale) / mineralizație (acumulare de minerale)
 mixaj (operație în cinematografie) / mixare (și în gastronomie)
 misticism (crența în forțe supranaturale) / misticitate (caracter mistic)
 mîncător (consumator de...) / mîncăcios, mîncău (care mănîncă mult)
 mîndrie (demnitate; fală, trufie) / mîndrețe (frumusețe, splendoare)
 mîntuire (absolvire de păcate; terminare) / mîntuială (grabă, superficialitate; lucru de ~: lucru prost)
 modernitate (caracter modern) / modernism (încălnație către modernitate; curent care neagă tradiția)

momîie (sperietoare) / mumie (cadavru conservat)
 monadă (unitate indivizibilă) / monom (expresie algebrică cu un singur termen)
 monden (care ține de înalta societate) / mundan (lumesc) / mondial (de pe tot globul)
 monogeneză (punct de plecare unic; reproducere cu faze de dezvoltare identice) / monogenie (producere de descendenți exclusiv masculi sau femele) / monogenism (teorie care atribuie origine unică speciei umane)
 monolog (discurs cu un singur emițător) / soliloc (vorbiire cu sine, monolog interior)
 monopodiu (lujer neramificat) / soliped (monocopitat)
 montaj (asamblare) / montare (și: punere în scenă; așțare) / montură (mod de fixare)
 morganist (adept al teoriei cromozomiale emise de Morgan) / morganatică (căsătorie care o lipsește pe soție de drepturile cuvenite)
 mortal (care provoacă moartea) / mortuar (de înmormîntare)
 mortificație (necroză) / mortificare (și: chinuire, torturare)
 motivare (justificare) / motivație (mobil, interes)
 multicolor (uzual) / Policolor (firmă de coloranți) / policrom (în pictură)
 multiform, pluriform (cu mai multe forme) / polimorf (cu cristalizări diferite)
 multiplicare, multiplicație (înmulțire) / multiplicitate (mulțime, pluralitate)
 mulțime (număr mare; grămadă) / multitudine (număr mare; aspecte variate)
 mulare (modelare; lipire pe corp) / mulaj (reproducere în ipsos, ceară a unui obiect) / mulură (ornament arhitectural)
 mural (pe sau pentru perete: pictură ~ă) / parietal (pe pereții unei cavități organice: os ~)
 muritor (care va muri cîndva) / muribund (pe punctul de a muri)
 muscular (care ține de mușchi: sistem ~) / musculos (cu mușchi puternici: braț ~)
 mutant (indivd provenit dintr-o mutație) / mutagen (care provoacă mutații)
 mutare (schimbare de loc sau domiciliu) / mutație (viză de mutare; modificare genetică radicală)
 muzicant (instrumentist) / muzician (compozitor, interpret, inițiat în muzică)
 muzeografie (știința coservării obiectelor de muzeu) / muzeologie (știința organizării muzeelor)
 muzicalitate (armonie) / muzicism (reprezentare a muzicii în pictură)
 natal (de naștere: satul ~) / nativ (din naștere, genetic: înzestrare ~ă)
 natural (ca în natură, necontrafăcut; neafectat) / natur (neprelucrat)
 naturalețe (neafectare) / naturalism (preponderența biologicului în artă și morală) / naturism (cult al naturii)
 națiune (comunitate umană constituită ca stat) / nație* (în expr.: ~ de om: soi, fel)
 navigant (care navighează; personal ~: echipaj) / navigator (marinar)
 nebular (de nori) / nebulos (neclar, vag)
 necropsie (autopsie: disecție pentru stabilirea cauzei morții) / necrotomie (disecție pe cadavre)
 nedemn (nevrednic) / indemn (care nu a suferit pagube)

nedreptătit (care a suferit o nedreptate) / neîndreptătit* (care nu are un temei just)⁵⁶

nega (a tăgădui) / denega (și: a refuza) / renega (a se lepăda de...; a repudia)

negativism (ignorare voită a ceea ce este pozitiv) / negativitate (însușirea de a fi negativ)

negativ (cu semnul minus; care exprimă un refuz: aviz ~; fără însușiri bune: personaj ~) / negator (care neagă, contestă)

negare (tăgăduire) / negație (faptul de a nega; cuvânt sau document care neagă)

negriu (care bate în negru) / negricios (și: brunet)

negrid (din rasa neagră) / negroid (cu aspect de negru)

neguros (cețos, pîncos; întunecat, obscur; mohorît) / înnegurat (învăluit în negură; mohorît)

neînfrînat (impulsiv) / desfrînat (depravat, destrăbălat)

neofit (proaspăt convertit la altă doctrină) / neofîl (adept al noului)

neoplasm (recidivă canceroasă postoperatorie) / neoplazie (formare a unei tumori)

nervură (canal prin care circulă seva; fibră de pe aripile păsărilor) / nervație, nervurație (ansamblu de nervuri)

nevestică (soțioară) / nevăstuică (și: mamifer asemănător jderului)

nisipariță (pește asemănător cu zvîrluga) / nisiparniță (clepsidră)

nisipiș (loc nisipos; grămadă de nisip) / nisipărie (și: carieră) / nisipiște (aluviune nisipoasă)

nitrat (sare a acidului azotic: azotat) / nitrit (sare a acidului azotos: azotit) / nitril (ester al acidului cianhidric)

nitric (acid ~: apă-tare) / nitros (acid ~: acid oxigenat al azotului)

nivelare (aducere la același nivel) / nivelment (ansamblul operațiilor de determinare a altitudinii)

nivelmetru (instrument folosit în nivelmente) / nivometru (instrument de măsurat cantitatea de zăpadă)

nobil (ales, distins, generos, superior; rar: metal ~) / ignobil (josnic, abject)

nobilitate (caracter nobil sau nobiliar) / noblețe (și: distincție, eleganță)

nominal (referitor la nume) / numenal (referitor la lucruri inaccesibile simțurilor)

nominativ (caz gramatical) / denominativ (care denumește; cuvînt derivat din substantiv sau adjectiv)

noptică (dim. pentru noapte) / noptiță (și floare: barba-împăratului)

notabil (remarcabil, demn de reținut) / notoriu (arhicunoscut)

novație (act juridic modificator) / inovație (noutate tehnică)

novocaină (anestezic local) / procaină (substanță similară novocainei)

nuculeț (nuc mic) / nucșor (și: arbore tropical, producător de nucșoare)

nucșoară (nucă mică) / nucșoară (și: fructul nucșorului)

nuditate (goliciune; simplitate) / nudism (expunere a corpului gol la soare)

numeral (cuvînt care exprimă numărul) / numerar (bani peșin, bani gheață)

⁵⁶ În mod cu totul inexplicabil, unii vorbitori confundă acești doi termeni neechivalenți, folosindu-l pe al doilea cu sensul primului; pentru deplina edificare, vd. și dreptate / îndreptățire.

obiectual (cu caracter de obiect concret) / obiectiv (real; nepărtinitor, imparțial)
 obstruare (astupare a unui canal sau vas de sînge) / obstrucție (și: opoziție înverșunată)
 obturare (astupare, închidere) / obturație (și: plombă dentară)
 obturant (care astupă) / obturator (dispozitiv care micșorează o secțiune de trecere)
 observare (băgare de seamă; urmărire; studiere) / observație (și: remarcă; obiecție critică; muștrare)
 ochiuleț (ochi mic) / ochișor (și nume de plantă: scînteiuță)
 ocnăș (deținut care lucrează într-o ocnă) / ocnear (locuitor din Tîrgu-Ocna)
 ocolire (înconjurare; evitare) / ocoliș (înconjur; divagație) / ocol (și: țarc)
 ocultare (ascundere) / ocultare (dispariție; acoperire temporară) / ocultism (ezoterism)
 ocupaie (luare în stăpînire a unui spațiu; deținere a unei funcții) / ocupație (îndeletnicire; dominație)
 odorant (care înmiresmează) / odorizant (compus chimic care dă miros gazelor combustibile inodore) / odorifer (care produce, emană miresme)
 ofensiv (de atac, agresiv) / ofensator (jignitor)
 oficial (stabilit prin lege) / oficios (organ de presă al unui guvern sau partid)
 oficiu (serviciu administrativ; rol, funcție; încăpere anexă) / oficiină (laborator farmaceutic; loc unde se urzesc intrigi)
 ofertă (propunere pentru vînzare; prestare de servicii) / ofrandă (prinos, dar)
 oierie (stîină; păstorit) / oierit (vechi impozit; creșterea oilor)
 olărit (meseria olarului) / olărie (și: obiecte de lut; atelierul olarului)
 olimpiian (din Olimp; maiestuos; senin) / olimpic (de olimpiadă; participant la olimpiadă)
 olograf (scris de mîna autorului) / autograf (și: semnătură dată de vedete)
 omenesc (de om) / omenos (bun, înțeleghător) / uman (omenesc, omenos)
 omuleț (om mic) / omușor (și: uvulă)
 ondulare (unduire; încrețire a părului) / onduleție (unduire; buclă) / onduleu (buclă)
 onorant (care onorează) / onorific (care onorează, dar nu aduce profit)
 opacifia (a deveni opac) / opaciza (a face să devină opac; a mări opacitatea)
 op-art (artă bazată pe efecte optice) / pop-art (artă care utilizează materiale de uz cotidian)
 opărire (turnare de lichid fierbinte peste ceva; iritare a pielii; mănare) / opăreală (rezultatul opăririi; iritație) / opăritură (iritație; zonă iritată)
 operativ (expeditiv, rapid; de acțiune) / operațional (cu care se lucrează)
 oportunitate (ocazie favorabilă; adecvare la situație) / oportunism (comportament de profitor)
 optativ (care exprimă o dorință) / opțional (la alegere; facultativ)
 opunere (împotrivire) / opoziție (și: contrast; poziție diametral opusă; grupare politică ostilă puterii)
 oral (verbal; bucal) / *orar* (program pe ore; ac de ceas care indică ora)
 orbital (al orbitei cerești) / orbitar (al orbitei ochiului)

ordinal (care arată ordinea: numeral ~) / ordinar (obișnuit; de proastă calitate; josnic; care exprimă raportul a două numere întregi: fracție ~)

ori (disjunctiv: ~ una, ~ alta) / or (adversativ: Am nevoie de ajutor; or tu nu mă poți ajuta)

original (deosebit, inedit; autentic) / originar (provenit din...)

orînduială (ordine, organizare) / orînduire (aranjare, organizare; treaptă de dezvoltare a societății)

ornamentare (împodobire) / ornamentație (ansamblu de ornamente) / ornamentică (mod specific de a ornamenta; motivele ornamentale specifice unui stil)

ortogeneză (accentuare a unor caractere la generațiile succesive) / ortogenie (dezvoltarea simetrică a arcadelor dentare)

ortografie (scriere corectă) / ortogramă (model de scriere corectă)

ortotrop (cu creștere verticală) / ortotrop (cu strălucire indiferentă la direcția de iluminare)

oscilant (care oscilează; fluctuant; șovăielnic) / oscilator (aparat care produce oscilații) / oscilatoriu (care oscilează)

oscilare (pendulare; fluctuație; șovăire) / oscilație (mișcare alternativă; variație periodică)

oștean (soldat, militar) / ostaș (și: luptător pentru o cauză)

ouleț, ouț (ou mic) / oușor (și nume de plantă)

oval (forma oului; alungit) / ovar (glandă producătoare de ovule; parte a pistilului, care devine fruct)

ovată (în formă de ou, oviform) / obovat (în formă de ou întors)

palatal (care ține de cerul gurii) / palatin (demnitar la curtea unui rege; principe posesor al unui palatinat) / paladin (și: cavaler răătăcitor; bărbat cu sentimente cavalierești)

palingeneză (revenire la starea de magmă) / palingenezie (renaștere, regenerare)

palisaj (legare a ramurilor de spalier) / palisadă (fortificație din pari legați între ei)

palpitare (zvîcnire, pulsare) / palpitație (și: bătaie puternică și neregulată a inimii)

paludic (malaric) / palustru (de baltă)

pandant (obiect-pereche) / pendinte (subordonat cuiva) / dependent (care depinde de cineva sau de ceva)

pandemie (epidemie foarte extinsă) / pandemoniu (forum al demonilor)

panteism (totul este Dumnezeu) / panenteism (totul există în Dumnezeu)

panzootie (extindere teritorială a unei molime animaliere) / epizootie (cuprindere rapidă a unui mare număr de animale)

paraflacăra (piesă la motoare) / parafoaie (zid la cazane) / parascînteie (ecran izolant contra descărcărilor electrice)

paraganglion (ganglion conținând țesut cromafin) / paragangliom (tumoare)

parametru (element trunchiat caracteristic) / parametrôn (circuit în cibernetică)

parasol (cremă protectoare față de soare) / parasolar (ecran protector)

parental (referitor la părinți) / parenteral (nu pe cale digestivă)

pareză (inactivitate a unui organ) / parezie (paralizie ușoară, parțială) /
 parestezie (amorțeală)
 paricid (ucigaș, ucidere de părinți) / patricid (ucigaș, ucidere de tată)
 parietal (referitor la peretele unei cavități organice: os ~) / mural (aplicat pe un
 perete: pictură ~ă)
 paronimie (asemănare formală a cuvintelor) / paronomază (figură de stil bazată
 pe paronimie)
 partaja (a împărți bunuri) / departaja (a anula un rezultat egal)
 participant (prezent activ la o acțiune) / părtaș (și: complice, confident,
 beneficiar)
 participare (prezență activă) / participație (cotă-parte la o activitate economică)
 partită (suită muzicală) / partitură (melodie scrisă pe note)
 parțial (în parte; nu în totalitate) / imparțial (drept, obiectiv, nepărtinitor)
 passim (în mai multe locuri din lucrarea citată) / pessim (cel mai rău)
 patinare (glisare; alunecare pe gheață) / patinaj (sport cu patinele)
 patogenie (studiul evoluției bolilor) / patogenitate (capacitatea de a infecta)
 patriarhie (organizație bisericească) / patriarhat (demnitatea de patriarh; epocă
 de dominație a bărbatului)
 patruiped (animal cu patru picioare) / tetrapod (pedestal cu patru picioare)
 pavaj (acoperământ stradal din blocuri cubice) / paviment (și pardoseală
 decorativă)
 pădurar (paznicul pădurii) / pădurean (locuitor al unei zone de pădure) / pădureț
 (de pădure)
 păgubaș (persoană care a suferit o pierdere) / păgubos (aducător de pagubă)
 pălmar (mănușă de protecție a palmei) / pâlmaș (țăran sărac, lucrător cu brațele)
 pâlținaș, pâlținel (paltin mic) / pâlțior (și: coacăz sălbatic)
 păstor (oier) / păstor (preot protestant)
 pedestraș (infanterist) / pedestru (și: pieton)
 pedologie (studiul solurilor) / podologie (studiul și tratarea bolilor piciorului)
 pedunculat (cu peduncul) / peduncular (de peduncul; relativ la peduncul)
 pelagic (care ține de apa mărilor și a oceanelor) / pelasgic (aparținând pelasgilor)
 penal (referitor la sancționarea infracțiunilor) / penibil (jenant)
 penetrare (pătrundere, străpungere) / penetrație (și: infiltrație)
 penișoară (pană mică, fulg) / peniță (și: instrument de scris)
 pentadă (perioadă de 5 zile) / pentodă (tub cu 5 electrozi) / pentoză (compus cu
 5 atomi de carbon)
 penticostal (adept al unei secte creștine) / penticostar (carte bisericească)
 percepere (sesizare; încasare de taxe) / percepție (facultatea de a percepe,
 imagine percepută; instituție care încasează impozitele)
 percutare (izbire; ciocănire) / percuție (și: mod de diagnosticare sau de
 producere a sunetelor; masaj prin lovire)
 perfecta (a duce la bun sfârșit, a încheia) / perfecționa (a îmbunătăți)
 perforare (străpungere) / perforație (orificiu)
 periculos (care conține sau generează pericole: remediu, om ~) / periclitant (care
 poate pune în primejdie ceva: factor ~)

periniță (dans) / perniță (pernă mică < accesoriu la umeri) / pernuță (pernă mică; proeminență moale la labelle felinele) /
 perspectivă (reprezentare tridimensională; privește; șansă de viitor) /
 prospectivă (proiect asupra viitorului) / prospecțiune (căutare de zăcăminte)
 pertinent (adecvat, nimerit: dovadă ~ă) / impertinent (obraznic)
 perturbare (tulburare a bunului mers al unei acțiuni) / perturbație (deranjament; fenomen atmosferic rău prevestitor)
 perversitate (înclinația de a face rău; anomalie sexuală; faptă de om pervers) /
 perversiune (mai ales faptă perversă)
 pescuitor (cel ce pescuiește) / pescar (și: pasăre care se hrănește cu pește) /
 pescador (navă de pescuit)
 peticit (cîrpit) / peticos (zdrăncăvit)
 petiționar (cel care cere ceva în scris) / petitoriu (cu caracter de revendicare a unui drept)
 petrolier (fabricat din petrol: produs ~; care transportă sau prelucrează petrol) /
 petrolifer (care conține zăcăminte de petrol: teren ~)
 picături (stropi: ~ de rouă) / picățele (buline mici: rochie cu ~)
 pichetare (marcare cu țărui; pază în grup) / pichetaj (marcaj din țărui)
 picioruț (picior mic) / picioruș (și: organ la mașina de cusut; bastonaș croșetat)
 piemontez (din Piemonte) / piemontan (care ține de piemont)
 pierdere (pagubă) / pierzanie (prăpăd; desfrîu) / perdiție (decădere morală)
 pietate (evlavie, cucernicie) / pietism (doctrină ascetică) / pietă (imagine a Maicii Domnului îmbrățișându-și fiul mort)
 pilire (ajustare cu pila) / pilitură (rumeguș metalic) / pileală (băutură alcoolică)
 pintenog (numai despre păsări și animale) / pintenat (și: cu pinteni la cizme)
 pipăire (palpare) / pipăit (și numele simțului tactil)
 pitecantrop (om fosil) / antropopitec (maimuță antropoidă)
 pîinică, pîiniță (pîine mică) / pîinișoară (și: specie de ciuperci)
 pînzișoară (diminutiv pentru pînză) / pînzică (și: pînză subțire)
 pîrîtor (denunțator) / pîrîcios (cu obiceiul de a pîrî) / pîrîș (pop.: reclamant)
 plai (meleag; loc plan la înălțime) / splai (mal înalt, amenajat)
 planare (zbor lin, plutire) / planație (netezire a reliefului prin eroziune)
 planator (piesă care asigură planeitatea unei folii) / planor (aparat de zbor fără motor)
 planșă (coală desenată) / planșetă (suport plan) / planșeu (dușumea, plafon)
 plămădă (substanță care fermentează; alcătuire; progenitură) / plămădeală (aluat cu drojdie)
 plănuță (plantă mică, tînă) / plantulă (plantă abia ieșită din sămînță)
 plecăciune (înclinare reverențioasă) / plecare (și: pornire) / aplecare (înclinare; predispoziție)
 plenipotent, -țiar (cu împuterniciri depline) / omnipotent (care poate totul)
 plenitudine (apogeul dezvoltării: ~ a forțelor fizice) / plinătate (calitatea de a fi plin) / deplinătate (completitudine: ~ a facultăților mintale)
 pleonasm (îmbinare de cuvinte cu același înțeles) / pleonast (mineral negru, feros) / pleonastic (care conține un pleonasm)
 plesnet (zgomot scurt, ca de bici) / plesnire (crăpare) / plesnătură (fisură)

pliabil (care se pliază) / pliant (și: tipăritură care se pliază)
 plinișor (destul de plin) / plinuț (și: grăsuț)
 plisaj (cutare) / pliseu (cută sau grup de cute) / pliu (cută, fald)
 plîngăreț, plîngăcios (care plînge ușor) / plîngător (tînguitor; cu ramurile
 ațîrînd)
 plîngere (jeluire; reclamație) / plîns,-oare (lăcrimare)
 ploicică (ploaie scurtă) / ploită (și: model de dantelă; bomboane mărunte
 ornamentale)
 plonjare (scufundare) / plonjeu (și: filmare de sus)
 / plonjon (salt la minge)
 pluguleț, pluguț (plug mic) / plugușor (și: urare de Anul Nou)
 pluralitate (mulțime, diversitate) / pluralism (concepție filozofică și principiu
 democratic care acceptă o multitudine de esențe sau de forțe)
 pluricarpelar (cu mai multe carpele) / policarpic (și: care produce semințe mai
 mulți ani în șir)
 pluriform, multiform (cu mai multe forme) / polimorf (cu mai multe stări
 cristaline)
 plurivalent (cu mai multe valențe) / polivalent (și: cu mai multe utilizări)
 plurivoc (cu mai multe înțelesuri) / echivoc (neclar, ambiguu)
 plutonian (care ține de Pluton, zeul infernului) / plutonic (format prin acțiunea
 vulcanilor)
 pocnet, pocnitură (zgomot scurt) / pocneală (și: lovire, bătaie)
 poetic (ca în poezii; liric) / poietic* (creator)
 pofcios (lacom) / pofțitor (doritor; care invită)
 polar (de la poli; cu polaritate) / nepolar (fără moment electric permanent)
 polarizare (dobîndire a polarității; atragere în jurul său) / polarizație (starea de
 polarizație; măsura polarizării)
 polarizator, polarizant (care polarizează) / polarizor (dispozitiv de polarizare a
 luminii)
 polenizare (acțiunea de a poleniza) / polenizație (denumirea fenomenului)
 poliflor (din mai multe flori: polen ~) / pluriflor (cu mai multe flori: plantă ~ă)
 poligeneză (atribuirea de origini multiple fenomenelor vieții) / poligenie,-nism
 (atribuirea de origini multiple raselor umane)
 poliglot (care vorbește sau conține mai multe idiomuri) / multilingv (exprimat
 sau exprimabil în mai multe limbi)
 polipod (cu mai multe picioare) / miriapod (cu mai multe perechi de picioare)
 polipod (cu mai multe picioare) / miriapod (cu mai multe perechi de picioare)
 politici (orientări în politică) / politice (probleme sau noutăți politice)
 polizor (unealtă așchietoare) / polisoar (instrument de lustruit unghiile)
 polon (din Polonia) / polonez (și: salam fiert: poliș) / poloneză (dans)
 poluare (viciere) / poluție (scurgere spontană de lichid seminal masculin)
 pompagiu (lucrător la o stație de pompare) / pompier (stingător de incendii) /
 pompist (mînuitor al unei pompe)
 ponderal (referitor la greutate) / ponderat (cumpătat)
 pondere (greutate, importanță) / ponderație (cumpătare)
 pontic (referitor la Marea Neagră) / ponțian (al doilea etaj al pliocenului)

poprire (reținere din salariu a unei datorii) / popreală (arest)
 popular (creat de popor; cunoscut de toți; prietenos) / populist* (care țineste popularitatea)
 portar (ușier) / portal (intrare monumentală) / portic (galerie exterioară cu colonadă)
 poruncă (ordin; lege morală) / porunceală (în expr.: lucru de ~: făcut prost, de mîntuială)
 postmeridian (după amiază) / postprandial (de după masa de prînz: repaus ~)
 postpunere (așezare după .....) / postpoziție (situația cuvintelor postpuse)
 postulat (adevăr ca nu trebuie demonstrat) / pstulant (persoană care cere)
 potență (putere, forță) / potențial (capacitate de acțiune; virtual, posibil)
 potop (diluviu) / potopire (inundare; invadare) / potopenie (prăpăd, urgie)
 potrivire (fasonare; punere de acord) / potriveală (coincidență; concordanță)
 pozitivism (curent care acordă credit numai faptelor experimentale) / pozitivitate* (caracter pozitiv)
 practicant (învățăcel; ajutor pe lîngă specialist) / practician (cunoscător mai ales al laturii practice a profesiei)
 prădalnic (cu caracter de jaf) / prădător (jefuitor, hoț)
 prădare (jefuire) / prădăciune (jaf, furt, hoție)
 prăgușor (prag mic; suport pentru tacîm) / prăguș (piesă la gîtul viorii)
 prăjeală (rîtaș; aliment prăjit) / prăjitură (desert)
 prăpăd (dezlănțuire nimicitoare; puhoi) / prăpădenie (stricăciune, distrugere)
 precedent (anterior; bază justificativă) / antecedent (fapt anterior; termen prim al unei judecăți ipotetice)
 precipitat (grăbit; substanță solidă depusă dintr-o soluție) / precipitație (ploaie, zăpadă) / precipitare (grăbire; depunere de substanță solidă)
 preferință (prioritate în alegere) / preferans (joc de cărți)
 prejudecată (idee preconcepută) / prejudiciu (daună, pagubă)
 premiat (cărui a s-a acordat un premiu) / premiant (elev care a obținut un premiu)
 presentiment (presimțire) / resentment (ură)
 prestanță (ținută demnă) / prestație (muncă efectuată) / prestigiu (autoritate)
 presupoziție (presupunere, ipoteză) / supoziție (și: premisă logică)
 prețuit (apreciat) / neprețuit (foarte valoros: ajutor ~)
 prevenire (avertizare; preîntîmpinare) / prevenție (arest preventiv)
 prevenitor (amabil) / preventiv (profilactic) / preventoriu (sanatoriu)
 prezumat(estimat) / prezumtiv (ipotetic) / prezumțios (încrezut, înfumurat)
 prielnic (favorabil, oportun: moment ~) / priincios (folositor: relație ~ă)
 prieteșug (camaraderie) / prietenie (și: sentiment de apropiere sufletească; atitudine binevoitoare)
 prigonire (urmărire răuvoitoare) / prigoană (și: măsuri represive)
 primeniri (schimbări) / primeneli (rufe de schimb)
 primitivitate (perioada primitivă; faptul de a fi primitiv) / primitivism (și: resuscitare a valorilor primitive în arta modernă)
 pripire (gărbire nechibzuită; coacere superficială) / pripeală (grabă) / pripă (în expr.: în ~, fără ~)

priveghi (asistare nocturnă a unui mort) / priveghere (străjuire; nedormire) /
 supraveghere (pază, observare)
 privire (uitătură; contemplare) / privință (punct de vedere) / priveală (în expr.: a
 sta la ~) / privesște (peisaj)
 probabilitate (șansă nesigură de a se întâmpla ceva) / probabilism (concepție
 după care nu se poate stabili cert adevărul unei afirmații)
 procedeu (mod de a acționa) / procedură (și: totalitatea formelor îndeplinite de
 un organ de stat)
 proclamare (anunțare oficială; investire; instituire) / proclamație (declarație
 oficială)
 procreare (concepere, zămislire) / procreație (și: lucru zămislit, progenitură)
 procuror (acuzator public) / procurist (mandatar) / procurator (și: magistrat
 roman)
 prodig (risipitor) / prodigios (ieșit din comun; uimitor)
 producere (realizare; provocare; prezentare) / producție (bunuri realizate;
 spectacol)
 proeminență (relief) / preeminență (superioritate) / preempțiune (prioritate)
 profunditate (înțelegere profundă) / profunzime (și: adâncime fizică)
 progres (evoluție) / progresie (șir de numere derivate unul din altul)
 progresiv (în ordine crescândă) / progresist (care promovează progresul)
 prohibire (interzicere) / prohibiție (interdicție)
 proiect (plan; lucrare pe o temă dată) / proiectare (elaborare a unui proiect;
 profilare; redare a unei imagini pe ecran; aruncare) / proiecție (operație
 geometrică; redare a unei imagini pe ecran)
 proiectant (persoană care elaborează proiecte) / proiector (aparat de proiecție) /
 proiectil (corp exploziv) / proiectiunist* (manipulator al proiectorului)
 proiecție (reprezentare în spațiu; reproducere pe ecran) / proiectare (și: elaborare
 de proiecte)
 promițător (cu perspective favorabile) / promisoriu (în vederea unor fapte
 viitoare)
 pronostic (sportiv) / prognostic (medical) / prognoză (meteo)
 pronume (substituit al numelui: el) / prenume (nume de botez: Ion)⁵⁷
 pronunțare (roștire; formulare a unei sentințe) / pronunție (mod de a rosti)
 proprietară (poseoare) / proprietăreasă (și: soția proprietarului)
 propulsare (împingere înainte) / propulsie (forță care împinge înainte)
 proteidă (combinație de proteine cu substanțe neproteice) / protidă (substanță
 organică azotată)
 proteinic (de proteină) / proteic (și: schimbător, variabil)
 protejare (ocrotire; favorizare) / protecție (și: sprijin, ajutor; ~ muncii: prevenire
 a accidentelor)
 protestant (anticatolic) / protestatar (persoană care protestează)

⁵⁷ Confundarea celor doi termeni, explicabilă și prin remanență mnemotică (pronumele se studiază în școală), ar putea fi cauzată și de oarecare ambiguitate a celor două prefixe, primul însemnând *pentru*, dar și *înainte* (a progrese vs. a regresa) iar al doilea fiind sinonim cu *ante-* (prenatal = antenatal), care înseamnă tot *înainte* (temporal sau spațial).

prototip (prim exemplar; model) / arhetip (tip inițial, model; manuscris original al unei opere)
 prusac, prusian (din Prusia) / prusic (în sintagma *acid* ~: cianhidric)
 psalm (îmn religios) / psalt (dascăl, cantor) / psalmist (și: autor; ~ul: regele David)
 psaltire (carte de psalmi) / psaltichie (muzica vocală bisericească)
 pubian (care ține de pubis: păr ~) / puberal (care ține de pubertate: vîrstă ~) / pubescent (acoperit cu perișori: lujer ~)
 publicistică (gazetărie) / publicitate (reclamă)
 pudic (sfios, rușinos) / pudibund (care afișează o pudoare exagerată)
 pudicitate (sfioșenie) / pudoare (și: castitate, virginitate; atentat la ~: viol)
 pufușor (puf mic) / pufuleț (și: ustensilă de pudrat; taburet moale; produs alimentar expandat)
 puiuleț (pui mic) / puișor (și: pernuță; termen de alintare) / puiut (model cusut pe ii)
 puiet (mulțime de pui; larve de albine; plante tinere) / puierniță (crescătorie de pui sau de pești)
 puls (palpitul arterelor; ritm) / pulsație (și: perioade efectuate de o mărime periodică într-un timp dat) / pulsare (zvîcnire) / pulsar* (sursă galactică de impulsuri ritmice)
 punctare (acordare de puncte; subliniere) / punctaj (mod de a puncta; puncte obținute)
 puncție (întepare chirurgicală) / punctură (în compuse: acu~, preso~)
 punibil (pasibil de pedeapsă) / punitiv (pedepsitor)
 purjare (eliminare de reziduuri) / purgare (eliminare de fecale) / expurgare (eliminare de pasaje licențioase)
 purgativ (care favorizează purgația) / purgatoriu (loc de purificare a sufletului)
 pustă (stepă) / pustiu (zonă aridă sau nelocuită) / pustietate (loc neumblat)
 putrid (descompus prin putrezire) / putred (și, în expr.: ~ de bogat - foarte)
 radiant (care radiază) / radiator (dispozitiv de încălzire sau răcire)
 radiație (emisie de unde) / radiere (și: ștergere dintr-un registru) / radianță (raportul dintre fluxul luminos și suprafața emițătorului)
 radicelă (rădăcină secundară) / radiculă (rădăcina plantulei)
 radiofiecție (radiodistribuție) / radioficare (instalare a posturilor de radiofiecție)
 radiografie (clișeu impresionat cu ajutorul razelor) / radiogramă (radiotelegramă)
 ramificare (formare de ramuri; divizare) / ramificație (ramură; subdiviziune; loc de ramificare)
 rarefiant (care rărește) / rarescent (care se rărește)
 raritate (faptul de a fi rar; obiect sau fenomen rar) / răritură (țesătură rărită) / rariște (loc cu copaci rari)
 rasial (care ține de rasă sau de rasism) / rasist (adept al rasismului)
 ratare (nereușită; neafirmare la valoarea reală) / rateu (explozie falsă la motor; foc de armă ratat)
 răcire (scădere a temperaturii) / răceală (frig; stare gripală; indiferență) / răcitură (piftie)

răpăit, -ură (zgomot sacadat) / răpăială (și: aversă de ploaie)
 răpire (luare cu sila; kidnapping) / rapt (și: jaf, hoție)
 rări (a distanța în spațiu și timp; a scădea ritmul) / rarefia (a se micșora
 densitatea gazelor)
 răsfățare (alintare, rîzgîiere) / răsfăț (și: huzur, belșug)
 răsplătire (recompensare) / răsplată (recompensă; reflex pedepsitor: după faptă,
 și ~)
 răspundere (responsabilitate) / răspuns (replică; ripostă; soluție; veste)
 răspunzător (care dă socoteală) / respondent* (care dă un răspuns)
 răvășire (răscolire) / răvășeală (dezordine; tulburare psihică)
 răzătoare (unealtă de bucătărie; lamă de curățat tălpile) / răzuitoare (unealtă sau
 mașină de curățat diferite obiecte)
 reactant (substanță care participă la reacții chimice) / reactiv (substanță care dă o
 reacție specifică) / reactor (aparat propulsor; aparat în care se produce o
 reacție chimică)
 reacțional (care ține de reacție) / reacționar (retrograd)
 realitate (stare de fapt) / realism (conformitate cu realitatea)
 recensămînt (înregistrare a populației) / recenzare (și: prezentare a unei cărți) /
 recenzie (prezentare a unei cărți)
 recenzent (autor de recenzii) / recenzor (realizator al unui recensămînt)
 recepta (a capta unde sonore, luminoase, magnetice...) / recepționa (a lua în
 primire)
 receptiv (sensibil la sugestii sau boli) / receptor (aparat sau organ care primește
 semnale)
 recita (a declama) / reciti (a citi a doua oară) / răsčiti (a citi de mai multe ori)
 recitare (declamare; text de recitat) / recital (spectacol susținut de un singur
 interpret) / recitativ (muzică vocală cu aspect declamativ)
 reclamant (cel ce reclamă) / reclamație (cel ce are mania reclamațiilor)
 reclamație (jالبă; pîră) / reclamare (revendicare; pîră) / reclamă (document
 publicitar)
 recomandare (indicare, propunere; prezentare) / recomandare (sfat; prezentare
 laudativă)
 recreere (odihnă) / recreare (creare din nou) / recreație (pauză școlară)
 rectiliniu (în linie dreaptă) / rectiliniu (care formează imagini nedistorsionate)
 regulare (retragere, smucire înapoi) / recul (mişcare retractilă; distanța parcursă
 prin smucire)
 recunoaștere (identificare; mărturisire; raid în teritoriul inamic) / recunoștință
 (gratitudine)
 recurs (atac al unei sentințe) / recursie (revenire la normal, destindere)
 recursoriu (prin care se exercită dreptul la recurs) / recursiv (repetabil în mod
 nelimitat)
 redactare (compunere, scriere) / redacție (sediul unei publicații și colectivul de
 redactori)
 reducere (micșorare) / reducere (copie în mic; legătură între țevi cu diametru
 diferit) / reducere (restrîngere a unor practici abuzive)

refacere (realcătuire; regenerare; odihnă) / refacție (reducere a taxelor vamale pentru mărfurile degradate)

reflectare (răsfrîngere; gîndire) / reflecție (gîndire) / reflexie (răsfrîngere) / reflex (automatism; scîlipire)

refrigerare (răcire) / refrigerație (și: anestezie sau terapie prin pungi cu gheață)

regla (a potrivi) / regula (a face ordine) / regulariza (a da ritmicitate; a amenaja un curs de apă)

reglare (potrivire) / reglaj (și: modul de realizarea reglării)

reglementar (conform normelor) / regulamentar (și: relativ la Regulamentul organic: domn ~)

reglor (specialist în reglări) / regulator (aparat sau persoană care conduce un sistem de reglare)

relativitate (aproximație; condiționare) / relativism (și: doctrină care postulează relativitatea cunoașterii)

releveu (reprezentare la scară) / relevment (unghi între o direcție de referință și direcția unui reper)

relicve (vestigii; moaște) / relice (specii careau supraviețuit dispariției)

remediere (corectare, îmbunătățire) / remediu (leac; soluție de îndreptare)

reologie (studiul curgerii materialelor) / reografie (investigarea circulației sangvine)

renăscător (care renaște sau face să renască) / renascentist (care ține de Renaștere)

reparare (readucere la starea normală) / reparație (și: acoperire a unui prejudiciu)

repercutare (răsfrîngere) / repercusiune (urmare, consecință)

repetare (efectuare de mai multe ori) / repetiție (pregătire a unui spectacol; figură de stil)

repeziciune (iuțeală, rapiditate) / repezeală (în expr.: la~ - în grabă)

reprimare (înăbușire) / represiuie (înăbușire violentă a unei revolte) / represalii (măsuri drastice împotriva unor acte ilicite)

restaurare (readucere la forma inițială; reinstaurare) / restaurație (și: perioadă din istoria unor state; stil în arta franceză)

restituire (dare înapoi) / restituție (și: retrocedarea unor bunuri între state)

retragere (mers înapoi; renunțare la o activitate) / retractare (anulare a unor afirmații anterioare) / retrație (contractare cauzată de o excitație)

retribuire (salarizare) / retribuție (salariu)

retrocedare (restituire a unui bun sau a unui teritoriu) / retrocesiune (și: act prin care se restituie ceva)

retrogradare (trecere într-o categorie inferioară) / retrogradație (mișcare aparent inversă a planetelor)

reunire (strîngere laolaltă) / reuniune (întrunire, adunare)

rezervă (provizie; cameră de spital; înlocuitor; neîncredere) / rezervare (punere deoparte; reținere) rezervație (teritoriu ocrotit)

rezervor (recipient) / rezervist (soldat sau ofițer în rezervă) / rezervatar (moștenitor căruia i se rezervă o succesiune; stat care formulează rezerve la un tratat)

reziliere (desfacere a unui contract) / reziliență (mărime caracteristică pentru comportarea materialelor solicate prin șoc)

rezistent (care rezistă) / rezistor (element de circuit electric)

rezistență (trăinicie; forță de opunere; rezistor) / rezistivitate (rezistență electrică specifică)

rezolut (ferm, decis) / rezolutiv (care reduce o inflamație) / rezolutoriu (care anulează, desființează)

rezonant (care intră în rezonanță) / rezonator (aparat sau sistem fizic capabil de a intra în rezonanță) / rezonabil (înțeleghător)

ridicare (deplasare verticală; înălțare) / ridicat (și, în expr., art.: cu ~ - angro) / ridicătură (proeminență; dîmb, movilă)

rezina (a recolta rășina) / rezinifica (a transforma o substanță în rășină)

rigoare (severitate; de ~: necesar; la ~: la extremă necesitate) / rigurozitate (cu ~: cu strictete) / rigorism (concepție etică foarte severă; severitate în aplicarea unor reguli) / rigiditate (inflexibilitate)

rinocer (animal cu coarne pe nas) / nasicorn (insectă cu un corn în frunte: nascorniță)

ritualic (care se face după ritual) / ritualist (adept al formalismului religios)

rodare (utilizarea unui motor nou, în regim de cruțare) / rodaj (și perioada de rodare)

romantic (care ține de romantism; visător, melancolic) / romanțios (care tratează teme sentimentale) / romanțat (care împletește datele biografice cu elemente imaginate)

rombic (în formă de romb) / romboid (cu formă asemănătoare celei de romb)

roșeală (colorant roșu; fard) / roșeață (culoare roșie; îmbujorare)

rotar (meșter de căruțe; lucrător la rotativă) / rotaș (calul înhămat lângă roată)

rotat (n formă de roată) / rotativ (circular; care se rotește)

rotire (mișcare în cerc sau în spirală) / rotare (învîrtire) / rotație (învîrtire în jurul unei axe; alternare, schimb)

roușoară (diminutiv pentru rouă) / rourică (nume de plantă)

rozasă (fereastră circulară) / rozetă (și: motiv decorativ circular; disculeț)

rugă (împloreare) / rugămintă (cerere afectuoasă) / rugăciune (apel către divinitate) / rumeguș (măcinătură de lemn) / rumegătură (hrană rumegată)

rupicol (care crește pe stînci: plantă ~ă) / rupestru (și: pictat, construit pe stînci)

sabotare (subminarea unei acțiuni) / sabotaj (și: numele faptei)

sacramental (solemn) / sacral (care ține de sacrum; religios)

sacraliza (a atribui caracter sacru unui lucru profan) / sanctifica (a trece în rîndul sfinților)

sacrificiu (jertfă) / sacrilegiu (rofanare)

sacrum (os de la baza coloanei vertebrale) / sacru (sfinț) / sacrosanct (și: inviolabil)

sacristie (încăpere pentru păstrarea obiectelor de cult) / sacristan (îngrijitorul sacristiei)

sagital (care este în plan vertical de simetrie) / sagitat (în formă de săgeată) / sagitar (arcaș)

sangvinic (impulsiv) / sangvinar (sîngeros) / sangvinolent (amestecat cu sînge; sîngeriu)

saturant (care saturează) / saturator (aparat care concentrează soluții)

saturnian (care ține de Saturn) / saturnin (cauzat de intoxicația cu plumb; vers ~: vers iambic în latina arhaică)

saț (îndestulare; fără ~: lacom) / sațietate (stare de satisfacere maximă; pină la ~: pină la limita suportabilului)

săbiuță (sabie mică; gladiolă) / săbioară (și: specie de pește)

săculeț (sac mic) / săcușor (și: larvă de furnică) / săcui (trăistuță)

sălaș (locuință rudimentară; așezare umană) / săliște (vatra satului)⁵⁸

sălbăticie (cruzume, brutalitate; pustietate; timiditate; primitivism) / sălbăticiune (animal sălbatic)

sărăcie (starea celui sărac; penurie) / sărăcime (mulțimea săracilor)

scalp (pielea capului) / scalp (bisturiu cu lama curbă)

scandalos (revoltător) / scandalagiu (care face scandal)

schimonosire (strîmbare, deformare) / schimonoseală (grimasă)

schizogeneză* (înmulțire prin divizare) / schizogonie* (înmulțire prin diviziune multiplă)

scientifică (studiu al științei ca fenomen social) / scientism (concepție care afirmă primatul spiritului științific)

scădere (calculare a diferenței; reducere, micșorare, descreștere; imperfecțiune) / scăzătură* (scăderea ochiurilor de pe andrele) / scăzămînt (reducere)

scînteioară (scînteie mică) / scînteiuță (și nume de plante)

schimb (înlocuire; troc; interval de lucru; echipă, generație; rufărie curată) / schimbare (transformare)

schimbător (variabil, nestatornic; sistem tehnic care permite o modificare) / schimbăcios (nestatornic, capricios)

sclipicios (care sclipește) / sclipitor (și: foarte inteligent)

sclivisire (dichisire; netezire, lustruire) / scliviseală (și: strat subțire de tencuială)

scornire (inventare; iscare) / scorneală (zvon, minciună; invenție)

scorpion (specie de arahnide; semn zodiacal) / scorpie (și: monstru feminin)

scris (grafie) / scriere (grafiere; operă literară) / scrisoare (epistolă, misivă) / scriitură (fel de a scrie)

scripte (documente) / scripturi (texte biblice)

scriitor (autor) / scrib (copist; scriitor fără valoare)

scrîntitură (luxație) / scrînteală (și: țicneală)

scuturare (clătinare; cutremurare; cădere a petalelor, frunzelor, fructelor) / scuturat (și: curățare de praf) / scuturătură (zgîlțială)

secare (uscare; sleire, istovire; atrofiere) / secăciune (secetă) / secătură (om de nimic)

secerător (om care seceră) / secerar (luna august)

⁵⁸ DEX atribuie celor doi termeni origini total divergente (maghiară / slavă), dar înrudită semantică evidentă, radicalul comun *să/-* și coincidența celor două terminații cu sufixe foarte productive în limba română, pledează convingător pentru proveniența dintr-un fond străvechi autohton din care au iradiat în zonă.

sechestrul (sigilare a bunurilor unui datornic) / sechestrare (și: reținere abuzivă a unei persoane)

sectar (partizan exclusivist al unei doctrine) / sectant (adept al unei secte)

sectă (grupare schismatică) / secție (departament) / secțiune (tăietură; porțiune) / sector (porțiune; cartier)

segregație (separare, discriminare) / segregare (și: hibridare sexuală a plantelor)

selecționar (persoană care triază sportivii) / selecționator (specialist în ameliorări de plante și animale) / selector (dispozitiv sau mașină care alege)

selectare (alegere) / selecție (și: triere naturală sau artificială)

semănare (însămânțare; similitudine) / semănat (însămânțare) / semănătură (și: loc însămânțat)

semiton (interval de o jumătate de ton) / semison (fără valoare silabică: vocală ~ă)

semn (indiciu; gest semnificativ) / însemn (marcă, indiciu) / semnal (semn convențional)

semna (a iscăli) / semnifica (a avea sensul de...) / însemna (și: a pune semn; a nota) / semnaliza (a comunica prin semnale)

senectute (bătrânețe) / senescență* (îmbătrânire) / senilitate (ramoliment)

senzual (care desfată simțurile) / senzorial (care ține de organele de simț) / senzualist (adept al senzualismului)

senzualitate (înclinație spre plăceri trupești; sensibilitate senzorială) / senzualism (doctrină care consideră senzația ca singura sursă de cunoaștere)

separare (despărțire; diferențiere; izolare; divorț) / separație (despărțire; ~ de bunuri: partajare) / separeu (compartiment)

separare (despărțire; diferențiere; izolare; divorț) / separație (despărțire; ~ de bunuri: partajare) / separeu (compartiment)

separator (care separă; selector) / separatist (care nu se integrează într-un grup)

septenar (bazat pe cifra 7) / septenal (perioadă de șapte ani)

septuor (piesă muzicală pentru șapte interpreți) / septet (și: formație de șapte interpreți) / septolet (șapte note executate pe un timp)

sericeu (acoperit cu peri mătăsoși) / sericicol (referitor la creșterea viermilor de mătase)

serviabil (binevoitor, îndatoritor) / servil (slugarnic; traducere ~ă: literală)

serviciu (ocupație; favoare; set de obiecte) / servitute (obligatie oneroasă)

sesizabil (perceptibil) / sesizant (frapant) / sesizor (componentă a unui aparat de măsură)

setos (de sînge) / însetat (de dreptate)

sextă (interval de șase trepte muzicale; a șasea notă din gamă) / sixthă (a șasea poziție la scrimă) / sextină (strofă de șase versuri; poezie cu formă fixă alcătuită din șase strofe și jumătate)

sextuor (piesă muzicală pentru șase interpreți) / sextet (și: formație de șase interpreți) / sextolet (șase note executate pe un timp)

sezonier (care ține de sezon; angajat pentru un sezon) / sezonist (beneficiar al unei cure balneare)

sferic (în formă de sferă) / sferoid (corp aproape sferic)

sfirșire (terminare) / sfrîșeală (slăbiciune, leșin) / sfrîșit (final; obștescul ~:

moarte)

sigmatic (care conține un s) / sigmoid (în formă de s)

silabisire (rostire pe silabe; citire greoaie) / silabație (despărțirea în silabe)

sili (a obliga) / silui (a viola, a necinști)

silicvă (fruct în formă de păstaie) / siliculă (fruct asemănător cu silicva, dar mai scurt)

silvic (care aparține pădurii; forestier) / silvicol (care ține de îngrijirea pădurilor; care crește în pădure) / silvestru (de pădure; păduros; sălbatic)

simbolic (care constituie un simbol; fără valoare în sine) / simbolist (care ține de symbolism; care operează cu simboluri)

simfonic (cu caracter de simfonie; care execută simfonii) / simfonist (compozitor de simfonii)

simpatie (atrăgător, plăcut) / simpatetic (bazat pe inducție psihică)

simplitate (caracter simplu; lipsă de podoabe; modestie) / simplitate (naivitate) / simplism (superficialitate; schematizare)

simplu (necompliat; neompus; neamestecat; fără podoabe; modest) / simplist (superficial; lipsit de subtilitate)

simulant (persoană care simulează) / simulator (sistem tehnic care simulează)

simulare (prefăcătorie; exercițiu pregătitor) / simulacru (aparență înșelătoare; obiect care dă o falsă impresie a realității)

sinclinal (cută a scoarței terestre) / sinclinoriu (ansamblu de cute ale scoarței terestre)

sincron (simultan) / sincronie (și: care se referă la fapte simultane; non-istoric, opus diacroniei)

sincronie (ansamblul fenomenelor lingvistice dintr-un moment dat) / sincronism (evoluție paralelă; simultaneitate)

sinodal (care ține de sinod) / sinodic (și: referitor la perioada de rotație a unei planete în jurul alteia)

sintetizator (care sintetizează) / sintetizor (generator de efecte sonore)

sîngeriu (de culoarea sîngelui) / sîngeros (crunt, nemilos) / însîngerat (plin de sînge; care sîngerează)

sîrmușoară (sîrmă mică) / sîrmuliță (și nume de plantă)

slobozire (eliberare, emitere) / slobozenie (libertate) / slobozie (sat scutit de dări)

snopeală (bătaie strașnică) / snopire (și: legarea snopilor)

socoteală (calcul; rost, rațiune) / socotință (chibzuială; opinie; minte, rațiune; hotărîre, voință)

sodă (carbonat de sodiu) / sodiu (natriu)

solicitare (cerere insistentă) / solitudine (bunăvoință)

solicitor (persoană care cere, petent) / solicitant (și: epuizant, obositor)

solitudine (singurătate) / solitarism (încălnație către singurătate)

solubil (care se dizolvă într-un lichid) / solvabil (care-și poate plăti datoriile)

somnolent (nici treaz, nici adormit) / somnoroș (care trage la somn; care nu s-a trezit de tot)

somptuos (fastuos, luxos) / somptuar (care se referă la cheltuieli)

sonor (care are rezonanță; fonic; însoțit de elemente acustice) / sonic (care ține de sunete; cu viteza sunetului)

spăla (a curăța cu apă) / spălăci (a se decolora)

spălare (curățare cu apă) / spălătură (și: apa murdară rezultată din spălat)

special (deosebit, excepțional) / specific (distinct, caracteristic) / specios (aparent, înșelător)

specie (soi, categorie; subdiviziune a genului) / speță (și: pricină de judecată) / specimen (exemplar, model)

speculant (persoană care vinde la preț exagerat) / speculativ (bazat exclusiv pe teorie)

speculă (vânzare la preț exagerat) / speculație ((și: apreciere bazată exclusiv pe teorie) / specul /

spiră (bucă, curbă deschisă) / spirală (curbă înfășurată) / spiril (bacterie spiralată)

spiritism (comunicare cu spiritele) / spiritualism (recunoașterea existenței spiritului independent de materie)

spondeu (picior metric bisilabic) / spondil (lamelibranhiat cu cochilie bivalvă)

spovedire (mărturisire) / spovedanie (și: ceremonia mărturisirii față de preot)

spuma (a face spumă un detergent) / spumega (a face spumă un râu vijelios sau un cal alergător; ~ de mînie: a fi foarte furios)

spumant (care face spumă: detergent ~) / spumos (vin ~)

stareț (egumen) / staroste (conducător, șef, fruntaș)

stat (țară) / status (statut)

stăvilă (opreliște, piedică) / stăvilăr (baraj)

stea (astru) / stelă (monument comemorativ antic: ~ funerară)

stelar (care ține de stele) / stalat (în formă de stea)

sticlos (uzual: ca sticla) / vitros (restrictiv, în contexte anatomice)

stigmă (organit fotosensibil la flagelate) / stigmat (urmă, semn, pată, marcă; parte a pistilului)

stilat (manierat) / stilizat (îmbunătățit ca redactare; reprodus în linii simplificate)

stimulant (încurajator) / stimulent (îmbold; medicament reconfortant)

stimulativ (încurajator) / stimulator (și: care accelerează dezvoltarea plantelor)

stomacal (care ține de stomac) / stomahic (care ajută digestia gastrică)

străinătate (zonă exterioară granițelor) / străinism (element lexical de jargon)

strălucire (scînteiere, scilpire; fast, glorie) / străluc (nume de insectă)

stricăcios (alterabil, perisabil) / stricător (care strică; dăunător; corupător)

strigare (chemare cu voce tare; anunț verbal) / strigăt (țipăt) / strigătură (chiuitură ritmată; versuri care animă dansul)

strîmbare (deformare) / strîmbătură (deformație; grimasă) / strîmbătate (nedreptate)

strîmtime (îngustime) / strîmtoare (defileu; situație materială grea) / strîmtorare (restrîngere; îngheșuire)

strîngere (contractare, încheștare; colectare) / strînsoare (încheștare) / strînsură (adunătură, grămadă amestecată)

stropire (împroșcare, udare) / stropeală (ploaie scurtă; udare superficială) / stropitură (urmă de stropire; strop)

structuralist (care ține de structuralism) / structurist* (specialist în rezistența clădirilor)
 strugurel (astrugure mic) / struguraș (și nume de plantă)
 stupefacție (uluire) / stupeoare (și simptom psihotic: prostrație)
 subiectivitate (atitudine subiectivă, părtinitoare) / subiectivism (și: negare a existenței lumii obiective)
 suborbital (sub orbita cerească) / suborbital (sub orbita ochiului)
 subsidiu (ajutor bănesc) / subsidiar (secundar; în ~: în al doilea rînd) / subsidență (coborîre a unei mase de aer sau a scoarței terestre)
 substituie (înlocuire; ~ de persoană: identitate falsă) / substituție (și: metodă de rezolvare a ecuațiilor)
 subintitula (a adăuga un titlu secundar) / subtitra (a afișa traducerea dialogurilor din filme)
 succedare (faptul de a se succeda) / succesiune (și: moștenire) / succedaneu (înlocuitor)
 succesiv (unul după altul) / succesori (urmasi)
 sucire (întoarcere, învîrtire) / suceală (și: sminteală, apucătură ciudată)
 sudorific (care stimulează transpirația) / sudoripar (care secretă sudoarea)
 suflător (cîntăreț la instrumente de suflat; dispozitiv de suflat) / sufleur (cel ce șoptește replicile la teatru)
 suflet (psihic; principiu vital) / suflu (respirație; capacitate respiratorie mare; masă de aer în deplasare) / suflare (faptul de a sufla; respirație; toată ~a: tot ce e viu)
 sugativă (hîrtie absorbantă) / sugătoare (și nume de plantă)
 sugera (a insufla o idee) / sugesiona (a influența psihicul sau comportamentul cuiva)
 sumă (rezultatul adunării; cantitate de bani) / summum (gradul cel mai înalt; punct maxim)
 supărăcios (care se supără des) / supărător (jenant)
 supliciu (caznă, tortură) / suplică (cerere, jalbă)
 suplinitor (care suplinește; netitularizat) / supleant (cu drept de vot consultativ) / supletiv (care completează o paradigmă)
 suprafață (partea exterioară; arie) / suprafață (în expr. *drept de ~*: drept de folosință a unui teren)
 supralicita (a oferi un preț mai mare la o licitație; a exagera în folosirea unui procedeu) / suprasolicita (a cere exagerat; a forța)
 supraproducție (producție care depășește consumul) / superproducție (film grandios)
 suprafață (superioritate absolută) / suprematism (grupare artistică abstracționistă)
 surpare (prăbușire, năruire) / surpătură (teren surpat; hernie)
 surzenie (incapacitatea de a auzi) / surditate (și: calitatea consoanelor care nu sînt sonore)
 suspendare (afîrnare; destituire, suprimare temporară) / suspensie (întrerupere; legătură elastică; sistem dispers solid-fluid) / suspans (pauză psihologică într-un moment culminant)

suveran (stăpîn pe soartă) / suzeran (de care depinde soarta altora)
 șarjare (exagerare caricaturală; atacare violentă cu cavaleria) / șarjă (încărcătură a unui cuptor metalurgic; atac violent; interpretare exagerat bufonă a unui personaj)
 șarlatanie (înșelătorie, escrocherie) / șarlatanism (și: caracter de șarlatan)
 șchiopa (a lăsa pe cineva șchiop) / șchiopăta (a merge șchiopăfind)
 șir (succesiune de obiecte sau de întâmplări) / șirag (mai ales: mărgelile trase pe o ață)
 șiretenie (caracter necinstit, viclenie) / șiretlic (procedeu necinstit, vicleșug)
 șoiman (șoim; om viteaz; cal aprig) / șoimar (crescător și dresor de șoimi)
 șoldar (curea care trece peste șoldul calului) / șoldan (pui de iepure)
 șpăcluire (netezire cu șpaclul) / șpăcluială (și: strat de ipsos aplicat cu șpaclul)
 ștergere (răzuire cu guma; radiere; curățare sau uscare cu cîrpa) / ștersătură (urmă de ștergere)
 șuviță (smoc de fire; pîrîiaș) / șuvoi (curent de apă impetuos; mulțime în deplasare)
 tabelar (în formă de tabel) / tabular (înscriș pe o listă sau într-un registru; în formă de plăci)
 tapiserie (covor, țesătură) / tapițerie (și: atelier, meserie)
 taster (dispozitiv de cules litere) / tastieră (mecanism la instrumentele muzicale) / tastatură (claviatură)
 tatuare (imprimare pe piele a unui desen) / tatuaj (și: desen imprimat; marcă a vitelor)
 tăgăduire (negare) / tăgăduială (negație) / tăgadă (în expr.: fără puțință de ~)
 tăietor (persoană sau obiect care taie; ascuțit) / tăios (ascuțit; aspru, pătrunzător, aprig; caustic)
 tăiș (ascuțișul unei lame) / tăiere (despicare, spintecare, retezare) / tăietură (rană; croială)
 tămăduială (vindecare) / tămăduire (și în sint. *Izvorul tămăduirii*: sărbătoare religioasă)
 tătară (limba tătarilor) / tătăroaică (femeie din neamul tătarilor) / tătarcă (și: iapă de soi tătărăsc; haină îmblănită; specie de dovleac)
 tăvălire (rostogolire) / tăvăleală (și: bătaie) / tăvală, tăvălug (unealtă de tasat)
 teandrie (umanizare a lui Dumnezeu) / antropoteism (îndumnezeire a omului)
 tehnicitate (caracter tehnic) / tehnicism (exagerarea importanței procedeelelor tehnice)
 tehnoedactare (pregătire a unui text pentru tipar) / tehnoedacție (și: serviciu care se ocupă de tehnoedactare)
 teiuleț (tei mic) / teișor (și nume de plante)
 telematic (transmis la distanță prin mijloace tehnice) / telepatic (transmis la distanță prin forța gîndului)
 temperamentos (cu temperament; energic, pasionat) / temperamental (și: relativ la temperament)
 temporar (vremelnic: domiciliu ~) / temporal (de timp: reper ~; al tîmplei: os ~)
 tencuire (acoperire a zidului cu mortar) / tencuială (și: stratul de mortar) / tencuit (și: acoperit cu mortar)

tendon (articulație elastică a mușchilor pe os) / tendor (dispozitiv de întindere a cablurilor)

tentacular (în formă de tentacul; alcătuit din tentacule) / tentaculat (prevăzut cu tentacule)

tentare (ispitire) / tentație (ispită) / tentativă (încercare)

terestru (de pe fața pământului; pământesc) / teluric (din adâncul pământului; pământesc)

tericol (care trăiește pe pământ) / terigen (format din materiale aduse de fluvii de pe uscat)

teribilism (excentricitate; vorbe sau fapte șocante) / teribilitate (și: însușirea de a fi teribil)

termic (caloric; care produce sau transportă căldură: agent ~) / termal (care izvorăște cald din pământ: izvor ~)

terminație (capăt, sfârșit) / terminal (situat la capăt; stație de radioreleu; dispozitiv de cuplat calculatorul) / terminus (capăt de linie: stație ~)

terțină (strofă de trei versuri) / terțet (grup de trei cîntăreți: trio)

text (forma scrisă a unei comunicări; cuvintele unui cîntec; scriere literară) / textură (structură, țesătură)

timpan (membrană a urechii; instrument de percuție; element arhitectonic) / timpanon (vechi instrumnt cu coarde)

tipări (a tipografia) / întipări (a imprima prin apăsare; a se fixa în minte)

tipărire (tipografiere) / tipărit (și: tipografiat) / tipăritură (lucrare tipărită)

tiradă (fragment oratoric rostit cu emfază) / tiraj (număr de exemplare tipărite; ventilație la sobe; tragere la sticle a vinului pentru șampanizare)

tîrîre (mers pe burtă; tragere după sine) / tîrîtură (om de nimic; tîrfă)

tolerare (îngăduire, permitere) / toleranță (îngăduință, indulgență, permisivitate)

topire (lichefiere, dizolvare) / topenie (caniculă) / topitură (grăsime topită) / tochitură (mîncare din slănină prăjită)

toponomastică (studiul toponimelor) / toponimie (și: totalitatea toponimelor)

toporaș (topor mic; violetă) / toporișcă (topor cu coada scurtă) / toporiște (coadă de topor)

traducător (persoană care traduce) / traductor (dispozitiv care stabilește corespondențe) / transductor (dispozitiv de convertire a energiei)

trage (a deplasa; a tîrî; a scoate; a descărca o armă) / tracta (a remorca)

traiect (distanța între două puncte; traseu) / traiectorie (drum parcurs de un corp mobil; curbă descrisă de un proiectil și reprezentarea ei grafică)

transcriere (copiere; transliterare; prelucrare a unei piese muzicale) / transcripție (copie; copiere a unui act juridic într-un registru)

transgresare (depășire a unei limite) / transgresiune (învăntarea apelor marine pe uscat)

transilvan (din Transilvania: podișul ~) / transilvănean (și: locuitor din Transilvania)

transparent (străveziu) / transperant (stor)

transplantare (mutare a unei plante; înlocuire a unui organ sau țesut) / transplant (și: țesut sau organ transplantat)

transpoziție (interschimbare de litere într-o formulă matematică; schimbare a poziției unor atomi sau radicali; schimbare de tonalitate muzicală) / transpunere (și: redare pe hîrtie, scenă sau ecran; situare în alt context)
 transvertor (transformator de curent) / transvërter* (aparat auxiliar în radiocomunicație)
 tranzit (trecere printr-o gară, țară, zonă) / tranziție (trecere de la o stare la alta)
 tranzitiv (care are complement direct) / tranzitoriu (de tranziție; trecător)
 trasator (unealtă de trasat) / trasor (și: glonț fosforescent; izotop radioactiv)
 tratate (convenții; lucrări de specialitate) / tratative (negocieri în vederea unei conveții)
 tratație (gustare oferită) / tratament (terapie; prelucrare; atitudine față de cineva)
 traul (năvod marin în formă de sac) / trauler (navă de pescuit cu traule)
 traumă (șoc, emoție violentă) / traumatism (leziune; stare psihică provocată de o traumă)
 trăснаie (poznă; idee năstrușnică) / trăsneală (și: alienație mintală) / trăsnet (descărcare electrică zgomotoasă a norilor)
 trăsură (caleașcă) / trășătură (aspect caracteristic; linie trasă)
 trecere (deplasare; perindare; traversare; promovare; străbater; dispariție; depășire a limitei; influență) / treacăt (trecere rapidă) trecătoare (defileu)
 treflă (semn la cărțile de joc; găitan în formă de trifoi) / trifoi (plantă cu frunze trifoliate) / triforiu (tribună în bazilicile gotice)
 tremur (vibrație a vocii sau a corpului) / tremurici (și nume de ciupercă) / cutremur (seism)
 tren (șir de vagoane; ansamblu de dispozitive tehnice) / antren (bună dispoziție)
 trenant (care târăgănează; lent, monoton) / antrenant (atrăgător, stimulant)
 trepied (scaun sau suport cu trei picioare) / tripod (macara cu trei picioare)
 trezire (deșteptare; revenire din leșin) / trezie (veghe; luciditate) / trezvie* (veghe spirituală)
 tricromatic (care are trei culori) / tricolor (și: drapelul românesc)
 trimestru (interval de 3 luni) / bimestru (~ de 2 luni) / semestru (~ de 6 luni)
 triumfal (care vestește triumful: marș ~) / triumfător (care a triumfat)
 triunghi (poligon cu trei unghiuri) / triangu (instrument muzical triunghiular) / trigon (pateu și bonetă în formă de triunghi)
 trîntă (luptă corp la corp) / trînteală (și: doborîre; nepromovare) / trîntire (numai: doborîre, izbire; nepromovare)
 trofie,-fism (dinamismul nutriției) / troficitate (proprietatea de a-și menține structura prin nutriție)
 troiță (cruce; icoană-triptic) / troică (sanie cu tri cai; grup de trei)
 tubaj (examen clinic cu ajutorul unui tub) / tubare (introducere de tuburi în gaura unei sonde) / tubing (țevă din coloana de extracție a sondei)
 tunsoare (tundere; fel de a tunde) / tonsură (tundere a creștetului la clericii catolici)
 turbulent (scandalagiu; cu vîrtejuri) / tulburător (neliniștitor; emoționant)
 turnură (întorsătură) / turneu (deplasare în mai multe locuri) / turnir (întrecere cavalească)

țigănaș, -nel (țigan mic; nume de insectă) / țigănuș (țigan mic; nume de pasăre, soi de pește)
 ubicuu (prezent pretutindeni) / ubicvist (care se dezvoltă în orice condiții; care pare a fi în mai multe locuri simultan)
 ucigaș (asasin) / ucigător (care provoacă moartea; nimicitor)
 udare (stropire) / udătură (și: băătură) / udeală (umezeală; băătură)
 uleios (unsuros, gras) / oleaginos (cu semințe din care se extrage ulei)
 uluire (uimire) / uluială (starea celui uluit: perplexitate)
 uman (omenesc; omenos) / umanist (care ține de umanism; adept al umanismului) / umanitar (preocupat de binele omului)
 umanoid (cu aspect de om) / hominid (specimen din categoria primatelor)
 umblare (deplasare; cutreierare) / umblat (și: circulat: drum ~; care a călătorit mult: om ~) / umblet (umblare; alergătură; fel de a merge) / umblătură (alergătură)
 umerar (perniță pentru umeri) / umerăș (suport pentru haine)
 umezeală (umiditate) / umezire (umectare)
 umezi (a jilăvi; a se umple de lacrimi, ochii) / umecta (a umezi ușor)
 umeral (care ține de umăr) / humeral (care ține de humerus)
 umilire (înjosire, ofensare) / umilintă (și: slugărnicie; smerenie) / umilitate* (modestie)
 unda (a produce valuri; a clocoti) / undi (a pescui cu undița) / undui (a vâluri)
 ungăr, unguresc (din Ungaria) / ungur (persoană din Ungaria) / ungurean (maghiar din Transilvania) / unguraș (diminutiv pentru ungur; nume de plantă)
 unicolor (care are o singură culoare) / monocrom (și: pictat în nuanțe ale aceleiași culori) / monocolor* (cu orientare politică unică: guvern ~)
 uniflor (care face o singură floare) / monoflor (provenit dintr-o singură specie de flori: polen ~)
 unire (strângere laolaltă) / unitate (solidaritate; formație, organizație; numărul unu) / uniune (grupare, organizație; stat federal)
 unisilab (format dintr-o singură silabă) / monosilab (și: poezie cu cuvinte monosilabice în rimă)
 unulea (numai în compuse: al douăzeci și ~) / unu (utilizabil și singur)
 uranian, -nic (cosmic, ceresc) / uranit (amestec de oxizi de uraniu) / uraninit (oxid de uraniu cristalizat)
 urbanitate (comportament civilizat) / urbanism (și: știința proiectării așezărilor omenești)
 uremie (creșterea cantității de uree din sânge) / uricemie (creșterea cantității de acid uric din sânge)
 urîtenie (aspect urât, inestetic) / urîciune (monstru)
 urmaș (descendent, succesor) / următor (care urmează) / urmăritor (cel ce încearcă să prindă pe cineva)
 uscăcios (care se usucă ușor) / uscător (care usucă; aparat de uscat) / uscățiv (slab)
 uscăciune (calitatea de a fi uscat; secetă) / uscătură (vreasc; hrană rece) / uscat (pământ neacoperit de ape; deshidratat; zvîntat; ofilit; sec; slab)

ușurătate (neseriozitate, frivolitate) / ușurime (calitatea de a fi ușor) / ușurință (facilitate)
 uz (folosire) / abuz (exces; încălcare a reglementărilor legale sau firești)
 uzură (deteriorare; epuizare, oboseală) / uzanță (obicei) / uzaj (și: deteriorare)
 vagabondare (umbare fără rost și scop) / vagabondaj (și: infracțiune a celui fără locuință și serviciu)
 vaier (tânguire) / vaiet (geamăt de durere)
 valora (a avea o valoare) / valorifica (a pune în valoare, a utiliza) / valoriza (și: a formula judecăți de valoare)
 vanilie (plantă cu fructe aromatice) / vanilină (substanță aromată)
 valorație (iluzia de volum realizată prin joc de nuanțe) / valorificare (utilizare) / valorizare (și: recunoaștere a unei valori; apreciere)
 variantă (aspect distinct al formei de bază; deviație de la traseul normal) / varianță (capacitate de a varia) / variație (schimbare, transformare)
 varietate (diversitate; soi) / varieteu (spectacol de varietăți)
 văduvie (starea de văduv) / viduitate (timpul cît o văduvă nu se poate căsători)
 vărsare (turnare; vomare; ultima parte a unei ape curgătoare) / vărsătură (vomă) / vărsămînt (depunere de bani)
 vătămare (rănire; lezare, păgubire) / vătămătură (rană; numele popular al unor boli) / vătămătoare (dăunătoare; nume de plante)
 văz (simțul vizual) / viziune (mod de a privi lucrurile; optică)
 vedea (a percepe vizual) / viziona (a privi un spectacol) / vizualiza (a face vizibil)
 vedere (percepere vizuală; ilustrată; peisaj) / vedenie (arătare, fantomă)
 vegetal (care ține de plante) / vegetativ (care se referă la organe ale plantelor; nesupus controlului conștient: sistem nervos ~) / vegetarian (care se hrănește numai cu plante)
 vegetare (dezvoltarea plantelor; viață inactivă) / vegetație (totalitatea plantelor; polip)
 vendetă (răzbunare de tip mafiot) / vindictă (demers pedepsitor)
 veneric (care se ia prin contact sexual) / venerian (și: născut sub semnul veneriei)
 venetic (străin) / venețian (din Veneția; locuitor al Veneției)
 venusian (de pe Venus; locuitor al planetei Venus) / venust (de o frumusețe feminină voluptoasă)
 verbalism (abuz de cuvinte în exprimare) / verbiaj (vorbărie, flecăreală) / verbozitate (limbuție)
 verdeață (vegetație; plante aromatice verzi) / verzitură (fruct necopt) / verzeală* (pată verde)
 veridicitate (conformitate cu adevărul) / verism (promovare a adevărului în artă)
 vertebral (care ține de vertebre; fomat din vertebre) / vertebrat (care are coloană vertebrală)
 vezică (băsică: ~ urinară) / veziculă (bășicuță: ~ biliară)
 vibrant (care vibrează; emoționant, patetic) / vibratil (care poate vibra: cil ~) / vibrator (care vibrează; aparat care produce oscilații)
 viclenie (perfidie) / vicleșug (procedeu perfid)

vidare (golire totală; realizarea vidului în spații închise) / vidanjare (golire a haznalelor)
 violonist (interpret de muzică cultă la vioară) / viorist (interpret de muzică populară la vioară: scripcar)
 virilitate (vigoare bărbătească) / virilism (atribute masculine la femei)
 virtual (potențial, posibil) / virtuos (plin de virtute) / virtuozi (instrumentisti foarte agili)
 virtute (integritate morală) / virtuozi (agilitate în folosirea unui instrument)
 vitalitate (forță vitală, vigoare) / vitalism (fundamentarea fenomenelor vieții pe un principiu vital imaterial și incognoscibil)
 vitraj (geamlîc) / vitraliu (geam cu desene colorate) / vitrină (spațiu de expunere)
 vitros (ca sticla) / vitrat* (cu geamuri) / vitrit (material sticlos folosit ca izolanț)
 vivariu (loc pentru creșterea animalelor vii) / vivieră (bazin pentru păstrat pești vii)
 vizetă (deschizătură într-o ușă) / vizor (și: ochelarii măștilor) / vizieră (partea mobilă anterioară la coifuri)
 viziona (a privi un spectacol) / vizualiza (a actualiza o imagine în mental)
 vînturat (trecut prin vînturătoare) / zvînturat (ușuratic; aiurit; zburdalnic)
 vînturatic (ușuratic: om ~) / vînturos, -tos (cu vînt: timp ~)
 voinicesc (de voinic; vitejesc, bărbătesc) / voinicos (bine făcut, arătos; care probează voinicie)
 voltmetru (aparat pentru studiul electrolizei) / voltmetru (instrument de măsurare a tensiunii electrice)
 vomitiv (medicament pentru vomat, emetic) / vomitoriu (ieșire din circ, în antichitatea romană)
 vorbăreț (guraliv) / vorbitor (care vorbește; orator; cameră pentru întrevederi)
 votant (alegător) / votiv (care îl prezintă pe ctitor sau exprimă o făgăduință solemnă: tablou ~)
 vrăbiuță (vrăbie mică) / vrăbioară (și specialitate de carne)
 vrăjitorie (magie) / vrajă (și: atracție, farmec) / vrăjeală (amăgire)
 vulgarism (expresie vulgară) / vulgaritate (și: faptă vulgară; trivialitate)
 wagon-lit (vagon de dormit) / pat-vagon (vagon de bagaje)
 zaharază (enzimă produsă de drojdia de bere) / zaharoză (combinație de glucoză și fructoză)
 zaharimetru (instrument de măsurat concentrația unei soluții de zaharoză) / zaharometru (instrument de măsurat densitatea soluțiilor de zahăr)
 zbucium (neliniște, neastîmpăr, tumult) / zbuciumare (frământare, zbatere)
 zdruncinare (zguduire; șubrezire) / zdruncinătură (zguduitură) / zdruncin (și: efort, strădanie)
 zecimal (bazat pe rapoarte ale nr. 10: sistem ~) / decimal (și: basculă cu greutate-etalon de zece ori mai mici) / deciman (cu intermitențe de 10 zile)
 ziulică (uzual) / ziuliță, ziușoară (rar) / ziurel (în colinde)
 zîmbitor (surîzător) / zîmbăreț (care zîmbește tot timpul)
 zodier (astrolog) / zodiac (carte de astrologie) / zodiac (și: sfera cerească cu cele douăsprezece constelații) / zodiac (astrolog) / zodiac (carte de astrologie) / zodiac (și: sfera cerească cu cele douăsprezece constelații)

D. LEXICAL-GRAMATICALE⁵⁹

absolvă (iartă, scutește) / absolvește (termină un ciclu de studii)
 accese (izbucniri, crize) / accesuri (intrări)
 accidente (rutiere, de muncă) / accidenți (muzicali: diezi, bemoli)
 acea (antpus: ~ fată) / aceea (postpus: fata ~)
 aceeași (~ fată, f.,sg.,) / aceiași (~ băieți, m., pl.)
 aceleași (tot acelea) / aceleiași (tot aceleia)
 acordă (oferă, conferă) / acordează (reglează instrumente)
 actinie,-nii (animal marin cu aspect de floare) / actiniu (fără pl.: element chimic radioactiv)
 acum, acuma (uzual) / acu (numai în expresii: acu-i acu!)
 adagio (rîtm lent; melodie lentă, art.: adagioul) / adagiu,-gii (aforism, art.: adagiul)
 adăugat (text ~: scris în completare) / adăugit (ediție ~ă: completată)
 adevărat (real) / adevărit (confirmat)
 adu! (forma afirmativă) / *nu* aduce! (forma negativă)⁶⁰
 ahei (fără sg.: populație din Ahaia-Pelopones) / aheean,-ă, aheeni,-e (al aheilor)
 aiura,-rează (a delira) / aiuri,-rește* (zăpăcește)⁶¹
 albi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / albii (eu ~)
 albumen (fără pl., țesut vegetal) / albumină,-ne (substanță organică)
 Alexandrescu (Grigore, scriitor) / Alessandrescu (Alfred, compozitor)
 alineat,-te (început de paragraf) / aliniat,-ă (așezat în linie)
 ambient,-ă (înconjurător) / ambient,-e (ambianță)
 ambiguu (termeni ~) / ambigue (declarații, termene ~)
 ameliorare,-rări (îmbunătățire a stării, rasei, soiului) / ameliorație,-ții (pl. și: îmbunătățiri funciare)
 amplitudine,-ni (cursa unui corp oscilant; mărimea unui arc) / amployare (fără pl.: extindere)
 aniversare,-sări (jubileu) / aniversar,-ă (an ~, zi ~: jubiliar)
 apărător,-i (persoană) / apărătoare,-toare (persoană) / apărătoare,-tori (obiect)

⁵⁹ Alături de variantele flexionare ale cuvintelor polisemantice, au fost incluse aici și tandemuri de omonime (parțiale) sau de paronime a căror flexiune poate genera, prin contaminare, greșeli de morfologie.

⁶⁰ Puține verbe au, la imperativ, forma negativă identică cu cea afirmativă: (nu) bea!, (nu) cere!, (nu) rupe!, (nu) pune!, (nu) spune!, (nu) trage! ș.a. Cele mai multe au forma negativă de imperativ identică NU cu cea afirmativă, ci cu cea de infinitiv (forma din dicționare): *a aduce, a duce, a face, a fi, a plînge, a rîde, a sta, a preface, a privi, a vedea, a veni, a zice* ș.a.; deci nu sînt corecte formele: *nu adu, nu du, nu fă, nu fii, nu prefă, nu zi* (care iau ca bază forma afirmativă), ci: *nu aduce, nu duce, nu face, nu fi, nu preface, nu zice* (cu bază de infinitiv, ca și *nu privi, nu veni*, pe care nimeni nu le greșește); exceptarea este admisă, în cazul verbului *a zice*, doar în zicători: *nu zi hop, pîn' n-oi sări!*

⁶¹ Echivalența semantică (apud DEX) a celor două variante nu este confirmată de uzul comun, în care *aiurează* înseamnă *delirează*, iar *aiurește* înseamnă *bramburește* (încurcă lucrurile, în loc să le rezolve).

apostrof,-uri (virguliță) / apostrofă,-fe (muștrare violentă)
 apropou (aluzie) / apropro (și exclamativ: fiindcă veni vorba!)
 arab (din Arabia) / arap (negroid) / Harap (~ Alb, personaj literar)
 arabesc,-uri (ornament) / arabescă,-ști (piesă muzicală) / arăbesc,-ească (din Arabia)
 arc,-uri (resorturi, arme) / arc,-e (segmente de cerc) / arcă,-ce (corabie)
 argeșean,-ă (din Argeș) / Argeșana (nume de firmă)
 Aron (Pumnul, filolog; Cotruș, poet) / Aaron (Vasile, poet)
 asculta (a audia; a trage cu urechea; a fi ascultător) / ausculta (a consulta cu stetoscopul)
 asemenea (fără restricții) / asemeni (numai în locuțiuni: de ~)
 asupra (fără restricții) / asupră- (numai cu forme conjuncte de dativ: ~-i)
 Atlas (personaj mitic) / atlas (colecție de hărți; prima vertebră)
 atale (cărți de joc avantajoase) / atuuri (și: avantaje)
 auditor,-i (ascultător) / auditoriu,-rii (public, asistență)
 auguriu,-rii (prezicere) / augur,-i (și prezicători)
 auricul,-le (compartiment al inimii) / auriculă,-le (ureche)
 auzi, aude (a percepe cu auzul; a afla) / audia,-diază (a asculta conferințe, muzică, martori)
 auzi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / auzi (tu ~) / auzii (eu ~)
 aversă,-se (precipitație atmosferică scurtă) / avers,-uri (fața monedei)
 Avram (Iancu, revoluționar) / Avraam (personaj biblic) / Abraham (Lincoln, om politic american) / Aram (Haciaturian, compozitor rus)
 ax,-uri (osie) / axă, axe (linie dreaptă)
 Baba-Cloanța (personaj de basm) / (știrba-)baba-cloanța (femeie bătrână și rea)
 bancă, bănci (mobilă; instituție) / banc,-uri (masă de lucru; grămadă; anecdotă)
 bandă,-de (gașcă) / bandă, benzi (fșii)
 barêm,-e (indicator de calcul) / bârem (invar.: măcar)
 bască, băști (beretă) / basc,-uri (platcă la fuste) / basc,-i (din Țara Bascilor)
 batistă,-te (șervețel) / batist,-uri (pânză fină)
 băieș (miner) / băiaș (lucrător la o baie publică)
 bălai (blond, blonzi) / bălaie (blondă, blonde) / bălăi (blonde)
 bebê (art. bebêul) / bëbi (nearticulabil) / Bêbe, Bëbi (antroponime hipocoristice)

---

1. Deși corecte în egală măsură, variantele condiționate nu se pot substitui reciproc în același context, întrucât semantismul lor (dat în paranteză) diferă, după cum se poate lesne observa.

benzen,-i (hidrocarbură) / benzină,-ne (amestec de hidrocarburi)
 beril,-uri (piatră prețioasă) / beriliu (fără pl., element chimic)
 bianual (de două ori pe an) / bienal (care durează doi ani; la doi ani o dată)
 birlici (ași la jocul de cărți) / birlicuri (speteze la zmeie)

birui (eu ~) / birui (a ~, ar ~, va ~, el ~) / birui (eu ~)
 blăni (piei de animal; scînduri) / blănuri (haine, sortimente de blană)
 bob, boabe (sămînță) / bob,-i (sămînță folosită la ghicit) / bob,-uri (sanie) /
 boabă,-be (fruct sferic)
 boem (din boemia; artist nonconformist) / boemă (mediu și viață de artist)
 boi (sg. bou: vită) / boi,-uri (fizionomie)
 boi (acești, doi ~) / boii (~ aceștia, toți ~)
 bolero,-uri (dans spaniol; DEX și: ilic) / (DOOM și) bolerou,-rouri (ilic)
 boli (uzual) / boale (numai în expresii: a băga în ~)
 boli (niște, acestei, acestor ~) / bôlii (~ acesteia)
 boli (a zăcea, ar ~, va ~, el zăcu) / bolii (zăcu)
 Boston (oraș în S.U.A.) / boston (vals lent; presă tipografică manuală)
 brac,-i (prepelicar) / brac,-uri (deșeu)
 brîie (cingători; ornamente) / brîuri (dansuri populare cu ținere de brîu)
 brîncă,-ci (mînă; nume de plantă și de boală) / brînci,-uri (împingere bruscă)
 bronhii (ramificații ale traheii) / branhii (organ de respirație la pești)
 brut,-ă (salariu ~, sumă ~: fără rețineri) / brută,-te (om grosolan) / bruto (invar.:
 fără rețineri)
 bucată,-căți (fragment; exemplar) / bucate (fără sg.: alimente)
 Bucureștiul (~ de azi și de ieri) / Bucureștii (~Noi, numele unui cartier)⁶²
 bulionuri (fierturi) / bulioane (medii de cultură)
 burete,-ți (spongic; obiect spongios) / buret (fără pl.; țesătură buretoasă)
 bursuc,-i (viezure) / bursucă,-ce (plantă)
 buși (a izbi, a trînti) / bucși (a îndesa)
 butoane (comutatoare) / butoni (nasturi)
 cadmie,-mii (depunere de oxid de zinc) / cadmiu (fără pl.: metal asemănător cu
 zincul)
 cadru (ramă; mediu; spațiu de acțiune; specialist) / cadră (tablou)
 cafea (cu lapte) / cafè – (~bar, ~concert, ~frappée) / cafe,-uri (cafenea)
 calcan,-e (perete orb) / calcan,-i (specie de pește)
 calcul,-le (operație matematică) / calcul,-i (piatră la ficat sau rinichi)
 campus,-uri (complex universitar) / campos (fără sg.: savana braziliană)
 canafas (fără pl.: pînză rară și tare) / canava,-le (pînză rară pentru broderii) /
 canevas,-uri (schită de desen)
 canțonetă (cîntec popular italian) / șansonetă (cîntec franțuzesc de muzică
 ușoară)
 capete (cranii; extremități) / capi (șefi) / capuri (promontorii)⁶³
 capitule (inflorescențe în formă de taler) / capituli (adunări de canonici)
 car,-e (vehicul) / car,-i (insectă) / car,-uri (piesă la mașina de scris)
 Caraibe (insule în Pacific) / caraibi (locuitori ai insulelor)
 carou,-ouri (rombuleț) / caro, carale (culoare la jocul de cărți: tobă)
 cartel,-uri (uniune monopolistă) / cartelă,-le (carton cu bonuri detașabile)

⁶² Inadvertență devenită regulă (sub presiunea uzului): sufix cu formă de plural: *ești*, articol la forma de singular: *-l* (cf. Popescu > Popești > Popeștii, nu Popeștiul).

⁶³ Cu sensul de promontoriu, termenul apare separat în DEX, deși promontoriul este tot o extremitate (a uscatului).

catalige (fără sg.: picioaroange) / cataligee,-gee (familie de păsări)
 catar,-uri (inflamație a mucoaselor) / catari (fără sg.: sectanți din Franța medievală)
 caval,-e (fluier) / caval,-uri (șanțuleț)
 căciuli (niște, aceste ~) / căciulii (~ acesteia)
 cădea (a pica, ar ~, va ~, el ~) / cade (pică)
 călători (a voiaja, ar ~, va ~, el voiajă) / călătorii (eu voiajai)
 cămine (locuințe) / căminuri (sobe)
 călugări (niște, acești ~) / călugării (~ aceștia, toți ~)
 călugări (a ~, ar ~, va ~, el se ~) / călugării (eu mă ~)
 căpșun,-i (plantă) / căpșună, căpșune (fruct)
 centimetri (unități de lungime) / centimetre (instrumente de măsură)
 centre (industriale, comerciale, administrative...) / centri (nervoși)
 Cezar (Baltag, Petrescu, scriitori) / și Caesar (Iulius, împărat roman) / cezăr,-i (împărat)
 chei,-uri (acostament portuar) / cheie, chei (obiect metalic cu diverse utilizări)
 chiasm,-e (repetare inversată a unei structuri sintactice) / chiasmă,-me (încrușare de formații anatomice)
 chihlimbare (bucăți de chihlimbar) / chihlimbaruri (sortimente)
 cicadă,-de (insectă) / cicadée,-dee (familie de plante)
 Cicero (orator roman) / Cicerone (Theodorescu, poet) / cicerone,-ni (călăuză)
 cifră, cifre (semn grafic aritmetic) / cifru, cifruri (cod secret)
 cilindru (corp geometric; organ de mașină; joben) / țilindru (joben)
 cilindri (corpuri geometrice; organe de mașină) / cilindre (jobene)
 ciocani (știuleți de porumb) / ciocane (unelte; păhărele de țuică)
 cireș,-i (pom) / cireășă, cireșe (fruct)
 ciubucuri (cîștiguri suplimentare) / ciubuce (pipe; ornamente arhitectonice)
 cîmpuri (fără restricții) / cîmpi (numai în expresii: a bate cîmpii)
 cîrcel,-cei (spasm muscular; organ vegetal) / cîrceie,-ceie (piesă de legătură)
 cîrjă (o, această ~) / cîrje (niște, aceste ~)
 clăbuci (niște, acești ~) / clăbucii (~ aceștia, toți ~)
 clujeană (din Cluj) / Clujana (nume de firmă)
 coarde (de viță, de arc, de instrumente; funii) / corzi (de instrumente; la box)
 coarne (de bou, de plug; fructe) / cornuri (cu gem; de vînătoare; ale abundenței) / corni (pomi; instrumente muzicale)
 coate (ale mîinii) / coturi (meandre, unghiuri) / coți (măsuri de lungime)
 coc,-uri (conci) / coc,-i (bacterii)
 cocoașă (o, această ~) / cocoașe (niște, aceste ~)
 cocoș,-i (masculul găinii) / cocoș, cocoașe (percutor) / cocoașă,-șe (gheb)
 coleg,-gi,-gii (tovarăș de serviciu sau de școală: acești, doi colegi; colegii aceștia, toți colegii) / colegiu,-gii,-giile (organ de conducere; colectiv de specialiști; instituție de învățămînt)
 colegial,-i (camaraderesc: gest ~, termeni ~) / colegian,-gieni (elev al unui colegiu)
 colți (dinți ascuțiți) / colțuri (unghiuri; cotloane)
 comandant,-ți (șef militar) / comanditar,-i (investitor cu răspunderi financiare)

comandă,-menzi (cerere imperioasă) / comando,-uri (grup special pentru acțiuni de lupă)

combiner,-i (lucrător cu combina) / combinator,-oare (dispozitiv în telefonie)

compendiu,-dii (rezumat) / compendium (dispozitiv pentru trucaje)

competență,-țe (capacitate, pricepere) / competiție,-ții (întrecere)

complexe (psihice) / complexuri (comerciale, sportive...)

compresă,-se (prîșniț) / compres (fără pl.: text compactat)

compuse (combinații lexicale) / compuși (combinații chimice)

comutator,-toare (șalter) / comutatoare,-tori (transformator de curent)

concesie,-sii (cedare, renunțare) / concesiune,-uni (drept de exploatare)

concis (stil ~: concentrat) / conchis (am ~: am tras concluzia)

concură (contribuie) / concurează (participă la concurs; face concurență)

condac,-uri (braț de ferăstrău; pat de pușcă) / condac,-ce (și; cîntec bisericesc)

conductă,-te (de apă, gaze, petrol) / conduct,-e (anatomic)

conductorii (controlorii de bilete în tren) / conductoare (electrice)

consoartă (soție) / consort (prinț ~: soțul reginei)

continui (neîntrerupți) / continue (neîntrerupte: lupte ~)

continuu (eu ~) / continui (tu ~)

contractă (se strînge) / contractează (face un contract; ia o boală)

contrar,-i (opus, potrivnic) / contrarii (fără sg.: tendințe ireductibil opuse)

copci (agrafe; capse; spărturi în gheață) / copce (sărituri ale animalelor)

copii (niște, acești ~) / copiii (~ aceștia, toți ~)

copt,-ă (egiptean creștinat) / copt, coaptă (gătît; maturat) / (copt,-uri (coacere)

coral,-i (celenterat) / coral,-e (cîntec religios) / corală,-le (ansamblu vocal)

corcoduș,-i (pom) / corcodușă,-șe (fruct)

Coreea (stat asiatic) / coree (fără pl.: boală de nervi) / coreu,-rei (troheu)

Coreii (granițele ~) / coreei (tratarea ~) / corei (acești, doi ~)

corespunde,-de (a avea legătură; a se potrivi) / corespundă,-dează (a face schimb de scrisori)

cornete (ambalaje în formă de corn) / corneturi (păduri de corni)

corp (trup, obiect; ansamblu; unitate militară) / corpus (culegere de texte)

corpuri (umane, cerești, geometrice, de legi, de gardă) / corpi (particule)

coșari (hornari) / coșare (pătule)

cotoi,-toi (motan) / cotoi,-toaie (copan; ciolan)

cracă, crăci (ramură) / crac,-i (și: picior; ramificație)

crap,-i (specie de pește) / crăp,-i (< a crăpa: a plesni, a sparge; a întredeschide)

creanțieri (posesori de creanțe) / creanțiere (registre pentru creanțe)

creieri (organe anatomice) / creiere (inteligențe)

crețuri (cute) / creți (cîrlionți)

cristale (roci, minereuri) / cristaluri (obiecte de cristal)

crișean,-ă (de pe Crișuri) / Crișana (județul ~)

cronografi (cronicari) / cronografe (cronici; aparate de înregistrat durată)

croșet,-e (detaliu arhitectural) / croșetă,-te (igliță; paranteză dreaptă)

cult,-e (religie, confesiune) / cult,-ă (cu înalt nivel de cultură)

curente (de idei) / curenți (de aer, apă)

curs,-uri (curgere, mers; lecție) / cursă,-se (mijloc de transport; drum parcurs; capcană)

date (zile; specificări) / dăți (ori: alte ~) / daturi (boli induse de vrăji)

datora (a fi dator: datorează, datora, datorînd) / datori (a fi cauzat: se datorea, datorindu-se)

deasupra (fără restricții) / deasupra- (numai cu forme conjuncte de dativ: ~mi)

degajă (emană) / degajează (eliberează un spațiu; șutează lung)

delicatețe,-ți (gingășie) / delicatesă,-se (aliment fin)

deltă,-te (vărsare evazată a unui fluviu) / delta (invar.; literă grecească)

Densusianu (variantă ortografică) / Densușanu (variantă ortoepică)

derută (dezorientare) / derutează (dezorientează)

desena (a face un desen) / desemna (a indica o persoană)

deșeua, deșeuează (a scoate șaua) / deșela, deșală (și: a speti)

diaspăr,-i (element de înmulțire la plante) / diaspora (fără pl.: grup etnic expatriat)

diferență,-țe (deosebire; rezultatul scăderii) / deferență (fără pl.: condescendență)

diferitor / diferiților ?

difuzor,-i (persoane care difuzează) / difuzor,-zoare (aparat)

digital,-ă (care ține de degete) / digitală,-le (plantă; substanță extrasă din ea)

diluviu,-vii (potop) / deluvii,-vii (material sedimentar purtat de ape)

Dionis (personaj eminescian) / Dionisie (Lupu) / Dionisos (zeul vinului la greci)

dirija,-jează (a conduce corul, circulația, activități; a îndruma) / dirigui,-iește (a conduce activități)

dispers (în chimie : sistem ~) / dispersat (fără restricții: împrăștiat)

divide,-de (numai la prezent: a împărți) / diviza,-zează (toate timpurile; și: a trasa diviziuni; a dezbinda)

d-lui (domnului) / d-lui (dumnealui) / D-lui (Domnia lui)

dnei (doamnei) / d-ei (dumneaei) / D-ei (Domnia ei)

dobitoace (animale) / dobitoci (oameni neghiobi)

doisprezece (oameni, lei) / douăsprezece (fete, parale; ora ~, ~ iunie)

Don Juan (personaj legendar) / donjuan (curtezan, crai)

dormi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / dormii (eu ~)

două mai (data de ~) / Doi Mai (localitatea ~)

dragor,-i (persoană care manevrează o dragă) / dragor,-goare (navă care îndepărtează minele)

dram,-uri (cantitate mică) / dramă,-me (piesă de teatru; nenorocire)

drepturi (îndreptățiri, prerogative) / drepte (linii)

drug,-gi (bară) / drug,-uri (punct la broderii) / drugă,-gi (fus; știulete)

d-sa, d-sale (dumneasa, dumisale) / D-sa, D-sale (Domnia sa, Domniei sale)

d-ta, d-tale (dumneata, dumitale) / D-ta, D-tale (Domnia ta, Domniei tale)

ducat,-te (teritoriu condus de un duce) / ducat,-ți (monede)

dulap,-uri (mobilă cu rafturi) / dulap,-i (scîndură groasă)

dulcețuri (feluri de dulceață) / dulceți (porții; lucruri plăcute)

Dumitru (Almaș, R. Popescu, Solomon) / Dimitrie (Anghel, Cantemir, Stelaru)

dușmancă (numai s.f.: o ~ de temut) / dușmană (și adj.: oastea ~)

dv., dvs., d-voastră (dumneavoastră) / Dv., Dvs. (Domnia voastră)
 ecleziaș,-i (preot) / Ecleziastul (text biblic atribuit regelui Solomon)
 ecosez,-ă (cu carouri) / ecoseză,-ze (vechi dans popular scoțian)
 egiptean,-ă (din Egipt) / egiptiană (caracter tipografic)
 Emanoil (Elenescu, muzician) / Immanuel (Kant, filozof german)
 elan,-i (animale cu coarne lopătate) / elan-uri (avînt)
 ele (dînsese; sg, ea) / iele (fără sg.: zîne rele; drăgaice)
 elemente (componente ale unui întreg) / elementî (piese de calorifer/acumulator)
 elen,-ă (grec din antichitate; elinesc) / elină (limba greacă veche)
 Eliade (Mircea) / Heliade (Ion ~ Rădulescu; DOOM și: Eliade)
 elvețian,-țieni (locuitori ai Elveției) / helvețian (eră geologică)
 episcop,-i (prelat) / episcop,-oape (aparat de proiecție)
 eteruri (gaze, aer) / eteri (combinații chimice lichide)
 examen (variantă ortografică) / egzamen (variantă ortoepică) 5
 excelență (calitate deosebită) / Excelență (termen de adresare)
 exersa,-sează (a face exerciții) / exercită, exêrcită (a practica o funcție; a valorifica un drept)
 face (a ~, ar ~, va ~, el ~ acum) / făcea (el ~ cîndva)
 facere,-ri (realizare, producere; ~ de bine: binefacere) / *Facerea* (*Geneza*: prima carte din *Vechiul Testament*)
 fals,-uri (imitație) / falset,-e (sunet vocal acut; execuție falsă)
 fantast,-ști (persoană cu idei bizare) / fantasc,-ă (bizar: spirit ~)
 fapt,-e (lucru real; început: în ~ de zi) / fapt,-uri (vrajă) / faptă,-te (acțiune săvîrșită)
 fascicul,-e (mănunchi) / fasciculă,-le (broșură)
 faun,-i (zeu agrest, protector al turmelor) / faună,-ne (totalitatea animalelor)
 făgărășean (din Făgăraș) / Transfăgărășan (șosea)
 făr- (urmat de vocală: ~ a clipi) / făr' (urmat de consoană: ~ de ...)
 felon,-oane (pelerină rituală) / felonie (fără pl.: trădare, infidelitate)
 ferodo (metalazbest) / ferodou (piesă auto din metalazbest)
 feței (nominativ, fața: ~ de masă) / feții (sg. fătul: ~ frumoși)
 fi (a ~, ar ~, va ~, să ~ fost, nu ~ rău!) / fii (~ bun!, să ~ atent!)
 fii (acești, doi, unii ~) / fiii (~ aceștia, toți ~)
 fildeși (colți de elefant) / fildeșuri (varietăți de fildeș)
 file,-uri (carne) / fileu,-leuri (plasă)
 filet,-e (ramificație nervoasă) / filet,-uri (ghivent)
 filial,-ă (de fiu: dragoste ~ă) / filială,-le (instituție subordonată)
 filistin,-i (om mărginit, mulțumit de sine) / filistean,-teni (locuitori din sudul Palestinei)
 finală,-le (de gimnastică) / final,-uri* (încheieri: ~ de film, ~ fericite)
 fistici (pomi) / fisticuri (fructe)⁶⁴
 flageluri (bice; calamități) / flageli (organe filiforme)

⁶⁴ Același tratament îl au și cuvintele: exact, exala, exalta, exantematic, exaspera, execrabil, executa, exemplu, exercițiu, exil, exista, exotic, exulta și derivatele lor.

florii (petalele ~) / Floarei (soțul ~)⁶⁵
 florin,-i (veche monedă de aur sau argint; gulden) / Florin (antroponim)
 folicul,-i (sac anatomic) / foliculă,-le (fruct în formă de capsulă)
 for,-uri (instanță; piață publică în Roma antică) / forum,-uri (adunare)
 formație,-ții (aranjare; echipă; combinație la jocuri; educație) / formațiune,-uni
 (economică, geologică, de luptă)
 formular,-e (imprimat) / formulare,-lări (exprimare, redactare)
 fracție,-ții (raportul a două numere) / fracțiune,-uni (parte; grup disident)
 franțuz,-ji (locuitor din Franța) / francez,-i (și: care aparține Franței: guvernul ~)
 fugi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / fugii (tu ~) / fugii (eu ~)
 funcțiune (rol; activitate a organelor; ansamblu de proprietăți chimice) / funcție
 (și: mărime variabilă; ocupație)
 funeralii (fără sg.: înmormântare fastuoasă) / funerar,-ă (de mormînt: coroană,
 monument ~, urnă ~ă)
 furtun,-uri (tub flexibil) / furtună,-ni (vînt puternic, vijelie)
 fuse (de tors) / fusuri (orare)
 Gabriel (Liiceanu, filozof) / Gavril (Protul, cronicar) / Gavriil (Musicescu,
 compozitor; arhanghelul ~)
 garderob,-uri (șifonier) / garderobă,-be (haine; loc pentru haine la teatru sau
 restaurant)
 gălbenele (flori) / gălbeneli (pete galbene)
 gentleman (un ~) / gentlemen (niște ~)⁶⁶
 gheb,-uri (cocoasă) / ghebă,-be (manta țărănească) / gheabă, ghebe (ciupercă)
 ghem,-e (de lînă, bumbac...) / ghem,-uri (partide de tenis)
 gherghin,-i (păducel) / gherghină,-ne (dalie)
 Ghica (Alexandru, domnitor) / Ghika (Alexandru, matematician)
 ghicitoare,-toare (prezicătoare) / ghicitoare,-tori (cimilitură)
 ghioci (albăstrele) / ghiocuri (cochilii folosite la ghicit)
 ghionoaie,-noi,-noaie (ciocănitore) / ghionoi,-noaie (tîrnăcop)
 ghivece (vase pentru flori) / ghiveciuri (mîncăruri; fig.,amestecături)
 ghizi (persoane) / ghiduri (cărți, broșuri)
 globuri (corpuri sferice) / globi (oculari)
 godin,-uri (sobă de tuci) / gòdin,-i (godac) / gòdină,-ne (pepene galben)
 gogoșe (obiecte sferice) / gogoși (~ cu gem, ~ de mătase; fig., minciuni)
 Graham (piine ~) / Graham (Greene, scriitor englez; pr: greiām)
 grăunță,-țe (sămînță) / grăunte,-ți (și: bob, boabă)
 grenadă,-de (proiectil) / Grenada (insulă în Caraibe) / Granada (oraș spaniol)
 Grigore (Alexandrescu, scriitor) / Grigorie (Sf. ~ Teologul)
 grindă,-zi (bîrnă) / grind,-uri (movilă aluvionară)
 grîne (cereale) / grîne (lanuri) / grîuri (soiuri)
 grui,-uri (colină, deal) / grui, grui (macara pe nave)

⁶⁵ Numele proprii nu-și modifică diftongul din forma de bază (vd. și ilenei / Ileanei, sînzienei / Sînzianei).

⁶⁶ Dublă marcare a pluralului (forma *-men-* și desinența *-i*), prezentă și la alte împrumuturi parțial adaptate: *bandasuri* (desinențele *-s* și *-uri*), *guruși* (desinențele *-s* și *-i*).

grup,-uri (pîlc, mulțime) / grupă,-pe (colectiv organizat; subîmpărțire)
 Guinee (Noua ~, țară africană) / guinee,-nee (veche monedă engleză)
 Guineii (granițele ~) / guineei (valoarea ~)
 guvernant,-ți (membru al guvernului) / guvernantă,-te (dădacă)
 haimanale (derbedei) / Haimanale (satul în care s-a născut Caragiale)
 haltă,-te (gară mică; oprire) / halt! (stai! oprește!)
 han,-i (conducător tătar) / han,-uri (motel)
 Hasdeu (variantă ortografică) / Hașdeu (variantă ortoepică)
 Havana (capitala Cubei) / havană (țigară de foi) / havan (culoarea havanei)
 hățași (cai mînați cu hățul) / hățașuri (cărări în pădure) / hățîșuri (desișuri)
 heliotrop,-i (plantă) / heliotrop-uri (piatră semiprețioasă)
 hialit (opal transparent) / hialită (inflamație a corpului vitros)⁶⁷
 hibrizi (rezultate ale unei încrucișări) / hibride (amestecături incoerente)
 hindus,-și (indian) / hindi, invar. (limba oficială în India)
 homiciduri (omoruri, asasinat) / homicizi (asasini)
 hulub,-i (porumbei) / hulubă,-e (prăjină de înhămat caii)
 humă,-me (argilă) / humus (fără pl.: amestec de substanțe organice din sol)
 hurmuzi (arbuști cu fructe sferice) / hurmuzuri (mărgele de sticlă)
 Horia (Hulubei) / Horea (Ion, poet)
 ienûpăr,-peri (arbust) / ienûperă,-pere (fructul lui)
 Ilarie (Chendi, publicist) / Ilarion (Ciobanu, actor)
 ilenei (aripile ~) / Ileanei (soțul ~)⁶⁸
 ileon,-uri (partea terminală a intestinului subțire) / ilion,-uri (os al bazinului) /
 Ilion (Troia).
 impuls,-uri (pornire, imbold) / impulsie,-sii (stimul)
 incuba,-bează (a infiltra un agent patogen) / incumba,-cumbă (a-i reveni o sarcină)
 index,-uri (listă) / indèx, indècși (deget arătător)
 indice,-ce (listă) / indice,-ci (cifră, literă, simbol) / indicu,-cii (semn)
 individ (ins) / indiviz (nepartajabil)
 inelar,-i (fabricant de inele; specie de fluturi) / inelar,-e (deget purtător de inele)
 infanticiduri (pruncucideri) / infanticizi (pruncucigași)
 infuzori (protozoare ciliate) / infuzoare (recipient pentru infuzii)
 înjustețe,-ți (incorectitudine, neadevăr) / înjustiție,-ții (nedreptate)
 instrucție (fără pl.: învățare; cercetare a cauzelor penale) / instrucțiune,-uni
 (indicație, explicație)
 inteligență,-țe (deșteptăciune) / intelighenție* (fără pl.: tagma intelectualilor)
 invenție,-ții (creație tehnică; scorneală) / invențiune,-uni (piesă muzicală
 contrapunctică)
 inversiune,-uni (rocadă de elemente) / inversie,-sii (transformare: dextrogir -
 levogir, negativ - pozitiv și invers)
 Ioanid (parcul ~) / Ioanide (personaj călănescian)

⁶⁷ Dublă marcare a pluralului (forma *-men-* și desinența *-i*), prezentă și la alte împrumuturi parțial adaptate: *bandasuri* (desinențele *-s* și *-uri*), *guruși* (desinențele *-s* și *-i*).

⁶⁸ Aceeași situație ca în cazul florii / Floarei (vd. nota).

Ion (Creangă, Minulescu, Lăncrănjan) / Ioan (Slavici, Botezătorul, Evanghelistul, Fără de Țară)
 iot,-uri (semivocala *i*) / iod (fără pl.,și: element chimic)
 ipohondru,-ă,-i,-e (bolnav închipuit) / hipocondru,-dre (zonă abdominală)
 iriși (stînjenei) / irisuri (colorații ale ochilor; diafragme foto)
 Isac (Emil, poet) / Isaac (Stern, violonist american; personaj biblic)
 Iulius (Cezar, împărat roman) / Iulian (Apostatul, împărat roman) / iulian (calendar ~: făcut din porunca lui Cezar)
 înainte (fără restricții) / înaintea (cu un genitiv: ~ cuiva sau a ceva) / înainte de (cu un acuzativ: ~ cineva sau ceva)
 înapoi (fără restricții) / înapoia (cu un genitiv: ~ cuiva sau a ceva)
 înălțare (ridicare; construire; progres) / Înălțare (sărbătoare religioasă: Ispas)
 înăuntru (fără restricții) / înăuntrul (cu un genitiv: ~ a ceva)
 înceta,-tează (a conțeni) / încetini,-nește (a decelera, a se domoli)
 închizător,-toare (la arme) / închizătoare,-tori (la cufere, geți)
 îndesa, îndeasă (a presa, a înghesui) / îndesi,-sește (a spori frecvența)
 îndoiaie (curbează, pliază) / îndoiește (dublează; are dubii)
 îndrumar,-e (ghid, vademecum) / îndrumare,-mări (călăuzire; indicație, sfat)
 îndura, îndură (a suporta; a se îndupleca) / indura,-rează (a se întări un țesut)
 înflori,-rește (a face flori o plantă) / a înflora,-rează (a ornamenta cu flori)
 îngreua,-iază (a atîrna mai greu) / îngreuna,-nează (și: a deveni mai dificil)
 îngrijii,-jește (a avea grijă de...) / îngrija,-jează (a-și face grijă, a se îngrijora)
 înjura, înjură (a sudui) / injuria,-riază (a insulta)
 însăși (~ mama; ea ~) / înseși (~ ele, mamele; ele, mamele, ei, mamei, lor, mamelor ~) / însele (ele, mamele ~) mamelor
 înseamnă (semnifică) / însemnează (face semn)⁶⁹
 însuși (~ tata; el, lui ~) / înșiși (~ tații; ei, lor ~)
 înșeua, înșeuează (a pune șaua pe cal) / înșela, înșală (și: a trăda încrederea cuiva)
 înșira, înșiră (a face șirag; a se succeda; a enumera) / înșirui, înșiruie (a se așeza în șir)
 întîia (numai antepus: ~ oară) / întîi (postpus: clasa ~)
 joc,-uri (activitate distractivă; dans; competiție; mobilitate articulară) / joacă (fără pl.: hîrjoană)
 joi (fără restricții) / joia (în fiecare joi; ~ aceasta) / joie (o ~; această ~)
 joiană (nume de plantă) / joiana (numele unui dans) / Joian,-a (nume de vită născută joia)
 jugular,-ă (de la gît: artera ~) / jugulare,-lări (gîtuire, sugrumare)
 jura, jură (a lua martor pe Dumnezeu) / jurui,-iește (a făgădui solemn)
 juvețe (sg. juvăt: ștreang) / juveți (sg. juvete: pește mărunt; oltean)
 Kafka (Franz, scriitor ceh) / Kaffka (Margit, scriitoare maghiară) / Koffka (Kurt, psiholog german)
 Kuwait (stat arab) / Al Kuwait (capitala statului)
 labium (fără pl.: buza inferioară la insecte) / labie,-bii* (organ în formă de buză)

⁶⁹ În DOOM și DEX, cele două variante apar ca fiind echivalente.

labrador,-i (rasă canină) / labrador (fără pl.: piatră prețioasă canină) / Labrador
 (peninsulă canadiană)
 lainici (sg., lainic: haimana) / Lainici (trecătoare pe Valea Jiului)
 land,-uri (provincie autonomă) / landă,-de (șes nisipos)
 lapidar,-i (concis) / lapidariu,-rii (colecție de pietre)
 laturi (uzual) / lături (în expresii: în ~, pe de ~)
 laț,-uri (nod larg) / lațe (fără sg.: plete inestetice)
 lax,-ă,-e, lacși (destins) / lacs (fără pl.: specie de pește)
 lăncrânjean (din Lancrăm) / Lăncrânjan (Ion, scriitor)
 lăstar (ramură tină) / lăstar (și: urmaș)
 lemă,-me (enunț preliminar) / lemuri (fără sg.: suflete ale morților) / LEM
 leșuri (sg. leș: cadavru) / leși (sg. leah: polonez)
 licoare (băutură savuroasă; medicament lichid) / lichior (băutură alcoolică dulce)
 limbi (sg. limbă: organ al vorbirii, grai) / limburi (sg. limb: lamină)
 limfocitemie,-mii (înmulțire a limfocitelor) / limfocitoză,-ze (înmulțire peste
 normal)
 lin,-i (pești) / lin,-uri (teasc)
 lipi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / lipii (eu ~)
 litri (sg. litru: u.m. pentru lichide) / litre (sg. litră: un sfert de litru)
 lîni (lîna de pe mai multe oi) / lînuri (soiuri de lînă, lîneturi)
 lobi (diviziuni anatomice sau vegetale) / loburi (lovituri înalte la tenis)
 locaș (cavitate, nișă) / lăcaș* (loc de cult sau de cultură: biserică, ateneu)
 locatori (persoane care dau locuințe cu chirie) / locatoare (~ radio: radare)
 lombarduri (împrumuturi pe bază de gaj) / lombarzi (locuitori din Lombardia)
 lotru,-tri (hoț, tâlhar) / Lotru (afluent al Oltului)
 loveli (sg. loveală: lovitură; coincidență) / lovele (fără sg.: bani)
 lugojean,-ă (din Lugoj) / Lugojana (Ana~: cîntec și dans popular)
 lui Dumnezeu (fără determinanți) / Dumnezeului (în sintagma: Domnului ~
 nostru)
 lumen,-i (u.m. a fluxului luminos) / lumen,-e (canale anatomice)
 luminător,-i (care emite lumină: care răspîndește cultură) / luminator,-toare
 (plafon sau perete translucid)
 luni (fără restricții) / luna (în fiecare luni; ~ aceasta) / lune (o, această ~)
 lup,-i (animal de pradă) / lupus (fără pl.: boală de piele)
 lustră, lustre (candelabru) / lustru, luștri (interval de cinci ani)
 lutră, lutre (vidră) / lutru (fără pl.: blana vidrei)
 luxuri (excese costisitoare) / luși (u.m. pentru iluminare)
 madam (invar.: doamnă) / madamă,-me (guvernantă; femeie ușoară)
 mahon,-i (arbore cu lemn foarte rezistent) / mahonă,-ne (ambarcațiune)
 maicii (călugăriței) / maicii mele (mamei)
 maiestate (măreție, grandoare) / Maiestate (termen de adresare către un monarh)
 mamaia (mama mare, bunica) / Mamaia (stațiune de pe litoral)
 mandarin,-i (arbust; demnitar din Indochina) / mandarină,-ne (fruct)
 manea,-nele (cîntec) / manelă,-le (piesă de lemn folosită în construcții)
 manifestă (exprimă, arată) / manifestează (participă la o manifestație)
 marcă, mărci (semn; blazon; monedă) / remarcă, remarce (observație)

marginal,-i (secundar, periferic) / marginalia (fără sg.: însemnări despre o operă)
 marină (fără pl.; flotă) / marină,-ne (pictură înfățișând marea) / Marina
 (antroponim)
 marjă (o, această ~) / marje (niște, aceste ~)
 martir,-i (mucenic) / martiriu,-rii (martiraj)
 marți (fără restricții) / marțea (în fiecare marți; ~ aceasta) / marțe (o ~, această ~)
 mascul,-i (individ de sex bărbătesc) / măscur,-i (porc castrat)
 mase, masei (mulțimi compacte) / mese, mesei (mobile de sufragerie; ospățuri)
 masluri (ungeri cu mir) / masle (și: culori la jocul de cărți)
 mastic,-curi (chit și suc rășinos) / mastică,-ci (băutură aromată cu mastic)
 matinee (spectacole matinale) / matineuri (copoate matinale)
 matrice,-ce (uter; tabel matematic) / matriță,-țe (tipar concav)
 matriciduri (ucidere de mamă) / matricizi (ucigași de mamă)
 maxim,-ă (preț ~, valoare ~ă) / maximum (invar.: un ~ de...; în ~ trei zile)
 măceș,-i (plantă) / măceasă, măceșe (fructe)
 măr-gutui, meri-gutui (pom) / măr-gutuie, mere-gutui (fruct)
 Măriuța (diminutiv pentru Maria) / măriuță (buburuză)
 mărturie,-rii (depoziție; dovadă) / mărturisire,-siri (destăinuire; spovedanie)
 măsurător,-tori (lucrător) / măsurător,-toare (instrument)
 măsurătoare,-toare (lucrătoare) / măsurătoare,-tori (unealtă; operație)
 mediu,-dii (ambianță, anturaj) / medium,-i* (releu uman)
 memoriu,-rii (petiție) / memorii (fără sg.: evocări literare, amintiri)
 -mi, -ți, -și (fără restricții) / -mii, -ții, -sii (după: bunică, cumnată, mamă, mătușă,
 soră)
 micrometri (microni) / micrometre (instrument de măsurare pentru dimensiuni
 mici)
 miercuri (fără restricții) / miercurea (în fiecare miercuri; ~ aceasta) / miercure (o
 ~, această ~)
 miezuri (părțile interioare de la fructe, pîini ș.a.) / miezi (de nucă) / mezi
 (termeni interiori ai unei proporții)
 Mihai (Eminescu) / Mihail (Sadoveanu)
 mijloace (posibilități; utilaje) / mijlocuri (centre; talii)
 milionulea (al un ~) / milioanelea (al două ~)
 mim,-i (actori de pantomimă) / mim,-uri (scurtă comedie la greci și la romani)
 minim (preț ~, valoare ~ă) / minimum (invar.: un ~ de...; costă ~...)
 mînți (aceste ~) / mînții (~ acesteia)
 minți (a ~, ar ~, va ~, el ~) / mînți (tu ~) / mînții (eu ~)
 minute (momente; procese-verbale) / minuturi (mîncăruri făcute rapid)
 mirosi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / mirosii (eu ~)
 mirosuri (arome, izuri) / miroase (mirodenii)
 Mitică (diminutiv pentru Dumitru) / mitică (persoană neserioasă)
 mitraliere (sg. mitralieră; armă) / mitralieri (sg. mitraliere; tragere)
 mîind (poposind) / mînînd (și: îndemnînd la drum)
 mîncări (acțiuni) / mîncăruri (feluri de mîncare)
 mîntuiește (absolvă de păcate) / mîntuie (și: termină)
 moarte, morți (deces) / mort,-ți, moartă,-te (decedat,-ă,-e,-ți)

moartei (celelalte moarte) / morții (decesului; cei morți)
 moașă (o, această ~) / moașe (niște, aceste ~)
 mobilier,-e (mobilă: ~ de birou) / mobilier,-ă,-e (deplasabil: bunuri ~)
 mod,-uri (manieră; categorii verbală) / modă,-de (manieră trecătoare)
 moderat (potrivit; cumpătat) / moderato (tempo nu prea vîoi)
 moșic (bădăran) / mușic (țaran rus)
 mol,-i (molculă-gram) / mol-uri (dig în porturi)
 molii (băieți ~, fete ~) / molii (fată ~, fete ~)
 momeli (uzual) / momele (numai în expresii: cu șoșele, cu ~)
 monitori (șefi de clasă) / monitoare (ecrane de vizualizare; publicații oficiale)
 mopsi (cîini) / mopsuri (clești)
 morisci (fără sg.: populație maură) / moriști (sg. morișcă : vînturătoare)
 moști (mamifere asemănătoare câprioarei) / moscuri (secreții ale moștilor)
 motoriu,-rii (care produce mișcare) / motor,-toare (și: mecanism; stimul)
 moț,-uri (smoc de păr; vîrf) / moț,-i (bărbat din Apuseni) / moață,-țe (femeie din Apuseni; bigudiu)
 muc,-i (flegmă) / muc,-uri (de lumînare, de țigară) / mucus (secreție)
 muculeți,-sori (flegme) / muculețe,-șoare (de lumînare, de țigară)
 munci (acestei ~) / muncii (~ acesteia)
 munci (a ~, ar ~, va ~, el ~) / muncii (eu ~)
 muri (a ~, ar ~, va ~, el ~) / murii (eu ~)
 muritor (care nu are viață veșnică; pămîntean) / muribund (care e în agonie)
 muzical (de muzică; melodios) / musical (spectacol muzical) / music-hall (spectacol și teatru de varietăți)
 nalbar (fluture) / nălbar (veterinar; DEX și fluture)
 Napoleon (numele a doi împărați francezi) / napoleon (veche monedă franceză)
 Narcis (personaj legendar) / narcis* (autoamirator) / narcisă (floare)
 năpîrstoci (copii mici; persoane scunde) / năpîrstoace (degetare)
 năzi (înnădituri) / nade (și: momeli)
 nectar (fără pl.; suc dulce de plante; ambrozie) / nectarii (fără sg.; glande nectarifere)
 neto (fără impozite, rețineri, dăru) / net (și: clar, categoric)
 nimb (aureolă) / nimbus (nori joși, aducători de ploaie)
 nimic (nici un lucru) / nimic,-uri (lucru neimportant, fleac)
 nisipari (cărăuși de nisip) / nisipare (dispozitive de împărțiat nisip)
 nituitoare,-toare (femeie) / nituitoare,-tori (mașină) / nituitor,-tori (bărbat)
 nivel,-uri (altitudine, etaj, stadiu) / nivelă,-le (cumpănă) 10
 nivo- (nivometru: instrument de măsurare a cantității de zăpadă) / nifo- (nifoblepsie: orbire cauzată de strălucirea zăpezii)
 noduros (cu noduri; cu articulații proeminente) / nodos (cu noduli: eritem ~)
 numărătoare,-tori (numărare) / numărătoare,-toare (persoana care numără)
 numărător,-i (termen al unei fracții> persoană care numără) / numărător,-toare (aparat)
 nurorii (casa ~ mele; nominativ: noră) / Norei (casa ~ Iuga; nominativ: Nora)
 nutri (a ~, ar ~, va ~, el ~) / nutrii (eu ~) / nutrii (animale, sg. nutrie)
 nuvelă (povestire) / novelă (adaos la o lege; în compunere cu tele-: serial)

obiceiuri (uzual) / obicei (numai în expresii: câte bordeie, atâtea ~)
 obligații (îndatoriri) / obligațiuni* (hîrtii de valoare: ~ CEC)
 oboluri (contribuții bănești) / oboli (vechi monede grecești)
 obraji (pomeți) / obraze (fețe; persoane)
 observator,-i (persoană) / observator,-toare (instituție) / observatoare,-toare (femeie-observator)
 ochi (un ~, doi ~, acești ~) / ochii (~ aceștia, toți ~)
 ochi (a~, ar ~, va ~ el ~) / ochii (eu ~)
 octa- (octaedru, octavă) / octo- (octogon, octopod, octosilab) / octu- (octuor, octuplet, octuplu)
 octavă,-ve (interval de opt trepte muzicale) / Octav (Băncilă, pictor) / Octavian (Goga, poet)
 odoare (veșminte și obiecte de preț rituale: ~ sfinte) / odoruri (mirosuri, miresme)
 olaci (curieri călare) / olace (poștalioane)
 oleat,-ți (sare a acidului oleic) / oleată,-te (desen pe hîrtie de calc)
 om, oameni (ființă umană) / ohm,-i (unitate de măsură a rezistenței electrice)
 omonime (cuvinte cu formă identică) / omonimi (tizi)

10. Pluralul *nivele* are șansa de a se impune și pentru celelalte sensuri.

omuciduri (omucideri, asasinate) / omucizi (asasini, omucigași)
 omușori (omuleți) / omușoare (uvule)
 ondulator,-i (înregistrator telegrafic; încrețitor) / ondulatoriu,-rii (care se propagă sub formă de unde)
 onoare (fără pl.: cinste) / onor,-uri (cinstire: a da ~; pl.: ranguri)
 operator (manipulator; chirurg; funcție matematică; bloc ~: unde se operează) / operatoriu (chirurgical)
 operație,-ții (matematice, chirurgicale) / operațiune,-uni (militare)⁷⁰
 opri (o interzice; a sista; a rezerva; a sta pe loc) / popri (a reține din salariu)
 optimetru (instrument optic de măsurare a dimensiunilor pieselor) / optometru (instrument oftalmologic)
 orator,-i (vorbitor) / oratoriu,-rii (piesă muzicală pt. cor și orchestră)
 orășean (locuitor al unui oraș) / Orășanu (N.T., scriitor)
 orb,-i (nevăzător) / orb,-uri (unghi folosit în calculele astrologice)
 orbi (acești, niște ~) / orbii (~ aceștia, toți ~)
 orbi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / orbii (eu ~)
 ordin,-e (poruncă; decorație; rang; categorie) / ordine,-dini (rînduială, succesiune)
 ordonă (poruncește) / ordonează (face ordine; rînduiește)
 orfan (de mamă, tată, de ambii părinți) / orfelin (fără determinări)
 organ,-e (componentă a unui corp sau mecanism; grup care îndeplinește o funcție) / organum (fără pl.: contrapunct pe o temă de cînt liturgic) / organon (fără pl.: instrument de cercetare științifică)

⁷⁰ DOOM și DEX atribuie primei variante toate sensurile.

ori (adversativ, repetabil: *ori* laie, *ori* bălaie; substituibil cu *sau*: vrei, *ori* nu?) /
or (poziție inițială, sens adversativ sau conclusiv: Trebuie timp. *Or*, eu nu
am.)

orți (monede) / orturi (abataje)

orzari (cultivatori de orz) / orzare (hambare pentru orz)

orzuri (soiuri de orz) / oarze (lanuri de orz)

oțeluri (feluri de oțel) / oțele (ținte, cuișoare; percutoare)

oțetari (arbori) / oțetare (sticluțe pentru oțet)

ozeneuri (O.Z.N.: obiect zburător neidentificat) / ozène (ozenă: atrofie a
mirosului)

palmier,-i (arbore cu frunze palmate) / palmieră,-re (obiect care protejează
palma)

pan (nobil polonez) / Pan (zeul păstorilor) / Pann (Anton, scriitor și folclorist)

Panama (stat și oraș în America Centrală) / panama (pălărie de paie; pînză rară)

panesc (referitor la zeul Pan) / antonpannesc (specific lui Anton Pann)

panoramă,-me (privești vastă; spectacol de bilci) / panaramă* (scenă vulgară)

pantomim (actor care mimează) / pantomimă (mimare; spectacol bazat pe gesturi
și mimică)

papii (~ aceștia, toți ~) / papei (~ acestuia)

papioane (cravate) / papioni (cîini)

paralelă,-lele (drepte care nu se întîlnesc) / paralel,-uri (trasator de paralele)

parei (flăcării) / pereii (fructului)

parentali* (referitor la părinți) / Parentalii (pomenirea morților la romani)

pariciduri (ucidere de părinți) / paricizi (ucigași de părinți)

parolă (formulă de recunoaștere) / parol! (zău! pe cuvînt!)

partid (grupare politică) / partidă (joc; căsătorie; cont; grup instrumental)

pași (călători) / pasuri (trecători; distanțe între elemente tehnice identice)

patent (clește, brevet) / patentă (brevet, capsă) / patent,-ă (evident: dobitoc ~)

patern,-ă (de tată, după tată) / păttern,-uri * (model, șablon, standard)

patriciduri (ucidere de tată) / patricizi (ucigași de tată)

patroni (proprietari de firme; protectori) / patroane (bușoane; cartușe)

patrulater (poligon cu patru laturi) / Cadrilater (zonă geografică)

Păcală (personaj de snoave) / păcală (om isteț, pus pe farse)

Pămînt (numele planetei) / pămînt (teren, lot, sol, teritoriu)

părul- (fetei, Maicii-Domnului; plante) / Părul- (Berenicei; constelație)

Pătrașcu (cel Bun, domnitor) / Petrașcu (Gheorghe, pictor; Milița, sculptoriță)

pecabil* / impecabil (desăvîșit)

pedimetru (aparat pentru măsurarea copiilor) / pedometru (instrument de
înregistrat pașii)

Pekin (capitala Chinei) / Peking (rasă de rațe) / peching (țesătură de mătase)

Pegas (cal mitologic înaripat; constelație) / pegas,-și (specie de pește)

pelerin,-i (călător la locuri sfinte) / pelerină,-ne (haină fără mîneci)

pendul (corp oscilant) / pendulă (ceas cu pendul)

pensie (indemnizație) / pensiune (întreținere: casă-masă; restaurant)

pentagon (figură geometrică) / Pentagon (Ministerul Apărării S.U.A.)

Pepelea (personaj de snoavă: cuiul lui ~) / pepelea (om glumeț)

percepe (a simți; a încasa taxe) / pricepe (a înțelege)
 perișor,-i (fir de păr) / perișoară,-re (preparat culinar)
 perfecțiune (uzual) / perfecție* (în locuțiuni: la ~)
 permisiune (îngăduire, aprobare) / permisie (concediu militar)
 perniță (pernă mică) / periniță (dans la petreceri)
 perpelii (a se agita, a frige superficial) / pîrpăli (a frige superficial) 11
 perpetui (solicitanți ~) / perpetue (solicitări ~)
 persecutor (asupritor) / persecutoriu (cu caracter de prigoană)
 persan,-ă (din Persia) / persiană (oblon cu jaluzele)
 Petru (Groza, Maior, Rareș) / Petre (Dulfu, Ghelmez, Țuțea)
 piază (purător de noroc: ~bună sau ghinion: ~rea) / piez (pantă)
 pichete (grupuri care stau de pază) / picheți (țărushi)
 pielii (de om) / pieii (de animal)
 Piemonte (regiune din NV Italiei) / piemont,-uri (formă de relief la contactul
 munților cu cîmpia)
 pieptăn (acțiune: eu mă ~) / pieptene (obiect: un ~; acțiune: să se ~)
 piepturi (torace) / piepți (părți anterioare la bluze și haine)
 pistoale (revolvere) / pistoli (vechi monede de aur)
 (pitace (decrete domnești) / pitaci (vechi monede de argint)
 pitoni (șerpi) / pitoane (piroane cu inel, la alpinism)
 piti (a ~, ar ~, va ~, el ~) / pitii (eu ~)
 pivoți (persoane - centru de atac sau rotație) / pivoturi (obiecte rotitoare)
 pîn- (urmat de vocală: ~acum) / pîn` (urmat de consoană: ~la)
 place (acum) / plăcea (pînă acum; și: a ~, ar ~, va ~)
 plai (zonă înaltă; meleag) / splai (mal înalt, amenajat, al unei ape)
 plajă (o, această ~) / plaje (niște, aceste ~)
 plane (suprafețe netede) / planuri (proiecte; repere de adîncime)
 planetar,-e (care ține de planete; global; angrenaj de roți dințate) / planetariu,-rii
 (cupolă care imită cerul)
 plantator,-i (persoană) / plantator,-toare (unealtă) / plantatoare,-toare (persoană;
 mașină)
 pleiadă (grup de stele, de oameni, de elemente asemănătoare) / Pleiada (școală
 literară franceză din sec. 16) / Pleiade (cele 7 fiice ale lui Atlas; roi de stele
 din constelația Taurul)
 platani (pomi) / platane (talere, terezii)
 plămîn (organ de respirat la om și animale) / pulmon (plămînul omului)
 plîngi! (fără determinanți, afirmativ) / plînge! (însoțit de forme atone: ~!l, sau
 negativ: nu ~!)

11. Variante echivalente în DOOM și DEX.

plonjori (scufundători, scafandri) / plonjoare (fierbătoare electrice)
 plumbi (gloanțe) / plumburi (sigilii, greutateți)
 plutitor,-toare (flotor) / plutitoare,-tori (plantă)
 plutoane (grupuri compacte, subunități militare) / plutoni (corp de roci
 magmatice)

poartă (loc de acces, uşă monumentală; spaţiu de marcarea golurilor în sport) /

Poartă (reşedinţa sultanului: Inalta ~)

Pompei (oraş în Italia antică) / Pompeiu (Dimitrie, matematician)

politică (ştiinţa guvernării; comportare abilă) / politichie (abilitate)

politici (orientări în politică) / politice (probleme sau noutăţi politice, stratageme)

pomeţi (fără sg.: umerii obrazilor) / pomet,-uri (varietăţi de fructe; livadă)

portabil (uşor de transportat) / purtabil (comod, rezistent, purtăreţ)

portdrapel (fără pl.: persoană) / portdrapel,-e (obiect)

portofel,-e (obiect în care se ţin banii) / portofoliu,-lii (funcţia de ministru)

porţie,-ţii (tain) / porţiune,-uni (fragment, parte)

porunci (nişte ~, aceste ~) / poruncii (~ acesteia)

porunci (a ~, ar ~, va ~, el ~) / poruncii (eu ~)

posesor (deţinător) / posesoriu (prin care se urmăreşte protecţia juridică a posesiunii)

posteritate (generaţiile viitoare) / posterioritate (ulterioritate)

potasiu (kaliu) / potasă (carbonat de potasiu)

potenţă (putere, forţă) / putinţă (capacitate, posibilitate)

potecă (cărare) / potică (şi: farmacie)

pozitron,-i (antielectron) / pozitroniu (fără pl., un pozitron + un electron)

practici,-le (obiceiuri: ~le necinstite) / practice,-le (comode: ~le sandale)

praxis (fără pl.: experienţă, rutină) / praxiu,-uri (carte bisericească: faptele apostolilor)

prăşitor,-i (persoană) / prăşitoare,-toare (femeie - prăşitor) / prăşitoare,-tori (unealtă)

preferinţă,-ţe (alegere prioritară) / preferans,-uri (joc de cărţi)

prelat,-ţi (înalt demnitar bisericesc) / prelată,-te (cergă, foaie de cort)

preliminări (sg. preliminar: devansare parţială a unor cheltuieli) / preliminarii (fără sg.: preparative)

premier,-i (prim-ministru) / premieră,-re (primă apariţie publică) / premiere,-ri (acordare de premii)

premiu,-mii (distincţie acordată pentru o realizare) / premium* (invar., calitate de benzină)

presor,-i (lucrător cu presa) / presor,-soare (tija presei)

prêtor (magistrat, şef administrativ) / pretôriu (reşedinţa pretorului; tribunal; sfat domnesc)

prezbiter,-i (preot catolic) / prezbiteriu,-rii (locuinţa prezbiterului)

primat (fără pl.: înfîţietate) / primat,-e (ordin de mamifere)

primi (postpus: factori ~) / primii (antepus: ~ factori)

primi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / primii (eu ~)

prisos,-uri (surplusuri) / prisoase (fără sg.: terenuri date în arendă)

pristavi (vâtafi, crainici, ispravnici) / pristavuri (porunci, comunicări oficiale)

probator,-i (doveditor, probant) / probatoriu,-rii (şi: totalitatea probelor unui litigiu)

proces (acţiune judiciară; succesiune de fenomene; evoluţie) / procesiune (cortegiu)

produ! (forma afirmativă: ~ ceva!) / *nu* produce! (forma negativă: ~ dezordine!)⁷¹
 pronostic (sportiv) / prognostic (medical) / prognoză (meteo)
 program (plan de activitate; expunere de principii; ordinea emisiunilor sau a spectacolelor; instrucțiuni codate la calculator) / programă (document școlar)
 proteidă (combinație de proteine cu substanțe neproteice) / protidă (substanță organică azotată)
 protocol,-coale (document) / protocol (fără pl.: conduită reglementară)
 provă,-ve (botul navei, proră) / prova (invar.: direcție de manevră)
 pufi (de plantă) / pufuri (ustensile de pudrat; taburete capitonate)
 pufulețe (ustensile de pudrat; taburete) / pufuleți (plantă; produs alimentar)
 puicii (aripile ~) / Puicăi, Puichii (soțul ~)
 pulsare,-sări (pulsafie) / pulsar,-i (sursă galactică de impulsuri ritmice)
 purgare (eliminare a fecalelor) / purjare (eliminare a reziduurilor din instalații)
 rapoarte (dări de seamă; cîturi) / roporturi (relații)
 raportoare (instrumente de măsurat unghiuri) / raportori (persoane care raportează)
 raportează (dă raportul; se referă la...) / raportă (produce venit)
 rariță (unealtă agricolă) / Rarița (steaua Sirius) / Rarițele (grup de trei stele din constelația Orion)
 rație,-ții (porție; diferența sau cîtul dintre termenii unei progresii) / rațiune,-uni (judecată; motiv; rost)
 rău, rea (cu atribute negative) / Rău (Aurel, poet) / Reu (Traian, poet)
 răzătură (material mărunțit prin radere) / răsătură (și: acțiunea de a rade; locul ras)
 reacție,-ții (ripostă; transformare chimică) / reacțiune (fără pl.: forță retrogradă)
 receptori (organe de recepție) / receptoare (aparate de recepție)
 recreere (destindere, odihnă) / recreare (creare din nou)
 recte (adică, anume) / recto (fața paginii)
 reductori (substanțe chimice) / reductoare (mecanisme)
 reflectă (răsfrînge) / reflectează (cugetă)
 reflexie,-xii (răsfrîngere) / reflecție (și: cugetare) / reflex,-e (sclipire; reacție spontană)
 reflexivitate (atitudine meditativă) / reflectivitate (însușirea ȣesuturilor vii de a provoca răspunsuri reflexe)
 reformă (înoire; scoatere din uz) / Reforma (mișcare europeană antifeudală și anticatolică)
 regal (festin, plăcere) / regală (instrument muzical; registrul la orgă)
 regat (stat condus de un rege) / regată (competiție nautică)
 regiciduri (ucidere de rege) regicizi (ucigași de rege)
 reglet (piesă tipografică) / regletă (auxiliar de montaj la instalațiile electrice)
 regres (învoluție) / regresiuone (și: retragere a apelor mării; scădere a nivelului oceanelor; întoarcere în timp)
 relică (specie ~: care a supraviețuit) / relicvă (vestigiu; moaște; amintire de preț)

⁷¹ Vd. nota pentru *adu!*

remarci (a remarca: tu ~) / remarce (sg. remarcă: aceste ~, ~le acestea, ~i acesteia; dar și a remarca: el să ~)
 renaștere (reviriment) / Renașterea (mișcare europeană caracterizată prin avînt pe toate planurile)
 reparator,-toare (care repară) / reparatoriu,-rie (chirurgie ~; care acoperă un prejudiciu)
 resorturi (arcuri) / resoarte (sectoare de activitate)
 restitutor,-i (cel ce restituie) / restitutoriu,-rii (prin care se cere o restituire)
 retroversiune (retraducere; traducere într-o limbă străină) / retroversie*
 (înclinare posterioară a unui organ)
 reverend,-zi (preot anglican) / reverendă,-de (haină preotească)
 reversie* (atavism) / reversiune (revenire a unor bunuri la donator după moartea donatarului)
 ricin (plantă) / ricină (toxină din semințe de ricin)
 ridicat (ridicare) / ridicata (în locuțiuni: comerț cu ~: angro)
 rîsuri (rîsete) / rîși (pisici sălbatice)
 robace (om ~; femeie, femei ~) / robaci (om, oameni ~)
 robi (acești, doi ~) / rîbii (~ aceștia, toți ~)
 robii (a ~, ar ~, va ~, el ~) / robii (eu ~)
 romuri (porții de băutură alcoolică) / romi (țigani)
 romani (cetățeni ai Romei) / romane (opere narative ample)
 român (din România) / rumîn (iobag)
 româncă (numai s.f.: o ~ get-beget) / română (și adj.: limba ~)
 român-francez (dicționar ~) / româno-francez (tratat ~)
 românist (specialist în studiul culturii române) / romanist (specialist în limbile romanice și în dreptul roman)
 rondel,-uri (tip de poezie cu formă fixă) / rondelă,-le (disculeț)
 roșioară,-re (specie de pești; sg.: specie de struguri) / roșior,-i (cavalerist) / Roșiori (oraș în Teleorman)
 rotativă (cilindru de imprimare) / rotativ,-ă (care se poate roti)
 rotitor,-i,-oare (care se rotește) / rotitoriu,-rii (și: referitor la rotire)
 rotund,-uri (figură în formă de cerc) / rotondă,-de (sală circulară)
 roți (uzual) / roate (în expresii: merge ca pe ~)⁷²
 rugi (tufe) / ruguri (grămezi de lemne pentru incinerări)
 rusalie,-lii (zîină rea) / Rusalii (fără sg.: sărbătoare religioasă)
 sacerdot,-ți (preot) / sacerdoțiu (fără pl.: preoție; cler)
 sacoșă (o, această ~) / sacoșe (niște, aceste ~)
 sacrilegiu,-gii (profanare) / sacrileg,-gi (profanator)
 sacru,-ă,-i,-e (sfînt) / sacrum (invar.: os de la baza coloanei vertebrale)
 sad (livadă; vie tînără; răsad) / sadă (butaș)
 salcie, sălcii (pom cu ramuri mlădioase) / salcă, sălci (specie de salcie) / salce (fără pl.: plantă agățătoare)

⁷² Recomandare conformă tendinței generale de utilizare a formelor mai economice; în mod inexplicabil, ea nu se aplică însă în cazul variantelor coperte / coperti, a doua variantă nefiind acceptată deși înseamnă o silabă mai puțin.

Salvador (oraș brazilian) / (El) Salvador (stat în America Centrală) / San Salvador (capitala statului)
 sangvin,-ă (referitor la sînge; temperament ~; impulsiv) / sanguină (mineral roșiat)ic)
 sași (populație germană din Transilvania) / sasuri (compartimente din sisteme tehnice)
 Satmari (Alexandru, pictor) / Szathmary (Carol Popp de, pictor)
 săgetător (arcaș; care săgetează, tăios) / Săgetătorul (constelație)
 să mîne (calul) / să mînă, mîie (peste noapte)⁷
 săra,-ează (a pune sare: sarează!) / sări, sare (a sălta, a țopăi: sari!)
 scafandri (scufundători) / scafandre (costume de scafandru)
 sconșii (animale) / sconșuri (blănilor de sconș)
 scoreri (persoane care țin evidența golurilor) / scorere (tabele de marcaj)
 scorpion (sepcie de arahnide) / Scorpion (constelație și semn zodiacal) / scorpie (și: monstru feminin)
 scorțari (păsări insectivore) / scorțare (covoare țărănești)
 scrîpte (fără sg.: documente) / scrîpturi (sg. scrîptură: texte biblice)
 sculă,-le (unealtă) / scul,-uri (colac din fire de lînă, bumbac ș.a.)
 secărea (nume de plantă) / secărică (și băutură alcoolică)
 secerătoarei (persoanei care seceră) / secerătorii (mașinii de secerat)
 secerătoarele (persoanele care seceră) / secerătorile (mașinile de secerat)
 secretar,-i (funcționar) / secretară,-re (funcționară) / secretar,-e (mobilă cu sertare)

? Omonimie supărătoare, eliminată în uz prin folosirea formei secrete,-e.

secție,-ții (departament) / secțiune,-uni (tăietură; porțiune)
 secundă,-de (clipă) / secund,-zi (adjunct) / secundo (în al doilea rînd (primo..., ~))
 segmente (porțiuni limitate) / segmentii (garnituri metalice la pistoane)
 selecție,-ții (alegere) / selecțiuni (fără sg.: program muzical alcătuit din fragmente din opere)
 semănătoarei (persoanei) / semănătorii (mașinii de semănat)
 semănătoarele (persoanele) / semănătorile (mașinile de semănat)
 semănătorul (cel ce seamănă) / Sămănătorul (publicație literară)
 semen (om ca și mine) / seamăn (și: asemănare; fără ~: deosebit)⁷³
 sepie,-pii (moluscă) / sepia (invar.: colorant extras din sepie; desen în ~)
 serpentină,-e (drum, bandă, tub în spirală) / serpentin (fără pl.,silicat de magneziu)
 servant,-ți (soldați care deservesc o gură de foc) / servanță,-te (slujnică; mobilă pentru veselă)
 sixtă,-te (poziție a brațului la scrimă) / Sixtus (numele a cinci papi)
 sferolite (minerale) / sferoliți
 sicilian,-ă (din Sicilia) / siciliana (numele unui dans)

⁷³ DOOM și DEX le consideră echivalente.

sihăstrie (starea și schitul unui sihastru) / Sihăstria (mănăstire în Moldova)
 silvestru,-ștri (păduros; specific pădurii) / Silvestru (Valentin ~?) / Silvestri
 (Constantin ~, muzician)
 Silvian (Iosifescu, eseist) / Silviu (Brucan, politolog; Sănculescu, actor)
 silvie,-vii (art. silvia: pasăre) / Silvia (antroponim)
 Simion (Ștefan, mitropolit ardelean; Bărnăuțiu, pașoptist ardelean) / Simeon
 (cneaz bulgar)
 simți (a ~, ar ~, va ~, el ~) / simți (tu ~) / simții (eu ~)
 sir (titlu de noblețe; termen de adresare) / Sire (termen de adresare către un cap
 încoronat)
 sînziană (nume de plantă) / Sînziana (antroponim)
 sînzieniei (aripile ~) / Sînzieniei (soțul ~)⁷⁴
 sîrb (bărbat din Serbia) / sîrbă (limba sîrbilor) / sîrba (dans popular)
 slatină (izvor de apă sărată) / Slatina (toponim)
 slav (persoană din Europa răsăriteană) / slavă (limba slavilor; preamărire)
 snopi (acești, doi ~) / snopii (~ aceștia, toți ~)
 snopi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / snopii (eu ~)
 solar,-i (relativ la soare) / solariu,-rii (loc amenajat pentru băi de soare)
 soli (emisari) / soluri (feluri de pământ) / sole (sg. solă: parte dintr-un asolament)
 sold,-uri (rest de plată; marfă nevîndută) / soldă,-de (plata militarilor)
 sonuri (sunete) / soni (u.m. pentru tăria sunetelor)
 sorbi (arbori) / sorburi (vîrtejuri de apă; piese la pompele de apă)
 sorei (medicale) / surorii (mele)
 sortator,-i (persoană) / sortatoare,-toare (femeie - sortator) / sortator,-toare
 (mașină de sortat)
 sorț,-i (zar: a trage la sorți; sorți de izbîndă) / soartă, sorți (destin)
 sorții (uzual: ~ mele; ~ de izbîndă) / soartei⁷⁵ (în expresii; în voia ~?)
 sosi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / sosii (eu ~)
 sosuri (mîncăruri) / S.O.S.-uri (apeluri de ajutor)
 spate,-te (spinare) / spată,-te (piesă la războiul de țesut) / spată, spete (os;
 spetează)
 spațiu,-ții (loc; interval; tridimensionalitate) / spaț,-uri (distanța dintre sul și
 spată, la războiul de țesut)
 spălători (persoane) / spălătoare (instalații, încăperi, cîrpe de spălat)
 spătari (dregători care au grijă de arme) / spătare (rezemători, speteze)
 speriați (uzual) / sperieți (în expresii: a băga în ~)
 sperjuri,-re (persoane) / sperjururi (jurăminte false)
 spondeu,-dei (picior metric alcătuit din două silabe lungi) / spondil,-i (scoică
 bivalvă) / spondiloză,-ze (boală a vertebrelor)
 spori (organe de înmulțire) / sporuri (creșteri, adaosuri)
 spori (niște, acești ~) / sporii (~ aceștia, toți ~)

⁷⁴ Numele proprii nu comportă alternanțe fonetice (vd. și florii / Floarei, ilenei / Ileanei).

⁷⁵ Lapsus al normei, care omite această precizare; nici omonimia sorți (zaruri) - sorți (destine), respectiv *soții* (zarurile) - *soții* (destinului) creată prin repudierea formei *soarte(i)*, nu este benefică întrucît, ca orice omonimie, generează ambiguitate; or, tendința generală în evoluția oricărei limbi este, sau ar trebui să fie, dezambiguizarea.

spori (a~, ar~, va~, el ~) / sporii (eu ~)
 st, sst! (taci!) / pst! (fii atent!)
 stadiu,-dii (fază; veche unitate de lungime la greci) / stadie,-dii (instrument topografic)
 stagiū,-gii (etapă, perioadă fixă) / stagiune,-uni (perioadă activă în teatru)
 stambă (pînză imprimată) / stampă (imagine imprimată după o placă gravată; a se da în ~: a se face de rîs)
 starteri (persoane care dau startul) / startere (dispozitive de pornire)
 stat (ședere; statură) / stătut (care nu mai e proaspăt)
 state (țări; borderouri) / staturi (înălțime a corpului)
 stație,-ții (de autobuz, metrou...; ~ radio) / stațiune,-uni (balneară, de cercetări..)
 staționare,-nări (oprire de durată) / staționar,-e (spital; neevolutiv)
 stăpîni (niște, acești ~) / stăpîinii (~ aceștia, toți ~)
 stea (astru) / stelă (monument comemorativ) / Stela (antroponim)
 stereorafii (persoane) / stereografe (instrumente topografice)
 stihare (veșminte preotești) / stihari (versificatori, stihuitori)
 stimuli (excitante) / stimuluri (imbolduri)
 stoperi (fundași la fotbal) / stopere
 straie (haine) / straiuri (parîme)
 stropi (niște, doi ~) / stropii (~ aceștia, toți ~)
 stropi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / stropii (eu ~)
 strung,-uri (mașină-unealtă) / strungă,-gi (ocol pentru oi; strîmtoare)
 strungăriță (ciobăniță) / strungăreață (spațiu între dinții incisivi)
 struți (păsări mari de stepă) / struțuri (buchete de flori, reg.)
 stucaturi (ornamente din stuc) / stucatori (lucrători în stuc)
 stup,-i (știubeie) / stupă,-pe (monument funerar indian)
 subiecte (teme; părți de propoziție) / subiecți* (persoane supuse unui experiment)⁷⁶
 subordin (subdiviziune) / subordine (dependență ierarhică)
 subteran (mină) / subterană (încăpere, galerie sub pămînt)
 suferă (el, ei ~) / suferă (el, ei să ~)
 suflător,-i (instrumentist) / suflător,-toare (țevă, dispozitiv de suflat)
 sumar,-e (cuprinsul unei cărți) / sumare,-mări (adiționare, adunare)
 sumă,-me (rezultatul adunării; cantitate de bani) / summum (invar.: punct maxim)
 suspensori (mușchi) / suspensoare (bandaje)
 sutălea (al o ~) / sutelea (al două ~)
 șahi (șahinșahi, împărați arabi) / șahuri (jocuri de șah)
 șapte (uzual) / șapte (în convorbiri telefonice)
 șaretă (trăsură deschisă cu două roți) / caretă (trăsură închisă cu patru roți)
 șipuri (sticle, reg.) / șipi (specie de pești)
 șirag,-uri (de mărgelă) / șiroi, șiroaie (de lichid)
 șpanuri (rumegușuri metalice) / șpani (nobili transilvăneni din evul mediu)

⁷⁶ Neacceptarea formei *subiecți* obligă, contrar spiritului limbii, la utilizarea unui neutru cu referire la persoane, amplificînd, în același timp, polisemantismul formei *subiecte*.

șorecar (pasăre) / șoricar (cîine) / DEX: șoricar pentru ambele sensuri
 șpițuri (unelte cu extremități ascuțite) / șpiți (cîini cu bot ascuțit)
 șprițuitor, -i (vopsitori) / șprițuitoare (aparat care stropește vopseaua)
 ștergător, -toare (de parbriz; prosop) / ștergătoare, -tori (covoraș, cîrpă)
 ști (a ~, ar ~, va ~) / știi (tu ~)
 șuvoi, -voaie (curent de apă) / șuviță, -țe (și : smoc de păr)
 tabacuri (tutunuri) / tabaci (tăbăcari)
 tabel (uzual: listă) / tabelă (în sintagma: ~ de marcaj)
 tabelar (în formă de tabel) / tabular (care e înscris în tabel sau registru)
 Tache (Papahagi, lingvist) / Take (Ionescu, om politic)
 talere (tăvi; talgere) / taleri (vechi monede de argint)
 tambur, -i (toboșari) / tambur, -e (tobă; spațiul unei uși pivotante; element
 arhitectonic) / tambură, -re (mandolină)
 tata (fără determinanți) / tatăl (~ cuiva) / Tatăl (~ nostru, ~ ceresc, Dumnezeu- ~)
 tatei (fără determinanți) / tatălui (~ cuiva) / Tatălui (~ ceresc; În numele ~ și al
 Fiului...)
 tăcea (a ~, ar ~, va ~, el ~ pînă acum) / tăce (acum el ~)
 tăietor, -i (persoană) / tăietor, -toare (butuc) / tăietoare, -tori (plantă)
 tălpigi (șlapi; șosete foarte scurte) / tălpige (pedale la războiul de țesut; tălpi la
 sânni sau balansoare)
 tămîier, -e (vas pentru tămîie) / tămîiere, -ri (afumare cu tămîie; lingușire)
 tămîios (varietate de vin) / tămîioasă (varietate de struguri)
 trăgăna (a tergiversa; a vorbi rar) / trăgăna* (a doini, reg.)
 tătarce (femei din neamul tătar; iepe, haine tătărăști) / tătărcei (dovleci)
 Tătărăscu (Gheorghe, om politic) / Tattarescu (Gheorghe, pictor)
 tăurean (bou tînăr, voinic) / tăureanc (tăuraș, reg.)
 tei, tei (arbore) / tei, teie (fibră de tei)
 tenace (om, femeie, femei ~) / tenaci (oameni ~)
 tenisman (un ~) / tenismeni (doi ~)⁷⁷
 teracotă (produs ceramic din argilă arsă) / teracot (culoarea teracotei)
 termeni (cuvinte; elemente ale unei relații) / termene (date fixe)
 termită, -te (insectă) / termit, -uri (amestec pulverulent, în metalurgie)
 terț (persoană; posibilitate exclusă) / terță (interval de trei trepte muzicale) /
 terț, -ă (al treilea, a treia)
 terția (caracter tipografic) / terțio* (în al treilea rînd: primo, secundo, ~) terțium
 (în expresia: ~ non datur)
 teslă, -le (unealtă de cioplit) / tesla (invar., u.m. a inducției magnetice)
 tetrapode (animale patrupede) / tetrapoduri (pedestaluri în biserici)
 ticăie (face tic-tac) / ticăiește (se moșmondește)
 timbre (mărci poștale sau fiscale) / timbruri (calități ale sunetelor)
 timpi (faze, subdiviziuni ale unei măsuri muzicale) / timpuri (vremuri; forme ale
 verbului)
 tipi (inși) / tipuri (modele; genuri, soiuri)
 Tîndală (personaj de anecdote: Păcală și ~) / tîndală (pierde-vară)

⁷⁷ Dublă marcare a pluralului (vd. nota de la *businessman*)

tîrn,-uri (mătură de nuiele; arbust) / tîrnă,-ne (coș de nuiele)
 tîrș,-i (copaci piperniciți) / tîrș,-uri (vreascuri)
 toamnă (varsă un lichid) / turnează (realizează un film)
 toc,-uri (unealtă de scris; cadrul ușii; călcîi de pantof; etui) / toacă,-ce
 (instrument care cheamă la rugăciune) / tocă,-ci (căciuliță)
 ton (sunet; pește) / tonus (tensiune; vigoare)
 ton,-uri (sunet) / ton,-i (pește) / toană,-ne (capriciu)
 tonic,-ce (substanță fortifiantă) / tonică,-ce (prima treaptă a gamei) / tonic,-ă
 (accentuat; fortifiant)
 topic,-ce (medicament aplicabil local) / topică (ordinea unităților sintactice) /
 topice (fără sg.: locuri comune; argumente general valabile)
 topitor,-i (metalurgist) / topitor,-toare (instalație) / topitoare,-toare (metalurgistă)
 / topitoare,-tori (cuptor sau vas)
 toponim (nume de locuri: acest ~) / toponimic (și: care numește locuri: termen ~)
 toporașe (topoare mici) / toporași (violete)
 torcător,-i (lucrător) / torcătoare,-toare (lucrătoare) / torcătoare,-tori (mașină)
 transcendentali (situați dincolo de lumea reală) / transcendentalii*
 transmisie (ansamblu de mecanisme) / transmisiune,-uni (și: transmitere a unui
 drept; emisiune sau legătură radio; telefonie în armată)
 transparent,-e (foaie liniată îngroșat) / transperant,-e (stor)
 tranzistori (componente electronice) / tranzistoare (și: aparate)
 trapez,-i (mușchi ai spatelui) / trapez,-e (patrulator; aparat de gimnastică) /
 trapeză,-ze (sală de mese la mînăstiri)
 trasator,-i (lucrători) / trasator,-toare (unealtă)
 trasor,-i (izotop al unei substanțe stabile) / trasor,-soare (unealtă; glonț
 fosforescent)
 travers (direcție de 90 de grade cu axul navei; țesătură în dungi) / traversă
 (grindă transversală; preș peste covor)
 trăgător,-i (luptător cu arma) / trăgător,-toare (unealtă de trasat) / trăgătoare,-
 toare (luptătoare) / trăgătoare,-tori (curea)
 treci! (fără restricții) / trece! (numai negativ: nu ~! sau cu forme pronominale
 conjuncte: ~-i!)
 treierător,-i (lucrător) / treierătoare,-toare (lucrătoare) / treierătoare,-tori
 (mașină)
 trening (echipament) / training (antrenament)
 tren,-uri (șir de vagoane; ansamblu de dispozitive) / trenă,-ne (coadă la rochii)
 tribună,-ne (estradă; loc pentru spectatori pe stadion) / tribun,-i (magistrat
 roman; luptător pentru o cauză nobilă)
 tricolor,-uri (steag în trei culori) / tricolori* (fără sg.; reprezentativa țării)
 trimèr,-i (compus chimic trimolecular) / trimèr,-e
 triodă,-de (tub cu trei electrozi) / triod,-uri (carte bisericească)
 triplet,-te (a treia copie; asociație de ioni; obiectiv foto) triplet,-ți (unul din trei
 gemeni) / tripletă,-te (grup de trei; bicicletă cu trei locuri)
 tripod,-uri (trepieduri; DEX și: macarale) / tripod,-e (macara)
 Tripoli (capitala Libiei) / tripoli (sediment de bioxid de siliciu) / tripòl,-i (rețea
 electrică tripolară)

troian,-iene (nămeți) / troian,-ieni (bărbați din Troia)
 trolêu,-lee (dispozitiv la tramvaie) / trôliu,-lii (dispozitiv la ascensoare; DEX:
 troliu,-liuri)
 trombă,-be (coloană - vârtej) / trombus,-uri (cheag în vase de sînge)
 trompetă,-te (goarnă) / trompet,-ți (gornist)
 trup,-uri (corp) / trupă,-pe (ansamblu actoricesc; corp de oaste)
 turci (niște, acești ~) / turcii (~ aceștia, toți ~)
 țarină,-ni (ogor) / țarina (dans: ~ de la Abrud)
 țeapă, țepe (așchie; par ascuțit; parte a unor păioase) / țep,-i (și: ghimpe)
 țeastă, țeste (craniu, carapace) / țest,-uri (cuptor rudimentar)
 țigaretă,-te (țigară) / țigaret,-te (muștiuc pentru țigară)
 țoi,-uri (păhărel pentru țuică) / țoi, țoi (nume de pasăre)
 țol,-i (u.m. pentru grosimea țevilor) / țol,-uri (velință) / țoală,-le (haină)
 ubicui (indivizi ~) / ubicue (persoane ~)
 ucenici (niște, acești ~) / ucenicii (~aceștia, toți ~)
 ulei,-uri (grăsime lichidă) / ulei,-ie (stup)
 ulucă,-ci (scîndură de gard) / uluc,-ce (jgheab)
 umeri (părți ale corpului) / umere (umerașe)
 umeral (care ține de umăr) / humeral (care ține de humerus)
 ungător,-i (lucrător) / ungător,-toare (gresor)
 uni (a ~, ar ~, va ~, el ~) / unii (eu ~)
 universal,-i (aparținînd Universului; general valabil) / universalii (fără sg.:
 noțiuni universale în scolastică)
 unu (nu doi) / unul (sau altul; o persoană necunoscută)
 ureche (organ al auzului) / Ureche (Grigore, cronicar moldovean)
 uretêr,-e (canal între bazinet și vezică) / urêtru,-tre (canal spre exterior)
 ureteral (care ține de ureter) / uretral (care ține de uretru)
 uricar,-i (scriitori de urice; pisari) / uricar,-e (colecție de urice)
 urzitor,-i (lucrător) / urzitor,-toare (mașină) / urzitoare,-toare (lucrătoare)
 vagin,-e,-uri (canal anatomic) / vagină,-ne (teacă a frunzei gramineelor)
 Valentin (Sfîntul ~) / Valentinian (trei împărați romani) / valentinian (care ține
 de Valentin sau de Valentinian: imperiul ~)
 Valeriu (publicist și om politic) / Valerius (Flaccus, poet roman) / Valerian
 (împărat roman) / valeriană (plantă și medicament)
 var,-uri (oxid de calciu) / var,-i (u.m. a puterii reactive)
 vară, veri (anotimp) / vară, vere (verișoară) / văr, veri (verișor)
 văratic (de vară) / Văratec (mînăstire din nordul Moldovei)
 vărghi (dungi) / vergi (nuiele)
 vărsător (care varsă) / Vărsătorul (constelație și semn zodiacal)
 veacuri (uzual) / veci (în expresii; loc de ~, în ~ de ~)
 vede (percepe vizual) / Vede (ansamblu de texte sanscrite) / Vedea (rîu în
 Teleorman)
 veni (a ~, ar ~, va ~, el ~) / venii (eu ~)
 venit,-ă,-ți,-te (persoană: nou~) / venit,-uri (cîștig)
 ventru,-tre (abdomen; maxima unei curbe) / vintre, vintre (pîntece)
 vers (rînd de poezie) / viers (melodie; glas, glăsuire)

verso (contrapagină) / versus (către; contra)
vestale (preotese ale zeiței Vesta) / Vestalii (sărbătoare închinată zeiței)
vestibul,-uri (antreu) / vestibul,-e (prima cavitate a urechii interne)
vezi! (fără restricții) / vedea! (negativ: nu-l vedea!)
viespar,-i (nume de păsări și insecte) / viespar,-e (cuib de viespi)
vină,-ni (vinovație) / vînă, vine (vas sangvin; gambă; tendon)
vineri (fără restricții) / vinerea (~ aceasta; în fiecare vineri) / vinere (o, această ~)
vioară, viori (scripcă) / vioară,-re (toporaș)
vișin,-i (pom) / vișină,-ne (fruct)
vîlceă,-cele (vale mică) / Vîlcea (toponim)
voal (țesătură transparentă) / vâl (în sintagma: vâlul palatului; ceață, abur)
volan,-e (garnitură la rochii; organ de direcție) / volant,-ă (detașabil) / volant,-ți (roată de uniformizare a turației)
volet,-uri (dispozitiv la avioane; panou mobil) / voleu,-euri (lovitură la tenis)
volt,-ți (u.m. a tensiunii electrice) / voltă,-te (mișcare circulară) / vultă,-te (spirală)
volta (semn muzical; comandă marinărească) / Volta (fizician)
Voluntari (comună în suburbia capitalei) / voluntar,-i (soldat înrolat la cerere) / voluntar,-ă (benevol; autoritar)
vorbi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / vorbii (eu ~)
vot,-uri (sufragiu) / votum (fără pl.: ofrandă; dorință)
vrea (a ~, ar ~, va ~, el ~) / vreau (eu ~) / vor (ei ~)
vrie, vrii (răsucire a avionului) / vrilă,-le (DOOM și: burghiu)
vulcan (relief conic eruptiv) / Vulcan (zeu al focului; Iosif ~: director al revistei care a publicat prima poezie eminesciană) / Vilcan (masiv muntos și oraș în Hunedoara)
Zamfir, Zamfira (antroponime) / zamfir (safir, pop.) / zamfiră (pasăre)
zavergiu (participant la o răscoală) / zavragiu (scandalagiu)
zăblău,-blăi (vlăjgani; ciini) / zăblău,-blaie (pături)
zălog,-uri (amanet) / zălog,-gi (arbuști) / zăloagă,-ge (semn de carte)
zări (~ albastre, aceste ~) / zării (marginile ~)
zări (a ~, ar ~, va ~, el ~) / zării (eu ~)
zburător (care zboară; spirit rău) / Sburătorul (revistă și cenaclu lovinescian)
zeci (mulțime aproximată: ~ de...) / zeciuri (cifra zece repetată)
zefir,-i (vînt lin) / zefir,-uri (pînză ușoară)
zglăvoacă,-ce (specie de pește) / zglăvoc,-ci (și nume de plante)
zi (zără restricții) / ziuă (în expresii: pînă la ~, ziurel de ~)
zidi (a ~, ar ~, va ~, el ~) / zidii (eu ~)
zizanie (plantă) / zîzanie (și: discordie)
zîmbu (arbore) / zîmbu (și: animal)
zloată,-te (lapoviță) / zlot,-ți (monedă poloneză)
zmeu, zmei (personaj) / zmeu, zmeie (jucărie zburătoare)
zori (în ~) / zorii (cu determinanți: ~ zilei) / zorile (fără determinanți: s-au ivit ~)
zvîrl (ei ~) / zvîrlă (el, ei ~) / zvîrle (el ~; el,ei să ~)

e. Frazеologice

a cît mai mulți (a invariabil) / a cît mai multor (a substituibil cu *al, ai, ale*)

a da brînci (a îmbrînci) / a da în brînci (a se osteni)

a da mîna cu (?) / a-i da mîna să (a fi în măsură)

a fi dați morți (a fi considerați morți) / a fi dați morții (a fi uciși)

a fi liber (a nu fi ocupat) / a fi pe liber (a nu avea o ocupație)

ai tăi de tot (îți aparțin) / tot de-ai tăi (tot dintre apropiații tăi)

a lua parte la ceva (a participa) / a lua partea cuiva (a părtini)

atîta tot! (am încheiat discuția!) / tot atîta (nu mai mult)

biata mama! (a mea) / biata mamă! (a oricui)

bietul tata! (al meu) / bietul tată! (al oricui)

caietul de poezii *al* Mariei (M. este posesorul caietului) / caietul de poezii *ale*

Mariei (M. este autorul poeziilor)

care o ajută (Ion ~ pe Ana: *care* = Ion, *o* = pe Ana) / pe care o ajută (Ana ~ Ion:

pe care o = pe Ana)

? Cînd ambele pronume (*care* și *o / l / îi / le*) trimit la aceeași persoană, prezența prepoziției în fața lui *care* este obligatorie (v. și *decizia care*).

ce-s astea? (ce reprezintă?) / ce e cu astea? (care le este rostul?)⁷⁸

compot de mere (felul compotului) / mere de compot (destinația merelor)

datorită cuiva (efect pozitiv) / din cauza cuiva (efect negativ)

dă-mi pace! (nu mă deranja!) / dă-mi pacea (dă-mi liniște sufletească)

decizia care (trebuie luată) / decizia *pe care* (*o* luăm; trebuie s-o luăm)

? Apariția unei forme neaccentuate a pronumelui personal: *o, îl / l, îi / i* în fața

verbului - predicat impune cu necesitate prezența prepoziției *pe* în fața

pronumelui *care*, dacă ambele pronume trimit la același obiect sau la aceeași

persoană: *pe care o* = *decizia* (v. și *. care o ajută; fata care o caută*)

demisia cuiva (renunțarea la o funcție) / demiterea cuiva (înlăturarea din funcție)

de pe masă (nu de sub ea) / după masă (după prînz)

din punct de vedere (urmat de un adjectiv: ~ legal) / din punctul de vedere al

(urmat de un genitiv: ~ legii)⁷⁹

drum de o oră (accent pe distanță) / o oră de drum (accent pe durată)

ei înșși (chiar ei, băieții) / ei înseși (chiar ei, fetei)

era mai să cad (aproape că am căzut) / era să mai cad (era să cad iar)

face spumă (săpunul) / face spume (la gură, un vorbitor furios)

face tot posibilul (se străduiește) / face totul posibil (facilitează orice)

fata *care o caută* pe Ana (fata=*care*; *o*=pe Ana) / fata *pe care o caută* Ana

(fata=*pe care*=*o*)

? Atenție la echivalența / nonechivalența *care = o* (v. și *decizia care*)

⁷⁸ Forma contaminată *ce-s cu astea?* nu are nici o justificare și deci nici o șansă de a se impune: numai un subiect la plural (*astea*) justifică un predicat la plural (*-s*).

⁷⁹ Nu este admisă utilizarea unei structuri în locul celeilalte.

foc de paie (entuziasm trecător) / paie de foc (paie pentru ars)
 gardă de corp (body-guard) / corp de gardă (clădire în care se face serviciul de pază)
 în adevăr (în opusul minciunii: cred ~ul spuselor tale) / într-un adevăr (în numele adevărului; a trăi ~: cinstit) / într-adevăr (cu adevărat: ~ am aflat, dar n-am crezut)
 în afară (în exterior) / în afară de, în afara (cu excepția)
 înainte (cîndva, în trecut; în față) / înainte de, înaintea (anterior)
 în satul meu sînt numai 10 apicultori (puțini) / numai în satul meu sînt 10 apicultori (mulți)
 în timpul cursului (în timpul lecției) / în cursul timpului (în curgerea timpului)
 într-o bună zi (cîndva) / într-o zi bună (într-o zi fastă)
 în vederea a ceva (cu scopul de a...) / în vederile cuiva (în intențiile cuiva)
 mai ieri a venit (a venit de curînd) / ieri a mai venit (și ieri a venit)
 mare lucru! (e simplu; neimportant) / e lucru mare! (e grozav)
 mîna de lucru (muncitor) / lucru de mîna (confecție manuală)
 n-ar mai trebui să... (n-ar mai fi necesar) / n-ar trebui să mai...(nu e bine să...)
 nici vorbă! (categoric, nu!) / nici o vorbă! (nu vreau să aud nimic)
 nu e mai bun (decît altul) / nu mai e bun (nu mai corespunde)
 nu lipsește doar el (el e absent) / doar el nu lipsește (el e prezent)
 nu știu ce s-a întîmplat (nu am idee ce...) / s-a întîmplat nu-știu-ce (s-a întîmplat ceva)
 palton de stofă (calitatea paltonului) / stofă de palton (stofă groasă)
 pentru moment (deocamdată, momentan) / pentru un moment (pentru o clipă)
 pînă la ziuă (pînă se luminează) / pînă la zi (pînă astăzi)
 practic/ile necinstite (obiceiurile ~) / practicele sandale (comodele ~)
 sac de pînză (felul sacului) / pînză de sac (pînză grosolană)
 sacoșă nouă (formă de singular) / sacoșe noi (formă de plural)
 simpatizează pe... (îl place) / simpatizează cu... (e de partea...)
 situație singulară (neobișnuită, ciudată, bizară) / situație unică (excepțională)
 tenis de masă (ping-pong) / masă de tenis (masă pentru ping-pong)
 ține cu (este de partea...) / ține de (depinde de...) / ține la (iubește pe...) / ține pe (este căsătorit cu...)
 ultimii doi ani (acord cu *ani*) / ultimele două sute (mii) de ani (acord cu *sute, mii*)

 ? Întimp ce *doi* (ca și celelalte numere sub o sută) are statut cert de numeral, subordonat și acordat el însuși cu substantivul regent (*ani*, în cazul de față), *sută, mie, milion* au un statut ambiguu: numeral, dar și substantiv - regent al structurii din care face parte, substantivul autentic (*ani, oameni, pomi*) subordonîndu-se acestuia.

vacanță de o lună (accent pe durata vacanței) / o lună de vacanță (accent pe relaxare)
 zi de zi (permanent) / pe zi ce trece (progresiv)

C. VARIANTE NEACCEPTATE⁸⁰a. **Unități lexicale**

a / ar / va apare (~ apărea)
 a / ar / va bătea (~ bate)
 a / ar / va cade (~ cădea)
 a / ar / va credea (~ crede)
 a / ar / va decade (~ decădea)
 a / ar / va dispărea (~ dispărea)
 a / ar / va displace (~ displăcea)
 a / ar / va făcea (~ face)
 a / ar / va place (~ plăcea)
 a / ar / va preluda (~ preluda)
 a / ar / va pune (~ pune)
 a / ar / va rabate (~ rabata)
 a / ar / va rămînea (~ rămîne)
 a / ar / va răgi (~ rage)
 a / ar / va scri (~ scrie)
 a / ar / va spunea (~ spune)
 a / ar / va succede (~ succeda)
 a / ar / va ști (~ ști)
 a / ar / va tăce (~ tăcea)
 a / ar / va ținea (~ ține)
 a / ar / va zice (~ zice)

 ? Conjunctivele (cu marca *să*) se vor căuta la litera *s*.
 abătèți-vă (abàteți-vă)
 ablație (ablațiune)?

? Tendința firească în evoluția limbii este către utilizarea formelor mai economice; este inexplicabil de ce în cazul acesta (și nu numai acesta) norma nu admite forma economică nici măcar ca variantă tolerată, în timp ce în altele admite *n u m a i* forma economică: *atenție, convenție, direcție, invenție* ș.a. chiar și atunci când polisemantismul unora ar cere o diferențiere a formei: *invenție* (noutate tehnică; scorneală) / *invențiune* (moment inițial în redactarea unui discurs; piesă muzicală în stil contrapunctic, imitativ).

⁸⁰ Din această categorie fac parte nu numai formele în dezacord absolut cu norma (agramatismele), ci și cele în dezacord relativ (forme desincronizate inertial sau anticipativ), sau cele nejustificate din punctul de vedere al economiei limbii (barbarismele). În paranteză s-a dat forma recomandată de normă pentru o exprimare standard îngrijită; în cazul unei exprimări intenționat „colorate”, vorbitorul este însă liber să folosească orice formă, riscul penalizărilor neexistînd decît în cazul unor probe sau examene.

abreviațiune (abreviație)
 absorbtțiune (absorbție)
 abținēți-vă (abțineți-vă)

 ? Greșeli de accentuare de acest fel apar la verbe mai ales cînd sînt însoțite de
 forme pronominale atone: *mă, te, se, îl, o, ne, vă, îi, le*.

academie (academie)
 acant (acantă)
 acătist (acatist)
 acceptiune (accepție)
 acelaș, aceeaș (același, aceeași)
 aciui, -iește (aciua, -ează)
 a cîtea (a cîta)
 aclamează (aclamă)
 acoarea (acuarelă)
 acolò (acòlo)
 aconto (acont)
 acoperemînt (acoperămînt)
 acoperămînturi (acoperăminte)
 acu (acum, acuma)
 acuiza* (acutiza*)
 acupuncturist (acupunctur)
 acuş (acuși, acușa)
 acurateță, -ța (acuratețe, -țea)
 acurateții (acurateței)⁸¹
 adap, -i (adăp, -i)
 adaus (adaos)
 adălmaș (aldămaș)
 adăoga (adăuga)
 adecuat, adegvat (adecvat)
 adenomuri (adenoame)⁸²
 ades, adese (adesea)
 adezivi (adezive)
 adiază (adie)
 aditivi (aditive)
 adîncătură (adîncitură)
 admisie (admisiune)
 adoptează (adoptă)
 adopțiune (adopție)
 adù, àdă (àdu)
 aduce-ți (aduceți)
 aducēți-l (aduceți-l)

⁸¹ În privința genitivului femininelor fără plural, norma este inconsecvantă: uneori ia ca bază forma de singular, alteori pe cea de plural neadmisă.

⁸² Nici în privința neutrelor terminate în *-om*, norma nu este consecventă, recomandînd ca desinență a pluralului cînd *-uri*, cînd *-e*, cu alternanța *o / oa*, cînd ambele.

aducțiune (aducție)
 adunasei (adunaseși)
 avocat (avocat)
 aerodroame (aerodromuri)
 aeroliți (aerolite)
 afluent (afluent)⁸³
 afoană,-ne (afonă,-ne)
 afrodisiac (afrodiziac)
 agată (agat)
 agheazmă, aghiasmă (agheasmă)
 agheasmei (aghesmei)
 agreea,-t, agreeere (agreea,-t, agreeare)
 agreem, agreeați (agreăm, agreeați)
 agreind (agreînd)
 agreghează (agregă)
 aibe (aibă)
 allamani (alemani)
 alămîie (lămîie)
 alăută (lăută)
 albanian (albanez)
 albeță, albețe (albeață)
 albumuri (albume)
 albușe (albușuri)
 al cîtulea, cîtălea (~ cîtelea)
 alcol (alcohol)
 al douăsprezecelea (al doi-)
 aleator,-i (aleatoriu,-rii)
 alergogen (alergen)
 Alexandri (Alecsandri)
 algoritmă,-uri (algoritm,-e)
 alibiu (alibi)
 alic, halice (alică)
 aliluia (aleluia)
 aliură (alură)
 al mass-mediei (~ -media / mediilor)⁸⁴
 al noulea (~ nouălea)
 Altețe,-țea (Alteță,-ța)
 altoiuri (altoaie)
 aluziune (aluzie)
 alva (halva)

⁸³ Fenomenul numit iodizare (rostirea lui *e* ca *ie*), frecvent în cuvintele vechi (caier, fluier, ierbos, pieptar, pietros ș.a.), nu se admite în neologisme: fluent, erbicid, pectoral, petrifica ș.a.

⁸⁴ Termenul *mass-media* (mediile de comunicare în masă) poate fi tratat ca un cuvînt neadaptat flexiunii românești și deci invariabil; altminteri, fiind un plural, el trebuie flexionat ca atare.

amărală (amăreală)
 ambarcațiune (ambarcație)
 ambienturi (ambiente)
 ameliorațiuni (ameliorații)
 amiazi (amiază)
 amîi (amîni)
 amoebă (amibă)
 amont (amonte)
 amper-metru (ampermetru)
 amperoră (amper-oră, dar: amperormetru)
 amperspiră (amper-spiră)
 amplorii
 anăforă (anăfură, dar: anafără: procedeu stilistic)
 analogă, -ge (analoagă, -ge)⁸⁵
 Andalûzia (Andaluzia)
 andoca (îndoca)
 androsteronă (androsteron)
 anegdotă (anecdotală)
 angajem (angajăm)
 angobă (engobă)
 animalicul (animalcul)
 animează (animă)
 anin (arin)
 anjambament (ingambament)
 ansambla (asambla)
 antedeluvian (-di-)
 antete (anteturi)
 àntic (antic)
 anticoagulanți (-lante)
 anticreză (antihreză)
 anticrist(antihrist)
 antidiluvian (ante-)
 antivomitivi (-tive)
 antret (antreu, dar: antrețel)⁸⁶
 anumitei (unei anumite)
 apanagiu (apanaj)
 apendic (apèndice, apendice)
 apocalipsă (apocalips)
 apollinic (apolinic)
 april (aprilie)
 aprindêți-l (aprindeți-l)
 arababură (harababură)

⁸⁵ Este, pare-se, o cedare în fața uzului, întrucît, de regulă, neologismele nu comportă diftongări (vd. afoană / afonă).

⁸⁶ Nu este singurul caz în care se admite derivatul unei forme neacceptate.

aragaze (aragazuri)
 aranjază (aranjează)⁸⁷
 arămii (arămei)
 arbitrariu (arbitrar)
 ardêți-l (ârdeți-l)
 Arghezii (Arghezi)
 arheoloagă (arheologă)
 arhietip (arhetip)
 arpagon (harpagon)
 arșică (arșic)
 arșiță (ârșiță)
 artan (hartan)
 arteziane (arteziene)
 artifact, artefax (artefact)
 asbest (azbest)
 ascaridă (ascarid)
 ascundêți-vă (ascundeți-vă)
 a se degenera (a degenera)
 a se cantona
 asemeni cuiva (asemenea ~)
 asemuie (asemuiește)
 a se rîde, a-și rîde de... (a rîde)
 asesonat (asezonat)
 asmațuchi (hasmațuchi)
 asmuța (asmuți)
 aspectos (aspectuos)
 astm (astmă)
 așează (așază)⁸⁸

⁸⁷ Greșeală generată de o neînțelegere: norma interzice diftongul *ea* n u m a i în radical: așază (< a așez-a), nu în terminație, fie ea sufix (*greșeală*, *roșeață*) sau desinență (cazul de față): aranj-*eează* (< a aranj-a); acest viciu de interpretare este consecința unui viciu de formulare a normei, care ține seama de faptul că tipurile de conjugare a verbelor presupun anumite desinențe care trebuie respectate, dar omite faptul că aceste tipuri presupun și alternanțe fonetice specifice, care se cer, de asemenea, respectate și pe care vorbitorul le respectă în mod instinctiv. Nu e nevoie să fii filolog pentru a sesiza că ceva nu este în regulă cu seria de verbe caracterizate prin alternanța *e / ea*: a îndesa - îndeasă, a închea - încheagă, a boteza - botează, a cuteza - cutează, a reteza - retează, dar... a așeza - așază, a înșela - înșală (v. și nota de la *așează*).

⁸⁸ În acest caz, vorbitorul este în culpă față de normă, nu și față de spiritul limbii; interzicerea diftongului *ea* în radical este firească și deci incontestabilă la forma de bază (de dicționar) a unor cuvinte ca: *așa*, *dojană*, *eșarfă*, *jale*, *șapte*, *șarpe* ș.a. (cu care doar unii dintre „regăteni” au probleme), dar nefirească și deci discutabilă în formele flexionare ale unor verbe, care implică alternanțe fonetice definitorii (ca și desinențele), pentru anumite tipuri de conjugare: *ă / a*, *u / oa*, *e / ea*, pe care vorbitorul le are în sînge și a căror nerespectare provoacă perturbații inutile (v. nota de la *aranjază* și de la *șea*).

atașază (atașează)⁸⁹
 atașem (atașăm)
 atențiune (atenție)
 atenuiază (atenuează)
 atestează (atestă)
 atingeți-l (atingeți-l)
 atlantean (atlant,-ic)
 atlasuri (atlase, dar: atlaz,-uri)
 atoateștiutor (atotștiutor)
 Atot-Puternicul (Atotputernicul)
 atrăgeți-l (atrăgeți-l)
 atribuțiune (atribuție)
 atunce, atunci (atunci, atunci)
 a-ți dat / dus (ați ~)⁹⁰
 austriaci,-ce (austrieci,-ce, dar: bosniaci)
 autobus (autobuz, dar abr.: bus)
 autogarei (autogării)
 autozbir (otuzbir)⁹¹
 avantpost (avanpost)
 avărie (avarie)
 avatari, avatarii (avatare / -ruri)
 a vedea-o (a o vedea)
 aven (avenă)
 avusărăm (avuserăm)
 azbociment (azbocimènt)
 babilonean (babilonian)
 bacaloriat (bacalaureat)
 bachanale (bacanale)
 babii (babei)
 badii (badei, lui badea)
 Bagdazar (-sar: Dumitru, Florica, Nicolae)
 bairame (bairamuri)
 balamală (balama)
 baldachinuri (baldachine)
 balegă (baligă)
 balonzaid (balonzàid)
 baltaguri (baltage)

⁸⁹ V. nota de la *aranjază*

⁹⁰ În fața unui cuvînt terminat în *-t / -s* (verb la participiu) nu se scrie *n i c i o d a t ă a-ți*, ci *ați*. Pentru alte situații, vedeți *Variante condiționate - omofone*.

⁹¹ Este un caz de etimologie populară, termenul provenind din limba turcă (otus biru = 31) și numind un joc de cărți la care cîștigător este cel ce obține 31 de puncte; sensul de *silnicie* decurge (apud Henri Wald) din faptul că un regiment din Iași, cu acest număr se deda la tot felul de silnicii, de unde apropierea de *zbir* (<fr.,it.), însemnînd om brutal care își impune prin forță *propria* voință, de unde transformarea lui *otus* în *auto*.

balustră (balustru)
 bandou (bando)⁹²
 barēmuri (barème)
 bārim, bāremi (bārem)
 barje mică (barjă ~, dar: barje mici)
 barosuri (baroase)
 batjocoră (batjocură, dar: a batjocori)
 bazorelief (basorelief)
 bălegar (băligar)
 bănuie (bănuiește)
 bărăci (barăci)
 bătături (a bătători, dar _)
 bătēm, -ți (bātem, -ți)
 bēbe (bebè, bèbi)
 bejānie, -enie, băjenie (bājènie)
 beltea (peltea)
 berbece (berbec)⁹³
 beret (beretă)
 bergamut (bergamot, pergamut)⁹⁴
 besmetic (bezmetic)
 bestiariu, -rii (bestiar, -e)beșică (bășică)
 betegi, -geală (beteji, -jeală, dar: betegie)⁹⁵
 bibliobus (bibliobuz)
 bicisnic (becisnic)
 biciuie (biciuiește)
 binecuvîntă, -vîntează (binecuvîntează)
 binevenit (bine venit)
 binomuri (binoame)⁹⁶
 bioloagă (biologă)
 biostimulatoriu (-tor)
 biruiește (biruie)
 bistro (bistrou)⁹⁷
 bisturiuri (bisturie)
 bitum (bitum)
 bizinismen (businessman)⁹⁸
 bîguiește (bîguie)

⁹² Dar: bistrou, cazinou, chimonou, ghetou, macrou, metrou, șodou, tangou și: șevro / șevrou.

⁹³ Alt cuvînt polisemantic care ar beneficia de o dezambiguizare prin acceptarea ambelor variante: *berbec* (masculul oii) / *berbece* (armă de asalt).

⁹⁴ Ultima variantă este cea mai justificată etimologic, Pergam fiind punctul de origine al soiului.

⁹⁵ Altă inconsecvență (tratament fonetic diferențiat, pentru derivate de la aceeași bază: *beteag*).

⁹⁶ V. nota de la *adenomuri*.

⁹⁷ Dar: *bando, embargo, gestapo, halo, indigo, libido* și: *șevro / șevrou*.

bîntuiește (bîntuie)
 blasfemiator (DEX: blasfemator)⁹⁹
 blatfus (platfus)
 blestemuri (blesteme)
 boabab (baobab)
 boar (bouar)
 bocal (pocal)
 bocăne (bocănește)
 bodaproste (bogdaproste)
 Boliac (Bolliac)
 bolmoji (bălmăji)
 bôlnav (bolnăv)
 boloboc (poloboc)
 bolte (bolți)
 bolund (bolînd)
 bombăne (bombănește)
 bômfaier (bomfăier)
 boscheți (boschete)
 bosniece (bosniace, dar: austriace)
 botoșenean (botoșănean)
 brahiologie (brahiologie)
 brăva (bravo)
 brezi (breji)¹⁰⁰
 bric-à-brac (bricabrac)
 briceaguri (bricege)
 briciuri (brice)
 briliantină (briantină)
 brioș (brioșă)
 brizbrizuri (brizbizuri)
 brobona,-nează (broboni,-nește)
 brocat (brocart)
 brocarte (brocarturi)
 brusce (bruște)
 brustur (brusture)
 bucin (bucium)
 nucleu (bucel)¹⁰¹

⁹⁸ În compusele de origine engleză, sufixoidul are forma *-man* la singular și *-men(i)* la plural: businessman / meni, congressman / meni, recordman / meni, showman / meni, sportsman / meni, tennisman / meni, trustman / meni ș.a., exceptate fiind doar: barman(i) și cameraman(i); regula nu se aplică însă în cazul sufixoidului omonim, de origine greacă, însemnând *obsedat, dependent de...*: cleptoman(i), grafoman(i), morfinoman(i) ș.a.

⁹⁹ DOOM nu înregistrează termenul.

¹⁰⁰ Alternanța *z / j*, nu se admite însă în cuvintele mai noi: burghezi, chinezi, francezi.

¹⁰¹ Ca și: hașe, pane, parfe, sote, dar: antreu, cupeu, fuleu, jeleu, jersey, macrameu, mulinu, pateu, releveu, separeu, sufleu, varieteu.

bucee (bucleuri)
 bubuar (budoar)
 Buerebista (Burebista)
 buhaie (buhaiuri)
 bûget (bûged)
 bûhav (pûhav)
 bûldog (buldòg)
 buldozăr (buldozer)
 bulzuri (bulzi)
 Bunavestire (Buna-Vestire)
 bunice,-le (bunici,-le)
 bunînţeles (bineînţeles)
 buratec (buratic)
 burdihan (burduhan)
 burduh (burduf)
 burgheji (burghezi)¹⁰²
 burte,-tei (burţi,-ţii)
 buruian (buruiană)
 buruiene (buruieni)
 butelie (butèlie)
 butice (DEX: buticuri)*
 butie (bute)
 butii (buţi)
 cable (cabluri)
 cade (căzi)
 cădem,-ţi (cădèm,-ţi)
 calcefia (calcifica)
 calific (calific)
 Cambera (Canberra)
 camil-petrescian (camilpetrescian)¹⁰³
 canà (caneà)
 canadiane (canadiene)¹⁰⁴
 canafast (canafas)
 can-can (cancan)
 cangăr, cangarn (camgarn)
 capel-maistru (capèlmaistru)
 capot (capod, dar: capoţel)
 capabilitate (capacitate)¹⁰⁵

---

¹⁰² V. nota de la *brezi*.

¹⁰³ Compusele sufixate, provenite din nume proprii, se scriu totdeauna fără cratimă; în cazul derivatelor de la nume proprii străine, cratima poate să apară între sufix şi bază, pentru a respecta integritate ortografică a numelui: *poe-esc* vs. *poesc*, *shakespeare-an* vs. *shakespearian*.

¹⁰⁴ Indiferent dacă e vorba de persoane sau de haine.

¹⁰⁵ Varianta nerecomandată apare în limbajul economic, fiind justificată prin dorinţa de a evita ambiguitatea generată de polisemantismul variantei recomandate.

carachiul (caracul)
 caràcter (caractèr)
 caracteristicei (caracteristicii)
 caragialean (caragialian, -lesc)
 caramea (caramelă)
 carată (carat)
 carburatori (carburatoare)
 cargo (cargou)
 caricat (caricaturizat)
 carnagiu, -gii (carnaj, -je)¹⁰⁶
 carotină (caroten)
 cartaboş (caltaboş)
 cartagenez (cartaginez)
 cartesian (cartezian)
 cartilagiu, -gii (cartilaj, -je)¹⁰⁷
 caseină (cazeină)¹⁰⁸
 catalp, -i (catalpă, -pe)
 catehet (catihet, dar: cateheză)
 catehetic (catihetic, dar: catehism)
 cazarme, căzărmi (cazărmi)
 cazarmei (cazărmii)¹⁰⁹
 cazino (cazinou)¹¹⁰
 călăuz (călăuză)
 călcîile (călcîiele)
 cămaşe (cămaşă)
 căpşunile (căpşunele)¹¹¹
 cărămizi, -zii (cărămide, -dei)
 cărpeniş (cărpiniş)
 căsoi (căsoaie)
 căşi (case)
 căta (căuta)
 cătră (către)
 cătunuri (cătune)
 cea ce, ceia ce (ceea ce)
 cearceaf, cerşaf (cearşaf)

¹⁰⁶Ca şi: cartilaj, ultraj, dar: sufragiu

¹⁰⁷V. supra: carnagiu.

¹⁰⁸În tratamentul împrumuturilor din franceză cu -s- / -ss- intervocalic apar multe inconsecvenţe, motiv pentru care vorbitorul nu poate fi făcut vinovat atunci cînd nu nimereşte pe capriciul normei.

¹⁰⁹Femininele au genitivul identic cu pluralul, plus articolul hotărît sau nehotărît: (unei, unor) *case* (i / lor); deci: (unei, unor) *cazărmi* (i / lor).

¹¹⁰Dar: *bando, embargo, gestapo, halo, indigo, libido* şi: *şevro / şevrou*.

¹¹¹Numele fructelor au pluralul în -e: căpşune, cireşe, corcoduşe, vişine, iar numele plantelor producătoare, în -i: căşuni ş.c.l., la care se adaugă apoi încă un -i pentru articulare: (toţi) căpşunii.

ceardac (cerdac)
 ceaunuri (ceaune)
 cecum (cec)¹¹²
 cefalopodă (cefalopod)
 ceilanți, celelante (ceilalți, celelalte)
 celălalte (celelalte)
 cellalt, celălant (celălalt)
 cel mai suprem (suprem)¹¹³
 celorlaltor (celorlalti, celorlalte)
 cenacle (cenacluri)
 centaură (țintaură)
 cenușe (cenușă)
 cenușei (cenușii)
 cenușereasă (cenușăreasă)
 cepii (cepei)
 cepșoară (cepușoară)
 cerșitor (cerșetor)
 cerèți-l (cèreți-l)
 ceruzită (ceruzit)
 chebab (chebap)
 cheferist (ceferist)
 cheftea, chioftea (chiftea)
 cheg (chec)
 chèli (chei: pleșuvi)
 chelnăr, -iță (chelnier, -iță)¹¹⁴
 cheltuie (cheltuiește)
 chermезă (chermesă)¹¹⁵
 chesaro / chezaro-crăiesc (cezaro- ~)
 chesea (chisea)
 cheu (chei, sg.=pl.)
 cheutoare, chioatoare (cheotoare)

¹¹² Omonimie supărătoare cu documentul financiar numit tot *cec*.

¹¹³ bine să se rețină că *-ior / -em, -im* sînt mărci latinești de comparativ / superlativ, motiv pentru care prezența lor face inutilă (pleonastică) folosirea mărcilor românești corespunzătoare: *mai / cel mai, foarte*; probleme de această natură creează cîteva adjective de origine latină, cu forme graduale neregulate în limba de proveniență: *bonus - melior - optimus*, *malus - peior - pessimus*, *magnus - maior - maximus*, *parvus - minor - minimus*, *exterus - exterior - extremus*, *inferus - inferior - infimus*, *superus - superior - supremus*, *posterus - posterior - postremus*, *intra - interior - intimus*, (*prae*) - *prior - primus*, (*prope*) - *proprior - proximus*, *ultra - ulterior - ultimus*. Lăsînd la o parte terminația *-us*, recunoaștem ușor formele românești utilizate greșit în construcții ca: cel mai *suprem* omagiu, condiții foarte *optime*, mai *superior / inferior* ș.a.

¹¹⁴ Cuvintele de origine germană terminate în *-er* au tratament diferențiat: *chelnier*, *ober*, *traminer*, dar: *șaltăr*, *ștecăr*.

¹¹⁵ Pentru împrumuturile din franceză cu *-s- / -ss-* intervocalic, nu există o regulă clară: *regisseur* > *regizor*, dar *masoquiste* > *masochist*, sau: *causeur* > *cozeur*, dar *poseur* > *poseur*.

chiamă (cheamă)¹¹⁶
 chibrite (chibrituri)
 chics (chix)
 chievian, kievlean (kievean)
 chiliancă, ciliană (chiliană)
 chimono (chimonou)¹¹⁷
 chineji (chinezi)
 chinoros (chinoroz)
 chino-japonez (sino- ~)
 chintezentă (chintesență)
 chinuie (chinuiește)
 chirpic (chirpici, fără pl.)
 chitări, ghitară (chitare)
 chiulasă (culasă)
 chiurasă, -sat (cuiurasă, -sat)
 chivòt, -uri (chivot, -e)
 Cibela (Cibele)
 cicatrici (cicatrice, sg.=pl.)
 ciment, țiment (ciment)
 cincia (a cincea)
 cinerarie (cineraria)
 cine-va (cineva)
 cinsprezece (cincisprezece)
 cîntez, -ă (cintez, -ă)
 cinzeci (cincizeci)
 ciobotă, -tar (ciubotă, -tar)
 ciocăne (ciocănește)
 ciocănitore, -toare (~, -tori)
 cionti (ciunti)
 ciorchină (ciorchine)
 circomferință (circumferință)
 circomflex (circumflex)
 circumciziune (circumcizie)
 circumlocuțiune (circumlocuție)
 circumvoluțiune (circumvoluție)
 cireșile (cireșele)¹¹⁸
 cirilic (chirilic)
 cismă, -mar (cizmă, -mar)
 cistoscopuri (cistoscoape)
 ciucur (ciucure)

¹¹⁶Pentru a nu greși diftongul de după *h*, e bine să se apeleze la o formă monoftongată: a chema, chem, procedeul fiind valabil pentru toate situațiile de acest gen: gheară - gheruță, gheată - ghete, gheață - ghețuș.

¹¹⁷Norma nu oferă un criteriu unic și clar de tratare a împrumuturilor terminate în -o accentuat (v. nota la *cazino*).

¹¹⁸V. nota de la *căpșunile*.

ciuruie (ciuruiește)
 civilizatoriu, -rii (civilizator, -i)
 cârciume, -mei (cârciumi, -mii)
 cârcni (cârcni)
 cârji, -jii (cârje, -jei, sg. cârjă)
 cîți-va, cîte-va (cîtiva, cîteva)
 clar-obscur (clarobscur)
 clasificatoriu, -rii (clasificator, -i)
 clămpăne (clămpănește)
 clefăiește (clefăie)¹¹⁹
 cloșcăi (cloștii)¹²⁰
 clujan (clujean)
 cnezi (cneji)
 coade (cozi)?
 coaje (coajă)
 coale (coli)¹²¹
 cociorbă (cociorvă)
 cocîrji, -jește (cocîrja, -jează)
 cocker (cocher)
 cocktail (cocteil)
 cocoană (cucoană)
 coconet (cuconet)
 coconiță (cuconiță)
 cocoțează (cocoăță)
 cocsacîz (cocsagîz)
 codirișcă (codiriște)
 coherent, -rență (coerent, -rență)
 colace, colacuri (colaci)
 còlaps (colàps)
 colastră (coraslă)
 colăcer (colăcar)
 colbuit (colbăit)
 colcăiește (colcăie)
 colcot (clocot)
 colinzi (colinde)
 colizie (coliziune)
 coloare (culoare)
 coloneli (colonei)
 coltucuri (coltuce)
 comanac (comănac)
 combaină (combină)
 combăiner (combiner)

¹¹⁹ Inconsecvență inexplicabilă în tratarea verbelor provenite din interjecții imitative.

¹²⁰ Genitivul femininelor are bază de plural: *cloști*, în cazul de față.

¹²¹ Preferință firescă pentru economicitatea formei, ca și în cazul variantelor *boli*, *școli*, nu însă și în cazul variantei *coperți*, în ciuda similitudinii cu *burți*, *hărți* ș.a.

combinațiune (combinație)
 combustibile, s.n. (-bili, s.m.)
 comos (comatos)
 companii (companii)
 compensațiune (compensație)
 competență (competență)
 complex (complet)
 complexa,-re,-t (completa,-re,-t)
 compleu,-uri (complet,-uri)
 complimentar (complementar)
 concepțiune (concepție)
 conciziune (concizie)
 concluziune (concluzie)
 concluziv (conclusiv)
 conducêți-l (conduceți-l)
 conectivi (conective)
 confecțiuni (confecții)
 confederațiune (confederație)
 conflagrațiune (conflagrație)
 conflictiv (conflictual)
 conformațiune (conformație)
 confuși (confuzi)
 confuziune (confuzie)
 congressmen (congressman)¹²²
 conjucție, -juncțiune (conjuncție)
 conjurațiune (conjurație)
 conmesean (comesean)
 conrupe,-rupție (corupe,-rupție)
 consanguin (consangvin)
 considerațiune,-uni (considerație,-ții)
 consimțimînt,-uri (consimțămînt,-minte)
 consolațiune (consolație)
 conspirațiune
 constituțiune
 constricțiune (constricție)
 consumpțiune (consumpție)
 contagia (a contamina)
 containăr (DEX: container, DOOM: container)
 contemplează (contemplă)
 contingent (contingent)
 continuum (continuu)
 contoar, comptoar (contor)
 contra-alto (contralto)
 contra-argument (contraargument)

---

¹²² V. nota de la biznesmen.

contravețiune, -uni (-venție, -venții)
 contribuțiune
 conturbează (conturbă)
 conture (contururi)
 contuziune, -uni (contuzie, -zii)
 convaleșcență (-scență)
 convențiune (convenție)
 conversie (conversiune)?
 convicție (convicțiune)¹²³
 convingeți-l (convingeți-l)
 convoiuri (convoaie)
 convoluțiune (convoluție)
 convulsione (convulsie)
 copcie, -cii (copcă, copci)
 cooperativă (cooperativă)
 coperți (coperte)¹²⁴
 copiează (copiază)
 copta (coopta)
 corcodea, -dele (corcodușă, -șe)
 corcodușile (corcodușele)¹²⁵
 coreograf (coregraf)
 Cordoba (Còrdoba)
 corintean, -teni (-tian, -tieni)
 corijent, -jență (corigent, -gență)¹²⁶
 corneii (corneei)¹²⁷
 cornier (cornieră)
 coroziv (corosiv, dar: -ziune)
 corporațiune
 corvadă, -voade (corvoadă, -vezi)
 cosciug (coșciug)
 coseți-l (coăseți-l)
 còșer (cùșer)
 coșmare (coșmaruri)
 cotețuri (cotețe)
 cotidiane (cotidiene)¹²⁸
 cotiugă (cotigă)
 cotrobăie (cotrobăiește)
 covercă (covergă)

¹²³ Preferință nemotivată pentru o formă neeconomică (v. nota de la *ablație*).

¹²⁴ Altă formă neeconomică (trei silabe în loc de două) preferată în mod inexplicabil.

¹²⁵ V. nota de la *căpsunile*.

¹²⁶ Dar, *a corija*, *a dejivra*, *dejivror* ș.a. - inconsecvență generatoare de greșeli de care nu vorbitorul este vinovat.

¹²⁷ În cazul de față, identitatea sg. - pl.: *cornee*, nu justifică prima variantă.

¹²⁸ Din păcate, nu mai este de actualitate distincția (utilă totuși) dintre adjectivul: (preocupări) *cotidiene* și substantivul: *cotidiane* (de mare tiraj).

coviți (covița)
 cox,-erie (cocs,-erie)
 crano / cranilogie (craniologie)
 crăcan (crăcană)
 crățiți (crățițe)
 crează (creadă)
 credêți-l (crêdeți-l)
 credinți (credințe)
 creea,-t (crea,-t)
 creem, creeați (creăm, creați)
 creere, creind (creare, creînd)
 cremvurst, cremvuști (crenvurșt,-i)
 creștinătate (creștinătate)
 creuzot (creozot: extras de gudron)¹²⁹
 cruciată,-te (cruciadă,-de, dar cruciat,-ți)
 cruji (cruzi)
 crustacei (crustacee)
 cuadrant (cvadrant)
 cuadratură (cvadratură)
 cuadru plu,-plex (cva-)
 cuantùm (cuântum)
 cubelc (culbec)
 cufăre (cufere)
 culuar (culoar)
 cumătrie (cumetrie)
 cuminica (cumineca)
 cumnățicăi,-chii (cumnățelei)¹³⁰
 cunoștêți-l (cunoășteți-l)
 cuprindêți-l (cuprindeți-l)
 curăți,-țind,-țește (curăța,-țind, cùrăță)
 cùrăți (tu cureți)
 curcubeuri (curcubeie)
 curtuazie (curtoazie)
 curvărâsie (curvăsărie)
 cuvintează, cuvîntă (cuvîntează)
 cvantă (cuantă)
 evantum, cuantùm (cuântum)
 evarț (cuarț)
 cvazi- (cvasi-)
 d`a capo (dacapo) DEX: da capo
 dactile (dactili)
 dagherotip (daghereotip)

¹²⁹ Contaminare cu *creuzet* (recipient pentru reacții chimice).

¹³⁰ Argumentul probabil este forma de plural *cumnățele*; dar analogia cu *bunicăi*, *bunichii* este de asemenea un argument: este vorba de aceeași categorie a numelor de rudenie.

दौर (dairu)
 damast (damasc)
 damnație (damnațiune)
 daneji (danezi)
 daravelă (daraveră)
 dară (dar)
 dară-mi-te (darămite, darmite)
 darvinism (darwinism)
 dasupra (deasupra)
 dă, di (de)
 dădêți-l (dați-l)
 dădut (dat)
 dălbăza (dăbălăza)
 dălii (dalii)
 dărmătură (dărmătură)
 dăruie (dăruiește, dar: năruie)
 dăunăzi (deunăzi)
 deaceea, deacea (de aceea)
 dealtfel (de altfel)
 deambulațiune (deambulație)
 debraia (debreia)
 decalcifica (decalcifia)
 decemvrie (decembrie)
 declamatoriu, -rii (declamator, -i)
 declamează (declamă)
 decojit (descojit)
 decretă (decretează, dar: secretă)
 dedesupt (dedesubt)
 defalcă (defalchează)
 defaimă (defăimează)
 definitor (definitoriu)
 defilee (defileuri)
 degivra (dejivra)
 degluțiune (degluțiție)
 deie (dea)
 dejalenă (dejalen)
 dela (de la)
 delauden (dilauden)
 delicatetă, -ta (delicatețe, -țea)
 delicvent (delincvent)
 denominare (DEX: denominalizare)
 denotează (denotă)
 Densușeanu (Densusianu)
 de oarece (deoarece)
 de o potrivă (deopotrivă)
 deprecațiune (deprecație)

depresie (depresiune)¹³¹
 depunëți-l (depuneți-l)
 dereteca (deretica)
 dermatoloagă (dermatologă)
 deroghează (derogă)
 derută, mă ~ (mă derutează)
 descălica (descăleca)
 descălțează (descalță)
 deschia (descheia)
 desconspira (deconspira)
 descopere, el ~ (el descoperă)
 desoperta (decoperta)
 descotoșmăna, -nează (descotoșmăni, -nește)
 discriminare (discriminare)
 desdoi (dezdoi)
 desfășură (desfășoară)
 desjuca (dejuca)
 deslănțuit (dezlănțuit)
 desmembra (dezmembra)
 desmierda (dezmierda)
 desminți (dezminți)
 desnodămînt (deznodămînt)
 desperez, disperez (desper, disper)
 despersonalizat (depersonalizat)
 despuiază (despoaie)
 desprindëți-l (desprindeți-l)
 dessărat (desărat)
 desșuruba (deșuruba)
 destăinuie (destăinuiește)
 distructiv (distructiv, dar: destructibil)
 desumflat (dezumflat)
 deszice (dezice)
 deșchide (deschide)
 deșeală (deșală)?
 deșeartă (deșartă)¹³²
 deșee (deșeuri)
 deșertiza (desertiza)
 deșteptează (deșteaptă)
 detalia, -t (detalia, -t)¹³³
 dete (dădu)

¹³¹ Este un caz în care, datorită polisemantismului, s-ar fi impus recomandarea ambelor forme: *depresie* (nervosă) / *depresiune* (intramontană).

¹³² V. nota de la *așază*.

¹³³ Dubla etimologie dată în DEX: it. *dettagliare*, fr. *détailer*, justifică ambele variante; numai o derivare autohtonă din *detaliu* sau renunțarea la sursa franceză ar îndreptăți repudierea variantei *a detalia*.

detenție (detențiune)¹³⁴
 detoxifia (detoxifica)
 devinator, -i (divinatoriu, -rii)
 devinație (divinație)
 devoluție (devoluțiune)¹³⁵
 devoră (devorează)
 dezastros (dezastruos)
 dezăpezire (deszăpezire)
 debărez (dezbar)
 dezdoiește (dezdoie)
 dezinflație (deflație)
 dezinsectizare (dezinsecție)
 dezinterie (dizenterie)
 dejuga (dejuga)
 dezmeteci (dezmetici)
 deznodămînturi (-minte)
 dezvoltăiește (dezvăluie)
 diafragm (diafragmă)
 diagnosticuri (-tice)
 diascopuri (diascoape)
 diaspora (diăspora)
 diastolă (diastolă)
 dicho / dicotomie (dihotomie)
 dictonuri (dictoane)
 dicție (dicțiune)¹³⁶
 dieji (diezi)
 diforma (deforma, dar: diform, -itate)
 difuzie (difuziune)¹³⁷
 digerează (digeră)
 digestibil (digerabil)
 dihanii (dihăanii)
 diminueă (diminuează)
 dimirlie (dimerlie)
 dimisie (demisie)
 dinee (dineuri)
 dinlăuntru (dinăuntru)
 din potrivă (dimpotrivă)
 dintr-alt, -ă (din alt, -ă)
 dintrodată (dintr-o dată)
 din un / o (dintr-un / o)
 dioceză (dieceză)
 diochi (deochi)

¹³⁴ V. nota de la *ablație*.

¹³⁵ V. și *detenție*.

¹³⁶ V. *detenție*.

¹³⁷ Cuvînt polisemantic care ar trebui să se utilizeze în cîte o variantă pentru fiecare sens.

diplodocus (diplodoc, -doci)
 dipteră (dipter, s.n.)
 diptic (diptic)
 direcțiune (direcție)
 diriginție (dirigenție, dar: diriginte)
 dirijui (dirija / dirigui)
 discernăminturi (fără pl.)
 disciplini (discipline)
 discipolă (fără fem.)
 discipul (discipol)
 discriminator (discriminatoriu)
 disculpează (disculpă)
 discuțiune (discuție)
 disperare (desperare)
 disperat (desperat)
 dispersiune (dispersie)
 displacem,-ți (displăcem,-ți)
 dispozițiune (dispoziție)
 distincțiune (distincție)
 disturbează (disturbă)
 dividente (dividende)
 dizertație (disertație)
 dizident (disident)
 dizlocare (dislocare)
 dizmierda (dezmierda)
 dîn (din)
 dîrmox (dîrmoz,-ji)
 dîrzi (dîrji)
 doară (doar)
 dobînde,-dei (dobînzi,-zii)
 doctorici (doftorici)
 doctoriță (dòctoriță)
 dogorî,-tor (dogori,-tor)
 dolicocefal (dolihocefal)
 doljan (doljean)
 dolomit (dolomită)
 dòmînă (domină, dar: predòmînă)
 donchijotism, -șotism (-hotism)
 doniți (donițe)
 dorinți (dorințe)
 Dostoievski (Dostoevski)¹³⁸
 douăzecelea (douăzecilea)¹³⁹
 drăcuie (drăcuiește)

¹³⁸ Aceasta este transliterarea corectă din limba rusă.

¹³⁹ Baza este *douăzeci*, nu *zece*.

drăgălașe fată! (drăgălașă ~)
 drângăni (drîngăni, dar: zdrângăni)
 drenă (dren)
 Drezda (Dresda)
 dromaderă (dromader)
 ducêți-l (dùcêți-l)
 dugheni (dughene)
 duminică (duminică)
 dumiri, domiri (dumeri)
 dușman (dușmân)
 duzine (duzini)
 ebonit (ebonită)
 ecatombă (hecatombă)
 eccleziast (ecleziast)
 echinid (echinidă)
 echinox (echinocțiu)
 echinoxial (echinocțial)
 eclere (ecleruri)
 ecluziune (ecloziune)
 eco-sistem (ecosistem)
 Ecuba (Hecuba)
 èden (edèn)
 edițiune (ediție)
 efigie (efigie)
 efracțiune (efracție)
 eften (ieftin)
 egrasie (igrasie)
 egzemă (eczemă)
 elementî (elemente)¹⁴⁰
 eleșteu, -uri (heleșteu, -teie)
 eleuzine (eleusine)
 eliofob (heliofob)
 elizabetan (elisabetan)
 elocință (elocvență)
 elocuție (elocuțiune)
 elveți (helveți, dar: elvetic)
 embargou (embargo)¹⁴¹
 embrioane (embrioni)
 emiciclu (hmiciclu, dar: emisferă)
 emisie (emisiune)¹⁴²
 emitiv (emisiv)
 emulațiune (emulație)

¹⁴⁰Polisemantismul termenului face utilă varianta primă care are șansa de a se impune.

¹⁴¹V. nota de la *bandou*.

¹⁴²Alt polisemantic care ar necesita utilizarea ambelor variante: *emisie* de gaze / *emisiune* radiofonică.

engleji (englezi)
 engros (angro)
 enibahar (ienibahar)
 enupăr (ienupăr)
 enumăr (enumer)
 enumărare (enumerare)
 epicurianism / reism (epicurism, dar kantianism)
 epingea (ipingea)
 epitafe (epitafuri)
 epitrahil (patrafil)
 epitrop (epitrop)
 epizod (episod)
 epocă (èpocă)
 epolete (epoleți)
 erbar (ierbar)
 erbos (ierbos)¹⁴³
 eritrocită (eritrocit)¹⁴⁴
 ermeneutică (her-)
 ermit (eremit, dar: ermitaj)
 erupțiune (erupție)
 escavator (excavator)
 eschibiție (exhibiție)
 eschimoș (eschimos,-și)
 eshatologic (escatologic)
 espectativă (expectativă)
 estinctor (extinctor)
 estorca (extorca)
 estuaruri (estuale)
 eșafoduri (eșafode)
 eșarpă (eșarfă)
 eșire (ieșire)
 etatic (statal, dar: etatism, etatizare)
 eteroclit (heteroclit)
 eterogrefă (heterogrefă)¹⁴⁵
 ethos (etos)
 etimonuri (etimoane)
 etruști (etrusci)
 etțetera, et caetera (etcetera)
 etu, etuuri (etui,-iuri)

¹⁴³Termenii științifici se scriu și se pronunță însă fără iodizarea lui *e*: erbacee, erbicid, erbivor, erborizare.

¹⁴⁴Denumirile celulelor sangvine au un statut neunitar: eritrocit, fagocit, limfocit, macrocit, megalocit, microcit, monocit, trombocit, dar: leucocită.

¹⁴⁵Cînd *etero-* înseamnă *eter* (eteroman = consumator dependent de eter), el se scrie numai așa; cînd înseamnă *alt*, *diferit*, se poate scrie și *etero*: eterogen, etero, și *hetero*: heteromorf, heterosexual, și în ambele feluri: eterodox / heterodox.

evantaiuri (evantaie)
 evantaliu (evantai)
 evi (evuri)
 evulsie (evulsiune)
 exaedru (hexaedru)
 exagon (hexagon)
 exametru (hexametru)
 exanguu (exsanguu)
 exalada (escalada)
 exalator (escalator)¹⁴⁶
 excamota (escamota)
 excapadă (escapadă)
 excavațiune (excavație)
 excede, excedă (excedează)
 excortă (escortă)
 excroc (escroc)
 exercită (exèrcită)
 exhaustor (exhaustor)
 exhibă (exhibează)¹⁴⁷
 exhortație (exortație)
 expediator (expeditor)
 expiațiune (expiație)
 expozee (expozeuri)
 expozițiune (expoziție)¹⁴⁸
 expre (expres, -ă)
 expresiune (expresie)
 extensie (extensiune)
 extincțiune (extincție)
 extirpează (extirpă)
 extorca (estorca)
 extrovertit (extravertit)
 exudat (exsudat)
 face-se (facă-se)
 factor poștal (factor ~)
 fagocită (fagocit)¹⁴⁹
 fagur (fagure)
 faldur (fald)
 falș (fals)
 fascicol, -ă (fascicul, -ă)
 fașină (fascină)

¹⁴⁶Termeni din aceeași familie cu *escală*, provenind din același etimon cu românescul *scară*.

¹⁴⁷Dar: inhibă / inhibează.

¹⁴⁸Polisemantic care face utilă existența ambelor variante: *expoziție* (etalare) / *expozițiune* (parte introductivă).

¹⁴⁹V. nota de la *eritrocită*.

faximil (facsimil)
 făcem,-ți (facem,-ți)
 făgașuri (făgașe)
 făgărășan (făgărășean, dar: Transfăgărășan)
 fălticenean (fălticinean)
 fărămicios (fărîmicios)
 fărămitură, fărîmitură (fărîmătură)
 făрма (fărîma)
 fărtat (fîrtat)
 fășie (fișie)
 felceriță (fêlceriță)
 feldmareșal (fêldmareșal)
 felicit,-ă (felicît,-ă)
 femure (femururi)
 fer (fier)¹⁵⁰
 feraluminu (feroaluminu, dar: metalazbest)
 ferar, ferărie (fierar,-ărie)
 fereastră, fierăstrău (ferăstrău)
 ferăstrăuri (ferăstraie)
 ferbe (fierbe)
 ferigă (fêrigă)
 feșe (feși)
 fetișe (fetișuri)
 feudă (feudă)
 filiațiune (filiație)
 filigrană, filigram (filigran)
 filodendrôn (filodêndron)
 filoloagă (filologă)
 filosofie (filozofie)¹⁵¹
 filozofă (filozoafă)
 fineței (fineții)¹⁵²
 firăv (firav)
 firmitură (firimitură)

¹⁵⁰ Compusele și derivatele din terminologia tehnico-științifică se scriu și se rostesc însă cu varianta *fer*: feric, feros, feroaliaj, feromagnetic, feronerie ș.a.

¹⁵¹ Este o formă hibridă: nici etimologică, nici fonetică; cei ce nu sînt de acord cu principiul fonetic, ar trebui, dacă ar fi consecvenți, să scrie *phylosophie*, *physică*, *musică*.

¹⁵² Amintim că genitivul femininelor (indiferent de număr) înseamnă plural plus articolul hotărît / nehotărît: *case*(i / lor) / (unei, unor) *case*, regulă de la care sînt exceptate în mod consecvent doar femininele în *-ie* hiat care adaugă articolul *-i* la această formă: *cîmpie-i*, celelalte articole adaugîndu-se la forma de plural: (unei, unor) *cîmpii* / *cîmpii*(lor); pentru femininele fără formă de plural, norma nu dă o rezolvare unică, vorbitorul fiind nevoit să memoreze fiecare caz în parte - soluție cu totul nerezonabilă; în cazul de față, forma de genitiv are ca bază un plural neadmis: *fineți*, cel admis fiind *finețuri*.

firitisi (hiritisi)
 fitile (fitiluri)
 fișii, fișăi (fișii)
 flacării (flăcării)
 flagele (flageluri / flageli)
 flanea, flanel (flanelă)
 flaști (flasci)
 Flòrii (Floarei)¹⁵³
 flutur (fluture)
 flușuratec (flușuratic)¹⁵⁴
 foarfec, foarfecă (foarfece, sg.=pl.)
 foarte optim (optim)¹⁵⁵
 foietaj (foitaj)
 fondă (fundă)
 football, futbol (fotbal)
 foraiber (foraibăr, dar: ober)
 forăș (fărăș)
 forjerie (forjărie)
 fortificant (fortifiant)
 foto-copie (fotocopie)
 Fox Terrier (foxterier)
 franceji (francezi)
 franțuzi (franțuji)
 frecție (fricțiune)¹⁵⁶
 frecționa (fricționa)
 frești (fresce)
 frigănea (friganea,-nele)
 frîngèți-l (frî`ngeți-l)
 frî`nghie (frînghie)
 frîuri (frîie)
 fructă (fruct)
 frunzișe (frunzișuri)
 fudui (fuduli)
 fugînd (fugind)
 fuleuri (fulee)
 fumuar (fumoar)
 funerarii (funeralii)
 furie (fùrie)
 furtun,-e (furtunuri)
 fuselaj (fuzelaj)

¹⁵³ Numele proprii nu comportă alternanțe fonetice: floarea / (petalele) florii, dar Floarea / (soțul) Floarei; tot așa: Ileana / Ileanei.

¹⁵⁴ Forma corectă a sufixului, în toate derivatele, este *-atic*, nu *-atec*: nebunatic, tomnatic, vărătic ș.a.m.d.

¹⁵⁵ V. nota de la *cel mai suprem*.

¹⁵⁶ Variante necesare, totuși, în egală măsură: *frecție* (masaj) / *fricțiune* (frecuș, dezacord).

fușcel, fuștel (fuscel)
 fuziform (fusiform)¹⁵⁷
 gabrioleță (cabrioleță)
 galimatie (galimătias)
 fangrenă (cangrenă)
 gazeifica (gazifica)
 găietan (găitan)
 gălbenare (gălbinare)
 găluști (găluște)
 gărgăune (gărgăun)
 geacă, gecă (DEX: giacă, -ce)
 geambarale (geamparale)
 geantă fără pneu (jantă)
 gemen (geamăn)
 gemet (geamăt, dar: scremet)
 generalissim (generalisim)
 genativ (genitiv)
 genicologie (ginecologie)
 genocide (genociduri)
 genoflexiune (genuflexiune)
 gentlemen (gentleman, -meni)¹⁵⁸
 gențiene (gențiane)
 genunche, genuchi (genunchi, sg.=pl.)
 geografie (ge-o-, nu: geo-)
 gestapou, ghestapo (gestapo)¹⁵⁹
 gheonoaie, gheunoaie (ghionoaie)
 gherontologie (gerontologie)
 gheto, ghetto (ghetou)¹⁶⁰
 ghiară (gheară)
 ghiată (gheată)
 ghiață (gheață)
 ghilemele, ghilemete (ghilimele)
 ghimerlie (ghimirlie)
 ghirlânzi (ghirlande)
 ghișeuri (ghișee)
 gitară, -tări (chitară, -re)
 ghiudem (ghiuden)
 ghivetă (chiuvetă)
 gingaș (gingaș)
 gingină (gingie)
 ginte (gintă)

¹⁵⁷ Inconsecvență a noimei: fr. fusiforme → fusiform, fr. fuselage → fuzelaj.

¹⁵⁸ V. nota de la *bizinismen*.

¹⁵⁹ V. nota de la *bandou*.

¹⁶⁰ V. nota de la *cazino*.

gips (ghips)
 Giurăscu (Giurescu)
 giurgiuvea (cercevea)
 giuvaer, juvaer (giuvaier)
 givraj (jivraj)
 gîdili,-lește (gîdila, gîdilă)
 gîdilitură (gîdilătură)
 gîgăi (gîgâi, găgăi)
 gîngav (gî`ngav)
 glaciațiune (glaciație)
 glagorie (glagore)
 glaspapîr (glâspapir)
 glaucomuri (glaucoame)
 glazvand (glasvand)
 glăvoacă (zglăvoacă)
 glodoros (gloduros)
 glomerul (glomerulă)
 glonte (glonț)
 gnui (gnu, invar.)¹⁶¹
 goden (godin)
 godine (godinuri)
 gogeamite (cogeamite)
 gogoășe caldă (gogoășă)
 gogoșerie (gogoșărie)
 graffiti-ul (graffito-ul)¹⁶²
 grangure (grangur)
 graure (graur)
 grăunț (grăunță / grăunte)
 greiere (greier)
 grepfruit (grepfruit)¹⁶³
 greșală,-le (greșeală,-șeli)
 grezie (gresie)
 grije (grijă)
 grilajuri (grilaje)
 grimer (grimeur, dar: frizer)
 grindini (grindine)
 gris (griș)
 grotească (grotescă)¹⁶⁴
 grunțuros (grunzuros, zgrunțuros)
 guerilă (gherilă)
 guguman (gogoman)

¹⁶¹ Nu are formă de plural, ca și *bantu* sau *guru*.

¹⁶² *Graffiti*, ca și *addenda*, *marginalia*, sînt forme de plural, incompatibile cu articole la forma de singular.

¹⁶³ DEX admite și varianta etimologică *grape-fruit*.

¹⁶⁴ Ca și *dantescă*, *livrescă*, dar: *pitorească*, nu *pitorescă*.

gunguri (gînguri)
 habitacluri (habitacle)
 hachițe (hăchițe)
 Hajdău (Hasdeu)
 haidem,-ți (hai, haide)¹⁶⁵
 halandala (alandala)
 halou (halò)¹⁶⁶
 halviță (alviță)
 hamger (hanger)
 harac (arac)
 harap (arap)
 harismatic (carismatic)
 harpagic (arpagic)
 harț (harță)
 harțag (arțag)
 hașeu (hașè)¹⁶⁷
 Havai, Haway (Hawaii)
 havuze (havuzuri)
 hălbi (halbe)
 hămăiește (hămăie)
 heghemonie (hegemonie)
 helenism (elenism)
 heleșteuri,-taie (heleșteie)
 helicopter (elicopter)
 helvetic (elvetic, dar: helveți)
 hematomuri (hematoame)
 hemistih (emistih)
 henger (hingher)
 heraclitan (heraclitian)
 hermetic,-tism (ermetic,-tism)
 hermitaj (ermitaj)
 heterogen (eterogen, dar DEX: heterosexual)
 heterosugestie (etero-, dar DEX: heteroterapie)¹⁶⁸
 hiatus (hiat)¹⁶⁹
 hidranți (hidrante)
 hieroglif (hieroglifă)
 igienă (igienă)

¹⁶⁵ Flexiune ilicită, fiind vorba de o interjecție; posibilă confuzie cu *uite*, care este verb la imperativ (formă contrasă din *uită-te!*).

¹⁶⁶ V. nota de la *bandou*.

¹⁶⁷ V. nota de la *bucle*.

¹⁶⁸ V. nota de la *etero-*.

¹⁶⁹ Specializarea semantică: *hiat* (pauză intervocalică) / *hiatus* (ruptură, discontinuitate) ar impune acceptarea ambelor variante, mai ales că există un precedent: *embol* / *embolus* (fără specializare semantică).

hilaritate (ilaritate)¹⁷⁰
 hiloți (iloți)
 hiper / hipofuncțiune (-funcție)
 hiperită (iperită)
 hipomneză (hipomnezie)
 histiociți (histiocite)
 hîrșii, hîrjîi (hîrșii)
 hîrtopuri (hîrtoape)
 hodini (odihni)
 hodolean (odolean)
 hogaș (făgaș)
 hoga (hoge)
 hogeac, ogeac (hogeag)
 holender (holendru)
 homeopter (homopter)
 homuncul (homunculus)
 horopsit (oropsit)
 horoscopuri (horoscoape)
 hotele (hoteluri)
 hrestomatie (crestomație)
 hultui (altoi)
 humanioare (umanioare)
 human,-oid (uman,-oid, dar: hominid)
 humoare (umoare)
 humor (umor)
 huntă (juntă, pr.: huntă)
 iabraș (abraș)
 ianuar (ianuarie)
 iarmarocuri (iarmaroace)
 ibricuri (ibrice)
 icarisaj (ecarisaj)
 iceberg (aisberg)
 icusar (icosar)
 ideie,-ia (idee, ideea)
 idiosincrazie (idiosincrasie)
 idropizie (hidropizie)
 ierbicid (erbicid)
 ierbivor (erbivor)¹⁷¹
 ieroglifă (hieroglifă)
 ignam (ignamă)
 ihter (icter)
 Iisus (Isus)

¹⁷⁰ Dar *ilar* și *hilar* înseamnă lucruri diferite (v. *Variante condiționate* - lexicale)

¹⁷¹ Dar: *ierbar*, *ierbărie*, *ierbos*.

Ilenei (Ileanei)¹⁷²
 iman (imam)
 imersie (imersiune)
 imparesilabic (imparisilabic)
 împeġat, împieġat (impieġat)
 implante (implanturi)
 impoliteță, -ța (impolitețe, -țea)
 impresiune (impresie)
 impunèți-i (impùneți-i)
 inamicție (inimicție)
 incastra (încastra, dar: incastru*)
 incaș (incas, -și)
 încitează (incită)
 incoherent (incoerent)
 incompetință (incompetență)
 incomplect (incomplet)
 incontinuu (încontinuu)
 incorpora (încorpora)
 in-cuarto (in-cvarto)
 inculpează (inculpă)
 incumbează (incumbă)
 indeciziune (indecizie)
 indelicateță, -ța (indelicatețe, -țea)
 indentic, -itate (identic, -itate)
 indigou (indigo)¹⁷³
 infart, -uri (infarct, -e)
 infuziune (infuzie, dar: fuziune)
 infuzoriu (infuzor)
 inhibează (inhibă, dar: exhibează)
 inicitate (inievitate)
 inoportuna (importuna)
 inseria (înseria)
 insinuos (insinuant)
 intars, -uri (intarsie, -sii)
 intențiune
 interacție (interacțiune)
 intercinează (interchineză)
 interesuri (interese)
 interetatic (interstatal)
 interferă (interferează)
 interlocuție (interlocuțiune)
 intervaluri (intervale)
 interview (interviu, dar: a interviewa)

¹⁷² Dar: (aripile) *ilenei* (insectă); v. nota de la *Florii*.

¹⁷³ V. nota de la *bandou*.

intinerar (itinerar)
 intoxic (intòxic)
 întreprindere (întreprindere)
 introiecțiune (introiecție)
 introna (întrona)
 introvertire (introversiune)
 invederat (învederat)
 inventă (inventează)
 involt (învolt, dar: dezinvolt)
 ipistat (epistat)
 ipocondru (ipohondru / hipocondru)
 ipsilon (epsilon)
 irachian (irakian)
 iridentist (iredentist)
 iridium (iridiu)¹⁷⁴
 islaz (izlaz)
 israelit (izraelit, dar: Israel)
 Istambul (Istanbul)¹⁷⁵
 itèm,-i (item,-uri)¹⁷⁶
 itinerariu,-rii (itinerar,-e)¹⁷⁷
 iuxtă (juxtă)
 izmeană (izmană)
 Izrael (Israel, dar: izraelit)
 îmbarchează (îmbarcă)
 îmbibează (îmbibă)
 îmbuibează (îmbuibă, dar: încuibează)
 îmbună (îmbunează)
 împăinjeni (împăienjeni)
 împărechea (împerechea)
 împedicat (împiedicat)
 împetrît (împietrit)
 împiedeca (împiedica)
 împielițat (împelițat)
 împieta (impieta)
 împingêți-l (împingêți-l)
 împletedit (împleticit)
 împrejmuie (împrejmuiește)
 împrêsură (împresoară)
 împuie (împuiază)
 împungêți-l (împungeti-l)
 împutește (împute)
 înafară (în afară)

¹⁷⁴Ca și *natriu*, *opiu*, dar: *atrium* / *atriu*, *radu* / *radium*.

¹⁷⁵Este o excepție de la regula că înainte de *p* și *b* se scrie *m*, nu *n*.

¹⁷⁶Puțin probabil să se impună această formă de plural.

¹⁷⁷Ca și: *seminar*, *telur*, dar: *onorariu*, *salariu*, *scenariu*.

înalbăstri (înălbăstri, dar: a albăstri)
 înăbușește (înăbușă)
 înădi (innădi)¹⁷⁸
 încarna (incarna, dar: încărna)
 încălica (incăleca).
 închipuiește-ți (închipuie-ți)
 încingêți-l (încingeți-l)
 încleie (încleiază)
 încoa, în coace (încoace)
 încotoșmăni,-nește (încotoșmăna,-nează)
 încovoiază (încovoie)
 înrimina (incrimina)
 încreștina (creștina)
 în crusta,-ție (incrusta,-ție)
 încuibă (încuibază, dar: îmbuibă)
 încunoștiința (încunoștința)¹⁷⁹
 încunună (încununează)
 în darn (îndarn)
 îndămînă (îndemînă)
 în de ajuns (îndeajuns)
 în de aproape (îndeaproape)
 îndemînatec (îndemînatic)
 indemnizație (îndemnizație)
 îndreptează (îndreaptă)
 îndreptui (îndritui, îndreptăți)
 îndrituie (îndrituiește)
 înduioșetor (înduioșător)
 înfășează (înfașă)
 înfășură (înfașoară)¹⁸⁰
 înfățează (înfață)
 înfășează (înfașă)
 înfătoșa (înfațișa)
 înfiltra (infiltă)
 înfiorează (înfioară)
 înfricoșetor (înfricoșător)
 înfulica (înfuleca)
 îngaim, îngăimez,-ează (îngăim, îngaimă)¹⁸¹
 îngăduiește (îngăduie)
 îngenunche (îngenunchează)

¹⁷⁸ Derivatele cu prefixul *în-* de la baze care încep cu *n*, se scriu cu *-nn-*: înănmoli, înănscurt, înnebuni, innegri, innegura, innobila, innoda, innoi, innora, innoroi; excepție fac doar a înăbuși și a înăduși.

¹⁷⁹ Contaminare cu *a înștiința* (< știință < a ști); lanțul derivativ pentru verbul în cauză este *a încunoștința* < *cunoștință* < *a cunoaște*.

¹⁸⁰ Dar: înconjură / înconjoară

¹⁸¹ Dar: înhaît, înhaț.

îngenunchiez (-chez, -chind)
 înghesuiește (înghesuie)
 îngrașe (îngrașă, să îngrașe)
 îngreui, -uie (îngreuiet, -iază)
 îngreun (îngreunez)
 îngroașe (îngroașă, să îngroașe)
 îngroșem (îngroșăm)
 îngurgita (îngurgita)
 înhaită (înhăitează)
 înjunghea (înjunghia, -ghiind)¹⁸²
 înjunghez (înjunghee)
 înlăcrămat (înlăcrimat)
 înlănțuiește (înlănțuie)
 înlăuntru (înăuntru)
 înmănunchia (-chea, -chind)
 innadins (inadins)
 innăbuși (înăbuși)
 innăcri (înăcri)
 innăduși (înăduși)¹⁸³
 innimeri (nimeri)
 innoroia, -iază (innoroi, -iește)
 innota (înota < înot)
 innoura (innora)
 innumăra (număra)
 inocula (inocula)
 însailă (însăilează)
 însăle (însele)
 înseila (însăila)
 însenină (înseninează)
 înstreina (înstrăina)
 însu-mi, -ți, -și (însumi...)
 înșeală (înșală)¹⁸⁴
 înșile (însele) înșiruiește (înșiruie)
 înșurupa (înșuruba)
 întabula (intabula)
 întindeti-l (întindeți-l)
 întitula (intitula)
 întîrzie (întîrzie)
 întorceti-vă (întoarceți-vă)
 întorsărăm (întoarserăm)
 intradevăr (într-adevăr)
 întrepid (intrepid)

¹⁸² Ca apropiat, apropiind.

¹⁸³ V. nota de la *înădi*.

¹⁸⁴ V. nota de la *așează*.

întretimp (între timp, dar: estimp)
 întrucîtvă (întru cîtvă)
 întrutotul (întru totul)
 întunerec (întuneric)
 înţelegēţi-l (înţelēgeţi-l)
 în un / o (într-un / o)
 învăluieşte (învăluie)
 învestmînta (înveşmînta)
 înveterat (inveterat, dar: învederat)
 înviază (învie)
 învinuie (învinuieşte)
 jartea, -le (jartieră, -re)
 jăcmăni (jecmăni)
 jălbi (jalbe)
 jeluie (jeluieşte)
 jenţi (jante)
 jeratec (jărativ)
 jersè (jerseu)¹⁸⁵
 jicni (jigni)
 jiglor, jicler (jiclor)
 jilāv (jilav)
 jinduie (jinduieşte)
 jivini (jivine)
 jmecher (şmecher)
 jnepen (jneapăn, jnepeni)
 jnur, jnurui (şnur, şnurui)
 jobene (jobenuri)
 jucăuşe fată! (jucăuşă)
 judecatei (judecăţii)
 jugār (iugār)
 Jugoslavia (Iugoslavia)
 jujău (jujeu)
 juma, jumate (jumătate)
 jurāmînturi (jurăminte)
 jurfîx (jur-fîx)
 juristconsult (jurisconsult)
 justetă, -ţii (justete, -ţei)¹⁸⁶
 juvaer (giuvaier)
 juvături (juveţe)
 kaiac (caiac)
 kakiu, -ie (kaki, invar.)
 knock-down (cnocdaun)
 knock-out (cnocaut)

¹⁸⁵ Dar: buclè, haşè, panè, sotè.

¹⁸⁶ Neavînd plural, adaugă articolul *-i* la forma de singular (v. nota de la *fineţei*)

Korea (Coreea)
 Lafontaine (La Fontaine)
 laiță (laviță)
 lămpas (lampàs)
 lăncie, lăncii (lance, lănci)
 lapis-lazzuli (lapislazuli)
 lăriță (lărice)
 lature (latură, -turi)
 lăcaș (locaș)¹⁸⁷
 lăcătușerie (lăcătușărie)
 lăcrăma (lăcrima)
 lăcrămioară (lăcrimioară)
 lăfăială (lăfăire)
 lălăială (lălăire, lălăit)
 lămîiele (lămîile)
 lăncer (lăncier)
 lăstare (lăstari, dar: vlăstare)
 leășină (leșină)
 lèctică (lectică)
 lefei (lefii)¹⁸⁸
 lefi (lefuri)
 legitim (legitim, i-, ne-)
 lehamete (lehamite)
 lehuză (lăuză)
 Leibnitz (Leibniz)
 lesmajestate (lezmaiestate)
 leșiatic (leșietic, dar: roșiatic)
 lêșin eu (eu leșin)
 letopiseț, -i (letopisêt, -e)
 leturghie (liturghie, dar liturgic)
 leucocit (leucocită)¹⁸⁹
 leucoplasturi (leucoplaste)¹⁹⁰
 levențică (levănțică)
 lezbiană (lesbiană)
 libațiune (libație)
 libidòu (libido)¹⁹¹
 libreturi (librete)¹⁹²
 liceean, -că (licean, -ă)

¹⁸⁷ Recomandare neplăcut constrîngătoare: să numești în același fel o nișă și un așezămînt de cult sau de cultură.

¹⁸⁸ Genitiv cu bază de plural neacceptat: *lefii* - *i* (v. infra).

¹⁸⁹ Inconsecvență în tratarea denumirii celulelor sangvine: eritrocit, fagocit, limfocit, macrocit, megalocit, microcit, monocit, dar leucocită.

¹⁹⁰ Probabilă contaminare cu *pasture*, -ri.

¹⁹¹ V. nota la *bandou*.

¹⁹² Ar fi totuși utilă distincția librete CEC / libreturi ale unor opere.

licornă (licorn)
 ligheane (lighene)¹⁹³
 lighioaie, -oi (lighioană, -ne)
 limace, limax (limăx)
 limane (limanuri)
 limbajuri (limbaje)
 limonăzi (limonade)
 linden, -i (lindină, -ne)
 lingerie, linjerie (lenjerie)
 liniștei (liniștii)¹⁹⁴

? Dar: *iridiu, natriu, opiu* și: *atrium / atriu, radiu / radium*.

lintiți (lintițe)
 lințoliuri (lințolii)
 lipăiește (lipăie)
 loaial (loial)¹⁹⁵
 locațiune (locăție)
 locustă (lăcustă)
 locvaci (locvace, invar.)¹⁹⁶
 logaritmă, -me (logaritm, -i)
 loje (lojă, loji)
 lojei (lojii)
 lombago (lumbago)¹⁹⁷
 longeron (lonjeron)
 lornetă (lornietă)
 loton (lòto)
 lostun (lăstun)
 lubrefiant (lubrifiant)
 lucie (lùcie)
 lumbalgie (lombalgie, dar: lumbago)
 luminiscentă (luminescență)¹⁹⁸
 lunatec (lunatic)

¹⁹³ Forma *ligheane* atestă o firească și benefică tendință către un sistem unitar, întrucât marea majoritate a neutrelor păstrează diftongul *ea* la plural, indiferent de origine, desinență sau de corpul lor fonetic: *geam(uri)*, *meleag(uri)*, *leagăn(e)*, *ocean(e)*, *ochean(e)*, în opoziție cu femininele care îl reduc la vocala *e*: *damigeană, -gene*, *dugheană -ghene*, *geană - gene*, excepțiile de la această regulă fiind relativ puține. Din acest motiv, varianta neadmisă (încă) are șansa de a rezista.

¹⁹⁴ Formă de genitiv bazată pe un plural inexistent: *liniști -i* (v. nota de la *fineței*)
 linoleu (linoleum)

¹⁹⁵ Dar: *amplouat / amploaiat* (v. și *voaiaj*).

¹⁹⁶ Cu câteva excepții (*robace, tenace*), adjectivele terminate în *-ce* sînt invariabile: *atroce*, *eficace, factice, ferice, feroce, locvace, mordace, motrice, perspicace, precoce, propice, veloce, verace, vivace*.

¹⁹⁷ Dar: *lombar, lombalgie, lombartroză, lombosciatică, lombotomie*.

¹⁹⁸ Probabilă contaminare cu *reminiscentă*.

luntri (luntre, sg.=pl.)
 luxurie,-rii (luxură,-ri)
 macaze (macazuri)
 macedonian (macedonean, dar: caledonian)
 macrame (macrameu)¹⁹⁹
 macrò (macròu)²⁰⁰
 macrocosmos (macrocosm)
 mafie (mâfie)
 magaoaie (măgăoaie)
 magazinier (magaziner)²⁰¹
 magnetită (magnetit)
 magnezită (magnezit)
 maiestos (maiestuos)²⁰²
 maieu (maiou)²⁰³
 mai inferior / superior (inferior / superior)²⁰⁴
 Majestate (Maiestate)
 malachit (malahit)
 malacov (malacof)
 mami (mamei)
 mangel (mangăl)
 mantăi (mantale)
 marabut (marabu)
 marcheting (marketing)
 marchidan (marchidan)²⁰⁵
 marei (maree, sg.=pl.)
 marfar (mărfar)
 marghilomană (marghiloman)
 maritim (maritim)
 marje,-je (marjă,-je)
 marmoră (marmură, dar: marmorean)
 marmurii (marmurei)
 marochiner (marochinier, dar: magaziner)
 marochinerie (marochinărie)²⁰⁶

¹⁹⁹ Dar: buclè, haşè, panè, sotè.

²⁰⁰ Dar: *bando, embargo, gestapo, halo, indigo, libido* şi: *şevro / şevrou*.

²⁰¹ Împrumut din franceză: *magasinier* (DEX); numai că în franceză termenul *magasin* este polisemantic, însemnând şi magazin, şi magazie, pe când în română magazin înseamnă altceva decât magazie; prin urmare, şi derivatele ar trebui să aibă forme diferite.

²⁰² Ca *respectuos, voluptuos*, dar: *ritos*.

²⁰³ Se va întâmpla, probabil, ceea ce s-a întâmplat cu forma *transperant*, care s-a impus în cele din urmă.

²⁰⁴ V. nota de la *cel mai suprem*.

²⁰⁵ Termeni înrudiţi, dar împrumutaţi din surse diferite, în momente diferite.

²⁰⁶ Formă discutabilă, întrucât nu este un derivat de la *marochin*, cu sufixul *-ărie*, ci un împrumut (apud DEX) din fr. *maroquinerie*.

maron (maro)
 marșrută (marșrut)
 martirolog (martirologiu)
 mascūr (māscūr, dar: mascūl)
 mass-mediei (mass-mediilor sau invar.)²⁰⁷
 matricial (DEX: matriceal)
 matriculă (matricolă)
 matrod,-ji (matroz,-i)
 mātūr (matūr)
 maurească (maurescă)
 mazochism (masochism)
 mauzoleu,-leuri (mausoleu,-lee)
 măcieș (măceș)
 măgăreață (măgăriță)
 măgheran, -ghiran (maghiran)
 măiastre (măiestre)
 mălaiuri (mălaie)
 mănuchi (mănunchi)
 mărgărint (mărgărit)
 măsălarită (măselariță)
 mătăhală (matahală)
 mătușe,-șe (mătușă,-și)
 mătușei (mătușii)
 mătrăguni (mătrăgune)
 mǎzgăli (mǐzgăli)
 meandă (meandru)
 medicalo-... (medico-...)
 medicamentație (-cație)
 medicinii (medicinii)
 mediteraneu,-nee,-nean (mediteranean,-ă)
 mediumatic (mediumnic*)
 megacosc (megacosmos, dar: macro / microcosm)
 menaje (menajuri)
 meneger (manager)
 menueturi (menuete)
 mercelizat (mercerizat)
 meritos (merituos)
 mesadă (misadă)
 mesagiu (mesaj, dar: mesager)
 Mèsia (Mesia)
 mesuță (măsuță, dar: mescioară)
 metanie,-tanii (mătanie,-tânii)
 meterezuri (metereze)
 metoh (metoc)

²⁰⁷ Ca și *addenda*, *graffiti* sau *marginalia*, *mass-media* este un plural.

metro (metrou)²⁰⁸
 metropolă (metrôpolă)
 meزالină (mesalină)
 mezolină (mesolină)
 mici-burghezi (mic-burghezi)²⁰⁹
 microcosmos (microcosm)
 migmatită (migmatit)
 migrație (migrațiune)²¹⁰
 Mile, Milo (Mille, Millo)
 mileu (milieu)
 milezimă (milesim)
 miluie (miluiește)
 mingie, -gii (minge, -gi)
 mingiei (mingii acesteia)
 mintă (mentă)
 minuție (minuție)
 miracul (miracol, dar: miraculos)
 miros (miròs)
 miruie (miruiește)
 misanscenă (mizanscenă)
 misoghin (misogin)
 misteriu, -rii (mister, -e)
 mistuiește (mistuie)
 mitrică (metrică)
 mizèr (mizer)
 mizilic (mezelic)
 mîi tu (mîni < a mîna)
 mîngî`ie (mî`ngîie)
 mî`nică (mîneacă)
 mînușă (mănușă, dar: mînușită)
 mînzi (mînji)
 mîțișoare (mîțișori)
 mlădie (mlădiază)
 moduli (module)
 mojdei, -uri (mujdei-e)
 molatec (molatic)
 molift, -ți (molid, -zi)
 moliftă (molitvă)
 monetă (monedă, dar: monetar)
 monezi (monede)

²⁰⁸ V. nota de la *macro*.

²⁰⁹ Acord ilicit, întrucît valoarea de bază a termenului *burghez* fiind aceea de adjectiv, determinantul său nu poate fi decît adverb (cuvînt neflexibil și deci neacordabil); întreaga structură este însă un substantiv compus, cu flexiune la al doilea termen.

²¹⁰ Dar: emigrație, imigrație.

monocită (monocit)²¹¹
 monogram (monogramă)
 monticulă (monticul)
 morbideță, -ța (morbidețe, -țea)
 morbideței (morbideții)²¹²
 mordaci (mordace, invar.)²¹³
 mormăiește (mormăie)
 mormînturi (morminte)
 mosafîr (musafîr)
 moscal (muscal)
 motele (moteluri)
 mototoluri (mototoale)
 mòtrice (motrice)
 mottò (mòto)²¹⁴
 moțăiește (moțăie)
 mucigai (mucegai)
 mucigăi (mucegăi)
 mucios (mucos)
 muge (mugește)
 mugure, -le (mugur, -ul, dar: strugurele)
 muieratec (muieratic)
 mulcomi (molcomi)
 mulinè (mulineu)²¹⁵
 mulinet (mulinetă)
 multelor (multor)
 mulțami (mulțumi)
 mumifia (mumifica)?
 mursica (murseca)
 muschet (muschetă)
 muselin (muselină)
 mușcel (muscel)
 mușchetar (muschetar)²¹⁶
 mușchiular (muscular)
 mușchiulos (musculos)²¹⁷
 mușinoi, moșinoi (mușuroi)
 mușuroiuri (mușuroaie)
 muștuc (muștiuc)

²¹¹ V. nota de la *leucocit*.

²¹² Genitiv avînd ca bază un plural inexistent: *morbideți* - *i*.

²¹³ V. nota de la *locvacî*.

²¹⁴ Omonimie supărătoare cu *moto* din *motocros*, auto *moto*, pe care vorbitorii, cu drept cuvînt încearcă s-o evite.

²¹⁵ V. nota la *jerse*.

²¹⁶ Fenomen numit etimologie populară: nu e vorba de persoane cu *mușchi* puternici, ci de mînuitori de *muschete* (arme de foc cu fitil).

²¹⁷ Din fr. musculaire, musculoux, lat. musculosus (apud DEX).

muște (pe mutește)
 nainte (înainte)
 nalt (înalt)
 nanghin (nanchin)
 Napole (Napoli, Neapole)
 napoletan (napolitan)
 natrium (natriu)²¹⁸
 naturaleții (naturaleței)²¹⁹
 nautilus (nautil)²²⁰
 năcăjit (necăjit)
 năduh (năduf)
 nărod (nerod)
 năruiește (năruie)
 nășicăi, nășichii (nășicii)²²¹
 năștēm (năștem)
 năuntru (înăuntru)
 năzare (năzărește)
 năzuie (năzuiește, dar: năruie)
 neauă (nea)
 necesită (necèsită)
 necroloage (necrologuri)
 nedeiele (nedeile)²²²
 nefondat (nefundat)
 neghini (neghine)
 negoța (neguța, dar: negoț)
 nemeți (nămeți)
 neoane (fără pl.)
 nepoțicăi, -chii (nepoțelei)²²³
 nesațiu (nesaț)
 nescaiva (niscaiva)
 netam-nesam (tam-nesam)
 neurom (nevrom)
 neurotic (nevrotic, dar: neuronice)
 neurotomie (nevrotomie)
 nevedi (năvodi)
 new-york-ez (newyorkez)²²⁴

²¹⁸ Ca și: *iridiu, opiu*, dar: *atrium / atriu, radiu / radium*.

²¹⁹ Neavînd plural, adaugă articolul *-i* la forma de singular.

²²⁰ Ca și *hiat*, dar: *tractus, homunculus* sau *embol / embolus*.

²²¹ Tratament discriminator inexplicabil: ar trebui să aibă același tratament ca și *bunicăi, bunicii, bunicții*, considerate corecte în egală măsură.

²²² Pluralul este *nedei*.

²²³ Probabil pentru că pluralul este *nepoțele*; ar trebui avut însă în vedere că există un precedent: *bunicăi, bunicii, bunicții*.

²²⁴ Folosirea cratimei nu se justifică, întrucît derivatele de la nume proprii compuse se scriu legat, iar sufixarea nu afectează forma originală a termenului, ca în cazul *poesc /*

nicăirea, nicăiurea (nicăieri, nicăierea)
 niciun / o, nici-un / o (nici un / o)
 Nicolaie (Nicolae)
 Niger (DEX: Nigeria)
 no. (nr.)
 noatin (noaten)
 nobleță, -ța (noblețe, -țea)
 nobleții (nobleței)²²⁵
 nodule (noduli)
 noembrie, noiembrie (noiembrie)
 noianuri (noiane)
 noii aleși / născuți / veniți (nou-aleșii / născuții / veniții)²²⁶
 nomol (nămol)
 non-conformist (nonconformist)
 nonparel (nonpareil)
 noptatec (noptatic)
 norei (nurorii, dar: Norei)
 noștrii, voștrii (noștri, voștri)²²⁷
 notocordă (notocord)
 noulea (nouălea)
 nour (nor)²²⁸
 nu adu / du / fă / zi! (nu aduce / duce / face / zice!)?
 nu fii prost! (nu fi ~!)?²²⁹
 nunciatură (nunțiatură)
 nu se rentează (nu rentează)
 nutrient (nutriment)
 oaspe (oaspete)
 oastei (oștii)
 obăr (ober)²³⁰
 obărliht (oberliht)
 obcine (obcini)
 obeji (obezi)
 obiecțiune (obiecție)
 oblete (obleț)
 obligator (obligatoriu)
 obrazuri (obraji / obraze)
 obroc (oboroc)

---

poë-esc, unde a doua variantă are o rațiune.

²²⁵ Neavînd plural, se ia ca bază pentru genitiv, forma de singular.

²²⁶ Compuse (prin alăturare) cu flexiune și articulare numai la ultimul termen; primul avînd aici valoare de adverb, nici nu se pune problema flexiunii.

²²⁷ În nici o situație nu se scriu cu *-ii*.

²²⁸ Se acceptă totuși derivate de la termenul neadmis: *nouraș*, *nourel*.

²²⁹ Forma negativă a imperativelor este identică cu cea a infinitivului (forma din dicționar), nu cu cea afirmativă.

²³⁰ Ca: chelner, traminer, dar: șaltăr, ștecăr.

obsearvă (observă)
 obstacola (obstacula)
 obstacul (obstacol)
 obștie (obște)
 obștai (ofsaïd)
 obzeci (optzeci)
 ocină (obcină)
 ocluzie (ocluziune)
 ocluziv (oclusiv)
 ocnîți (ocnițe)
 ocupă-se! (ocupe-se!)
 odaliști (odalisce)
 odată ce / cu (o dată ~)
 odogaci (odagaci)
 odoleană (odolean)
 odorog,-it (hodorog,-it)
 oenologie (enologie)
 oftalmoscopuri (-scoape)
 oftigos (ofticos)
 ogeac (hogeag)
 olană (olan)
 olandezi (olandezi)
 oleandru (leandru: le-)
 olecșoară (olecușoară)
 olfacțiune (olfacție)
 olicăi (olecăi)
 olocaust (holocaust)
 omide,-dei (omizi,-zii)
 omitiv (omisiv)
 omnibus (omnibuz)
 omnibuzuri (omnibuze)
 omniștient (omniscient)
 omomorfism (homomorfism)
 oneiro- (oniro-)
 onomatopei (onomatopee, sg.=pl.)
 onomatopeii (onomatopeei)
 onomatopeile (onomatopeele)
 onorar,-e (onorariu,-rii)²³¹
 opacificare (opacifiere / -cizare)
 opaluri (opale)
 apaxită (opaxit)
 opiniază (opinează)²³²

²³¹ Ca și: *salariu, scenariu*, dar: *itinerar, seminar, telur*.

²³² Infinitivul este *a opina* (< fr. opiner, lat. opinari), nu *a opinia* (< opinie).

opium (opiu)²³³
 oprobu (oprobriu)
 opsprezece, optîsprezece (optsprezece)
 optălea, optîlea, optelea (optulea)
 opturație (obturațir)
 oracul (oracol, dar: oracular)
 orangutan (urangutan)
 orațiune (orație)
 orăcăiește (orăcăie)
 orășan (orășean, dar: N.T.Orășanu)
 orbecăie (orbecăiește)
 orcine, orce, orcum, orcînd (oricine...)
 ordalie (ordălie)
 ordinei (ordinii)
 oreon (oreion)
 orfeverie (orfevrărie)²³⁴
 organòn (òrganon)
 orhestră (orchestră)
 Origen (Origene)
 origină,-na (origine,-nea)
 ori și cine / ce... (orișicine, orișice...)
 ortensie (hortensie)
 o să trebuie (o să trebuiască, va trebui)
 ospățuri (ospete)
 ostatec (ostatic)
 oșan (oșean)
 otgon (odgon)
 oticuri (otice)
 oțeri (oțări?)
 oțetît (oțetit)
 ovăs (ovăz)
 ozeneu (ozene / O.Z.N.)
 paceaură (paceaură)
 pacfon (pacfong)
 pachiderm (pahiderm)
 pachistanez (pakistanez)
 paciulie (paciuli)
 padine (padini)
 paianjen (păianjen)
 pajeră (pajură)
 palavragi,-geală (pălăvrăgi,-geală, dar: palavragiu)
 paleativ (paliativ)

²³³ Dar: atrium / atriu, radiu / radium.

²³⁴ Sursa franceză (DEX) îndreptățește de fapt varianta repudiată; numai o derivare din *orfevru* cu sufixul *-ărie* ar îndreptăți forma recomandată.

pàlie (palie)
 palùx (DEX: pàlux)
 pampa (pampas)
 panaceea (panaceul)
 panaceuri (panacee)
 pandativ (pandantiv)
 Pandemonium (pandemoniu)
 pandișpane (pandișpanuri)
 paniculă (panicul)
 panoptic, panòpticum (panòptic)
 papii Ioan (papei ~)²³⁵
 papricăș (pàpricaș)²³⁶
 Paracelsius (Paracelsus)
 paraclisuri (paraclise)
 paradisiac (paradiziac)²³⁷
 parapeți (parapete)
 parapòn (paràpon)
 parbrizuri (parbrize)
 parfeu (parfe)²³⁸
 paremiar (parimiar)
 parking (parching)
 parmalîc (parmaclîc)
 parodont (parodonțiu)
 paronomazie (paronomasie)²³⁹
 parteruri (partere)
 particulă (particulă)
 Parzifal (Parsifal)
 pasări (pășări)
 pasă-mi-te (pasămite)
 pasență (pasiență)
 paspoale (paspoaluri)
 passe-partout (paspartu)
 pașopt (patruzeci și opt, dar: pașoptist)
 Paștile (Paștele)²⁴⁰
 patê (pateu)²⁴¹
 patinuar (patinoar)

²³⁵ Ca și *tată*, se comportă ca un feminin; deci: mamei, papei, tatei.

²³⁶ Contaminare cu Celsius.

²³⁷ Recomandare nu tocmai rațională, avînd în vedere că atît baza *paradis*, cît și sufixul *-iac* există și în limba română și că, oricum, nu există o regulă clară pentru *-s-* intervocalic din împrumuturile franceze.

²³⁸ V. nota de la *bucle*.

²³⁹ V. nota de la *chermeză*.

²⁴⁰ Pentru varianta *Paști*, articularea ar trebui să fie *Paștii*; dar cum DOOM nu clarifică problema, e mai bine să se utilizeze varianta *Paște-le*.

²⁴¹ V. nota de la *jerse*.

patlagică (pătlăgică,-gea)
 patlagină (pătlagină)
 patrioată (patriotă)
 patrusprezece (paisprezece)
 pălincă (palincă)
 păltinișan (păltinișean)
 până (pînă)
 păpușe,-șei (păpușă, păpuși,-șii)
 părău, pîrău (pîrîu)
 pătuiag (pătuiac)
 pătuluri (pătule)
 pedaler (pedalier)
 pedestal (pedestal)
 pedigri, pedigree (pedigriu)
 pediogeneză (pedogeneză)
 pègas (pegàs)
 pegmatită (pegmatit)
 peizaj, peisagiu,-gii (peisaj,-e)
 pejorativ (peiorativ)
 pelegrin (peregrin)
 Peloponez (DOOM: Pelopones)
 penajuri (penaje)
 Pentateuħ (nu: te-uh, ci: teuh)
 pentrucă (pentru că)
 penurie (penurie)
 peplum (peplu)²⁴²
 percèptor (perceptòr)
 perchiziționa (percheziționa)
 perciun (perciune)
 percuțiune (percuție)
 peree (pereuri)
 peremptoriu (permptoriu)
 pergamoid (pegamoid)
 periază (perie)
 pericarde (pericarduri)
 perină (pernă, dar: perinița)
 permisivitate (permitivitate)²⁴³
 persian (persan)
 personagii (personaje)
 persuaziv (persuasiv)
 Pèru, Pèrul (Perù, Perùul)
 perturbător (perturbator)
 petagog,-ic (pedagog,-ic)

²⁴² Dar: atrium / atriu.

²⁴³ Deci a permite > permitiv(itate), dar: a omite > omisiv, nu omitiv.

peteală (beteală)
 petec (petic)
 petițiune (petiție)
 petro-dolar (petrodolar)
 petruit (pietruit)
 piaptăn (eu pieptăn / un pieptene)
 pickup (pick-up)
 pictoriță (pictoriță)
 piedecă (piedică)
 pipten (piptene,-ni)
 pieri! (piei!)
 pierire (pieire)
 piersice (piersici)²⁴⁴
 petrificat (petrificat, dar: pietruit)
 pieți,-ții (piețe,-ței, dar: vieți,-ții)
 pilotă (pilotă)
 pioneză, pineză (piuneză)
 pipărat (piperat)
 pipit (pepit)
 pirè, pireu (piurè)
 pismă (piză)
 pistile (pistiluri)
 pitagoreism (pitagorism)
 pitiriază (pitiriazis)
 pitorescă (pitorească)²⁴⁵
 pitroci (pritoci)
 pițigăi,-iește (pițigăia,-iază)
 pivă (piuă, dar: pive,-vei)
 pîlniuță (pîlnioară)
 pîntec, pîntecile (pîntece,-le)
 pîrîuri (pîraie)
 pîrte (pîrtie)
 plăcem,-ți (plăcēm,-ți)
 placheu,-chiu (blacheu)
 plafonuri (plafoane)
 plagiaturi (plagiate)
 plaje bună (plajă ~)
 plancardă (placardă)²⁴⁶
 planetarium (planetariu)²⁴⁷
 plapomă (plapumă)

²⁴⁴ Este singurul caz în care fructele și pomii au același plural; de regulă, fructele au pluralul în -e, iar pomii în -i.

²⁴⁵ Dar: burlescă, dantescă, humorescă.

²⁴⁶ Contaminare cu: pancartă.

²⁴⁷ Ca și acvariu, aviariu, delfinariu, dendrariu, serpentariu, terariu.

plapume,-mei (plăpumi,-mii)
 plăji,-jii (plaje,-jei)
 plăși,-șii (plase,-sei)
 plăzmui (plăsmui)
 plebicist,-uri (plebiscit,-e)
 plexiglăs (plèxiglas)
 pleziozaur (plesiozaur)
 plezni (plesni)
 plocadă, plocat (pocladă)
 plovăr (pulover)
 pluraluri (plurale)
 plutoner (plutonier)
 poansonuri (poansoane)
 pocâr, pocker (pocher)
 poclade (poclăzi)
 podeală (podeà)
 podeli,-lii (podele,-lei)
 pogorie (podgòrie)
 podmoale (podmoluri)
 poemă (poem)
 pòjghiță (pojghiță)
 poliamid (poliamidă)
 police (policar)
 policier (polisier)
 polinizare (polenizare)
 pòlip (polip)
 polisa (poliza)
 polisindet (polisindeton)
 politeță,-ța (politețe,-țea)
 poliți,-ții (polițe,-ței)
 polologhie (poliloghie)
 poncife (poncifuri)
 ponèi (pònei)
 pontèfice (pontifice)
 pontifex (pontif)
 pontou (poantou)
 popușoi (păpușoi)
 porfeu (portofel)
 portale (portaluri)
 porthart (porthartă)
 portice (porticuri)
 portmoneuri (portmonee)
 portolac, portulac (portulacă)
 portugheji (portughezi)
 posesie (posesiune)

posomoreală (posomorală)²⁴⁸
 postată (postată)
 Postdam (Potsdam)
 postăvuri (postavuri)
 postpozițiune (postpoziție)
 potențiale
 potere,-rei (poteri,-rii)
 potpuri (potpuriu)
 potroc (potroacă)
 potropop (protopop)
 prapor (prapur)
 pravili (pravile)
 praxă (praxis)
 praxeologie (praxiologie)
 prăpastii (prăpăstii)
 prăsea (plăsea)
 prăsili (prășile)
 prășilă (prășilă)
 preată (preată)
 preavizuri (preavize)
 precaut (precăut)
 precauțiune (precauție)
 precèptor (preceptòr)
 precede, preced (el / ei precedă)
 precesie (precesiune)
 precipită (precipită)
 preciziune (precizie)
 precoci (precoci)²⁴⁹
 predicțiune (predicție, dar: dicțiune)
 preerie (prerie)
 prelevează (prelevă)
 preliminar (preliminar)
 prematur (prematùr)
 primeni (primeni)
 premiză (premisă)
 preparațiune (preparație)
 prepeleag (prepeleac)
 prepeliță (prèpeliță)
 prepozat (prepus, antepus)
 prepuțiu (prepuț)
 prescripțiune (prescripție)
 prestațiune (prestație)
 presviteră, prezviteră (prezbiteră)

²⁴⁸ Sufixul fiind *-eală*, este inexplicabil de ce se recomandă această formă.

²⁴⁹ Invariabil; v. nota de la *atroce*.

prevèdere (prevedère)
 prevențiune (prevenție)
 prezidium (prezidiu)
 prezumție (prezumție)
 pricină (pricină)
 priicios (priincios)
 primăvară (primăvară)
 primenele,-lei (primeneli,-lii)
 primulă (primulă)
 prindèți-l (prindeți-l)
 prinsèrăm,-ți (prinserm,-ți)
 printr-alt,-ă (prin alt,-ă)
 prin un / o (printr-un / o)
 prisnel (prisnel)
 prișniță (prișniț)
 privaz (pervaz)
 priveliștei (priveliștii)
 prizmă (prismă)
 proceduri (procedee / proceduri)
 proclamează (proclamă)²⁵⁰
 procreere (procreare)
 procreind (procreînd)
 profile (profiluri)
 progesteronă (progesteron)
 progrom (pogrom)
 proiecțiune (proiecție)
 prompt (prompt)
 prooroc (proroc)
 propedeutică (-dèutică, dar: maieutică)
 proprietar (proprietar)
 pròpolis (propòlis)
 propozițiune (propoziție)
 propulsiune (propulsie)
 propunèți-l (propùneți-l)
 proscenium (prosceniu)
 proscomidie (proscomidie)
 prosèctor (prosector)
 prosopopee (prozopopee)
 prospecție (prospecțiune)
 prosperează (prosperă)
 prostovoluri (prostovoale)
 protocoluri (protocoale)
 protorax
 prototipe (prototipuri)

---

²⁵⁰ Ca și *aclamă*, dar: *clamează*.

psiho-analiză (psihanaliză)
 psiho-astenie (psihastenie)
 psifo-fizic
 Ptolomeu (Ptolemeu)
 pudibond (pudibund, dar: pudibonderie)
 pudoarei (pudorii)

? Genitiv bazat pe o formă de plural neadmisă: *pudori* - *i*.

pufoaică
 puiandri (puiendri)
 punctbaluri (punctbale)
 purcedînd (purcezînd)
 purcoi (porcoi: grămadă)
 purec, purece (purice, purici)
 pusnic (pustnic)
 puternicile (puternicele)
 Pythia (Pitia)
 răbîn (răbin)
 rachie (rachiuri)
 rădar (radăr)
 radioloagă (radiologă)
 raiat (reiat)
 raiștag (raihstag, scris: Reichstag)
 raliță (rariță)
 ramblee (rambleuri)
 rapele (rapeluri)
 rarissim (rarisim)
 rasoale (rasoluri)²⁵¹
 rașpăl, rașpilă (râșpel)
 răbuș (răboj)
 răchiți (răchite)
 rămi (rame)
 răscăcăra (răscrăcăna)
 răschira (rășchira)
 răschitor (rășchitor)
 răsplate (râsplăți)
 rău-făcător (răufăcător)
 răzuie (răzuiește)
 reazim (reazem)
 rèbo (rebò)
 recamieră,-re (recamier,-uri)
 recensăminte (recensămînturi)
 recenzor (recenzòr)

---

²⁵¹ Uzul specializat al celor două variante le face utile totuși pe amîndouă:
rasoale (oase), *rasoluri* (fierturi).

receptacol (receptacul)
 recesie (recesiune)
 rechizitor (rechizitoriu)
 recifi, recifuri (recife)
 recipienți (recipiente)
 recordmen (recordman)²⁵²
 recreat (recreat)²⁵³
 recursiune (recursie)
 redemțiune (redempțiune)
 redondant (redundant)
 reflectiv (reflexiv, dar: reflexivitate)
 reflecțiune (reflecție)
 reflexiune (reflexie)
 refracțiune (refracție)²⁵⁴
 refrenuri (refrene)
 regaluri (regale)
 regizor (regizor)
 regizoră (regizoare)
 regresie (regresiune, dar: progresie)
 regulamenturi (regulamente)
 regule (reguli)
 reintegrațiune (reintegrație)
 reîncarnare (reincarnare)
 relantiu (ralanti)
 remaioză (remaieză)
 remarci,-cii (remarce,-cei, dar: mărci,-cii)
 remarcile (remarcele)
 remi, reomi (rummy)
 remisie (remisiune)
 remorcă el (remorchează)
 renclodă, ringlotă (renglotă)
 renumerație (remunerație)
 repaos (repaus)
 reparațiune (reparație)
 repegior (repejor)
 repercursiune (repercusiune)²⁵⁵
 repertoar (repertoriu)
 repetit (repetat)
 reportèr (repòrter)

²⁵² V. nota de la *bizinismen*.

²⁵³ În structura verbului *a crea* apare *-ee-* numai când i se adaugă desinențele *-ez / -ează*: *creez, creează*; în toate celelalte situații, el conține un singur *-e-*.

²⁵⁴ Pentru deosebirea de sens dintre acești trei termeni, v. *Variante condiționate - lexicale*.

²⁵⁵ Cuvînt înrudit cu *repercutare*, nu cu *incursiune*.

repulsiune (repulsie, dar: pulsiune)
 resfira (răsfira)
 respectos (respectuos)²⁵⁶
 restei, -uri (resteu, -teie)
 restricțiune (restricție)
 resuscită (resuscitează, dar: suscită)
 reșo (reșou)
 retențiune (retenție)
 retractă (retractează)
 retransmisiune (retransmisie, dar: emisiune)
 retrospectie (retrospecțiune, dar: introspecție)
 reveion (revelion)
 revelatoriu, -rii (revelator, -i)
 reviziune (revizie, dar: viziune)
 revizor (revizor)
 rezidui, -dii (reziduu, -duuri)²⁵⁷
 rezistori (rezistoare)
 rezoluțiune (rezoluție)
 ridichie, -chii (ridiche, -chi)
 ridicul (ridicol, dar: a ridiculiza)
 ritor (retor)
 rituos (ritos)²⁵⁸
 riturnelă (ritornelă)
 rizic (risc)
 rîzgîia (răzgîia)
 robineți (robinete)
 robôtă (ròbotă)
 ròdeo (rodèò)
 rodezian (rhodesian)
 rododendròn, rododèndru (rododèndron)
 roduri (roade)
 ròlfilm (rolfilm)
 rondea (rondelă)
 roșiatic, roșietic (roșiatic, dar: leșietic)
 rotogol, -uri (rotocol, -coale)
 rotunzime (rotunjime)
 rouăi
 rozătură (rosătură)
 rubai, -uri (rubaiat, -e)
 rubinuri (rubine)
 rucsace, ruxaci (rucsacuri)
 rùliu, -lii (ruliu, -liuri)

²⁵⁶ Ca *maiestuos*, *voluptuos*, dar: *ritos*.

²⁵⁷ Probabilă contaminare cu *prezidiu*.

²⁵⁸ Dar: *maiestuos*, *respectuos*, *voluptuos*.

rumeor (rumeior)
 safc̃, safeu (sc̃if)
 sai! sc̃ari! (sari!)
 salar (salariu, dar: seminar)
 sanchilot (sanculot)
 sanda (sandală)
 samarinean (samaritean)
 sanghin, -guin (sangvin)
 sarai (serai)
 sară-! (sc̃arează-!)
 sarcomuri (sarcoame)
 sarică,-ce (sc̃arică,-ci)
 sarmală (sarma)
 satan (satană)
 sateloide (sateloizi)
 saten (satin, dar: şaten)
 sc̃atir (satir)
 satisface-! (satisfă-!)²⁵⁹
 sc̃aună (sc̃aună)
 sc̃a aibe (sc̃a aibă)
 sc̃a asmuţe,-ţească (sc̃a asmută)
 sc̃abiei (sabiei)
 sc̃a constituiască (sc̃a constituie)
 sc̃a coase, miroase (sc̃a coasă, miroasă)
 sc̃a crează, vază (sc̃a creadă, vadă)
 sc̃ăculeţi (sc̃ăculeţe)
 sc̃a deie, ieie (sc̃a dea, ia)
 sc̃a deşerte,-teze (sc̃a deşarte)
 sc̃ăhăstrie (sihăstrie)
 sc̃a hotărească, ocărească (-rască)
 sc̃a iese (sc̃a iasă)
 sc̃aivan (saivan)
 sc̃alaşuri (sc̃alaşe)
 sc̃ălbatec (sc̃ălbatic)
 sc̃ălbătăcit (sc̃ălbăticit)
 sc̃ălbătăciune (sc̃ălbăticiune)
 sc̃ălişte (silişte)
 sc̃ăneaţă (sc̃ăneaţă)
 sc̃a ploaie (sc̃a plouă)
 sc̃a puie, spuie (sc̃a pună, spună)
 sc̃a rămîie (sc̃a rămînă)
 sc̃a steie (sc̃a stea)
 sc̃a sughită (sc̃a sughiţe)

²⁵⁹ Dar: nu-l satisface! (formele negative sînt identice cu infinitivul totdeauna, cele afirmative numai uneori).

să trebuie (să trebuiască)
 să transceadă (-ceandă)
 să trimiță, scoată (-tă)
 sătuli (sătui, dar: fuduli)
 să ție, vie (să țină, vină)
 sbenguie (zbenguie)
 0scalpeluri (scalpele)
 Scaraoschi (Scaraoțchi)
 scălămbăia (scălîmbăia)
 schelălăi (chelălăi)
 scheleți (scelete)
 schivnic (schimnic)
 schizofren, -ă (-frenic, -ă)
 scholie (scolie)
 scîrțai, scîrții (scîrții)
 scoborî (coborî)
 scormone (scormonește)
 scosêrăm, -ți (scoà-)
 scotèți-l (scoâteți-l)
 scovergă (scovardă)
 screamăt (scremet, dar: geamăt)
 scrieți-l (scrieți-l)
 scrijela, -lează (scrijeli, -lește)
 scrim, scriți (scriem, -ți)
 scrinti, sclinti (scrînti)
 scripet, -e (scripete, scripeți)
 scurt-circuit (scurtcircuit)
 secere, -rea (seceră, -ra)
 secundă (secundă)
 secreter, -e (secretar, -e)²⁶⁰
 secrețiune (secreție, dar: discreție)
 segregatiune (segregație)
 seif (sèif)
 se îngroașe (se îngroașă, dar: să îngroașe)
 selenium (seleniu)
 semănătorism (sămănătorism)²⁶¹
 semilunei (semilunii)
 semiplanuri (sempiplane)
 sentinelă (santinelă)
 separè (separeu)²⁶²

²⁶⁰ O recomandare greu de acceptat din cauza omonimiei *secretar* (funcționar) - *secretar* (dulap).

²⁶¹ Se respectă forma impusă prin tradiție; indicație valabilă numai pentru revista *Sămănătorul* și curentul generat de ea.

²⁶² V. nota de la *jerse*.

septemvrie (septembrie)
 serenată (serenadă)
 serenissim (serenisim)
 serialuri (seriale)
 servici (serviciu)
 se străduie (se străduiește)
 sezisa (sesiza)
 sesiune (sesiune)
 sfârma (sfărîma)
 sfertodox* (sfertodox*)²⁶³
 sfîrteca (sfîrtica)
 sforăiește (sforăie)
 silhă (sihlă, dar: silhui)
 simboale (simboluri)
 simbol (simbòl)
 siminic (siminoc)
 simplissim (simplisim)
 simptoame (simptome, dar: sindroame)
 simptom, simptomă (simptom)
 simultan (simultan, dar: instantaneu)
 sinecdocă (sinècdocă)
 sinècură (sinecură)
 singuratec (singuratic)
 sinusal (sinuzal)
 sipèt (sipet)
 sireican (sărăcan)
 seringă (seringă)
 sismoterapie (seismoterapie)
 sistemă (sistem)
 sitiofobie (sitofobie)
 sitiomanie (sitomanie)
 sitronadă (citronadă)
 slalòm (slàlom)
 slăbăciune (slăbiciune)
 slănine,-nei (slănini,-nii)
 smalt (smalî)
 smaragd (smarald,-e)
 smeci (smeș)
 smeură (zmeură)
 smiorcăiește (smiorcăie)
 smîntînei (smîntînii)
 sofragerie (sufragerie)
 solicită (solicită)
 soliflucțiune (-xiune)

---

²⁶³ Ca *semidoct.*

solvește (solvă <a solvi)
 somnuros (somnoros)
 soprano (sopran)
 sorocuri (soroace)
 sovîrv, șovîrf (sovîrf)
 spădix, -dice (spadice)
 spalt (șpalt)
 spanioloaică (spaniolă)
 sparchetă (sparcetă)
 spasmuri (spasme)
 spătulă (spatulă)
 specific eu (eu specific)
 speculum (specul)
 spermanțetă (spermanțet)
 spese (speze)spicuie (spicuiește)
 spitaluri (spitale)
 spînatec (spînatic)
 spînji (spînzi)
 splendid (splendid)
 spondee (spondei)
 spontanu, -nee (spontan.-ă)
 sportsmen (sportsman)²⁶⁴
 sprijinește (sprijină, să strijine)
 sprinceană (sprînceană)
 sprot
 spunêți-i (spûneți-i)
 stachetă (ștachetă)
 stăfie (stafie)
 stambe (stămburi)
 status quo (statu-quo)
 stavili (stavile)
 stăruiește (stăruie)
 stejeriș (stejăriș)
 sterpezi (strepezi)
 stetoscopuri (stetoscoape)
 stiglete (sticlete)
 stohastic (stocastic)
 stomatoloagă (stomatologă)
 strachine, -nei (străchini, -nii)
 stranietate (straneitate)
 strapontin (strapontină)
 străduie (străduiește)
 stress (stres)
 streșină, -ne (streășină, streșini)

---

²⁶⁴ V. nota de la *bizinismen*.

striațiune (striație)
 strimt (strîmt)
 striptis (strip-tease, pr. striptiz)
 strugur (strugure, dar: mugur)
 studiou (studio)²⁶⁵
 stuh (stuf)
 subarboreți (subarboreturi)
 subbraț,-uri (subraț,-e)
 subcutan (subcutanat,-neu)
 subpat (supat,-uri)
 substituiește (substituie)
 subt (sub)
 subțioară (subsuoară)
 subvențiune (subvenție)
 succede,-ced (el / ei succedă)
 sudalme (sudălmă, dar: palme)
 suduiește (suduie)
 sufer,-e (sufăr, suferă, să sufere)
 suflă (sufleu)²⁶⁶
 sufrag (sufragiu)²⁶⁷
 sughit,-e (sughit,-ă, să sughită)
 sulcină (sulfină)
 sulemenit,-neală (sulmenit)
 suliți,-ții (sulițe,-ței)
 sumeți (semeți,-țește)
 supleții (supletei)
 suporți (suporturi)
 supracurente (-renți)
 suptire (subțire)
 surdo-mut (surdomut)
 surexcitat (surescitat)
 suscitează (suscită)
 suspendează (suspendă)
 suspensiune (suspensie)
 suspentă (suspantă)
 suspinuri (suspine)
 suspus (sus-pus)
 sutari (sutare)
 souveniruri (suveniruri)
 svon (zvon)
 șablonuri (șabloane)
 șalandă (șaland)

²⁶⁵ V. nota de la *bandou*.

²⁶⁶ V. nota de la *jerse*

²⁶⁷ V. nota de la *carnagiu*.

șalter (șaltăr)²⁶⁸
 șamot (șamotă)
 șanal (șenal)
 șantagist (șantajist)
 șantajuri (șantaje)
 șapțisprezece (șaptesprezece)
 șasesprezece (șaisprezece)
 șasezeci (șaizeci)
 șășiu (șașiu)²⁶⁹
 șăgui (șugui, dar: șagă)
 șeptic (sceptic)
 șea (șa)²⁷⁰
 șeasă (șasă)²⁷¹
 șeminee (șemineuri)
 șerpe, șearpe (șarpe)
 șfară (sfară)²⁷²
 șfarț (șvarț)
 șifonieră (șifonier)
 șindilă (șindrilă)
 șindrili,-lii (șindrile,-lei)
 șireag (șirag)
 șirete (șireturi)
 șivoi,-uri (șuvoi,-voaie)
 șleah (șleau)
 șleahte (șlehte)
 șoarec, șoarice (șoarece)
 șoarecile (șoarecele)
 șocolată (ciocolată)
 șodo (șodou)²⁷³
 șopocăi (șopăcăi)

²⁶⁸ Ca și *ștecăr*, dar: chelner, ober, tramîner.

²⁶⁹ Nu trebuie confundat cu *șasiu* (cadru metalic).

²⁷⁰ Este o formă discutabilă întucît, în toate cuvintele provenite din latină, secvența *ella* s-a transformat în *-ea*, după o lege fonetică mult mai veche și mai importantă decît regula stabilită de grămatici (valabilă în sine, dar perturbatoare printr-o aplicare mecanică în cîteva cazuri, printre care și acesta) ca după *ș / j*, în radical să urmeze *a*, nu *ea* (v. și nota de la *așează*).

²⁷¹ Și aici este vorba de o aplicare mecanică a regulii ca după *ș / j* în radical să urmeze *a* nu *ea* (v. supra); în timpul flexiunii după gen și număr, adjectivele (inclusiv cele de origine participială) comportă anumite alternanțe fonetice care nu sînt la liberă alegere: ales - aleasă, cules - culeasă, des - deasă, dres - dreasă, ... șes - șeasă, nu șasă.

²⁷² Este vorba de termenul (confundat cu *sfoară*) din care provin derivatele *șfărog*, *a sfărogi*, întîlnit în expresia *a da sfară în țară*.

²⁷³ V. nota de la *macro*.

șopru (șopron)²⁷⁴
 șoric (șorici)
 șoșoti (șușoti)
 șpicher (spicher)²⁷⁵
 ștand (stand)²⁷⁶
 ștandard (standard)
 ștart (start)
 ștat (stat)
 ștecher (ștecăr)²⁷⁷
 ștofă (stofă)
 ștrangula (strangula)
 stranietate (extraneitate)
 ștras (stras)
 ștuc (stuc)
 șugubeț (șugubăț)
 șure, șurei (șuri,-rii)
 șurup (șurub)
 șurupelniță (-belniță)
 șutòr (șutèr)
 șuvar (șovar)
 tabachere,-rea (-cheră,-ra)
 tabernacol (tabernăcul)
 tăcem,-ți (tăcèm,-ți)
 talaj (talaș)
 talancă (talangă)
 talazoterapie (talasoterapie)
 tailorism, tei- (taylorism)
 talismanuri (talismane)
 tălăngi (tălăngi)
 talonet (talonetă)
 tamburin (tamburină)
 tam-nesam (tam-nisam)
 tândem (tandèm)
 tandreță,-ța (tandrețe,-țea)
 tango (tangou)²⁷⁸
 tapeturi (tapete)
 tarà (tără, dar: darà)
 tarifuri (tarife)

²⁷⁴ Ca și în cazul *nour* > nouraș, nourel, nu se admite baza, dar se admite derivatul de la baza neadmisă: *șopruț*.

²⁷⁵ Cuvîntul este de origine engleză, nu germană.

²⁷⁶ Dubla etimologie: fr., germ. (DEX) justifică, de fapt, ambele variante.

²⁷⁷ Cuvintele de origine germană, terminate în *-er*, nu au un tratament unitar: chelner, ober, traminer, dar: șaltăr, ștecăr.

²⁷⁸ V. nota de la *macro*.

tatii (tatei, lui tata)²⁷⁹
 tavanuri (tavane)
 taxinomie (taxonomie)
 taxi (taxi)²⁸⁰
 tălhar (tîlhar)
 tălpig (tălpic)
 tămăduie (tămăduiește)
 trăgăni,-nește (trăgăna,-nează)
 trăîtea (trăîta, trăîtele)
 tătarăsc,-răște (tătărăsc,-rește)
 tăune (täun)
 tecucian (tecucean)
 teleton (teledon < teledonație)
 teluriu (telur²⁸¹)
 temniți,-ții (temnițe,-ței)
 tenismen,-mani (tenisman,-meni)²⁸²
 tentacol (tentacul, dar obstacol, oracol)
 tentațiune (tentație)
 terasă (teraz: soi de struguri)
 terfeloagă (terfelog,-loage)
 termină (tèmină)
 tèmină-te! (tèmină!)
 termodifuziune (termodifuzie, dar: difuziune)
 termoluminiscentă (-nescentă)
 teroarei (terorii)²⁸³
 terțiu,-l (terț,-ul)
 testicol (testicul)
 testosteronă (testosteron)
 tetravanghel (tetraevanghel)
 tèucă (tèică)
 Tezeu (Teseu)
 ticni (tihni)
 tighele (tigheluri)
 timpanuri (timpane)
 titirezuri (titirezi / -ze)
 tixit (ticsit)
 tîlcuie (tîlcuiește)
 tîlmaci (tălmaci)
 tînguie (tînguiește)
 tîrguie (tîrguiește)

²⁷⁹ Într-o variantă mai îngrijită: tatălui meu.

²⁸⁰ Ca și *alibi*, dar: crochiu, pariu, pedigriu, potpuriu.

²⁸¹ Ca *mercur*.

²⁸² V. nota de la *bizinismen*.

²⁸³ Dar: langoarei

tîrnăcopuri (tîrnăcoape)
 tîrnuie (tîrnuiește)
 tîrși (tîrși)
 todeauna (totdeauna)
 tombolă (tombolă)
 tomnatec (tomnatic)
 topazuri (topaze)
 topogan (pobogan)
 toporiște (toporiște)²⁸⁴
 topuze (topuzuri)
 torbă (tolbă)
 torpedò (torpèdo, dar: topedòul)
 tortă (tort: desert)
 trabuce (trabucuri)
 tract (tractus)²⁸⁵
 tràfic (trafic)²⁸⁶
 traheei (traheii)
 trahomă (trahom)
 tràminer (tramîner, pr.: -năr)²⁸⁷
 transcedat (-cens)
 transcede (transcende)
 transgresie (transgresiune)
 transportator (transportor)
 transperanturi (transperante)
 tranșeu (tranșee, sg.=pl.)
 tranzistor (tranzistòr)
 tranzite (tranzituri)
 trăgèți-l (trăgeți-l)
 trăznet (trăsnet)
 treanță (zdreanță)
 treapăd eu (eu trèpăd, dar: un treapăd)
 trèzi (treji)
 triboluminiscentă (-nescentă)
 trichineloză (trichinoză)
 triclînium (tricliniu)
 tricò (trîcou)
 tricomonoză (triconomază)
 trifoiște (trifoiște)
 trimete,-mes (trimite,-mis)
 trioade (trioduri)

²⁸⁴ Coadă de topor; a nu se confunda cu *toporișcă* (topor cu coada scurtă).

²⁸⁵ Ca și *homunculus* sau *embolus* (și embol), dar numai *hiat* și *nautil*.

²⁸⁶ Specializarea semantică: *tràfic* (rutier) / *trafic* (de influență), conferă o rațiune existenței celor două variante.

²⁸⁷ V. nota de la *chelnăr*.

triton (tritòn)
 triumfează (triumfă)
 trâmbiți (trîmbițe)trîndâv (trî`ndav)
 troieni (troiene)
 troiță (tròiță)
 troleuri (trolee)
 trolëibus (troleibùz, dar abr.: bus)
 trombocită (trombocit)²⁸⁸
 troncot (troncăt)
 tropăiește (tropăie)
 trozni (trosni)
 trunchea, -chez (trunchia, -chiez)
 trunchind, chere (-chiind, -chiere)
 trupșor (trupușor)

-----

tubercule (tubèrculi)
 tulpine (tulpini)
 tumoră (tumoare)
 tumultos (tumultuos)
 turbura (tulbura)
 turuiește (turuie)
 tutoră (tutoare)
 tutuie (tutuiește)
 tutulor (tuturor)
 ȕambaluri (ȕambale)
 ȕăpușă (ȕepușă)
 ȕărmure (ȕărm, -uri)
 ȕigare, -rea (ȕigară, -ra)
 ȕipet (ȕipăt)
 ȕiuiește (ȕiuie)
 ȕivil (civil)
 ȕopăiește (ȕopăie)
 ȕupăi (ȕopăi)
 ȕurțure (ȕurțur)²⁸⁹
 ucizînd (ucigînd)
 ucrainian, -nieni (-nean, -neni)
 uideo (huiideo)
 ulcior (urcior, dar: ulcea)
 uliți (ulițe)
 ultimile (ultimele)
 ultragiu, -gii (ultraj, -e)²⁹⁰

²⁸⁸ V. nota de la *eritrocită*.

²⁸⁹ Ca *mugur*, dar: fagure, strugure.

²⁹⁰ V. nota de la *carnagiu*.

ulubă (hulubă)
 umărar (umerar)
 umlăut (ùmlaut)
 undelemn (untdelemn)
 undrea (andrea)
 undula (ondula, undui)
 unelor (unor)
 unic (ùnic)²⁹¹
 unșpe, unspce, unsprece (unsprezece)
 ùrdu (urdù)
 ùrei sale(urii ~)
 uricios (urîcios)
 urini, -nii (urine, -nei)
 urmuz (hurmuz)
 urticare (urticarie)
 urui (hurui: a face zgomot)
 urui (urlui: a măcina)
 uscior, ușcior (ușor: cadrul ușii)
 ușernic (ușarnic)
 uța (huța)
 uzini (uzine)
 uztensile (ustensile)
 uzurpează (uzurpă)
 vagaboandă (vagabondă)
 vaginuri (vagine)
 vagoneți (vagonete)
 val-vîrtej (valvîrtej)
 valvulă (vâlvulă)
 varietè (varieteu)²⁹²
 vaso-dilatație (vasodilatație)
 vatei (
 vâtman (vatman)
 vax (vacs)
 văgăune,-nei (văgăuni,-nii)
 văleat (veleat)
 vălurit (vălurat)
 vâlvătaie (vîlvătaie)
 văpsi (vopsi)
 văratec (văratic)²⁹³
 veghia (veghea, -gheat)
 vehicol (vehicul)

²⁹¹ Dublă etimologie (lat., fr.) cu respectarea accentului din latină.

²⁹² V. nota de la *jerse*.

²⁹³ Dar mînăstirea *Văratec*, întrucît la numele proprii se respectă forma (chiar și greșită) din documentele oficiale.

velinți, -ții (velințe, -ței)
 venezuelean (-lan, -lian)
 ventiluri(ventile)
 ventricol (ventricul)
 ventrilog (ventriloc)²⁹⁴
 vergin, -ă (virgin, -ă)
 Verginia (Virginia)
 verific (verific)
 verigariu (verigar)
 vermănos (viernănos)²⁹⁵
 vernisajuri (vernisaie)
 vertije (vertijuri)
 vesteji (veșteji)
 vestmînt (veșmînt)
 vexator (vexatoriu)
 vexație (vexațiune)
 viajer (viager)
 vi-a dat (v-a ~)²⁹⁶
 victimile (victimele)
 viermicid / -form (ver-)
 vîgnetă (vinietă)
 vintiăc, -e (vîndiac, -uri)²⁹⁷
 vingălăc (vingalac)
 vin-o (vino)
 vi-o dau (v-o ~)²⁹⁸
 violonceluri (violoncele)
 virajuri (viraje)
 vis-à-vis (vizavi)
 visterie (vistierie)
 vișinile (vișinele)²⁹⁹
 vitezi (viteji)
 vitrai (vitrailu)
 vivaci (vivace)³⁰⁰
 vivisecțiune (vivisecție)
 vizunie (vizuină)
 vîjială (vîjiială)
 vîjii (vîjii)
 vîrlugă (zvîrlugă)

²⁹⁴ Din fr. ventriloque.

²⁹⁵ Varianta *ver-* apare numai în termenii culți: vermicid.

²⁹⁶ Forma *vi* se folosește numai în absența cratimei: *vi* se dă.

²⁹⁷ Din germ. *Windjacke* (jachetă de vînt).

²⁹⁸ V. supra: *vi-a dat*.

²⁹⁹ Numele fructelor fac pluralul în *-e*.

³⁰⁰ V. nota de la *locvacii*.

vîscozitate (vis-, dar: vîscos)
 vlah (valah)
 vlăstari (vlăstare, dar: lăstari)
 voaiaj (voiaj)³⁰¹
 vodcă, vutcă (votcă)³⁰²
 voevod, voivod (voievod)
 voivodat (voievodat)
 voluptos (voluptuos)³⁰³
 vrăbiei (vrabiei)
 vrăjbii (vrajbei)
 vrășmaș (vrăjmaș)
 vre-o, vre-un (vreo, vreun)
 vrîstnic, vîrsnic (vîrstnic)
 vroî, vroiam (voi, voiam sau: vrea, vream)
 vrun (vreun)
 vultùr (vùltur)
 vulvoi (vîlvoi)
 wallon (walon)
 yogin (yoghin)
 zahana (zalhana)
 zaiber (zaibăr)
 zamă (zeamă)
 zanana (zenana)
 zăpis,-uri (zăpis,-e)
 zăbăvi (zăbovi)
 zădarnic (zadarnic)
 zădări (zădări)
 zăduh (zăduf)
 zănatec, zînatec (zănatic)
 zbănțui (zbînțui)
 zbeg (zbeng: hîrjoană)
 zbenghi (benghi: semn)
 zbenguiește (zbenguie)
 zbierăt (zbieret)
 zbîrnăi (zbîrnîi)
 zbucni (izbucni)
 zdrăngăne (zdrăngănește)
 zdrențuros (zdrențaros)
 zèbu,-l (zebù, zebuul)
 zemi (zemuri)
 zgîmboia (zgîmboi)
 zgîndăra,-rască (-rea, -rească)

³⁰¹ Ca *loial*, dar: amplotiat / amploiat.

³⁰² Etimonul rusesc *vodka* justifică de fapt forma neadmisă.

³⁰³ Ca: *făstuos, maiestuos, merituos, respectuos*, dar: ritos

zgîndără,-răște (zgîndărește)
 zgîndări (zgîndări, dar: zădări)
 zgripsor (zgriptor)
 zgripturoi,-roaică (zgripto-)
 ziafet (zaiafet)
 ziceti-i (ziceți-i)
 zilier (ziler)

 ?

zmoală (smoală)
 zmulge (smulge)
 zumzăit (zumzet)
 zuvelcă (zăvelcă)
 zvastică (svastică)
 zvîntează (zvîntă)
 zvînturtec (zvînturatic)
 zvoană,-ne (zvón,-uri)

b. Inadecvări contextuale ?³⁰⁴

a *ateriza* pe Lună (a aseleniza – / a aluniza –)
 a avea *sensul* prezenței cuiva (sentimentul / senzația)
 a *călca* într-o nouă viață (a păși)
 a *acordarea* unei sancțiuni (aplicarea)
 a *da voce* gândurilor (glas)
 a *dăimui* un pod (a dura = a construi)
 a *determina* dacă (a decide / clarifica)
 a emigra *în* (din / a imigra în)
 a fi *cooperativ* (cooperant)
 a gresat *în* scara blocului (pe scara / în casa scării)
 a *indicat* că... (spus / precizat)
 a *pescui* raci (a prinde)³⁰⁵
 a rata *datorită* cuiva (din cauza)
 a rezida *din* (în)
 a *sădi* semințe (a semăna)
 a se da *în stambă* (stampă)
 a se *apleca* în fața eroilor (a se pleca)
 a se *scărpina* în nas (*scobi*)
 a se spăla *la* cap (*pe*)
 a trăi pe *spatele* cuiva (*spinarea*)
 cadavru *incendiat* (~ *incinerat*)³⁰⁶

³⁰⁴ Detectabile mai ales în traduceri.

³⁰⁵ E adevărat că DEX acceptă formula; totuși ....

³⁰⁶ Incendiul presupune dimensiuni foarte mari: el poate afecta o clădire, un stog de paie, o pădure, nu un cadavru.

cascade motocicletiste (*cascadorii*)
 ceea ce revine în a spune că... (*înseamnă*)
 certurile între soți (*dintre*)
 cerere pentru (*de*)
 conservarea cocorilor (*protejarea / ocrotirea*)
 cum nu trece *cămila* prin urechile acului (*cămila*: funia)
 da or ba (*ori*)
 de-a faț-ascunsă (*v-ați ascunselea*)
 de-o pildă (–)
 determinarea de a acționa (*hotărîrea*)
 distrugerea animalelor (*masacrarea, exterminarea*)
 divergențe între tandemul (*în / ~ membrii tandemului*)
 E adevărat sau e doar o *încîntare*? (*amăgire / vrăjeală*)
 emigrează în (*imigrează în / emigrează din*)
 fals pretext (– / fals motiv)
 fără ca nimeni să (*cineva*)
 fiecare din noi (*dintre*)
 haină din blană / import (*de*)
 halbă mare / mică (*halbă / țap*)
 iese prin ușă (*pe*)
 insistă pe (*asupra*)
 integrare cu (*în*)
 îmi place de x (–)
 întru promovarea (*pentru*)
 însăși oamenii (*chiar / oamenii înșiși*)
 învățămînt calitativ și performant (*de calitate*)
 mașină pentru (*de*)
 motor pe benzină (*cu*)
 nici în clin, nici în *mîneacă* (*mîneacă*)
 observă regulile (*respectă*)
 octava de șapte note (*gama*)
 oportunități de petrecere a vacanței (*ocazii, prilejuri*)³⁰⁷
 pămînturile acomodau populații ... (*găzduiau / favorizau*)
 persoană de reale calități (*cu*)
 pierdere a conștiinței (*cunoștinței*)
 plin cu (*de*)
 plus de asta (*în afară*)
 prin ajutorul cuiva (*cu*)
 prin avion (*cu avionul, dar: prin poștă*)
 relevă din ceva (*reiese, rezultă*)?
 resentimente asupra cuiva (*~ față de cineva*)
 s-a exprimat suficient de vag (*destul*)

³⁰⁷ *Oportunitate* înseamnă producerea la momentul potrivit și nu are plural; se poate vorbi de *oportunitatea* unei măsuri / legi, dar nu de *oportunități* de / pentru ceva.

se concentrează *pe* (*asupra*)
 se exprimă *de* altă manieră (*în*)
 se preocupă *cu* (*de*; dar: se *ocupă* cu)
 se pronunță *în* cunoscător (*ca*)
 se uită *prin* fereastră (*pe*)
 specializat *pe* politică internă (*în*)
 suferă *cu* (*de*)
sunetul trenului (*șuieratul* / *semnalul*)
 sursa *provine din* (*este*)
suscită panică (*produce, provoacă*) ?
 șoferul aflat la *bordul* mașinii (*volanul*)
tenta să (*încerca*; dar: îl *tenta* să = îl ispitea să)
 termocentrală *pe* cărbune (*cu*)
 trimite *pe* tren / avion (*cu* trenul / avionul)
 universitate *politehnică* (contradicție în termeni: *uni-* = *poli-*) ?

c. Construcții pleonastice / tautologice

a ateriza pe Pământ (a ateriza = a coborî pe Terra/Pământ)
 abuz *exagerat* de (abuz de = consum exagerat de)
 acum trei ani *în urmă* (acum trei ani = cu trei ani în urmă)
 a implora *din suflet* (a implora = a ruga din suflet)
 a pescui *pește* (a pescui = a prinde pește)
 a propulsa *înainte* (a propulsa = a împinge înainte)
 asigurarea *siguranței* popoarelor (a asigura = a garanta siguranța/securitatea)
 a-și aduce *aportul* (aport = contribuție adusă)
 a-și reveni în fire (a-și reveni = a-și veni în fire)
cel mai optim (optim = cel mai bun)
 cooperare *reciprocă*
dar însă /~totuși / ~ în schimb (dar = totuși = în schimb)
 dezvoltare *evolutivă* (dezvoltare = evoluție ascendentă)
extrem de fascinant (fascinant = extrem de atrăgător)
 genocid *în masă* (genocid = ucidere în masă)
 încercare/test *de probă* (test = probă = încercare)
 mai inferior/superior decât cineva (inferior/superior cuiva)
 nostalgii *din trecut* (gr. *nostos* = întoarcere)
 omagii *de recunoștință* (omagiu = manifestare a recunoștinței)
 panaceu *universal* (panaceu = leac universal)
 plantă *vegetală* (plantă = numele generic al vegetalelor)
 sanscrita *veche* (sanscrita = veche limbă indo-europeană)
simt un sentiment (a simți = a avea o senzație/ un sentiment)

d. Construcții sintactice greșite (cacologice) / cacofonice

a considera faptele (a lua în considerație ~)
 a invocat că (~ faptul că)
 a-i obliga să nu ... (a le interzice să ...)

a jongla banii (~ cu banii)
 a pica un examen (~ la un ~ / a rata un ~)
 a se enerva pe cineva (~ din cauza cuiva / a se supăra ~)
 a se interfera în (a interfera cu)
 a se vopsi la păr (a-și vopsi părul)
 asupra ceea ce (~ a ceea ce)
 a-și sforța sufletul (a-și forța ~ / a se sforța)
 care o știm cu toții (pe ~)
 cartea și caietul acestea (~ acesta)
 ca și elev (ca elev / ca și elevul x)³⁰⁸
 celei de a șaptea zi (~ zile)
 ce să facă ca să ne ajute (~ pentru a ne ajuta)³⁰⁹
 cheamă copiii (cheamă-i pe copii)
 câțiva zeci de ani (cîteva zeci ~)
 decizia care trebuie s-o luăm (pe care ~)
 din momentul ce (din moment ce: întrucît / din momentul în care)
 doi mai (două mai, dar: localitatea Doi Mai)
 ele sînt necesare de îndeplinit (ele trebuie îndeplinite / e necesar de îndeplinit
 aceste...)
 ei vor trebui să (va trebui ca ei să)
 entuziasmat de ceva (entuziasmat ~)³¹⁰
 eram să cad (era ~)
 este sceptic că (sceptic în privința faptului că)
 fără a nu face nimic (fără a face ceva)³¹¹
 funcție de (în ~)
 gravi bolnavi (grav ~)
 grele de purtat (greu ~)³¹²

? Lesbianismul este homosexualitatea practică de femei.

ideile *ce* le aveți (~ pe care ~)
 informația care o am (~ pe care ~)
 intoleranță asupra altor puncte de vedere (~ față de alte ~)
 îi sînt necesare să ia medicamentele (îi sînt necesare medicamentele / e necesar
 să ~)
 însăși oamenii (înșiși ~ / chiar ~ / oamenii înșiși)
 între timpul acesta (între timp / în timpul acesta)
 în voia *sorții* (soartei)³¹³
 limpezimea și accesibilitatea *sale* (acestui / acesteia)

³⁰⁸ După tandemul *ca* și nu poate urma un substantiv nearticulat.

³⁰⁹ Toate situațiile cacofonice de acest fel pot fi evitate prin înlocuirea lui *ca* *să* (*nu*), cu *pentru* *a* (*nu*).

³¹⁰ Adjectivul *entuziasmat* nu acceptă determinări restrictive.

³¹¹ Sensul negativ este marcat prin prepoziția *fără*.

³¹² Sensul negativ este marcat prin prepoziția *fără*.

lor înșile (înseși / însele)
 mai a rămas (a mai rămas)
 mai îl / o cunoști? (îl / o mai cunoști?)
 mai perfect (perfect)
 mama și sora sale (~ sa)
 Mariei însăși (~ înseși)
 mass-media străină (~ străine)
 multor altor (~ alți)
 mulți maeștrii (mulți maeștri / toți maeștrii)
 N-ai teamă! (N-avea ~!)
 nevastă de-a doua (~ de-al doilea)
 nici într-un caz (în nici un caz)
 nici pe unul (pe nici unul)
 Nu fii rău! (Nu fi rău! dar: Fii bun!)
 nu mai îl vreau (nu-l mai vreau)
 nu mai îmi trebuie (nu-mi mai trebuie)
 nu mai mi-e frig (nu-mi mai e frig)
 nu-mi place de X (nu-mi place X)
 nu prea a știut (n-a prea știut)
 nu prea îl / o cunosc (nu-l / n-o prea ~)
 nu prea mă / te tentează (nu mă / te prea ~)
 Nu te du! (Nu te duce!, dar: Du-te!)
 Nu-ți fă griji! (Nu-ți face griji!, dar: Fă-ți timp!)
 nu vom ști-o (n-o vom ști)
 o colegă de-a mea (~ de-ale mele)
 Ocupă-se el! (Ocupe-se el!)
 omului acesta / acela (~ acestuia / aceluia)
 ora doisprezece (~ douăsprezece)
 oricare / orice oameni (~ om)
 Orice reclamație ulterioară nu va fi luată în considerație (Nici o ~)
 ori cu cine / ce (cu oricine, cu orice) ?
 ori și cine / ce / cum.... (oricine, orice, ...)
 o serie de explozii a distrus...(~ au distrus)³¹⁴
 patrula străzile (~ pe străzi / colinda străzile)?³¹⁵
 satul care îl vezi (~ pe care ~)
 să nu pați ceva (~ pățești ~)

³¹³ Reglementările recente nu au efect asupra locuțiunilor și a expresiilor încetățenite.

³¹⁴ Când subiectul exprimat printr-un substantiv colectiv, are un determinant cu formă de plural, acordul predicatului se poate face fie la singular, fie la plural, după cum accentul se pune pe grup sau pe elementele care îl alcătuiesc (în cazul de față, accentul cade, evident, pe elemente: nu seria, ci exploziile au distrus). Este un acord negramatical, ci logic (după înțeles), dublat și de un acord prin atracție, cu termenul cel mai apropiat, situație uzuală și tolerată, cu tendința de a deveni normă, după cum observă Mioara Avram (v. bibliografia).

³¹⁵ Verbul fiind intransitiv, nu poate avea complement direct.

S.U.A. a acceptat (~ au ~)
 survine evenimentelor (~ după evenimentele)
 totul ce... (tot ce...)
 totul nu are sens (nimic nu ~)
 ultimii două mii / treizeci de ani (ultimele ~)
 una din / dintr-acelea (~ dintre ~)
 unii cît și alții (atît unii, cît și alții)
 unor anumitor colegi (~ anumiți ~)
 unul cît și altul (atît ~)
 unu mai (întîi ~)
 X cît și Y (atît X, cît și Y)

e. Contradicție în termeni

a ateriza pe *Lună* (a aluniza/aseleniza)

VARIANTE ABREVIATE

Abrevieri și simboluri³¹⁶

A = arie, amper
 a = ar
 a.c. = anul curent
 acad.: academician
 adj. = adjectiv
 adv. = adverb
 Ag. = argint
 agr. = agronom
 Ah = amper-oră
 Al = aluminiu
 a.m. = antemeridian (v. și î.a.)
 apr. = aprilie
 Ar = argon
 arh. = arhitect
 art. = articol
 art. cit. = articolul citat
 asist. = asistent
 Au = aur
 aug. = august
 bd = bulevardul
 c = carbon
 oC = grad celsius?? (o = grad)
 Ca = calciu
 cal = calorie

³¹⁶ După DOOM și DEX (v. bibliografia), cu completările de rigoare.

cap. = capitol
 cca = circa
 cf. = confer (compară)
 Cf = californiu
 cg = centigram
 cm (cm^2 / cm^3) = centimetru (pătrat / cub)
 Co = cobalt
 co. = compania
 col. = colonel
 compl. = complement
 conj. = conjuncție,-tiv
 cos = cosinus
 cotg = cotangenta
 CP / HP = cal-putere
 cpt. = căpitan
 Cr = crom
 Cu = cupru
 d. = domnul
 dal = decalitr
 d.a. = după amiază (v. și p.m.)
 dam = decametr
 das = decaster
 dB = decibel
 d.c. = dacapo
 d.e. / de ex. = de exemplu
 dec. = decembrie
 D-ei = Domnia ei
 d-ei = dumneai
 dem. = demonstrativ
 dg = decigram
 dl = decilitru; domnul
 D-lor = Domniile lor
 d-lor = dumnealor
 dlor = domnilor
 D-lui = Domnia lui
 d-lui = dumnealui
 dlui = domnului
 dm = decimetr
 dna = doamna
 dnei = doamnei
 doc. = docent
 dr. = doctor
 dra = domnișoara
 drei = domnișoarei
 D-sa = Domnia sa
 d-sa = dumneasa

D-sale Domniei sale
 d-sale = dumisale
 dst = decaster
 D-ta = Domnia ta
 d-ta = dumneata
 D-tale = Domniei tale
 d-tale = dumitale
 Dv. / Dvs. = Domnia voastră
 dv. / dvs. = dumneavoastră
 E = est
 e.n. = era noastră
 ec. = economist
 ec.-cont. = economist-contabil
 etc. = etcetera
 Eurojust = Justiția europeană
 Europol = Poliția europeană
 F = farad; fluor
 oF = grad Fahrenheit ?? (o = grad)
 f = funcție
 f. / f = folio
 fsc. = fascicola
 Fe = fier
 febr. = februarie
 fig. = figura, -rat
 G / Gs = gauss
 g = gram
 Ga = galiu
 gal. = galon
 gen. = general
 gen. col = general colonel
 gen. lt.(mr.) = general locotenent (maior)
 gr = gram
 H = hidrogen
 h = oră
h = înălțime
 ha = hectar
 He = heliu
 Hg = hidrargir (mercur)
 hg = hectogram
 HI-FI = high fidelity: înaltă fidelitate (la înregistrări)
 HI-Q = high quality: înaltă calitate??
 HI-TECH = high technology: înaltă tehnologie?
 hl = hectolitru
 hm = hectometru
 hot. = hotărît
 HP / CP = cal-putere

h.t.t.p. =
 hw = hectowatt
 Hz = hertz
 I = iod
 ian. = ianuarie
 ib. / ibid. = ibidem
 id. = idem
 impf. = imperfect
 inf. = infinitiv
 ing. = inginer
 interj. / intj. = interjecție
 interrog. = interogativ
 intr. = intrarea
 iul. = iulie
 iun. = iunie
 î.a. = înainte de amiază (v. și a.m.)
 î.e.n. = înaintea erei noastre
 J = joule
 jr = junior
 K = kaliu (potasiu)
 oK = grad Kelvin
 kc = kilociclu
 kcal = kilocalorie
 k.d. (DEX: c.d.) = cnocdaun
 kg = kilogram
 kgm = kilogrammetru
 km = kilometru
 k.o. = cnocaut
 kV = kilovolt
 kVA = kilovoltamper
 kVAR = kilovar
 kW = kilowatt
 L = lungime
 I = lățime
 l = litru
 l.c. = luna curentă
 lect. = lector (universitar)
 loc. cit. = (în) locul citat
 lt. = locotenent
 lt.-col. = locotenent-colonel
 lt.-maj. = locotenent-major
 lucr. cit. = lucrarea citată
 m = masă
 m (m² / m³) = metru (pătrat / cub)
 mart. = martie
 Mg = magneziu

mg = miligram
 mil. = mileniul
 min. = minut
 ml = mililitru
 mm = milimetru
 m.m.c.p. = mai mult ca perfectul
 mr. = maior
 mrs. = mistress (domnișoara)
 ms. = manuscrisul
 N = nitrogen (azot); nord
 n = număr întreg
 n. = noiembrie
 Na = natriu (sodiu)
 neg. = negativ
 nehot. = nehotărît
 No = nobeliu
 nr. = numărul
 O (O3) = oxigen (ozon)?
 obs. = observație
 oct. = octombrie
 o.k. = all correct (în regulă)
 onor. = onoratul, -lui, -a, -ei
 op. cit. = opera citată
 P = fosfor; poise
p = piano
 p. / pag. (pp.) = pagina (paginile)
 pass. = passim (în diverse locuri)
 pers. = persoana, personal
 pF = picofarad
 pf = piano-forte
 pf. comp. = perfectul compus
 plut. = plutonier
 plut. adj. = plutonier adjutant
 plut.-maj. = plutonier-major
 Pm = promețiu
 p.m. = postmeridian (v. și d.a.)
 pos. = posesiv
 pred. = predicat
 prep. = prepoziție
 prof. = profesor
 pron. = pronume
 prop. = propoziție
 psi = ansamblul fenomenelor psihice inexplicabile
 r = rò`ntgen / roentgen?? (ò` = tremă pe o)
 r. = rîndul
 r o = recto ?? (o mic ca la grade)

oR = grad Rëaumur?? (la fel)
 refl. = reflexiv
 rel. = relativ
 Rh = rodiiu
 Rh. = factor în medicină (er haş)
 rh = logaritmul cu semn schimbat al presiunii hidrogenului (er haş)
 s / sec. = secundă
 S = siemens; sulf; sud
 sb. = subiect
 sec = secantă
 sept. = septembrie
 serg. sergent
 serg.-maj. = sergent-major
sf = sforzando
 Sf. = sfîntul
 sin = sinus
 slt. = sublocotenent
 str. = strada
 str = steradian
 subst. = substantiv
 s.v. = sub voce
 ş.a. = şi altele
 ş.a.m.d. = şi așa mai departe
 şos. = şoseaua
 T = tesla; tritiiu
 t = tonă
 tab. = tabelul
 tg = tangentă
 urm. = următoarele
 V = vanadiu
 v. = vezi
 v o = verso?? (o = grad)
 vol. = volumul
 voxpop = sondaj de opinie (vox populi)
 wh = wattoră
 = micron

BD =

CV = curriculum vitae (autobiografie)

EBE = entitate biologică extraterestră

EM = encefalomielita mialgică

FT = full-time (angajat permanent)

HTA = hipertensiune arterială

IHRI / INRI = Isus Hristos / Nazarineanul Regele Iudeilor??

ISS = stație spațială interplanetară

IT / TI = tehnologia informației

ITN = imagine toracică normală
 KO = knock-out
 KD = knock-down
 LEM = lunar excursion module
 LP = long play (disc obișnuit)?
 M.S. = Maiestatea sa
 O.B.E. = out of body experiment (extracorporalitate)
 OZN / UFO = obiect zburător neidentificat / unidentified flying object
 PC = personal computer; politically correct
 PCI = personal computer internet??
 PR = relații publice (public relations)
 P.S. = post-scriptum (v. și N.B.)
 P.S.S. = Preasfinția sa
 QV = Quo vadis (Domine) ?: Încotro mergi (Doamne)?
 REM = rapid eye movements (mișcări oculare rapide)
 SARS = sindrom respirator acut sever (pneumonie atipică)
 S - E(V) = sud-est(vest)
 SF = science-fiction (și *sci-fi*); San Francisco
 SIDA = sindrom de imunodeficiență adăugată
 SOPV = sindrom de oboseală postvirală
 SOS = save our souls (salvați sufletele noastre)
 SP = scleroză în plăci??
 UAV = avion fără pilot.
 UFO = OZN (v supra)
 VC = toaletă cu apă curentă.
 VIP = very important person (celebritate)
 VMD = evaporarea metalelor în vid??
 VSH = viteza de sedimentare a hematiilor (ve se haş)
 Wash DC = Washington, District of Columbia
 XX = double x: (bancnotă de) 20 de dolari

Sigle

ACR =
 ADS =
 AFP = Agenția France Presse
 AFR = Asociația Felină Română
 AIEA = Agenția Internațională pentru Energie Atomică
 AMR = Asociația Magistraților din România
 ANC = Autoritatea Națională de Control
 ANCA = tot ceva cu control
 ANL =
 ANAF =
 A.N.F. = Arhiva Națională de Filme
 ANOFM = Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă
 ANP = Autoritatea Națională Palestiniană
 ANPCA = Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului

ANRC =
 ANSIT =
 ANT =
 ANV =
 AOR = Academia Olimpică Română
 A.P. = (partidul) Acțiunea Populară
 APAPS
 APPC = Asociația pentru Protecția Protecția Cetățeanului
 ARCA = Asociația Română de Comunicare Audiovizuală
 ARO
 ASCOR = ?? As. Credincoșilor Ortod.?
 AVAB = Agenția de Valorificare a Activelor Bancare
 AVAS = Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului
 BBC = British Broadcasting Corporation (bi bi si)
 BCR = Banca Comercială Română
 BEI = Banca Europeană de Investiții
 BERD = Banca Europeană de/pentru Reconstrucție și Dezvoltare
 BNR = Banca Națională a României
 BNS = Blocul Național Sindical
 BOR = Biserica Ortodoxă Română
 BRD = Banca Română pentru dezvoltare
 BVB = Bursa de Valori București ?BS =
 CAB = Curtea de Apel București
 CD = compact disc (si di); corpul diplomatic
 CE = Comisia Europeană
 CEDO = Curtea Europeană a Drepturilor Omului
 CEI = Curtea Europeană de Justiție
 C.E.V. = Centrul de Explorare a Viselor (de pe lângă Institutul de Psihologie?)
 CIA = Central Intelligence Agency (Agenția Centrală de Informații)
 CNA = Consiliul Național al Audiovizualului
 CNAS = Casa Națională a Asigurărilor de Sănătate
 CNC =
 CNCAN
 CNN = Cable Net Network
 CNS = Casa Națională de Sănătate
 CNSAS = Colegiul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
 COR = Comitetul Olimpic Român
 CPC = Comandamentul Protecției Civile
 CSAT = Consiliul Suprem de Apărare a Țării
 CSI = Comunitatea Statelor Independente (fosta URSS)
 CSM = Consiliul Superior al Magistraturii
 CURS =
 CZCCOA =
 DEX = Dicționarul explicativ (al limbii române)
 DIA =
 DIAS =

DGEIP = Direcția Generală de Evidență Informatizată a Persoanei
 DGIP = Direcția Generală de Informare și Protecție
 DGPIU = Direcția Generală de Protecție și Integrare Umană
 DJ = disk jockey
 DOOM = Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic (al limbii române)
 DVD = digital video disc
 EADS =
 EBE = entitate biologică extraterestră
 ETA =
 FBI = Federal Bureau of Investigation
 FIFA = Federația Internațională de Fotbal Amator
 FL = freelancer (angajat temporar)
 FMI = Fondul Monetar Internațional
 FRF = Federația Română de Fotbal
 GDS = Grupul pentru Dialog Social
 G.F. = Garda Financiară
 GM = General Motors (Corporation); general manager
 GMT = Greenwich mean time (ora meridianului Greenwich)
 HBO =
 HIV =
 HRW = Human Rights Watch (paza drepturilor omului)
 ICCJ = Înalta Curte de Casație și Justiție
 I.F.C. =
 IGPR = Inspectoratul General al Poliției din România
 IMAS =
 IMM = Întreprinderi Mici și Mijlocii
 INMH = Institutul Național de Meteorologie și Hidrologie
 IPP =
 IQ = intelligence quant (cuantă de inteligență)?
 IRA = Irish Republican Army (org. teroristă irlandeză)?
 ISPE = Institutul de Studii și Cercetări Energetice
 ITT = International Telephone and Telegraph (Corporation)
 JFK = Aeroportul J.F.Kennedy din New-York
 LA = Los Angeles
 MAE = Ministerul Afacerilor Externe
 MApN = Ministerul Apărării Naționale
 MEC = Ministerul Educației și Cercetării
 MI = Ministerul de Interne
 MIE = Ministerul Integrării Europene
 MMGA = Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor
 MMS =
 MTCT =
 NASA = National Aeronautics and Space Administration
 NATO / OTAN = ?? / Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (alianța nord-atlantică)
 N.B. = nota bene; nach Brief (v. și P.S.)

NBH =

NBS = National Broadcasting Corporation

N-E(V) = nord-est(vest)

NSA = National Security Agency

OEP = Organizația pentru Eliberarea Palestinei

OIM = Organizația Internațională pentru Migrație

OLAF = Oficiul de Luptă Anti-fraudă

O.M.F.M. = Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă

OMS = Organizația Mondială a Sănătății

ONU = Organizația Națiunilor Unite

OPC = Oficiul de Protecție a Consumatorului

OPEC =

OSCE = Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

OSIM =

PAN-AM = Pan-American (Airways)

P.C.S.J. = Parchetul pentru Curtea Supremă de Justiție

P.D. = Partidul Democrat

P.E.S. = percepție extrasenzorială

PNA = Parchetul Național Anticorupție

PNG =

P.N.L. = Partidul Național Liberal

P.N.Ț.-C.D. = Partidul Național Țărănesc - Creștin și Democrat

P.R.M. = Partidul România Mare

P.S.D. = Partidul Social Democrat

RAFO =

RATB = Regia Autonomă de Transporturi București

RCA = ??

RSCPA =

RSVP =

RTV = radio și televiziune

SAPARD = ?? ceva cu fonduri

SAR = Societatea Academică Română

SEECF = Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est

SEIA = Serviciul pentru Evidența Informatizată a Persoanei

SIE = Serviciul de Informații Externe

SIF

SIPA = Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție

SMS = short message sent (mesaj scurt trimis)

SMURD = Serviciul Mobil de Urgență Reanimare și Descarcerare.

SNCFR = Societatea Națională a Căilor Ferate Române

SNSPA = Școala Națională de Studii Politice și Administrative

SPP = Serviciul de Protecție și Pază.

SRI = Serviciul Român de Informații

SRR = Societatea Română de Radiodifuziune

SRTV = Societatea Română de Televiziune

STS = Serviciul de Telecomunicații Speciale

TAROM = Transporturile Aeriene Române
 TC = un tratat european legat de confesiuni
 TNP = Tratatul de Neproliferare
 TPI = Tribunalul Penal Internațional
 TVR = Televiziunea Română
 UAP = Uniunea Artiștilor Plastici
 UAV = aparat de zbor / luptă cu decolare verticală, fără echipaj
 UCAV = „
 UCLA =
 U.D.M.R. = Uniunea Democrată a Maghiarilor din România
 UE = Uniunea Europeană
 UEFA = Uniunea Europeană de Fotbal Amator??
 UGIR =
 UMF = Universitatea de Medicină și Farmacie
 UNESCO =
 UNITER =
 URR = Uniunea pentru Reconstrucție a României
 USA / SUA = United States of America / Statele Unite ale Americii
 WH = White House (Casa Albă)
 WI-FI=
 WTC = World Trade Center

VARIANTE ORTOGRAFIATE CU CRATIMĂ³¹⁷

Derivate

arhi-arhiplin (supraprefixare pentru reliefarea superlativului)
 ex-ministru / director* (ex = fost)
 extra-fin (dorința de subliniere a superlativului)
 in-direct (sublinierea unei opoziții: *nu direct*, ci ~)
 ne-Iliescu* (atașare la nume proprii repetate: Iliescu, ~)
 ne-nceput* (atașare la cuvinte cu *î-* elidat)
 poe-esc (preferință pentru forma nealterată a numelui propriu)
 pro-Iliescu / NATO* (atașare la nume proprii)
 R.A.T.B.-ist* (de la sigle de dată recentă, față de: ceferist)
 re-crea (vizarea unei diferențieri: *a crea din nou*, față de *a se recrea*)
 re-nceput* (v. ne-nceput)
 shakespeare-ian (v. poe-esc, față de poesc, shakespeareian)
 stră-străbunic (supraprefixare)
 supra-supraaglomerat (v. arhi-arhiplin)
 ultra-elegant (v. extra-fin)³¹⁸

³¹⁷ După DOOM și DEX (v. bibliografia)

³¹⁸ Cratima este obligatorie numai la derivatele marcate cu asterisc.

Compuse ortografiate cu cratimă³¹⁹

ac / ace-de-mare 1
 âda-Kalè
 ad-hoc
 ad-interim
 aducere / aduceri-aminte
 afro-asiatic / asiatică³²⁰
 Alba-Iulia, Sebeș-Alba³²¹
 alb-verzui, albă-verzuie³²²
 Albă-ca-Zăpada (dar: Pop de Băsești)³²³
 Aleodor / Por-Împărat (dar: Ler-împărat)
 Ali-Pașa
 amor(ul / ului)-propriu
 amper-oră / ore
 amper-spiră / spire
 dar: ampermetru, amperormetru.
 Ana-Maria³²⁴
 anatomo-fiziologic(ă)
 dar: anatomopatologic(ă)

³¹⁹ Se scriu cu cratimă toate numele de plante, animale, personaje de basm și constelații, flexionînd numai primul termen, dacă al doilea este un acuzativ cu prepoziție (cazul de față), un genitiv: floarea / flori-*soarelui*, sau un nominativ apozitie: Baba / Babei-*Cloanța*, precum și unele compuse cu un adverb (neflexibil prin definiție) pe locul al doilea: aducere / aduceri-*aminte*; din economie de spațiu, compusele de acest tip nu vor mai fi menționate decît dacă pun și alte probleme.

³²⁰ Statutul compuselor cu vocala de legătură *o* este neunitar și inconsecvent, scrierea cu și fără cratimă depinzînd de gradul de sudare a elementelor componente. Se scriu însă totdeauna cu cratimă cele care se referă la relații interstatale (tratate, războaie, comisii) și fără cratimă, cele care exprimă un amestec etnic sau localizarea unei etnii: *cehoslovac, dacoromân, galoromanic, istroromân, macedoromân, meglenoromân, retoroman*; tot cu cratimă, dar fără vocala de legătură *o*, se scriu titlurile dicționarului bilingve / poliglote: *Dicționar francez-român / român-francez*.

³²¹ Denumirile geografice se scriu cu cratimă numai dacă sînt formate prin juxtapunere; cînd al doilea termen este un genitiv, un acuzativ cu prepoziție sau un adjectiv (care poate fi și antepus), nu se mai folosește cratima: *Vadul Oii, Porțile de Fier, Marea Neagră, Sfînta Ana (lac), Noua Zeelandă*. În cazul de față, *Alba* are statutul unui nume topic în nominativ, cei doi termeni fiind juxtapuși.

³²² Adjectivele compuse au, de regulă, flexiune la ambii termeni, cînd exprimă calități fizice (accesibile prin simțuri).

³²³ Ca și denumirile geografice, numele personalităților reale se ortografiază fără cratimă dacă conțin un element de relație (prepoziție sau articol): *Radu de la Afumați, Mircea cel Bătrîn*, și cu cratimă dacă al doilea termen (exprimînd funcția, porecla sau un topic) este juxtapus: *Mihnea-Vodă, Vasiliu-Birlic, Mihăilescu-Brăila*.

³²⁴ În scrierea numelor și prenumelor duble, regula folosirii cratimei poate fi anulată de voința purtătorului sau de ignoranța funcționarului de la starea civilă.

an / ani-lumină
 anglo-francez(ă)
 an-vară (vara de acum un an)
 apă-albă (cataractă)
 apă-neagră (glaucom)
 apă-grea (dar: apă tare)
 argint(ul / ului)-viu
 astă-iarnă / toamnă / (primă)vară
 astă-noapte (seară)
 așa-numit(ă)
 așa-zis(ă)
 austro-ungar(ă)
 Austro-Ungaria (dar: Cehoslovacia)
 azi-dimineață
 Baba / Babei-Cloanța (Hîrca)
 baba-oarba
 Baia-Spie (dar: Baia de Aramă, Baia Mare)
 balon / baloane-sondă
 barbă-albastră
 Barbă-Albastră (personaj)
 basic-English
 bele-arte (dar: arte frumoase)
 beri-beri³²⁵
 best-seller
 bicicletă / biciclete-tandem
 bloc-diagramă / diagrame(le)
 bloc / blocuri-turn, dar: blocnotes(uri)
 blue-jeans (și: blugi)
 Bogdan-Duică
 boogie-woogie
 bot-gros (epitet), dar: botgros (pasăre)
 Brătescu-Voinești
 broasca-apei (plantă)
 broască-țestoasă, broaște-țestoase³²⁶
 Broșteni-Deal / Vale
 dar: Bolintinul din Deal
 București-Nord / Triaj
 dar: America de Nord, Oceanul Înghețat de Nord
 Buna-Vestire
 bună / buna-credință, bunei-credințe
 bună / buna-cuviință, bunei-cuviințe

³²⁵ Cuvintele compuse din elemente repetate sau rimate se scriu, de regulă, cu cratimă.

³²⁶ Statut discutabil, avînd în vedere tratamentul diferit pentru *broasca rîioasă*, mai ales că ambii termeni flexionează.

bun(ul / ului)-gust (plac / simț)
 burghezo-moșieresc / -rească
 cafe-bar(uri)
 ca-la-Breaza
 calcio-vecchio
 Calea / Căii-Laptelui (Robilor)
 cal-putere
 Candiano-Popescu
 Caraș-Severin
 Carul / Carului-Mare (Mic)
 cerul / cerului-gurii
 chewing-gum
 chimico-farmaceutic(ă)
 cinci / șapte-degete (plantă)
 cinel-cinel
 cioc-boc
 cirip-cirip
 cîine(le)-lup, cîini(i)-lupi³²⁷
 Cloșca-cu-Pui
 Cluj-Napoca
 coca-cola / colei
 comis-voiajor(ul) / voiajori(i)
 contre-jour
 cri-cri-cri
 cuc(ul)-armenesc, cuci(i)-armenești
 cuțu-cuțu
 cuvînt / cuvinte-cheie
 cuvînt / cuvinte-macă (vedetă)
 de-a (în locuțiuni)
 decret / decrete-lege
 dis-de-dimineată (DEX și: des-dimineată)
 Domnești-Sat / Tîrg
 drept-credincios / -cioasă
 Drobeta -- Turnu-Severin (prima e linie de pauză)
 drum(ul)-de-fier
 dublu-decalitru / dubli-decalitri
 dublu-decimetru (ster) / dubli-decimetri (steri)
 ducă-se-pe-pustii³²⁸
 dum-dum (exploziv)

³²⁷ În cazul substantivelor comune, compuse din elemente juxtapuse, tratamentul nu este unitar: *fotoliu / fotolii-pat* (flexiune doar la primul termen), dar: *cîine-lup / cîini lupi*, *pușcă-mitralieră / puști-mitraliere* (flexiune la ambii termeni); este greu de explicat flexiunea la al doilea termen, care numește nu exemplarul, ci categoria / tipul de exemplare.

³²⁸ Compusele care conțin verbe la mod personal, se ortografiază totdeauna cu cratimă.

după-amiază / amiezei
 după-masă / masa / mesele
 după-prînz
 du-te-vino
 economico-organizatoric(ă)
 est / vest-berlinez(ă)
 ex-voto?
 Făt-Frumos, Feți-Frumoși
 fluieră-vînt
 fotoliu / fotolii-pat
 franco-italiano-spaniol(ă)
 dar: iudeospaniol(ă)
 french-cancan
 frige-linte
 garden-party
 general-colonel, generali-colonei
 general-locotenent (maior)
 generali-locotenenți (maiori)
 Ghimeș-Palanca
 gîndac-negru³²⁹
 greco-ruso-turc(ă)
 Guineea-Bissau
 gură-cască
 gură-spartă, guri-sparte
 ha-ha-ha
 haida-de
 haude-hai
 ham-ham
 hau-hau
 Harap-Alb
 harcea-parcea
 hîrtie-monedă³³⁰
 hocus-pocus
 hodoronc-tronc
 hop-așa
 hor-hor
 hopa-Mitică * (invar.)
 ieri-dimineață (seară / noapte)
 Iezer-Păpușa
 in-cvarto (folio / octavo / plano)³³¹
 indo-european(ă),-europeni(pene)
 indo-germanic(ă),-germanici(ce)

³²⁹ Dar *gîndac de Colorado* are statut de sintagmă analizabilă.

³³⁰ Dar *hîrtie carbon* are statut de sintagmă analizabilă.

³³¹ Dar: *in extenso* (locuțiune)

indo-iranian(ă),-iranieni(ene)
 ineluș-învîrtecuș
 instructiv-educativ(ă)
 iu-iu-iu (și: iu, iu, iu)
 împușcă-n-lună (invar)
 înainte-mergător(i)
 încurcă-lume (invar.)
 Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop
 jur-fîx(uri)
 lacrima-Christi (invar)
 lacto-vegetarian(ă)³³²
 la-la-la
 lapte-de-pasăre (invar.)
 lă-mă-mamă
 lăsatul / lăsața-secului
 Lehliu-Gară
 Ler-împărat³³³
 leu-paraleu, lei-paralei
 liber-cugetător(i)
 liber-profesionist(ă)
 liber-schimbist(ă)³³⁴
 linge-blide (invar.)
 literar-artistic(ă)
 literar-muzical(ă)
 locotenent-colonel, locotenenți-colonei
 locotenent-comandor(i) / major(i)
 lua(a) / luării-aminte
 Luceafărul-de-Seară (Ziuă)
 dar: Steaua Polară
 lup(i)-de-mare
 mac-mac
 mai-marele / marii
 dar: mai mult ca perfect(ul)
 mama-pădurii (femeie urîță)
 Mama / Mamei-Pădurii (personaj)
 Muma / Mumei-Pădurii
 mamă / mama-mare, mamei-mari (DEX: fără cratimă)
 mamă / mama-soacră, mamei-soacre (DEX: fără cratimă)³³⁵
 nani-nani
 mare-logofăt / spătar / vornic

³³² Dar: lactoferment, lactofiltru ș.a.

³³³ Dar: Aleodor / Por-Împărat.

³³⁴ Dar: *liber schimb(ism), liber arbitru* - sintagme din componente analizabile separat.

³³⁵ Dar *mamă-ta / tii / sa / sii* nu sînt cuvinte compuse, ci sintagme analizabile.

Maria-Laura
 marxism-leninism(ul / ului)
 mass-media, s.n.pl.
 mașină-unealtă, mașini-unelte
 mațe-fripte / goale / pestrițe (invar.)
 mălai-mare (invar.)
 măr / meri-gutui (pom)
 măr-gutuie, mere-gutui (fructe)
 mecano-chimic, dar: mecanotehnic
 mezza-voce
 mezzo-forte / piano
 mezzo-soprană / soprane(i)
 mezzo-tinto
 mic-burgez(i)
 Micu-Clain / Klein
 Miercurea-Ciuc
 Mihăilescu-Brăila
 Mihnea / Mircea-Vodă
 dar: Mihai Viteazul, Petru Șchiopul
 mîna-Maicii-Domnului (plantă)
 dar: Maica Domnului
 moleculă / molecule(i)-gram
 mor-mor
 Moș-Ajun(ul), dar: Anul(ui) Nou
 mult-puțin(ul)
 munte / munți-bloc
 munte(le / lui)-de-pietate
 măscă-mare / verde / bețivă³³⁶
 național-socialism(ul / ului)
 național-socialist(ă)
 nani-nani (și: nani, nani)
 n-aude-na-vede-na-greul-pămîntului (invar)
 Negru-Vodă
 nitam-nisam
 nord-american(i) / coreean(ă) / vietnamez(e)
 nord-dunărean(ă)
 nord-est(ul / ului) / vest(ul / ului), abr.: N-E / V
 nord-estic(ă) / vestic(ă)³³⁷
 nou-ales / aleși
 nou-născut(ă) / venit(ă)³³⁸

³³⁶ Dar *musca țete* nu este un compus, ci o sintagmă analizabilă.

³³⁷ Formele compuse ale punctelor cardinale se scriu cu cratimă chiar și în varianta abreviată sau derivată; tot cu cratimă se scriu și cuvintele care conțin numele unui punct cardinal, indiferent dacă sînt substantive sau adjective.

³³⁸ Flexionează numai al doilea termen, cînd primul e adverb.

nou-nouț, nouă-nouță
 nu-mă-uita
 nu-știu-ce (DEX: fără cratimă)³³⁹
 obelisc(uri)-frontieră
 ochi-de-pisică (tehnice, mineral)
 Ocna-Mureș / Șugag, dar: Ocna Sibiului, Ocnele Mari
 op-art(ul / ului)
 oțel-balot / beton
 papă-lapte / tot (invar.)
 pasăre(a)-liră, păsări(le / lor)-liră
 pasăre(a) / păsări(le / lor)-muscă
 pasărea-omătului / paradisului
 paște-vînt (invar.)
 Patruzeci-de-Sfinți
 Păunașul-Codrilor
 pelin-bun³⁴⁰
 pepsi-cola³⁴¹
 piano-forte
 Piatra-Neamț, dar: Piatra Arsă / Craiului
 piatră-acră / vînată
 piatră-de-var
 piei(le / lor)-roșii
 pierde-vară (invar.)
 pince-nez
 ping-pong
 ping-pongist(ă)
 pipe-line
 pis-pis
 pistol-mitralieră / rachetă
 pistol-portbandulă
 plum-pox (DEX: fără cratimă)
 plută / plute-far
 plutonier(i)-major(i)³⁴²
 Pnom-Penh
 Poiana-Brașov, dar: Poiana Mărului / Narciselor / Țapului
 Popești-Leordeni
 Port-au-Prince, dar: Port of Spain
 porte-bonheur, dar: portdrapel, prthartă, portțigareț
 porto-franco

³³⁹ Traductibil prin *ceva*, este mai degrabă pronume nehotărît decît s.n., cum apare în DOOM

³⁴⁰ Dar *pelin de mături* nu este un compus, ci o sintagmă analizabilă.

³⁴¹ O pepsi-cola, dar: *un* pepsi.

³⁴² Dar *plutonier adjutant* este o sintagmă (s.m.: adj.)

Porto-Novo / Rico, dar New York³⁴³
 post-mortem
 post-restant / scriptum
 prea-prea
 prim-ministru(l) / miniștri(i)
 primul-ministru, primii-miniștri
 prim-plan(uri)
 prim-pretor(i)
 prim-procuror(i)
 prim-procurorul / primul-procuror
 prim(ul)-secretar, primi(i)-secretari
 prim-viceprim-ministru(l) / miniștri(i)
 Prislea-cel-voinic
 proces(e)-verbal(e)
 proiectil-rachetă
 propriu-zis(ă)
 pu-pu-pup
 pușcă-mitralieră, puști-mitraliere³⁴⁴
 raid(uri)-anchetă
 rara-rara
 Rădulescu-Motru
 rămas-bun, dar: bun rămas
 război-fulger
 rea(ua)-credință, relei-credințe
 rea(ua)-voință, relei-voințe
 redactor(i)-șef(i)³⁴⁵
 repede-repejor
 Rîmnicu-Vâlcea, dar: Rîmnicul Sărat
 româno-american(ă), dar: latinoamerican(ă)
 Roșu / Verde-Împărat³⁴⁶
 roza / rozei-vînturilor
 rus-român (dicționar)
 ruso-român (tratată)
 rută / ruta-sălbatică³⁴⁷
 Saint-Bernard

³⁴³ Compusele străine cu adjectiv în structură se scriu cu sau fără cratimă, în funcție de ortografia lor originală, spre deosebire de cele autohtone: *Marea Neagră*, sau de cele traduse: *Noua Zeelandă*, la care cratima lipsește. Se scriu însă totdeauna legat derivatele de la aceste compuse, indiferent de ortografierea lor cu / fără cratimă: portorică, neozelandez, newyorkez.

³⁴⁴ Dar: fotoliu / fotolii-pat, raid / raiduri-anchetă.

³⁴⁵ Dar *redactor-șef adjunct* este o sintagmă, ultimul termen analizându-se separat.

³⁴⁶ Dar *împăratul Roșu / Verde* - sintagme analizabile, al doilea termen avînd funcția de apozitie.

³⁴⁷ Dar *rață sălbatică*, *rutișor galben* sînt sintagme.

sărut-mîna (a umbla cu ~)³⁴⁸
 scîrța-scîrța-pe-hîrtie
 scris-citit(ul)
 self-service, dar: autoservice, autoservire
 sergent / sergenți-major(i)
 Sfarmă-Piatră
 Slănic-Prahova
 slow-fox(uri)
 soacră / socru-mare
 soacre / socri-mari
 soarbe-zeamă (invar.)
 soare-apune / răsare (invar.)
 social-democrație / democrații
 sotto-voce
 spanac-englezesc
 sparge-val(uri)
 spata-dracului
 stat(e)-major(e)
 Statu-Palmă-Barbă-Cot
 dar: Stan Pățitul
 statu-quo(ul)
 stop-cadru / cadre
 Strîmbă-Lemne
 strip-tease
 Sturza-Bulandra
 stud-book
 sud-african(ă) / american(ă)
 sud-coreean(ă) / vietnamez(ă)
 sud-dunărean(ă)
 sud-est / vest (abr.: S-E / V)
 sud-estic(ă) / vestic(ă)
 sui-generis (invar.)
 sus-citat(ă) / menționat(ă)
 sus-numit(ă) / pus(ă) / zis(ă)
 șopa-șopa (și: șopa, șopa)
 ștab-ofițer(i)
 știrba-baba-cloanța
 taie-fugă
 taim-aut(uri) (și: time-out)
 talmeș-balmeș
 talpa-gîștei / stăncii / stîncii
 tambur-major(i)
 tam-nisam
 tam-tam(uri)

³⁴⁸ Salutul *sărut mîna* este însă o structură analizabilă (verb: substantiv).

tata-moșul / socrul, lui ~
 tătă-mare, lui tata-mare³⁴⁹
 techer-mecher
 terchea-berchea
 tic-tac, interj.
 tic-tac(ul), s.n.
 Timiș-Triaj
 Tîrgu-Jiu / Mureș / Neamț / Ocna,
 dar: Tîrgul Frumos / Secuiesc
 tîrîie-brîu (invar.)
 tîrîș-grăpiș
 tonă / tone-forță / kilometru / registru
 trade-union(uri)
 tranca-fleanca
 tren-fulger
 trestie-de-zahăr, dar: Țările de Jos
 trestie-spaniolă
 Trinidad-Tobago
 tura-vura
 Turnu-Măgurele / Severin, dar: Turnul Roșu
 tutti-frutti
 uite-popa-nu-e-popa (invar.)
 Ursa-Mare / Mică
 dar: Țara Românească
 vagon / vagoane-atelier / cisternă / restaurant
 Vasiliu-Birlic
 vest-german(ă)
 viceprim-ministru(l) / miniștri(i)³⁵⁰
 vino-ncoace (are pe ~)
 vîntură-lume / țară (invar.)
 volei-bal
 volt-amper(i), dar: voltampermetru
 vobă-lungă (invar)
 walkie-talkie
 watwr-balast(uri)
 week-end(uri)
 white-spirit
 ylang-ylang
 zgîrie-brînză (invar.)
 zgîrie-nori
 zi(ua) / zi(lei)-lumină / muncă
 Zîna-Zînelor

³⁴⁹ Dar (lui) *tată-meu* / *tău* / *său* nu sînt compuse, ci sintagme.

³⁵⁰ Termenul *vice-* face corp comun cu următorul, indiferent dacă acesta este numeral (cazul de față) sau substantiv: *viceamiral*.

Bibliografie

- *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan, ed. a II-a, Univers Enciclopedic, București, 1996
- *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1982
- *Limba și literatura română*, Societatea de Științe Filologice din România, colecția din anii 2000 - 2004
- Mioara Avram: *Gramatica pentru toți*, ed. a III-a, Humanitas, București, 2001
- Mioara Avram: *Ortografie pentru toți*, ed. Litera, Chișinău, 1997
- Florin Marcu: *Neologisme*, ediția a II-a revăzută și augmentată, Editura Științifică, București, 1995